TOM I 20 WRZEŚNIA 1938 r. ZESZYT 9

PRASA PRAWNICZA

PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA, PIŚMIENNICTWA PRAWNICZEGO, ORZECZNICTWA SĄDOWEGO ORAZ BIBLIOGRAFII

ZESZYTY UKAZUJĄ SIĘ W ODSTĘPACH 3—4 TYGODNI W MIARĘ UKAZYWANIA SIĘ MATERIAŁU PIŚMIENNICZEGO. 10 ZESZYTÓW STANOWI 1 TOM.

REDAKTOR
ADAM DANIEL SZCZYGIELSKI
ASYSTENT UNIWERSYTETU J. PIŁSUDSKIEGO

WYDAWNICTWO „PRASA PRAWNICZA"
Warszawa, ul. Leszno 56, telefon Nr. 11.98-73

PRASA PRAWNICZA

Adres redakcji: Warszawa I, ul. Marszałka Focha 8 m. 5, tel. 2.64-86.
Adres administracji: Warszawa I, ul. Leszno 56, tel. 11.98-73.
Cena 1-go tomu — zł. 25, zeszytu pojedyńczego — zł. 2.50.
Konto czekowe P.K.O. Nr. 19.385. Konto rozrachunkowe pocztowe Nr. 309.

Spis rzeczy:

Dokończenie spisu rzeczy na III str. okładki.

PRASA PRAWNICZA

Przegląd
ustawodawstwa, piśmiennictwa prawniczego,
orzecznictwa sądowego oraz bibliografii

Tom I. 20 września 1938 r. Zeszyt 9

Zbiór orzeczeń Sądu Najwyższego.

Poniżej podajemy w dalszym ciągu zestawienie orzeczeń sądowych, ogłoszonych przez nas w poprzednich zeszytach „Prasy Prawniczej", które obecnie ukazały się w bieżących zeszytach Zbiorów Urzędowych.

(Cyfry po lewej stronie oznaczają numery orzeczeń „Prasy Prawniczej": licznik — kolejne orzeczenie liczone od góry i mianownik — daną szpaltę; liczby po prawej stronie — pozycje zbiorów).

1. CYWILNE.

Zeszyt 6 z r. 1938.

6/44 — 258[1]); 1/45 — 259[2]); 4/62 — 252[2]); 2/212 — 279[2]); 1/383 — 293; 2/ 451 — 289[2]); 4/532 — 286[3]); 3/550[4]); 3/558 — 296; 2/609-- 295[5]); 3/666 — 271[6]); 1/670 — 283[2]); 5/671— 284[7]); 4/673 — 275[2]); 5/680 — 282[8]); 2/696— 292[9]); 1/733 — 285[2]); 5/1085 — 261[10]); 2/1087 — 251; 4/1155 — 300[11]).

---

[1]) Teza B. O. jest odmiennie zredagowana począwszy od słowa „*współwłaścicielami*" — dalszy ciąg podajemy: *zastrzegającej temuż współwłaścicielowi prawo wyłącznej własności budynków, podzielają los gruntu, jako jego przynależność, t. zn. stanowią wspólną własność wszystkich współwłaścicieli z zachowaniem oczywiście przez współwłaściciela, który pobudował budynki, prawa do żądania od pozostałych współwłaścicieli wynagrodzenia za pracę i materiał zużyty do budowy.*

[2]) Teza B. O. jest zredagowana inaczej stylistycznie.

[3]) Teza B. O. począwszy od słowa „*chrztu*" zredagowana jest inaczej; tekst przytaczamy: *dziecka na obszarze obcego państwa, nie posiada znaczenia dowodowego, jako wydane z przekroczeniem uprawnień ustawowych, ponieważ w myśl art. 265, 270 i 271 ustawy konsystorskiej z 9.IV.1883 r. konsystorz prawosławny jest uprawniony do wykonania czynności w tych przepisach, przewidzianych w zakresie uzupełnienia ustawowych funkcyj, zleconych proboszczom, tylko w granicach swej diecezji.*

[4]) W tezie B. O. po słowie „*świadczeń*" umieszczone jest słowo „*alimentarnych*"; teza kończy się słowami: „*uprawnionego do pobierania alimentacji od dłużnika*".

[5]) Teza B. O. kończy się słowami „*zapisanej w katastrze gminy jako ulica*".

[6]) Teza B. O. zawiera jeszcze słowo „*umowy*".

[7]) W tezie B. O. po słowie „*odbiorcy*" umieszczono „*przekazu tylko*"; teza kończy się jak następuje: *przyjmując przekaz, może zatem przyjąć wobec odbiorcy przekaz w mniejszym rozmiarze lub pod warunkami, jakich nie przewidział przekazujący.*

[8]) Składająca się z 2 zdań teza B. O. została przez nas podana tylko w połowie; drugie zdanie przytaczamy. *Okoliczność, że złożone na żądanie sądu w trybie tego przepisu pełnomocnictwo zostało wydane przez mocodawcę już po wytoczeniu powództwa, nie stanowi podstawy do odrzucenia pozwu.*

[9]) Poprzednio podaliśmy U. pierwszy, który był zredagowany nieco inaczej; drugą cz. tezy umieszczamy pod art. 250 K. P. C.

[10]) Teza B. O. jest zredagowana w sposób bardziej zwięzły.

[11]) Teza B. O. p. 300 składa się z dwóch ustępów, z których pierwszy drukowaliśmy jako 4/1155, zaś drugi podajemy w zeszycie niniejszym na właściwym miejscu.

2. KARNE.

Zeszyt 7 z r. 1938.

1/731—157[1]); 1/839—180; 1/1203—162.

[1]) Teza B. O. rozpoczyna się od słów: „*wezwanie do wypłacenia*"... i nie zawiera ostatniego zdania, cytowanego przez nas za O. P. A.

Dział ogólny

I. PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA

1. „DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ“

Nr 54 z dnia 1 sierpnia 1938 r.

p. 421 — Ust. 14.7.1938 o dodatkowych kredytach na rok 1938/39.

p. 422 — Ust. 23.7.1938 o ratyfikacji konw. międzynarodowej 20.2.1935 o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych.

p. 423 — Ust. 23.7.1938 o ratyfikacji porozumienia między Polską a Finlandią 31.1.1938 dotyczącego clenia oleju żywicznego.

p. 424 — Ust. 23.7.1938 o ratyfikacji protokółu taryfowego między Polską a Estonią z 19.2.1938.

p. 425 — Ust. 23.7.1938 o ratyfikacji porozumienia między Polską a Szwecją 5.3.1938 dotyczącego clenia produktu „Renad Tallolja“.

p. 426 — Ust. 23.7.1938 o ratyfikacji porozumienia 10.3.1938 między Polską a Finlandią o cleniu serów pochodzenia finlandzkiego.

p. 427 — Ust. 23.7.1938 o ratyfikacji protokółu dodatkowego 11.3.1938. do konw. handlowej i nawigacyjnej między Polską a Grecją.

p. 428 — Ust. 23.7.1938. o ratyfikacji protokółu dodatkowego 22.4.1938. do protokółu taryfowego między Polską a Estonią.

p. 430 — R. M. P. H. 21.7.1938 o przyznatworzeniu i zwinięciu niektórych katedr i zakładów naukowych w szkołach akademickich.

p. 430 — R. M. P. H. 21.7.1938 o przyznaniu ulg w sprawie ochrony wynalazków, wzorów i znaków towarowych Targom Kalwaryjskim w Kalwarii Zebrzydowskiej, Jarmarkowi Poleskiemu w Pińsku, Dorocznej Wystawie Radiowej w Warszawie, Polskiej Wystawie Szpitalnictwa w Warszawie oraz Targom Północnym i Wystawie Przemysłowo - Rolniczej w Wilnie.

p. 431 — Ośw. rząd. 4.7.1938 w sprawie przystąpienia Litwy do międzynarodowej konwencji 14.12.1937 r. dotyczącej statystyk gospodarczych.

p. 432 — Ośw. rząd. 4.7.1938 w sprawie przystąpienia Grecji do międzynarodowej konw. 31.5.1929. o bezpieczeństwie życia na morzu.

p. 433 — Ośw. rząd. 4.7.1938. w sprawie ratyfikacji i wymiany dokumentów ratyfikacyjnych porozumienia między Polską a Finlandią w formie not, wymienionych w Warszawie 17.7.1937. o cleniu serów pochodzenia finlandzkiego.

p. 434 — Ośw. rząd. 27.7.1938 o ratyfikacji i wejściu w życie porozumienia z dnia 30.9. 1937. między Rzecząpospolitą Polską a Wielką Brytanią, dotyczącego zmiany polsko - brytyjskiej umowy handlowej 27.2.1935.

Nr 55 z dnia 5 sierpnia 1938 r.

p. 435 — R. Pr. R. 30.7.1938 o tymcz. wprowadzeniu w życie postan. piątego protokółu dodatkowego do konw. handlowej między Rzecząpospolitą Polską a Królestwem Węgier 26.3.1925.

p. 436 — R. M. S. W. 27.6.1938 o zmianie granic miasta Kamienia Pomorskiego w powiecie sępoleńskim woj. pomorskim.

p. 437 — R. M. O. S. i M. S. 15.7.1938. o zmianie rozporządzenia w sprawie zaopatrzenia pieniężnego inwalidów z oddziałów ukraińskich.

p. 438 — R. M. O. S. 22.7.1938 wyd. w por. z M. S. W. o uznaniu niektórych uzdrowisk za posiadające charakter użyteczności publicznej.

p. 439 — R. M. R. R. 30.7.1938. wyd. w por. z M. S. o przejęciu na rachunek Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej niektórych wierzytelności Państwowego Banku Rolnego.

p. 440 — Ośw. rząd. 4.7.1938 w sprawie złożenia przez Nową Zelandię dokumentu ratyfikacyjnego konw. 10.6.1925. w sprawie odszkodowania za wypadki przy pracy.

p. 441 — Ośw. rząd. 8.7.1938 w sprawie złożenia przez Nową Zelandię dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konw. z dnia 12. 11.1921. o prawie zrzeszania się i koalicji pracowników rolnych.

p. 442 — Ośw. rząd. 8.7.1938 w sprawie złożenia przez Nową Zelandię dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konw. 17.11.1921. o odpoczynku tygodniowym w zakładach przemysłowych.

p. 443 — Ośw. rząd. 8.7.1938. w sprawie złożenia przez Nową Zelandię dokumentu ratyfikacyjnego konw. 24.6.1926. dotyczącej umowy najmu marynarzy.

p. 444 — Ośw. rząd. 8.7.1938 w sprawie złożenia przez Nową Zelandię dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konw. 10.7.1920. w sprawie pośrednictwa pracy dla marynarzy.

Nr 56 z dnia 6 sierpnia 1938 r.

p. 445 — Ust. 30.7.1938 o zmianie ust. o finansowaniu niektórych inwestycyj z funduszów państwowych w okresie do 31.3.1939.

p. 446 — Ust. 30.7.1938 o przejęciu Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

p. 447 — Ust. 5.8.1938 o środkach finansowych na popieranie gospodarczo uzasadnionego kształtowania cen artykułów rolniczych.

p. 448 — R. M. S. 23.7.1938 wyd. w por. z M. R. R. w sprawie zmiany rozporządzenia 30.7.1932. o emisji 7% obligacyj melioracyjnych Państwowego Banku Rolnego oraz o długoterminowych pożyczkach amortyzacyjnych w tych obligacjach udzielonych.

Nr 57 z dnia 10 sierpnia 1938 r.

p. 449 — Ust. 30.7.1938. o zmianie R. Pr. R. o wyk. praktyki lekarskiej.

p. 450 — R. M. S. W. 30.7.1938 w sprawie wyk. ust. 18.2.1938. o przedsiębiorstwach, wymagających szczególnego zaufania.

p. 451 — Ośw. rząd. 1.8.1938. o ratyfikacji i wejściu w życie porozumienia 14.10.1937. między Rzeczapospolitą Polską a Wielką Brytanią, dotyczącego ratyfikacji biegaczy do maszyn przędzalniczych.

p. 452 — Ośw. rząd. 2.8.1938. o ratyfikacji i wymianie dokumentów ratyfikacyjnych porozumienia między Polską a Norwegią w formie not, wymienionych w Warszawie 18.6.1937. w sprawie clenia serów pochodzenia norweskiego.

p. 453 — Ośw. rząd. 6.8.1938. o ratyfikacji i wymianie dokumentów ratyfikacyjnych IV protokółu dodatkowego 30.6.1937 do konw. handlowej między Rzecząpospolitą Polską a Królestwem Węgier 26.3.1925.

Nr 58 z dnia 11 sierpnia 1938 r.

p. 454 — R. M. O. S. 24.6.1938. o określaniu cen aptecznych.

Nr 59 z dnia 12 sierpnia 1938 r.

p. 455 — Ust. 5.8.1938 o poprawie finansów związków samorządu terytorialnego i o zmianie ust. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych.

p. 456 — Ust. 5.8.1938 o zmianie R. Pr. R. o przymusie ubezpieczenia od ognia i o Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych.

p. 457 — Ust. 5.8.1938 o zmianie D. Pr. R. o regulowaniu gospodarki cukrowej i buraczanej.

p. 458 — Ust. 5.8.1938 o zmianie R. Pr. R. w sprawie uregulowania obrotu zwierzętami gospodarskimi i drobiem oraz obrotu hurtowego mięsem.

p. 459 — R. M. O. S. 26.7.1938 w sprawie dokonywania zgłoszeń przez pracodawców rolnych, sposobu ryczałtowania i uiszczania składek za ubezpieczenie od wypadków w zatrudnieniu i chorób zawodowych oraz o zasadach obliczania tych składek, wyd. w zakresie §§ 2, 3, 5, 11 i 13 w por. z M. R. R.

p. 460 — R. M. O. S. 26.7.1938 o czasowym obniżeniu składek, uiszczanych przez pracodawców rolnych za ubezpieczenie od wypadków w zatrudnieniu i chorób zawodowych.

p. 461 — R. M. Sk. 29.7.1938 wyd. w por. z M. P. H. oraz M. R. R. w sprawie częściowej zmiany taryfy celnej wywozowej.

Nr 60 z dnia 18 sierpnia 1938 r.

p. 462 — Ust. 5.8.1938. o zabezpieczeniu podaży przedmiotów powszedniego użytku.

p. 463 — Ust. 8.8.1938. o zmianie R. Pr. R. o prawie przemysłowym.

p. 464 — R. M. Sk. 9.8.1938. o uzupełnieniu taryfy na wyroby tytoniowe.

p. *465* — R. M. R. 18.8.1938. o przemiale pszenicy i żyta.

p. 466 — R. M. R. R. 8.8.1938. o regulowaniu cen przetworów zbóż chlebowych, mięsa i jego przetworów.

p. 467 — R. M. R. R. 18.8.1938. wyd. w por. z M. P. H. o regulowaniu cen detalicznych węgla i nafty.

p. 468 — R. M. R. R. 18.8.1938. wyd. w por. z M. P. H. o ujawnianiu cen przedmiotów powszedniego użytku, o sporządzaniu, posiadaniu w obrocie hurtowym i półhurtowym faktur oraz o przedstawianiu faktur na żądanie władz.

p. 469 — Ośw. rząd. 8.7.1938. w sprawie złożenia przez Nową Zelandię dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konw. 28.11.1919 dotyczącej bezrobocia.

p. 470 — Ośw. rząd. 8.7.1938. w sprawie złożenia przez Nową Zelandię dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konw. 12.11.1921. w sprawie odszkodowań za nieszczęśliwe wypadki przy pracy na roli.

p. 471 — Ośw. rząd. 8.7.1938. w sprawie złożenia przez Danię dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konw. z dnia 11.11.1921 o obowiązkowych oględzinach lekarskich dzieci i młodocianych zatrudnionych na statkach.

p. 472 — Ośw. rząd. 11.7.1938. w sprawie

złożenia przez Norwegię i Brazylię dokumentów ratyfikacyjnych międzynarodowej konw. telekomunikacyjnej 9.12.1932.

p. *473* — Ośw. rząd. 11.7.1938. w sprawie złożenia przez Brazylię i Belgię dokumentów ratyfikacyjnych międzynarodowej umowy 6.5. 1937. dotyczącej regulowania produkcji i zbytu cukru.

p. 474 — Ośw. rząd. 29.7.1938. w sprawie wypowiedzenia przez Estonię i Irlandię konw. międzynarodowej 21.6.1920. w sprawie utworzenia w Paryżu Międzynarodowego Instytutu Chłodnictwa.

p. 475 — Ośw. rząd. 29.7.1938. w sprawie rozciągnięcia na niektóre terytoria brytyjskie konw. 30.3.1931. o sposobie opodatkowania obcokrajowych pojazdów mechanicznych.

p. 476 — Ośw. rząd. 29.7.1938. w sprawie przystąpienia Meksyku do konw. międzynarodowej 11.10.1933. dotyczącej zwalczania handlu kobietami pełnoletnimi.

—

2. „DZIENNIK URZĘDOWY MINISTERSTWA SKARBU".

Nr 21 z dnia 30 lipca 1938 r.

p. 516 — Obw. M. Sk. (21.7.38) o wartości jednego grama czystego złota.

p. 517 — Obw. M. Sk. (12.7.38) w sprawie urzędów celnych uprawnionych do odprawy celnej produktów pośrednich objętych p. 393—402 taryfy celnej przywozowej.

p. 518 — Obw. Urz. Dł. P. (12.7.38) w sprawie umorzenia 5-tej raty 5% pożyczki konwersyjnej z r. 1924.

p. 519 — Obw. Urz. Dł. P. (4.7.38) w sprawie wylosowanych Bonów Funduszu Inwestycyjnego.

p. 520 — Obw. Urz. Dł. P. (6.7.38) w sprawie wylosowanych premii do obligacji 4% premiowej pożyczki dolarowej serii III.

p. 521 — Obw. Urz. Dł. P. (12.7.38) w sprawie wylosowanych premii do obligacji 3% premiowej pożyczki inwestycyjnej emisji II z 1935 r.

p. 522 — Ok. Min. Sk. (25.7.38 L. B. P. 8630/Org./38) w sprawie wynagrodzenia za używanie własnych samochodów w podróżach służbowych.

p. 523 — Ok. Min. Sk. (16.7.38 L. D. IV. 25409/3/37) o częściowej zmianie okól. L. D. IV. 11975/3/37 w sprawie ograniczeń wywozu zwierząt.

p. 524 — Ok. Min. Sk. (16.7.38 L. D. IV. 24957/3/37) w sprawie doręczania stronom dowodów wywozu towarów za granicę.

p. 525 — Ok. Min. Sk. (16.7.38 L. D. IV. 25173/3/37) w sprawie wystawiania kwitów wywozowych.

p. *526* — Ok. Min. Sk. (13.7.38 L. D. V. 18376/4/38) w sprawie ulg w pod. przem. na IV-tych Międzynarodowych Targach Futrzańskich w Wilnie.

p. 527 — Ok. Min. Sk. (14.7.38 L. D. V.16311/1/38) w sprawie przeprowadzenia rewizji mieszkań oraz kancelarii przedstawicieli wolnych zawodów.

p. 528 — Ok. Min. Sk. (15.7.38 L. D. V. 18335/1/) w sprawie przesyłania wniosków egzekucyjnych do Krajowego Urzędu Podatkowego w Gdańsku.

p. 529 — Ok. Min. Sk. (14.7.38 L. D. V. 18033/2/38) w sprawie potrącalności wydatku na leczenie oczu u adwokata w świetle przepisów art. 6 ust. o pod. doch.

p. 530 — Ok. Min. Sk. (14.7.38 L. D. V. 13966/2/38) w sprawie opodatkowania nagród za wykrycie wszelkiego rodzaju przestępstw skarbowych.

p. 531 — Ok. Min. Sk. (15.7.38 L. D. V. 18995/4/38) w sprawie ulg w zakresie świadectw przemysłowych dla agencyj turystycznych Polskiego Biura Podróży „Orbis".

p. 532 — Ok. Min. Sk. (15.7.38 L. D. V. 18027/2/38) w sprawie potrącalności z uposażeń wydatków ponoszonych na pokrycie kosztów służbowych.

p. 533 — Ok. Min. Sk. (15.7.38 L. D. V. 16872/2/38) w sprawie terminu do wnoszenia opłat z art. 108 Ord. Pod.

p. 534 — Ok. Min. Sk. (15.7.38 L. D. V. 6639/2/38) w sprawie wymiaru pod. doch. w razie śmierci płatnika od dochodów, osiągniętych przed zgonem.

p. 535 — Ok. Min. Sk. (19.7.38 L. D. V. 53761/2/38) w sprawie obliczania pod. doch. dla osób prawnych, które na jeden rok podatkowy sporządziły dwa zamknięcia rachunkowe.

p. 536 — Ok. Min. Sk. (20.7.38 L. D. V. 18046/2/38) w sprawie interpretacji art. 45 ust. o pod. doch.

p. 537 — Ok. Min. Sk. (22.7.38 L. D. V. 14766/4/38) w sprawie potrącalności z podstaw wymiaru podatków: przem. od obrotu i doch. od opłat uiszczonych na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego.

p. 538 — Ok. Min. Sk. (23.7.38 L. D. V. 18221/2/38) w sprawie zwolnienia od opodatkowania specjalnym podatkiem od wynagro-

dzeń dodatków mieszkaniowych nauczycielom zatrudnionym w gminach wiejskich.

p. 539 — Ok. Min. Sk. (25.7.38 L. D. VI. 13175/3/37) w sprawie opodatkowania maltozy.

Nr 22 z dnia 10 sierpnia 1938 r.

p. 559 — Zarz. M. Sk. (25.7.38) w sprawie zaszeregowania kas urzędów skarbowych.

p. 560 — Zarz. M. Sk. (25.7.38) o zmianie zarząd. z dnia 4.6.1937 r. o środkach skażania soli.

p. 561 — Obw. M. P. H. (18.7.38) o zmianie obw. z dnia 28.8.1937 r. o zasadach wyk. czynności nadzorczych przez głównego inspektora i inspektorów wywozu jaj.

p. 562 — Obw. M. P. H. w por. z M. Sk. i M. R. R. (30.7.38) o wykazie organizacyj uprawnionych do wydawania zaświadczeń eksportowych na wywóz za zwrotem cła zbóż, strączkowych, nasion oleistych, produktów przemiału, grochu polerowanego i słodu oraz o warunkach uzyskania tych zaświadczeń.

p. 563 — Ok. Min. Sk. (5.8.38 L. D. III. 11530/4/38) w sprawie otwarcia rachunku w sumach obrotowych.

p. 564 — Ok. Min. Sk. (4.8.38 L. D. IV. 20513/3/38) w sprawie post. przy wywozie za granicę za zwrotem cła zbóż, strączkowych, nasion oleistych, produktów przemiału, grochu polerowanego i słodu.

p. 565 — Ok. Min. Sk. (28.7.38 L. D. V. 19796/2/38) w sprawie pod. doch. od skumulowanych wynagrodzeń.

p. 566 — Ok. Min. Sk. (3.8.38 L. D. V. 19757/5/38) w sprawie opłat stemplowych od umów najmu lokali, zawieranych przez przedstawicielstwa dyplomatyczne i konsularne Włoch.

—

3. „DZIENNIK URZĘDOWY MINISTERSTWA SPRAWIEDLIWOŚCI".

Nr 8 z dnia 16 sierpnia 1938 r.

Ok. nr 1881/II. A./38 w spr. przekazywania Centralnemu Laboratorium Badawczemu Polskich Kolei Państwowych sfałszowanych dokumentów kolejowych.

Ok. nr 1882/II. GS./38 w spr. umarzania prywatnoprawnych wierzytelności państwowych podaje zasady umarzania tych wierzytelności z powołaniem się na komunikat w tejże materii.

Komunikat w spr. umarzania prywatnoprawnych wierzytelności państwowych. Do decyzji Ministerstwa Skarbu pozostawia się umorzenia wierzytelności powyżej 500 zł. oraz bez względu na wartość wierzytelności, które mogą być uznane za nieściągalne, jeżeli przeprowadzenie egzekucji mogłoby spowodować ruinę gospod. dłużnika. Decyzja o umorzeniu innych wierzytelności należy do kompetencji izb skarbowych, a odnośnie przysądzonych Skarbowi Państwa kosztów obrończych do 1.000 zł. Prokuratorii Generalnej R. P. Umorzenia wierzytelności przedsiębiorstw wydzielonych — do władz przedsiębiorstw. Komunikat wydano na podstawie okólnika M. Skarbu (L. D. III. 7546/1/38), wydanego w wykonaniu ustawy z 9.4.38 (D. U. poz. 228).

Komunikat w spr. wykonania budżetu miesięcznego (wyczerpywanie pozostałości kredytów miesięcznych). Komunikat oparto na okólniku M. Skarbu z 12.7.38. L. D. III. 6085/1/38.

Komunikat w spr. wykładni ustawy o opłatach stemplowych. Podanie o zaniechanie lub ograniczenie egzekucji podlega opłacie stemplowej wg zasad art. 147 u. o. s. „Sumą sporną" jest w zasadzie suma należności, wymienionych w tytule wyk., ewentualnie część ich, jeżeli żąda się tylko ograniczenia egzekucji. Jeżeli podanie dotyczy ściągnięcia grzywien lub podwyżek stemplowych stosuje się art. 142 pkt. 15 u. o. s. i podanie jest wolne od opłat stemplowych.

—

4. „DZIENNIK URZĘDOWY MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH".

Nr 21 z dnia 25 lipca 1938 r.

p. 116 — Zarządzenie Ministra Spraw Wewn. (17.7.38) w spr. szczegółowego podziału czynności w Biurze Personalnym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

p. 117 — P. ok. (14.7.38) o dochodzeniu roszczeń pieniężnych z egzekucji należności pieniężnych z tytułu stosunku służbowego w związkach samorządowych zaleca liberalne traktowanie ograniczeń w dochodzeniu tych roszczeń, ustanowionych rozp. Pr. R. z 27.10.32 (D. U. poz. 809), a to w celu unikania pokrzywdzenia pracowników samorządowych.

p. 118 — P. ok. (15.7.38) w spr. kursu dla sekretarzy gminnych przy Instytucie Komunalnym.

p. 119 — P. ok. (15.7.38) o zaleceniu kuferków dla poborowych i rezerwistów powołanych do czynnej służby wojskowej. Kuferki mają być możliwie jednolite wg załączonych wzorów i rysunków z opisem.

p. 120 — P. ok. (20.7.38) o poparciu dzia-

łalności Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych.

p. 121 — P. ok. (20.7.38) o realizacji zaświadczeń władz i urzędów państwowych o wierzytelnościach prywatno-prawnych płatników przyjętych na pokrycie należności podatkowych. Pismo stanowi m. in., że na przyszłość wydawanie wymienionych zaświadczeń przez Urzędy Wojewódzkie jest dopuszczalne jedynie po uprzednim uzyskaniu zgody Ministerstwa.

Nr 22 z dnia 31 lipca 1938 r.

p. 122 — Zarządzenie Ministra Spraw Wewn. (26.7.38) w spr. odznak honorowych dla korespondentów rolnych Głównego Urzędu Statystycznego.

p. 123 — Ok. nr 23 (23.7.38) o organizacji wojewódzkich oddziałów budżetowo-gospodarczych.

p. 124 — Ok. nr 24 (22.7.38) o wynagrodzeniu za używanie własnych samochodów w podróżach służbowych ustanawia normy wynagrodzeń.

p. 125 — Ok. nr 25 (23.7.38) o wykonaniu budżetu miesięcznego — wyczerpywanie pozostałości kredytów miesięcznych. Ok. przytacza treść pisma Min. Skarbu z 12.7.38 nr D. III. 6085/1/38.

p. 126 — Ok. nr 26 (26.7.38) o organizacji i budowie domów społecznych (ludowych).

p. 127 — Ok. nr 27-a (26.7.38) o aprobacie spraw personalnych.

p. 128 — Ok. nr 27-b (26.7.38) o aprobacie spraw personalnych. Okólniki wymieniają sprawy zastrzeżone do aprobaty Ministra i przekazane Dyrektorowi Biura Personalnego i polecają podpisywanie pism ważniejszych przez właściwych wojewodów osobiście.

p. 129 — Ok. nr 28 (25.7.38) o planach zabudowania miast, uchwalonych przed 15 maja 1938 r. zwalnia miasta wydzielone od obowiązku stosowania §§ 4, 5, 6, 7, 8, 9 i 13 rozp. R. M. z 29.4.38 (D. U. ex 38 poz. 278).

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

Istota sporu na tle ubezpieczeń społecznych.

Autor rozważa główne założenia ust. o sądach ubezpieczeń społecznych.

Ubezpieczenia społeczne realizują się w zasadzie przy pomocy instytucyj prawa publicznego. Instytucje te wyrażają władzę państwa (imperium).

Organy ubezpieczeń społecznych wykonując tę władzę działają jako podmioty administracji. Objawiając swą wolę w dziedzinie stosunków prawnych, stwarzają akty administracji publicznej. Stosunek ubezpieczeniowy — który jest stosunkiem prawnym — obejmuje sobą obowiązek ubezpieczenia i uprawnienie do świadczeń podmiotowych. Spór między jednostką a instytucją ubezpieczeń społecznych powstaje wskutek wysunięcia zastrzeżeń przeciw legalności oświadczeń woli w kwestii ubezpieczenia. Oświadczenie woli przez organ ubezpieczeń społecznych jest równocześnie decyzją organu administracji publicznej. Cecha ta przesądza skądinąd o fakcie, że spory ubezpieczeniowe nie podpadają całkowicie ani pod kompetencje sądów powszechnych, ani administracyjnych. Właściwym czynnikiem będzie tu dopiero projektowany sąd ubezpieczeń społecznych. *(Tadeusz Lawendel — Prz. U. 6/38 s. 394 n.).*

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. WŁAŚCIWOŚĆ SĄDÓW POWSZECHNYCH.

Rozporządzenie wójta gminy, oparte na uchwale rady gminnej, o wynagrodzenie za sprawowane przezeń czynności wójta należy skierować na drogę procesu cywilnego. (S. N. C. II. 3258/36 5.5.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 148).*

—

Zwolnienie pracownika przez prezydenta miasta bez orzeczenia przewidzianej w statucie miejskim komisji dyscyplinarnej podlega rozwiązaniu przez sądy powszechne. (S. N. C. I. 705/37 24.6.37. — *Zb. C. 6/38 p. 269).*

—

Rozpoznanie roszczenia pracownika rolnego z umowy o pracę należy do właściwości sądów powszechnych, jeżeli roszczenie nie powstało na tle niedotrzymania przez pracodawcę ugody (umowy zbiorowej) lub niewykonania przezeń orzeczenia komisji rozjemczej. (T. K. I. rej. 6/38 23.5.1938. — *O. S. P. 4/38 p. 191).*

—

Spór o prawo własności do nieruchomości gromadzkiej, wynikły między gromadą wsi a gminą miejską, jest sporem o prawo prywatne, ulegającym rozstrzygnięciu przez sądy powszechne, a nie przez wojewodę. (S. N. C. I. 549/37 17.3.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 267).*

—

Do rozpoznania sporów urzędników komunalnych i pozostałych po nich członków rodzin o roszczenia majątkowe ze stosunku służbowego powołane są w b. dzielnicy pruskiej sądy powszechne w trybie § 7 ustawy z 30 lipca 1899 o mianowaniu i zaopatrzeniu urzędników komunalnych. (Zb. Ust. pr. str. 141). (T. K. l. rej. 13/37 23.5.1938. — *O. S. P. 4/38 p. 190).*

—

2. WŁAŚCIWOŚĆ WŁADZ ADMINISTRACYJNYCH.

Do rozpoznania sprawy przeciwko Z. U. P. U. o zwrot składek, uiszczonych za pracownika, który następnie uznany został za niepodlegającego obowiązkowi ubezpieczenia, powołana jest władza administracyjna. (S. N. C. II. 3246/36 20.4.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 147).*

—

Do rozpoznania sporu o obniżenie poziomu piętrzenia wody publicznej i zmianę służących do tego celu urządzeń powołana jest władza wodna. (T. K. l. rej. 8/38 22.3.1938. — *O. S. P. 4/38 p. 189).*

—

W przypadku, gdy władza podatkowa po cofnięciu orzeczenia karnego, wydanego na podstawie art. 181 § 1 ord. podat. z 15 marca 1934 (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 346), wydała nowe orzeczenie wyłącznie wymiarowe na zasadzie art. 104 § 1 tejże ordynacji, do orzekania jest właściwą władza administracyjna II instancji, a nie sąd powszechny na zasadzie art. 202 § 1 ord. podat. i art. 640 k. p. k. (T. K. l. rej. 11/37 26.10.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 188).*

—

Dla dochodzenia przez ubezpieczonego reszty od Kasy Emerytalnej dla robotników Kolei Państwowych w b. dzielnicy pruskiej w Poznaniu droga procesu cywilnego jest niedopuszczalna, choćby ubezpieczenie było dobrowolne. (S. N. C. III. 2165/37 10.12.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 157).*

—

3. KOLIZJE NORM PRAWNYCH.

a) Ust. 11.12.1923 emerytalna.

b) R. Pr. R. 29.11.1930 — Kodeks Post. Cywilnego.

c) R. R. M. 25.6.1932 o post. egzekucyjnym władz skarbowych.

Przepisy art. 4 i 5 ustawy emerytalnej o potrąceniu z zaopatrzenia emerytalnego kwot nienależnie pobranych przez emeryta wykluczają zastosowanie przepisów rozp. Rady Ministrów z 25 czerwca 1932 o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych oraz przepisów art. 575 K. P. C. (N. T .A. l. rej. 3905/35 31. 1.1938. — *N. Pal. 7-8/38 s. 359).*

—

a) Ust. 6.2.1938 (863/33 r.) o Ustroju Sądów Powszechnych.

b) R. Pr. R. 29.11.1930 (p. 802/32 r.) Przep. wprow. Kodeks Post. Cywilnego

Art. XLV § 4 przep. wprow. K. P. C. zmienił przepis art. 273 § 1 pkt. 2 u. s. p. (S. N. C. II. 28.11/37 5.5.1938. — *Cz. Sędz. 4/38 p. 65).*

—

a) Ust. 3.7.1919 (p. 345) w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych.
b) Ust. 31.7.1924 (p. 741) w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych, a w szczególności zmiany niektórych przepisów ust. 2.7.1920 (p. 346) oraz ust. 18.3.1920 (p. 165).

Rozciągnięcie w myśl art 9 ustawy z 31 lipca 1924 roku (poz. 741 Dz. Ust.) przewidzianej w tej ustawie ochrony drobnych dzierżaw rolnych na poddzierżawców, którzy rozpoczęli użytkowanie poddzierżawionych gruntów przed dniem wejścia w życie tej ustawy, t. j. przed dniem 28 sierpnia 1924 roku, nie zmienia w niczym określonego art. 3 ustawy z dnia 3 lipca 1919 roku (poz. 345 Dz. Ust.) położenia samych dzierżawców, którzy w myśl tego przepisu korzystają z ochrony tylko wówczas, gdy dzierżawione grunta objęli w posiadanie przed dniem wejścia w życie tej ustawy, t. j. przed dniem 18 lipca 1919 roku. (N. T. A. l. rej. 9434/34 20.10.1937. — *Gł. Sąd. 7/38 s. 654).*

—

a) Ust. 11.8.1923 o podatku majątkowym.
b) R. Pr. R. 29.11.1929. — Kodeks Post. Cywilnego.

Przepisy art. 57 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 o podatku majątkowym został uchylony z dniem wejścia w życie kodeksu postępowania

cywilnego, t. j. z dniem 1 stycznia 1933 r. (N. T. A. l. rej. 3569/36 4.5.1937. — *O. B. P. 32/38 s. 518).*

—

a) R. Pr. R. 14.5.1924 o przerachowaniu zobowiązań prywatno - prawnych.

b) Konkordat 10.2.1925 między Stolicą Apostolską a Rzecząpospolitą Polską.

Wierzytelności Kościoła Rzymsko - Katolickiego — bez względu na to czy dłużnikiem jest Państwo, czy osoba prywatna — podlegają w zakresie przerachowania przepisom rozporządzenia z dn. 14 maja 1924 r. (Dz. U. z 1925 r. poz. 213). (S. N. C. III. 1640/35 20.9.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 294).*

—

4. ORZECZENIA NIEOPARTE NA PRAWIE PISANYM.

Jeżeli rodzice obrali dla swego dziecka imię oraz pewną formę jego (Schija) i obrane imię zostało w tej formie wpisane do metrykalnej księgi urodzin, to okoliczności, że to samo imię mogłoby być wyrażone także w innej formie (Oskar) i że dana osoba chciałaby, by jej imię zostało wpisane właśnie w tej innej formie, nie stwarzają dla niej prawa domagania się sprostowania wpisu metrykalnego. (N. T. A. l. rej. 6639/35 8.4.1938. — *O. P. A. 7-8/38 p. 2346).*

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Martyniak Czesław: Moc obowiązująca prawa a teoria Kelsena. Lublin 1938.

Namitkiewicz Jan Prof.: O wyborze zawodu prawnika. Warszawa 1938, s. 32.

Sprawozdania z działalności Wydziału Prawa Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego w Warszawie za rok akad. 1935—1936. Przedstawił dziekan Wydz. prof. *Wacław Makowski.* Warszawa 1938, s. 24.

Ustawy i rozporządzenia z lat 1918—1934. T. 8. Rok 1934. Według stanu prawnego z dn. 1 lutego 1938 r. Warszawa 1938.

Prawo cywilne

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

B. PRAWO MAŁŻEŃSKIE.

Nowe prawo małżeńskie w Niemczech. Śluby cywilne i nowe przepisy o rozwodach.

Zostało ogłoszone nowe prawo małżeńskie, obowiązujące w całych Niemczech od dnia 1 sierpnia 1938 r.

Ważność, z punktu widzenia państwowego, mają tylko małżeństwa zawarte w urzędzie stanu cywilnego.

Wprowadzono zmiany w przepisach, dotyczących rozwodów, przez co dziesiątki tysięcy małżeństw, żyjących w separacji — uzyska rozwód. — Będzie się udzielać rozwodów małżeństwom nie przedstawiającym sobą wartości dla państwa, np. gdy jedna strona nie chce potomstwa.

Po przeprowadzeniu rozwodu — dzieci mają być powierzane stronie, budzącej więcej zaufania.

Niemcy w ciągu paru miesięcy po Anschlussie potrafili przeprowadzić unifikację prawa małżeńskiego, a u nas po dwudziestu latach niepodległego bytu państwowego — sprawa ta nie jest zupełnie unormowana. *(Dr J. S. W.— Wsp. M. Pr. 6-8/38 r.).*

—

C. PRAWO RZECZOWE.

Rozbiór i krytyka postanowień polskiego projektu prawa rzeczowego działu I o treści i wykonywaniu własności w ogólności (art. 20—37 proj).

Art. 20 proj. brzmi: „Właściciel korzysta z rzeczy i rozporządza nią *swobodnie* w granicach prawa obowiązującego". Definicja ta uwydatnia pozytywną i negatywną funkcję własności słusznie używając słowa „swobodnie" zamiast np. „wedle upodobania". Zbyt ogólnikowo jest ujęty zwrot „w granicach obow. prawa". — Art. 21 § 1 wymienia środki reakcji właściciela przeciwko naruszeniu prawa własności; autor poddaje krytyce ujęcie tego przepisu i proponuje — wzorem K. C. niem. — w miejsce tego art. dać art. o skardze wydobywczej i o zarzutach posiadacza z tytułu jego praw, art. o skardze negatoryjnej i art. o upra-

wnieniu właściciela rzeczy *ruchomej* do dozwolenia mu wstępu na dziedzinę obcą, celem odszukania i zabrania rzeczy.

Wielką doniosłość praktyczną ma art. 21 § 2 („wkroczenie w zakres cudzej własności nie jest bezprawne, jeśli nie sprzeciwia się racjonalnemu interesowi właściciela"); wykonywanie uprawnień z prawa własności — niezależnie od ograniczeń poszczególnych — nie zasługuje na ochronę, gdy jest np. szykaną, a nie jest poparte racjonalnym interesem. Art. ten wkłada odpowiedzialne zadanie na orzecznictwo.

Art. 25, który mówi o naruszeniu własności w stanie wyższej konieczności, należy wyeliminować z działu, dotyczącego dziedzin (nieruchomości), ma on znaczenie ogólne i powinien znaleźć się w cz. ogólnej przyszłego polskiego K. C. Autor omawia wymogi istnienia stanu wyższej konieczności, warunek, aby dobro poświęcone było mniej wartościowe (proj. nie daje kryterium oceny porównawczej) oraz kwestię obowiązku wynagrodzenia szkody w stanie wyższej konieczności wyrządzonej (art. 122 K. Z.) przede wszystkim, czy za szkodę odpowiada sprawca, czy też ten, w czyim interesie szkodę wyrządzono.

Poza wyżej wym. wywodami autor daje rozważania krytyczne *pomniejszych kwestyj i uwagi dotyczące techniki i kodyfikacji.*

W kwestii t. zw. praw sąsiedzkich art. 24 orzeka, że własność nieruchomości obejmuje przestrzeń nad i pod powierzchnią dziedziny; zastrzeżenie z art. 21 § 2 (patrz wyżej) ma naturalnie zastosowanie. Sąsiad w granicach swej dziedziny nie może jej pogłębiać i dokonywać robót ziemnych, o ile przez to dziedzinom sąsiednim grozi utrata oparcia. W związku z tym przepisem art. 30 stoi art. 151 § 2 K. Z.

W materii t. zw. immisji prawodawca — szukając uzgodnienia treści własności z wymogami życia gospodarczego — miał do wyboru 2 zasady: albo zakaz immisji z wyjątkami, albo wolność immisji z ograniczeniami. Projekt wylicza immisje zakazane właścicielowi dziedziny, przy czym stawia dodatek „i t. p." co ma doniosłe znaczenie praktyczne. Oddziaływania nie przekraczające „zwykłej w stosunkach miejscowych miary" muszą być cierpiane, a także oddziaływania ponad zwykłą miarę, o ile nie prowadzą do zmniejszenia wartości lub użyteczności dziedziny; to ostatnie zastrzeżenie wobec klauzuli generalnej art. 21 § 2 jest zbędne.

Jeżeli część budowli wcina się w grunt sąsiedni — projekt stanowi obowiązek bądź nabycia zajętej przestrzeni, bądź ustanowienia służebności na dziedzinie częściowo zabudowanej za odszkodowaniem. Sąd ustali odszkodowanie także w postaci renty, nałożonej jako ciężar realny na dziedzinę, której służebność służy; gospodarczo słusznym byłoby ustanowienie ustawowego pierwszeństwa hipotecznego dla tej renty. Można żądać *usunięcia* wcinającej się części budowli, 1) gdy ma miejsce zły zamiar lub rażące niedbalstwo, a także 2) gdy sprzeciwiono się „natychmiast", a nawet 3) gdy sprzeciwu natychmiastowego zaniechano, jeżeli nie pociągnie to za sobą kosztów znacznie większych od doznanej szkody; (art. 27); przepis pt 3) należałoby skreślić, jako niesłuszny i budzący wątpliwości w praktyce.

W odniesieniu do *drogi koniecznej* właściciel ma prawo żądania ustanowienia służebności, której treścią jest obowiązek sąsiadów znoszenia urządzeń do połączenia z drogą publiczną prowadzących. W przeciwieństwie do nadbudowy prawo do służebności drogi koniecznej nie zależy od dowodu *doli* lub *culpae latae* właściciela i prawo sprzeciwu ze strony sąsiadów jest wykluczone (choć proj. wyraźnie tego nie stanowi). Przy nadbudowie (art. 27) — nadbudowujący jest posiadaczem zabudowanej powierzchni i używa ochrony posesoryjnej wobec właściciela tej powierzchni, właściciel gruntu uprawnionego nie ma pozycji posiadacza uprawnienia do drogi koniecznej.

Owoce *spadłe* z drzewa lub krzewu na dziedzinę sąsiada uważa się za pożytki tej dziedziny, może wszakże właściciel drzewa za odszkodowaniem wstępu wejść na grunt sąsiada, celem zerwania owoców ze *zwisających* na przestrzeni sąsiedniego gruntu gałęzi.

Art. 33 sankcjonuje prawo użycia pomocy własnej przez obcięcie i zatrzymanie na własność bez odszkodowania korzeni przerastających z dziedziny sąsiedniej.—

Należy uznać, że oprócz prawa do pomocy własnej sąsiad ma też możność wytoczenia akcji negatoryjnej. To samo prawo służy sąsiadowi w stosunku do gałęzi i owoców *zwisających* z sąsiedniej dziedziny, jednak musi on uprzednio wyznaczyć właścicielowi drzewa *termin* do usunięcia gałęzi i dozwolić mu w tym celu wstępu na swój grunt.

Dalsze przepisy dotyczą sporów granicznych: art. 34 mówi o obowiązku sąsiada ponoszenia połowy kosztów wytyczenia granicy i utrzymania znaków, odpowiadających stosunkom miejscowym; gdy granica jest wątpliwa (art. 35) Sąd ją ustali wg ostatniego spokojnego stanu posiadania, gdy i ten stan był wątpliwy — wg swego uznania.

Znaki graniczne (drzewa, miedze, rowy, mury itp.) w braku dowodu przeciwnego stanowią wspólną własność (nie „współwłasność", gdyż brak dla niej przedmiotu) sąsiadów. Koszty utrzymania znaków ponoszą sąsiedzi zawsze po połowie. Jeżeli drzewo lub krzew nie służy do

oznaczenia granic — każdy sąsiad ma prawo żądać usunięcia go na wspólny koszt. Drzewo (jak i znaki graniczne) stanowi własność indywidualną sąsiadów, każdego stosownie do granicy matematycznej gruntów. Współwłasność staje się aktualną dopiero po usunięciu znaków (drzewa). Należałoby wprowadzić przepis, ustalający podział owoców z drzewa granicznego po równych częściach.

Przepisy rozdz. II wypadałoby uzupełnić postanowieniem, że właściciel rzeczy *ruchomej*, znajdującej się w obrębie obcej dziedziny, ma roszczenie wstąpienia na grunt celem odszukania i zabrania rzeczy, naturalnie nim rzecz przeszła w posiadanie właściciela gruntu (wtedy służy tylko skarga o wydanie). Skarga o prawo wstępu ma charakter petytoryjny, a w stos. do posiadacza rzeczy — posesoryjny. Jest sprawą wątpliwą, czy dopuścić w tych przypadkach pomoc własną, czy też ograniczyć interesowanego do prawa wniesienia skargi.

Należy podnieść w zakończeniu doniosłość przepisu art. 23, rozciągającego *odpowiednie* zastosowanie przepisów wyżej omówionych na własność dóbr majątkowych nie będących rzeczami, chociaż wątpliwości budzi, jak szeroko rozumieć trzeba termin „odpowiednie zastosowanie". In fine autor reasumuje swe wnioski odnośnie zmian i uzupełnień projektu *(Prof. Marceli Chlamtacz — G. S. W. 24—32/38 s. 371—4, 385, 402—4, 418, 437, 457—61).*

—

Konieczność wprowadzenia kar za dziką parcelację gruntów.

Od kilkunastu lat w akcji parcelacyjnej dominuje parcelacja prywatna.

Mimo, że art. 46 ust. 28.12.1925 r. o wykonaniu reformy rolnej głosi, że wszelka parcelacja, niezależnie od tego przez kogo będzie wykonana, winna się odbywać zgodnie z przepisami ustawy o wykonaniu reformy rolnej, to jednak zastosowanie tej ustawy w praktyce do parcelacji prywatnej jest mocno utrudnione. Trudność, jak podnosi autor, polega na przeciwieństwie interesów prywatnego właściciela parcelowanej nieruchomości, któremu chodzi jedynie o uzyskanie największej ceny ziemi w najkrótszym czasie, z wymogami polityki agrarnej, która ma na celu przede wszystkim uzupełnienie karłowatych gospodarstw. Ponieważ karłowatość gospodarstw idzie najczęściej w parze z brakiem gotówki wolnej, a sprowadzanie kolonistów z powiatów przeludnionych nie opłaca się prywatnemu właścicielowi — sprzedaje on najczęściej grunta nabywcom miejscowym. Stąd bierze początek naruszenie przepisów parcelacyjnych, względnie prowadzenie parcelacji gruntów bez zezwolenia władz ziemskich, czyli tak zwana „parcelacja dzika".

Wskazując na szkodliwość dzikiej parcelacji i spustoszenia przez nią czynione, a z drugiej strony na bezsilność władz w walce z tą akcją — autor stwierdza, że należy dać władzom do ręki broń, która potrafi wytępić plagę dzikiej parcelacji. *(Inż. W. Hauryłkiewicz — G. Adm. 14/38 s. 885-889).*

—

F. ZOBOWIĄZANIA.

Prekluzja zobowiązań prywatno - prawnych w świetle kodeksu zobowiązań.

Prekluzja polega na zakazie sądowego dochodzenia pewnych roszczeń po upływie określonego czasu. Celem jej jest zmuszenie wierzyciela do szybkiego realizowania wierzytelności, których dochodzenie w drodze sądowej staje się po upływie dłuższego czasu utrudnione.

Różnice między prekluzją, a przedawnieniem są następujące: 1) Sąd z urzędu baczy, czy dochodzone roszczenie nie uległo prekluzji, czego nie ma przy przedawnieniu; 2) W przeciwieństwie do przedawnienia bieg prekluzji nie ulega przerwie. Wierzyciel, który wniósł pozew do sądu traci prawo do dochodzenia sądowej należności, jeżeli pozew ten został odrzucony (nie z powodu niewłaściwości sądu), a w międzyczasie upłynął termin prekluzji. Należy zaznaczyć, iż zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego dla zachowania terminu prawa materialnego, a więc i prekluzji nie wystarczy nadanie pozwu na pocztę — musi on być w terminie wniesiony do sądu, nie ma tu bowiem zastosowania przepis art. 181 § 4 K. P. C.; 3) W przeciwieństwie do przedawnienia bieg prekluzji nie ulega zawieszeniu. Wg prof. Longchamps de Berier zawieszenie biegu prekluzji następuje jednak, gdy z powodu zawieszenia wymiaru sprawiedliwości, albo siły wyższej nie można dochodzić roszczeń przed sądami polskimi.

Zobowiązanie, które uległo prekluzji nie wygasa całkowicie, lecz staje się zobowiązaniem naturalnym. Nie można do takiego zobowiązania stosować jednak przez analogię przepisu art. 256 § 2 K. Z. o potrącalności wierzytelności przedawnionych, gdyż przepis powyższy jest wyjątkowym, poza tym potrącane mogą być tylko wierzytelności zaskarżalne, czego nie można powiedzieć o wierzytelności, która uległa prekluzji. Można zaś zaspokoić wierzytelność, która uległa prekluzji, z posiadanego zabezpieczenia rzeczowego na podstawie analogii z art. 275 K. Z. Poręczenie za taką wierzytelność gaśnie wraz z wierzytelnością.

Zachodzi pytanie, czy w przypadku koniecz-

ności zastosowania przez sąd polski prawa zagranicznego, które nie zna w danym przypadku prekluzji, sąd winien zastosować prekluzję, istniejącą w prawie polskim, a to na podstawie art. 38 ustawy o prawie międzynarodowym prywatnym. Na pytanie to należy odpowiedzieć negatywnie, gdyż prekluzja, aczkolwiek jest przepisem prawno - publicznym, jednak nie ma charakteru podstawowej zasady obowiązującego w Polsce porządku publicznego.

Chociaż K. Z. o tym nie wspomina, prekluzja jest jednym ze sposobów umorzenia zobowiązania, które z jej upływem gaśnie, jako zobowiązanie cywilne a pozostaje jedynie, jako zobowiązanie naturalne. Przepisy o prekluzji znajdujemy w następujących artykułach K. Z.: 43 § 3, 293, 319, 336, 369 § 2, 375 § 3, 397, 403, 429, 473, 488, 540. Poniżej omówione są niektóre przypadki prekluzji:

1. Jeżeli chodzi o roszczenie o zmniejszenie świadczenia z powodu wyzysku, to termin roczny odnosi się do tej skargi, nie zaś do uchylenia się od świadczenia z powodu wyzysku, które wygasa również z upływem 1 roku.

2. Przy akcji pauliańskiej (art. 293 K. Z.) zachodzi jedyny przypadek przerwania biegu prekluzji. Mianowicie w ciągu 5-letniego biegu prekluzji wierzyciel ma prawo zawiadomić osobę trzecią, iż ma zamiar wystąpić przeciwko niej ze skargą i w tym przypadku zaczyna biec nowy termin 5-letni od daty tego zawiadomienia. Zawiadomienie może być dokonane wyłącznie przez notariusza lub komornika.

3. Aczkolwiek przepisy o rękojmi mają charakter dyspozytywny i strony mogą dowolnie te stosunki układać, to jednak muszą być zawsze uwzględniane przepisy o prekluzji roszczeń z tytułu rękojmi. Jeżeli więc strony w umowie przedłużyły terminy prekluzji, to umowa taka sądu nie wiąże i sąd prekluzję stosuje, jeżeli zaś termin prekluzji został przez strony skrócony, to sąd zastosuje się do tego, ale tylko na wniosek zainteresowanej strony, nie zaś z urzędu.

4. Prekluzja z art. 473 K. Z. odnosi się do wszystkich roszczeń, wynikających z umowy o pracę, nie tylko zaś z tych umów o pracę, które uregulowane są przepisami K. Z.

Jeżeli chodzi o umowy, powstałe przed wejściem w życie K. Z., to na podstawie art. XLIV przepisów wprowadzających K. Z. stosują się do prekluzji te same zasady, co do przedawnienia — art. XLIII przepisów wprowadzających K. Z. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego prekluzję na tych zasadach stosuje się również i do tych umów, dla których prawo dotychczasowe w ogóle prekluzji nie znało.

Nasuwa się pytanie, czy pozew wniesiony po upływie terminu prekluzyjnego powinien być przez sąd oddalony, czy też odrzucony. Słuszne jest stanowisko Longchamps de Berier i Jodłowskiego o konieczności odrzucenia takiego pozwu, nie dają się bowiem utrzymać argumenty prof. Allerhanda za koniecznością oddalania powództwa. Wyrok zasądzający roszczenie pomimo upływu prekluzji musi być uznany za nieważny i ulega uchyleniu. Należy zaznaczy, iż roszczenie które uległo prekluzji, może być jednak przedmiotem rozprawy przed sądem polubownym. *(Stanisław W e r t h e i m — Pal. 7/8-38 s. 752).*

—

W kwestii powództwa z zaskarżenia czynności prawnej.

Dla wniesienia powództwa zaskarżającego czynność prawną dłużnika ustawy niemiecka i austriacka wymagały, aby wierzyciel posiadał wykonalną już wierzytelność, t. j. stwierdzoną tytułem wykonawczym. K. Z. w przepisach dotyczących zaskarżenia czynności prawnych dłużnika nie zawiera takiego wymogu. W związku z tym nasuwa się kwestia, czy wierzyciel chcąc zaskarżyć czynność prawną dłużnika musi wystąpić z dwoma oddzielnymi pozwami przeciwko dłużnikowi i jego kontrahentowi, czy też może przeciwko nim wystąpić z jednym pozwem na podstawie przepisów o współuczestnictwie.

Interpretacja przepisu art. 69 K. P. C., który dość liberalnie traktuje współuczestnictwo, jak w ogóle nasza procedura (art. 567 K. P. C.), doprowadza do wniosku, iż współuczestnictwo dłużnika i jego kontrahenta jest w danym przypadku dopuszczalne. Jest to współuczestnictwo jednolite.

Teorii dwuch tytułów wykonawczych można zarzucić, iż w razie posiadania nawet przez wierzyciela tytułu wykonawczego przeciwko dłużnikowi — osoba trzecia t. j. kontrahent dłużnika może w procesie przeciwko wierzycielowi wysuwać zarzuty nawet przeciwko tytułowi wykonawczemu, który ten ma przeciwko dłużnikowi, np. w razie zmowy wierzyciela z dłużnikiem. Poza tym nawet zwolennicy tej teorii przyznają, iż tytuł wykonawczy przeciwko dłużnikowi jest niepotrzebny, jeżeli wierzyciel domaga się od kontrahenta dłużnika tylko odszkodowania (w razie utracenia przez niego rzeczy nabytej od dłużnika).

Przeciwko teorii dwóch tytułów przemawia również orzecznictwo Sądu Najwyższego, które wymaga od skargi pauliańskiej, aby w niej wierzyciel domagał się od kontrahenta dłużnika pewnego ś w i a d c z e n i a — istnieje więc pewien bezpośredni stosunek procesowy między tymi osobami. Również i egzekucję skierowuje wierzyciel przeciwko kontrahentowi

dłużnika, musi więc w pierwszym rzędzie mieć tytuł wykonawczy opiewający na niego, nie zaś na dłużnika. Wreszcie przeciwko teorii dwóch tytułów przemawia ekonomia procesowa, gdyż wierzyciel musiałby toczyć dwa procesy zamiast jednego.

Te wszystkie względy przemawiają za przyznaniem słuszności stanowisku pozwalającemu wierzycielowi na wystąpienie ze skargą pauliańską łącznie przeciwko dłużnikowi i jego kontrahentowi, jako współuczestnikiom jednolitym. *(Adw. dr Fryderyk H a l p e r n. — N. Pal. 7-8/38 s. 290).*

—

Odpowiedzialność kolei.

Autor w zwięzłym artykule kreśli zasady obowiązujących na ziemiach polskich ustaw szczególnych i K. Z. W województwach południowych obowiązuje ust. 5.3.1869, oparta na „domniemaniu winy" kolei; w kwestii wysokości i rodzaju odszkodowania ust. ta odwoływała się do K. C. austr., obecnie należy stosować więc art. 156 i 166 K. Z. (Zadośćuczynienie za cierpienia fizyczne, krzywdę moralną).

W woj. zachodnich obowiązuje ust. 7.6.1871. która nie przyznaje odszkodowania za cierpienia fizyczne i krzywdę moralną; jest to przepis słuszny.

W kwestii odpowiedzialności kolei za szkody, wyrządzone *na rzeczach,* obowiązuje w woj. południowych R. ces. 16.11.1851, który stanowi, że za uszkodzenia rzeczy, *nie* nadanych do przewozu, kolej odpowiada na zasadzie winy. Należy uważać ,że obecnie R. ces. w tej materii *uchylone* zostało przez K .Z. (art. 152, 153).

Poza tym ust. koncesyjna (rozp. z 1854) reguluje odpowiedzialność kolei za szkody, wyrządzone gruntom sąsiednim, — na zasadzie ryzyka. W końcu artykułu autor podaje swe tezy de lege ferenda *(Włodzimierz C h i g e r. — Cz. Sędz. 4/38 s. 188—92).*

—

Prekluzje według kodeksu zobowiązań.

Po przytoczeniu definicji prekluzji prof. Longchamps i L. Domańskiego — autor opiera się na określeniu jej przez prof. Zolla, które brzmi, że o prekluzji mówimy wtedy, gdy ustawa lub strony, sporządzające czynność prawną, oznaczają prawo jako trwające przez pewien określony czas tylko. Autor przytacza wyczerpująco rodzaje prekluzji w K. Z., począwszy od tygodniowej (art. 335 § 1), dwutygodniowej (art. 470 § 1), aż do pięcioletnich (art. 293 § 1, 488, 340). Główną różnicą między przedawnieniem a prekluzją jest to, że na podstawie przedawnienia gaśnie prawo, w zasadzie czasowo nieograniczone, z tej przyczyny, iż uprawniony prawa swego nie wykonywał, przy prekluzji dlatego, że miało trwać przez czas określony. Ust. z 14.4.37 o feriach sądowych stosuje się także do prekluzji. Bieg terminu prekluzyjnego przerywa się jedynie przez czynność uważaną za dochodzenie sądowe praw i nie ulega zawieszeniu, z wyjątkiem wypadku z art. 277 p. 4 K. Z. Przedstawić do potrącenia w procesie wierzytelność, która uległa prekluzji, nie można, z wyjątkiem wypadków z art. 319 § 2 i 336 § 2 K. Z. Sąd uwzględnia prekluzję z urzędu. Przepisy o niej nie mogą być umową zmieniane, terminu jej nie mogą strony skrócić lub przedłużyć, chyba, że ustawa zezwala (art. 308). Należy uznać, że zobowiązanie, które uległo prekluzji, może być przedmiotem uznania, ugody, odnowienia i poręki. S. N. w uchwale (p. 428/37 Zb. Orz.) ustalił stosunek przepisów K. Z. o prekluzji do dawnego prawa. *(Karol C i n c i o. — Cz. Sędz. 4/38 s. 195—200).*

—

G. PRAWO HIPOTECZNE.

Rozszerzenie pasa granicznego. Czy §§ 1 i 2 Rozporządzenia z 22.I. 1937 r. mają zastosowanie na obszarze nowych terenów pasa granicznego?

Rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 10.6.1938 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 43, poz. 360), wydane na podstawie art. 10 ust. 2 i art. 17 prawa o granicach Państwa (Dz. Ust. R. P. Nr 11, poz. 83, 1937 r.) — rozszerza pas graniczny i czasowo rozciąga na oznaczone obszary pasa granicznego niektóre przepisy Rozporządzenia z dnia 22.1.1937 r. przewidziane dla strefy nadgranicznej. Te ostatnie Rozporządzenie ograniczające obywateli w rozporządzaniu własnością nieruchomą na terenie pasa granicznego — ma charakter wyjątkowy i w myśl ogólnych zasad prawa nie może podlegać wykładni rozszerzającej. Jeżeli więc obecnie Minister Spraw Wewnętrznych skorzystał z delegacji ustawowej i rozszerzył obszar pasa granicznego, a nie powołał się na art. 13 prawa o granicach Państwa i wyraźnie nie zaznaczył, że ograniczenia §§ 1 i 2 Rozporządzenia z dn. 22.1.1937 r. rozciąga na cały pas graniczny, — to znaczyć to może tylko, iż ograniczenia te pragnie utrzymać dla c z ę ś c i ustawowej tegoż pasa, a więc w dotychczasowym ich zasięgu terytorialnym, natomiast nie nakazuje stosowania ich na obszarze dodanych przez siebie obecnie na mocy delegacji ustawowej nowych terenów pasa granicznego. Rozszerzenie pasa granicznego daje oczywiście możność Ministrowi Spraw Wewnętrznych ograniczyć obrót nie-

ruchomościami i na nowych obszarach w drodze specjalnego rozporządzenia, wydanego na podstawie art. 13 zasadniczego prawa o granicach Państwa, ale dopóki takiego rozporządzenia nie ma — nie ma i ograniczeń.

Zważyć przy tym trzeba, iż wspomniany art. 13 prawa o granicach Państwa upoważnia Ministra Spraw Wewnętrznych do wprowadzenia ograniczeń w zakresie obrotu nieruchomościami na całym obszarze pasa granicznego, lub jego części. Wobec tego zaś, iż art. 13 nie jest powołany w nowym Rozporządzeniu z dnia 10.6.1938 r. — można słusznie mniemać, że ograniczenia z §§ 1 i 2 Rozporządzenia z dn. 22.1.1937 r., wydane w swoim czasie dla całego pasa granicznego, — stosują się tylko do ustawowego obszaru tego pasa. Dlatego też w konkluzji tych rozważań autor dochodzi do wniosku, iż postanowienia zawarte w §§ 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 22.1.1937 r. nie zostały rozciągnięte Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 10 czerwca 1938 r. na obszary dołączone do pasa granicznego tym ostatnim Rozporządzeniem.

*

W przypisie do powyższego artykułu, Redakcja „Przeglądu Notarialnego“ podzielając zapatrywania autora nadmienia, iż w tak ważnej sprawie niezbędna jest interpretacja autentyczna Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, zwłaszcza, że istnieje pewna rozbieżność zdań na różnych terenach. Dotychczas tylko jeden Urząd Wojewódzki wypowiedział się w tej kwestii, podzielając zresztą wyrażone powyżej poglądy, natomiast co do pozostałych Urzędów — nic nie wiadomo. Stwarza to niepewność stanu prawnego, która ciąży wydatnie nad obrotem nieruchomościami na nowych terenach pasa granicznego. Redakcja obiecuje w jednym z najbliższych numerów ustalić i wyjaśnić stanowiska w tej materii zarówno wszystkich Urzędów Wojewódzkich jak i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, aby w ten sposób dać obraz całokształtu sytuacji i ustalić, czy i o ile pogląd władz administracyjnych jest w tej mierze jednolity. *(Sławomir Wąsowicz. — Prz. Not. 15-16/38).*

—

O wyplenienie „dzikiego“ obrotu ziemią (w związku z ustawą z 28.IV.38).

W związku z ustawą z 28.4.1938 r. o ulgowych opłatach stemplowych, której podstawową intencją jest wyplenienie t. zw. dzikiego obrotu nieruchomościami, na czym cierpi porządek prawny oraz Skarb Państwa, konieczne jest podjęcie kroków równoległych, zmierzających do tego samego celu. 1. Nierespektowanie przez urzędy skarbowe umów pozbawionych formy notarialnej w zakresie obrotu nieruchomościami. 2. Wydanie przez Min. Spr. Wewn. ogólnego zarządzenia, które przez województwa i starostwa trafićby mogło do wszystkich urzędów gminnych, sołtysów, urzędów stanu cywilnego i tp., zabraniającego stanowczo takim organom spisywania umów prywatnych w zakresie obrotu nieruchomościami. *(Prz. Not. 15-16/38).*

—

Środki odwoławcze w sprawach hipotek sądowych.

Instytucja hipoteki sądowej (po uchyleniu ord. egz. austr., rozstrzygnięta pozytywnie ok. Min. Spr. 1.4.1933 Nr 1687/I Dz. Urz. Nr 8) opiera się na art. XVII przep. wprow. prawo o sądowym post. egzekucyjnym, który brzmi: „Tytuł wykonawczy jest tytułem hipoteki sądowej“. Ust. nie wyjaśnia czy hipoteka sądowa jest instytucją prawa egzekucyjnego, czy sądowego, a zatem czy środki odwoławcze i terminy do nich ocenia się wg K. P. C. czy wg prawa hipotecznego, oraz czy wierzycielowi należy się zwrot kosztów połączonych z uzyskaniem hipoteki sądowej.

S. N. w orzeczeniu z 31.5.1933 r. (Cz. 443/35 Czas. Adw. Poznań p. 36 s. 128) przyjmując, że sędzia hipoteczny działa przy wpisie hipoteki sądowej także w charakterze sędziego egzekucyjnego, wobec czego winien w myśl art.: 523 i 98 K. P. C. przyznać wierzycielowi od dłużnika zwrot kosztów — podkreśla, że hipoteka sądowa ma charakter dwoisty. Nie jest ona instytucją wyłącznie hipoteczną, ani też instytucją wyłącznie egzekucyjną, lecz ma pewne pierwiastki zarówno z prawa hipotecznego, jak i egzekucyjnego. Ok. Min. Spr. Wewn. z 1.4.33, który wywarł decydujący wpływ na losy tej instytucji w b. zab. austr. zdaje się również przyjmować dwoisty charakter hipoteki sądowej. Uważa on ją bowiem jako „środek egzekucji w drodze hipotecznej“.

W stosunku ilościowym przeważa pierwiastek hipoteczny, to też nic dziwnego, że do hipoteki sądowej stosujemy w większej mierze przepisy prawa hipotecznego. Hipoteka sądowa jest tylko w początkowej swej fazie aktem egzekucyjnym, gdyż wierzyciel uzyskuje ją na swój jednostronny wniosek wbrew woli dłużnika. Dlatego też wierzycielowi należy się zwrot kosztów dłużnika. O wniosku tym rozstrzyga sędzia hipoteczny. Sędziami hipotecznymi mogą być zarówno sędzia grodzki jak i okręgowy, którzy są równocześnie sędziami egzekucyjnymi.

Sędzia hipoteczny rozstrzyga wniosek wg prawa hipotecznego, wobec czego w dalszej fazie co do środków odwoławczych i terminów należy stosować przepisy prawa hipotecznego

(wg § 127 ust. hip. austr. zasadniczo 30 dni). Rekurs do S. N. jest dopuszczalny w myśl § 130 ust. hip. w razie uwzględnienia rekursu przez sąd II instancji, t. j. w razie zmiany uchwały Sadu I instancji.

Problem ten jest niesłychanie ważny i należałoby unikać rozbieżności w orzecznictwie. *(Dr Zygmunt F e n i c h e l — Prz. Sąd. 7/38 s. 196).*

—

H. PRAWO PRACY.

Postępowanie przed sądami ubezpieczeń społecznych.

Przepisy projektu ustawy o sądach ubezpieczeń społecznych, normujące postępowanie przed tymi sądami, obejmują 303 artykuły (od 95 do 397). Tak znaczna ilość przepisów nasuwa autorowi zagadnienie, czy nie można było inaczej unormować postępowania przed sądami ubezpieczeń społecznych. Pierwsza możliwość, to poddanie tego postępowania przepisom kodeksu post. cyw. Takie jednakowoż rozwiązanie sprawy było niemożliwe, a to przede wszystkim z powodu publiczno-prawnego charakteru stosunku, z którego rodzi się spór ubezpieczeniowy. Ostatecznie, projekt normuje wyczerpująco postępowanie przed sądami ubezpieczeń bez odwoływania się do innych norm kodeksowych, nie zapoznając przy tym wartości K. P. C., jako wzoru spornego postępowania cywilnego.

Ze względu na ogrom tematu, autor ogranicza dalsze swe uwagi do analizy tych przepisów o postępowaniu przed sądami ubezp. społ., które są najbardziej charakterystyczne, lub budzą największe wątpliwości. *(Tadeusz S z y m a ń s k i — Prz. U. S. 6/38 s. 381).*

—

Pracownik rolny w rozumieniu ustawodawstwa ubezpieczeniowego.

Według ust. o ubezpieczeniu społecznym pracownicy rolni podlegają tylko ubezpieczeniu od wypadków w zatrudnieniu i chorób zawodowych. Wyłączeni są więc z ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa oraz z ubezpieczenia emerytalnego robotników. Wprowadzenie tak znacznego wyłączenia i nałożenia na pracodawców, zatrudniających pracowników rolnych, obowiązku zapewnienia świadczeń nie ciążących na innych pracodawcach (np. organizacja pomocy leczniczej), wymagały dokładnego zdefiniowania pojęcia „pracownika rolnego".

Chcąc tego dokonać, trzeba było wziąć za punkt wyjścia nie cechy związane z osobą pracownika, ale raczej — cechy związane z jego warsztatem pracy. Ustawodawca określił pracownika rolnego przez wyliczenie, dzieląc całą grupę pracowników rolnych na trzy podgrupy, w zależności od bezpośredniości i ścisłości związku danej podgrupy z gospodarstwem rolnym. Ujęcie to jest bardzo szerokie.

Mimo pewnej wady ustawowej definicji pracownika rolnego, od których zresztą żaden podział nie jest wolny, autor stwierdza, że ostateczne ustalenie pojęcia „robotnika rolnego", dokonane przez R. M. O. S. 20.1.1938, ułatwi w terenie wykonanie ubezpieczenia od wypadków i chorób zawodowych w zakresie ustalania obowiązku ubezpieczenia i udzielania świadczeń. *(Marian W i s ł o c k i. — Prz. U. S. 7/38 s. 433 n.).*

—

Sądy ubezpieczeń społecznych w strukturze władz państwowych.

Postulat unifikacji systemu orzecznictwa w zakresie ubezpieczeń społecznych został rozwiązany w rządowym projekcie ustawy o sądach ubezpieczeń społecznych. Przewiduje on w tej mierze sądownictwo dwuinstancyjne, które jest zgodne ze stanowiskiem poprzedniego ustawodawstwa ubezpieczeniowo-społecznego. Nie znaczy to jednak, że dotychczasowe zapowiedzi ustawodawcze decydująco wpłynęły na wybór drogi, prowadzącej do racjonalizacji orzecznictwa ubezpieczeniowego.

Doniosłe znaczenie dla właściwego ustosunkowania się do zagadnienia orzecznictwa ubezpieczeniowego posiada analiza istoty typowego sporu ubezpieczeniowego. Autor ma tu na myśli trzy najczęstsze typy sporów, a mianowicie spór o obowiązek ubezpieczenia, o wymiar opłat oraz o świadczenia. Spór ubezpieczeniowy, w konstrukcji aktualnego ustawodawstwa polskiego, dotyczy sobą prawa publicznego a nie prywatnego. Tak samo oświadczenia woli instytucji ubezpieczeniowych w sprawach, z których wynikają wyżej wskazane typy sporów, mają charakter aktów administracyjnych. Ustalenie to ma dużą wagę dla określenia stosunku orzecznictwa ubezpieczeniowego do orzecznictwa, sprawowanego przez sądy powszechne, oraz dla charakterystyki ustroju przyszłych sądów ubezpieczeniowych i zasad postępowania przed tymi sądami. Celem zaś ustalenia najwłaściwszej konstrukcji polskiego orzecznictwa ubezpieczeniowego, trzeba rozważyć wszystkie za i przeciw różnych możliwych systemów. Spośród tych systemów, autor analizuje następujące podstawowe możliwości: 1) przekazanie całego orzecznictwa sądom powszechnym, 2) przekazanie całego orzecznictwa w pierwszej instancji sądom pracy, 3) przekazanie całego orzecznictwa władzom i ogólnym sądom administracyjnym, 4) specjalne organy administracyjne, 5) systemy mieszane, 6) specjalne sądownictwo.

Rozważając wreszcie sam projekt ustawy o sądach ubezpieczeń społecznych, autor podkreśla jego doniosłość „dzięki zrealizowaniu zasady „powszechnej właściwości“ sądów ubezpieczeń społecznych w stosunkach ubezpieczeniowych, wyjąwszy oczywista pewne wyjątkowe okoliczności, jak np. dodatkowe ubezpieczenia górnicze w Zagłębiu Dąbrowskim i ew. Krakowskim. *(Eugeniusz M o d l i ń s k i — Prz. U. S. 6/38 s. 356 n.).*

—

Nowy etap kodyfikacji prawa o ubezpieczeniu społecznym.

Odrodzona Rzeczpospolita stanęła przed problemem zorganizowania systemu ubezpieczeń społecznych. Musiała tworzyć je tam, gdzie nie istniał, a zachowywać je znów w tych dzielnicach, gdzie żyły i funkcjonowały. Etapami kodyfikacji prawa ubezpieczeniowego były: ust. z 19.5.1920 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby, zastąpiona od 1934 r. nową ust. o ubezpieczeniu społecznym, ust. z 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniu robotników na wypadek bezrobocia, R. Pr. R. 24.11.1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, wreszcie ust. o ubezpieczeniu społecznym 28.3. 1933 r..

Spośród prawa zaborczego obowiązuje jeszcze w tym względzie ord. ubezpieczeniowa Rzeszy z 19.7.1911 r. oraz pruska ust. o bractwach górniczych z 1912 r.: jedna i druga w ograniczonym przedmiotowo zakresie. Nie zostały zaś objęte przez kodyfikację kwestie o charakterze formalnym, a w szczególności kwestie dotyczące orzecznictwa. W orzecznictwie ubezpieczeniowo - społecznym wytworzyła się istna plątanina systemów, zarówno z uwagi na różnorodność organów, powołanych do wykonywania tych funkcyj, jak i na różnorodność przepisów procesowych. Obok władz administracji ogólnej z właściwym dla nich tokiem instancyj, istnieje obecnie wiele organów specjalnych, powołanych do sprawowania orzecznictwa w zakresie publicznych przymusowych ubezpieczeń społecznych.

Pomijając wadliwość stanu obecnego z punktu widzenia organizacji administracji, jego utrzymywanie jest wysoce niebezpieczne ze strony poczucia ładu prawnego w społeczeństwie. Ujemne bowiem skutki powoduje: 1) trudność orientowania się obywateli co do właściwej drogi poszukiwania wymiaru sprawiedliwości w zakresie ubezpieczeń społecznych, 2) trudność orientacji co do właściwych norm postępowania (proceduralnych) i 3) brak jednolitości orzecznictwa.

Ta ostatnia sprawa jest przedmiotem szczególnych rozważań autora, który przychodzi do wniosku ostatecznego, że projekt ust. o sądownictwie ubezpieczeniowym przyczyni się, z chwilą przybrania kształtów obowiązującego prawa, do usprawnienia ubezpieczeń społecznych, popularyzując zarazem ideę polityki socjalnej. *(Dr Tadeusz D y b o w s k i — Prz. U. S. 6/38 s. 350 n.)*

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. POSTĘPOWANIE SPORNE.

Zakres działania art. 265 K. P. C.

Zasada „lettres passent témoins“ (art. 1341 K. Nap.) była złagodzona szeregiem przepisów, które słuchanie świadków wykluczały tylko w razie istnienia dokumentów, odpowiadających specjalnym przepisom kodeksu. Inne pisma miały moc początku dowodu na piśmie.

W K. P. C. utrzymano zasadę przewagi dowodów pisemnych, przeprowadzając ją w sposób radykalniejszy ,niż prawo francuskie (wobec uchylenia szeregu przepisów dowodowych K. Nap.) Jakkolwiek K. P .C. nie zawiera definicji dokumentu, za dokument w jego rozumieniu należy przyjąć pismo, przy czym obojętne jest, czy pismo to powstało w celu stworzenia dowodu danego stosunku prawnego, czy też w jakimkolwiek innym celu.

Zasada „lettres passent témoins“ winna być stosowana tylko w przypadkach, gdy strony stwarzają istrument prawny w tym celu, by powstał dowód zawieranego stosunku prawnego. Ustawodawca francuski wprowadził do niej zbyt daleko idące ograniczenie formalistyczne jurysprudencja jednak i orzecznictwo stosowały zgodnie z potrzebami życia interpretację rozszerzającą, lub w myśl potrzeb obrotu — ścieśniające. Art. 1341 stosuje się więc nie tylko do umów, lecz także do wszelkich faktów prawnych i zdarzeń. Odnosi się on wyłącznie do treści aktu, nie ma zaś zastosowania w przypadkach podstępu, przymusu i błędu, nie może też stać na przeszkodzie sprostowaniu omyłek materialnych zawartych w akcie za pomocą dowodu ze świadków. Dowód ten nie może być natomiast dopuszczony celem udowodnienia późniejszej umowy, zmieniającej pierwotną umowę. Orzecznictwo polskie idzie po linii dopuszczajacej dowód ze świadków dla stwierdzenia wypełnienia blankietu niezgodnie z wolą wystawcy.

Słowa art. 265 K. P. C. „czynności stwierdzonej dokumentem“ należy rozumieć nieco ścieśniająco, a mianowicie, że odnoszą się one tylko do takich dokumentów, które zostały stworzone przez uczestników czynności w celu utrwalenia dowodu tej czynności i powstałego między stronami stosunku prawnego.

Materia dowodów pisemnych i stosunku ich

dowodu ze świadków niezależnie od art. 265 K. P. C. została uregulowana w art. 111 i 112 K. Z. Wzajemny stosunek tych artykułów nie jest jasny. Przyjąć należy, że zasięg art. 111 K. Z. jest równie szeroki, jak art. 265 K. P. C. i pod umową w rozumieniu art. 111 K .Z. pojmować należy wszelką czynność prawną pomiędzy stronami. Wątpliwości w orzecznictwie budzi również stosunek art. 112 K. Z. do art. 111 K. Z. i art. 265 K. P. C. Sąd Najwyższy orzekł, że gdy dokument nie odpowiada wymogom pisemnej umowy z art 112 K .Z., sądy władne są przeprowadzić dowody na treść ustnych umów, nie gwałcąc art. 265 K. P. C. (S. N. C. II. 604/37 13.9.1937). Teza ta jest błędna, definicja bowiem umowy zawartej na piśmie, wyrażona w art. 112 K. Z. dotyczy tylko tych przypadków, gdy ustawa wymaga pod ważnością dowodu na piśmie. *(Wacław Goldman. — P. P. C. 13-15/38 s. 421).*

—

Czy po ukończeniu sprawy orzeczeniem Sądu Najw. może nastąpić przywrócenie uchybionego w toku procesu terminu.

W praktyce sądowej zdarzył się następujący przypadek: Pozwani, którzy przegrali proces w I instancji i otrzymali już od Sądu wezwanie do uiszczenia w ciągu 7 dni opłat od złożonej apelacji, zwrócili się do Sądu z wnioskiem o przedłużenie tego terminu do 3 miesięcy (art. 13 Przep. o kosztach), gdyż jeden z pozwanych przebywa zagranicą i z powodu trudności dewizowych nie mają możności uiszczenia opłat w terminie tygodniowym. Sąd przychylił się do tego wniosku, pozwani w ciągu 3 miesięcy apelację opłacili, Sąd Apelacyjny sprawę rozpatrzył, wyrok zatwierdził, następnie zaś pozwani złożyli kasację. Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego i zniósł całe postępowanie apelacyjne, jako nieważne, gdyż opłaty od apelacji złożone zostały po terminie, jako że nie było podstaw do stosowania art. 13 Przep. o kosztach.

W ciągu 7 dni od tego orzeczenia pozwani złożyli do Sądu I instancji wniosek o przywrócenie terminu do opłacenia skargi apelacyjnej, motywując go tym, iż nieopłacenie skargi w terminie nastąpiło z winy Sądu, który wprowadził ich w błąd, udzielając 3-miesięcznego terminu. Sąd Okręgowy wniosek pozostawił bez uwzględnienia, jednakże na skutek zażalenia pozwanych Sąd Apelacyjny przywrócił im termin do opłacenia apelacji, a wobec tego, że opłaty były już wniesione, rozpisał nową rozprawę apelacyjną.

Należy zauważyć, iż stanowisko Sądu Apelacyjnego było błędne przede wszystkim dlatego, iż dopuścił do przywrócenia terminu w sprawie, w której wydał już orzeczenie Sąd Najwyższy. Jeżeli bowiem nie ma skargi o wznowienie postępowania od wyroków Sądu Najwyższego nawet z powodu nieważności, to tym bardziej nie dopuszczalne są inne środki procesowe po odrzuceniu przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, nawet przywrócenie terminu, uchybnionego bez winy strony.

W omawianej sprawie brak winy strony również stoi pod znakiem zapytania. Chociaż bowiem Sąd Okręgowy przychylił się do jej wniosku i udzielił 3-miesięcznego terminu na złożenie opłat, to jednak Sąd Najwyższy stwierdził, iż postępowanie to było nieprawidłowe, a więc i wniosek strony wniesiony został wbrew przepisowi art. 13 Przep. o kosztach — o czym strona mogła uprzednio poinformować się z szeregu orzeczeń S. N. Nie jest więc strona bez winy w omieszkaniu terminu .

Gdyby nawet przyjąć, iż przywrócenie terminu przez Sąd Apelacyjny było prawidłowe, to w każdym razie błędne było rozpisanie przez ten Sąd nowej rozprawy apelacyjnej. W ten sposób bowiem strona, która przepuściła termin otrzymuje nową zupełnie nieusprawiedliwioną korzyść w postaci nowego postępowania przed Sądem Apelacyjnym, podczas gdy pierwsze uwieńczone było wynikiem dla niej niekorzystnym. Skoro sprawa została już przez Sąd Apelacyjny merytorycznie rozpatrzona, to jedynym skutkiem przywrócenia ważności skargi apelacyjnej może być powtórne przesłanie Sądowi Najwyższemu skargi kasacyjnej celem merytorycznego jej rozpoznania, pierwotnie bowiem została ona oddalona z powodu uchybień formalnych. Powtórne rozpatrywanie skargi przez Sąd Apelacyjny wydaje się bezprzedmiotowe, trudno bowiem przypuścić, by Sąd ten mając do czynienia z tym samym stanem sprawy faktycznym i prawnym, mógł wydać inny wyrok, niż poprzednio. *(Adw. dr Leon Nadel. — N. Pal. 7-8/38 s. 298).*

—

Wyrok wstępny. Powództwo na rzecz osoby trzeciej. (Na marginesie orzeczeń Sądu Najwyższego).

Wyrok wstęny. Wyrok ten polega na tym, że jeżeli roszczenie jest sporne co do zasady i co do wysokości, sąd może wydać wyrok tylko co do zasady. Może on być wydany tylko w przypadku uznania roszczenia w zasadzie za usprawiedliwione, w przeciwnym bowiem razie sąd wydaje wyrok oddalający powoda. K. P. C. pozostawia uznaniu sądu, czy rozprawę co do spornej wysokości roszczenia ma odroczyć aż do uprawomocnienia się wyroku wstępnego, czy też prowadzić ją w dalszym ciągu. W każdym razie sąd nie może wydać rozstrzygnięcia

przed uprawomocnieniem się wyroku wstępnego.

Sąd II instancji wg K. P. C. może wydać wyrok wstępny, jeśli zaś wyrok ten wyda, musi zająć także kwestię wysokości roszczenia, nie odsyłając sprawy w tej mierze do sądu I instancji (odmienne w prawie niemieckim) i postępując w tej mierze tak samo, jak sąd I instancji. (Przyjął to S. N. w wyroku ogłoszonym w Zb. Urz. 74/38).

Wyrok wstępny może wydać także Sąd Najwyższy; do postępowania przed nim stosują się bowiem przepisy o apelacji, a więc pośrednio przepisy o post. w sądzie I instancji. Przepis o post. po wydaniu wyroku wstępnego możnaby stosować tylko odpowiednio, S. N. bowiem mógłby tylko wydać wyrok wstępny gdyby uznał roszczenie za usprawiedliwione w zasadzie, podczas gdy sądy niższe roszczenie oddaliły, nie mógłby zaś orzekać co do wysokości roszczenia. W tym przedmiocie Sąd Najwyższy winien odesłać sprawę do rozpatrzenia sądowi II instancji.

Powództwo na rzecz osoby trzeciej. Nie ma przeszkody, by żądanie pozwu opiewało w ten sposób, że od pozwanego ma być zasądzone świadczenie na rzecz osoby trzeciej, a nie na rzecz powoda. Sąd winien orzec zgodnie z żądaniem pozwu, jeśli okaże się, że roszczenie jest uzasadnione, a oddalić je tylko wtedy, gdy przed wydaniem wyroku będzie wykazane, że trzecia osoba odrzuciła świadczenie. Do procesu takiego osoba trzecia może przystąpić jako interwenient samoistny po stronie powoda, nie może natomiast wstąpić na miejsce strony bez zgody pozwanego, ani nie może wstąpić bez zgłoszenia interwencji. Wyrok wydany na korzyść trzeciego jest w stosunku do niego skuteczny. Inaczej jest w przypadku wyroku oddalającego roszczenie, a trzeci nie brał udziału w sprawie. Wyrok bowiem ma powagę rzeczy osądzonej tylko między stronami. Wszczęcie egzekucji z wyroku, zasądzającego świadczenie na rzecz osoby trzeciej, może żądać zarówno ta osoba, jak i powód, który może domagać się świadczenia do swoich rąk, chodzi bowiem o czynność, którą ma wykonać dłużnik, lecz której wykonanie przez inną osobę jest możliwe (należy więc stosować zasadę art. 818 K. P .C.). *(Maurycy A l l e r h a n d — P. P. C. 13-15/38 s. 445).*

—

Jak ma postąpić sąd powszechny, jeżeli przesłanki domniemania rolniczego charakteru długu nie są sporne? (Artykuł dyskusyjny).

Sąd Najwyższy w orzeczeniu umieszczonym w Zb. Urz. Nr 138/1938 ustalił, iż:

1. Domniemanie, że każdy dług, obciążający posiadacza gospodarstwa wiejskiego, jest długiem rolniczym, może mieć zastosowanie przed u r z ę d e m r o z j e m c z y m, wierzyciel więc dochodzący swego roszczenia w postępowaniu sądowym, nie ma obowiązku dowodzenia, iż dług nie jest rolniczy.

2. Zarzuty mające swe źródło w ustawodawstwie o ulgach rolniczych nie wywierają wpływu na bieg postępowania sądowego, dopóki strona nie zarzuci zawisłości sprawy przed sądem rozjemczym.

To stanowisko Sądu Najwyższego nie wydaje się słuszne. W art. 1 Rozp. o konwersji długów rolniczych zawarte jest domniemanie, iż każdy dług posiadacza gospodarstwa wiejskiego jest długiem rolniczym — wierzyciel musi dowieść odmiennego stanu rzeczy. Chociaż więc o tym, czy dług jest rolniczy, rozstrzyga Urząd Rozjemczy, to jednak domniemanie powyższe ma zastosowanie nie tylko w postępowaniu przed tym Urzędem, lecz obowiązuje w każdym postępowaniu. Jeżeli więc przesłanki tego domniemania są zupełnie bezsporne, to powinien je wziąć pod uwagę również i sąd powszechny. Tylko w ten sposób bowiem będzie mógł rolnik z s a m e g o p r a w a korzystać z przysługujacych mu ulg, o czym mówi powołane wyżej rozporządzenie. Gdyby przypuścić, iż sądy powszechne nie mogą stosować domniemania z art. 1 Rozp. o konwersji, to w każdym przypadku dłużnik musiałby się zwracać o zastosowanie ulg do urzędu rozjemczego, nie byłoby więc mowy o stosowaniu ulg rolniczych z samego prawa.

Jeśli istnieje jakikolwiek zarzut ze strony wierzyciela co do rolniczego charakteru długu, to sąd nie jest powołany do rozstrzygania tej kwestii i nie może przeprowadzać postępowania dowodowego, lecz winien zawiesić postępowanie i udzielić powodowi terminu do wszczęcia właściwego postępowania przed urzędem rozjemczym. Jeżeli urząd rozjemczy uzna dług za rolniczy, wówczas sąd będzie musiał powództwo oddalić.

W konkluzji należy dojść do wnosku, iż sąd winien stosować domniemanie o rolniczym charakterze długu 1) jeżeli przesłanki tego domniemania są bezsporne i 2) jeżeli urząd rozjemczy uznał dług za rolniczy. *(Mgr Włodzimierz K o r c z e m n y. — N. Pal. 7-8/38 s. 325).*

—

Sprawozdanie sędziego w procesie cywilnym.

Sprawozdanie to nakłada na sędziego obowiązek dokładnego zapoznania się ze sprawą i ma na celu zapoznanie z treścią sprawy kom-

pletu sądzącego, sekretarza prowadzącego protokół, stron oraz zgromadzonej publiczności. Cel ten częściowo odpada w przypadkach posiedzenia niejawnego, rozprawy przy drzwiach zamkniętych, lub gdy sądzi komplet jednoosobowy. Rolę sprawozdania i sędziego - sprawozdawcy rosną w wyższych instancjach. O ile bowiem w pierwszej instancji wyznaczenie sprawozdawcy zależy od swobodnego uznania przewodniczącego, o tyle w instancjach wyższych jest ono nakazane art. 401 i 432 K. P .C., przy czym przepisy wymieniają nawet na czym sprawozdanie ma polegać. Rola sędziego - sprawozdawcy uwydatnia się przy wyrokowaniu — przy głosowaniu nad wyrokiem sędzia ten głosuje pierwszy on także sporządza uzasadnienie wyroku. W praktyce referat może być bądź skrócony, bądź uzupełniony zależnie od żądania stron.

Sędzia-sprawozdawca winien z urzędu podnieść wszystkie uchybienia formalne, których dopuściła się strona apelująca lub sąd I instancji. Gdy odwołanie może mieć charakter merytoryczny sędzia winien uwypuklić, w jaki sposób grupowały się dowody, przemawiające na korzyść lub niekorzyść jednej lub drugiej strony i jakie ustalenia faktyczne zostały dokonane przez sąd I instancji. Gdy odwołanie zaś może poruszać jedynie momenty kasacyjne sprawozdawca winien przytoczyć zarzuty stron i wykazać w sposób obiektywny, jak zarzuty te przedstawiają się w świetle protokółu sądowego, sentencji i uzasadnienia wyroku. Także sposób referowania może się różnić w zależności od przedmiotu sprawy, specjalnie obszerny winien być referat w sprawach o alimenty nieślubne. Gdy obok przewodniczącego w komplecie zasiadają ławnicy (sądy pracy, komisje i urzędy rozjemcze) referat wszystkich spraw winien objąć przewodniczący. *(Stanisław J a b ł o ń s k i — P. P. C. 13-15/38 s. 398).*

—

Zastępstwo stron przez adwokatów przed sądami pracy.

Błędny jest pogląd jednego z sądów okręgowych, że zastępstwo stron przez adwokatów na zasadzie art. 21 § 2 prawa o sądach pracy jest dopuszczalne jedynie przed sądami okręgowymi, ponieważ w art. 32 tego prawa umieszczono słowa „skargi apelacyjne“, przez co wskazano rzekomo na to, że w cytowanym art. 21 § 2 ustawodawca miał na myśli zastępstwo tylko przed sądem II instancji, a nie także przed sądami pracy w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu przekracza 300 zł.

Z przepisu art. 21 § 2 wniosku wyżej podanego wyprowadzić nie można. Z użycia bowiem słów „w sprawach“ wynika, że zastępstwo jest dopuszczalne w pewnych sprawach w toku całego procesu, od pierwszej do ostatniej instancji. Ograniczenie spraw, w których niedopuszczalne jest zastępstwo przez adwokatów, jedynie do pewnych spraw w zależności od ich rodzaju (art. 21 § 1 pr. o sąd. pracy), a nie w zależności od pewnego stadium procesowego, wynika także z samej stylizacji artykułu 21 § 2, w którym ustawodawca całkowicie pominął zagadnienie instancji, przyjmując jako kryterium pojęcie pewnych spraw. Wnioski te potwierdza także porównanie § 1 i § 2 omawianego art. 21. Także wykładnia logiczna przemawia przeciwko krytykowanemu stanowisku sądu okręgowego. Nie można bowiem przypisywać ustawodawcy intencji wykluczenia w ogóle czynnika adwokackiego w postępowaniu przed sądami pracy. *(Edward T e k s t o r — P. P. C. 13-15/38 s. 412).*

—

Właściwa miejscowość sądu w sprawach o należności pełnomocników procesowych.

Na podstawie art. 37 K. P. C. pełnomocnik procesowy może wytoczyć pozew o zapłatę należności za prowadzenie sprawy przed sąd, przed którym sprawę tę prowadził. Nasuwa się jednakże kwestia, jaki sąd jest właściwy dla rozstrzygnięcia pretensji pełnomocnika procesowego, który jedną sprawę prowadził przed kilkoma sądami w kilku miejscowościach — np. w kilku instancjach.

Są tu możliwe dwa rozwiązania: 1) pełnomocnik musi swą pretensję podzielić na części i częściowo jej dochodzić przed sądami tych miejscowości gdzie sprawę prowadził; 2) pełnomocnik może dochodzić całej należności przed sądem jednej z miejscowości, gdzie sprawę prowadził — według swego wyboru.

Stosowanie pierwszej z tych zasad nasuwałoby znaczne trudności choćby z tego tytułu, iż częste są umowy ryczałtowe co do wynagrodzenia za całą sprawę bez względu na ilość instancyj, nie można więc ustalić, jaka część wynagrodzenia przypada na daną miejscowość, poza tym zaś rozbicie dochodzenia jednej należności na kilka części byłoby dla pełnomocnika procesowego tak niewygodne, iż często nie opłacałoby mu się korzystać z przywileju. Dlatego też należy przyjąć zasadę, iż w razie prowadzenia sprawy przez pełnomocnika procesowego w różnych miejscowościach — może on dochodzić swoich należności z tego tytułu przed sądem którejkolwiek z tych miejscowości. Podobna zasada zawarta jest zresztą w przepisie art. 36 K. P. C. *(Janusz P i n c z e w s k i — Pal. 6/38 s. 580)* .

—

Podstawa powództwa, jej zmiana i związek z prawomocnością wyroku.

Pozew jest pismem procesowym, wszczynającym postępowanie sądowe, o treści określonej przez ustawę, częściowo obligatoryjnej, częściowo fakultatywnej. Do treści obligatoryjnej należą m. inn. „dokładnie określone żądanie" i przytoczenie okoliczności faktycznych, uzasadniających to żądanie. Powództwo nie jest identyczne z pozwem i pojęcie jego obejmuje zarówno pozew jak i całokształt materialnego i formalnego uprawnienia powoda do wystąpienia z roszczeniem pozwu.

W związku z „okolicznościami faktycznymi", których podanie należy do obligatoryjnej części pozwu, powstały dwie teorie: teoria substancjalizacji wg której podstawą pozwu są okoliczności faktyczne (powód musi w pozwie podać wszystkie okoliczności faktyczne uzasadniające jego roszczenie) i teoria indywidualizacji, głosząca, że podstawą pozwu jest stosunek prawny (powód obowiązany jest podać znamiona odróżniające odnośny stosunek prawny od innych stosunków prawnych). Pierwszej z tych teoryj niesłusznie zarzuca się, iż wg niej okoliczności faktyczne są przedmiotem sporu, podczas gdy w życiu mamy do czynienia z prawami. W rzeczywistości bowiem fakty mają jedynie uzasadniać żądanie i służą do określenia stosunku prawnego. Drugiej czyniony jest słuszny zarzut, że jest sprzeczna z zasadami „da mihi factum dabo tibi ius" i „iura novit curia". Ponadto sąd nie jest w ogóle związany kwalifikacją prawną powoda.

Dla K. P. C., jak zgodnie podkreślają komentatorowie, podstawę powództwa stanowią okoliczności faktyczne w przedmiocie stosunku prawnego z którego jest ona wysnuta. Z art. 206 § 1 pt. 2, który nakazuje, by powód w pozwie przytoczył okoliczności faktyczne uzasadniające żądanie, wynika, że K. P. C. przyjął teorię substancjalizacji. Okoliczności te winny być przytoczone jednak tylko o tyle, o ile indywidualizują i usadniają roszczenie.

S. N. (C. II. 3052/34 — Gł. Sąd. 10/36) przyjął, iż zmianę powództwa stanowi jedynie przytoczenie nowych okoliczności faktycznych na uzasadnienie żądania pozwu, nie zaś powołanie się na nowy przepis prawny. Zaznaczyć jednak należy, że sama zmiana okoliczności faktycznych nie jest jeszcze zmianą powództwa i że w każdym razie chodzi o okoliczności faktyczne, twierdzone przez stronę i rozważane przez sąd, a nie o okoliczności przypadkowo ujawnione przy sposobności przeprowadzenia dowodów. Używane przez K. P .C. pojęcie „przedmiot sporu" (art. 212) odróżniać należy od pojęcia „przedmiot pozwu". Pierwsze z nich jest szczególnie ważne dla oceny, czy o to samo roszczenie nie toczy się już spór sądowy między tymi samymi stronami. Rozumieć przez nie należy to wszystko, co następnie należ uwzględnić przy prawomocności.

O zmianie powództwa może być mowa tylko wówczas, gdy powód podaje nowe okoliczności faktyczne i okoliczności te zmieniają stosunek prawny, na którym powództwo się opiera. Nie jest więc zmianą powództwa ani sama zmiana lub uzupełnienie okoliczności faktycznych bez zmiany stosunku prawnego, na którym pozew się opiera, ani inna ocena prawna przy niezmienionych okolicznościach faktycznych. K. P .C. nie określa, co to jest zmiana powództwa, podając jedynie 1. kiedy zmiana ta jest dopuszczalna, 2. co nią nie jest. Mianowicie przed doręczeniem pozwu pozwanemu zmiana jest dopuszczalna bez ograniczenia, byleby nie uległa zmianie właściwość sądu, po doręczeniu zaś pozwu zmiana jest dopuszczalna w trzech przypadkach: a. gdy pozwany na nią się zgodzi, b. gdy bez zastrzeżeń podejmie obronę w zakresie zmienionego powództwa, c. gdy sąd uzna, że zmiana nie utrudni pozwanemu obrony. K. P. C. w dość szerokim stopniu dozwala na zmianę powództwa. Wystąpienie w toku sprawy z nowym roszczeniem jest możliwe i nie jest zmianą powództwa, o ile to roszczenie występuje obok, a nie w miejsce, dawnego roszczenia.

Ograniczenia lub rozszerzenia żądania oraz żądania zamiast pierwotnego przedmiotu sporu skutkiem zmienionych okoliczności jego wartości lub innego przedmiotu nie uważa ustawodawca (art. 212) za zmianę powództwa ze względów oportunistycznych. Ograniczenie żądania może nastąpić nawet wówczas, gdyby sąd nie był właściwy dla ograniczonego żadania, rozszerzenie natomiast jest możliwe tylko w zakresie właściwości sądu. W postępowaniu apelacyjnym zmiana podstawy powództwa oraz rozszerzenie żądania są niedopuszczalne. Możliwe natomiast jest ograniczenie żądania ora żądanie, w razie zmiany okoliczności, zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości lub innego przedmiotu.

Pojęcie zmiany powództwa należy określić przy pomocy art. 137 i 206 K. P. C. Sąd nie może być przez powoda zmieniony. Kwestię zmiany stron rozpatrywać należy z punktu widzenia sukcesji procesowej (a nie zmiany powództwa). K. P. C. poza sukcesją z tytułu spadku przewiduje tylko kilka przypadków sukcesji procesowej i przypadków tych rozszerzać nie można. Dalsze punkty art. 137 § 1 nie wchodzą w rachubę przy zmianie powództwa. Co do art. 206 § 1 p. 1 to zmianę żądania normuje art. 212, nie uznając jej za zmianę powództwa o ile następuje wskutek zmienionych okoliczności, w przeciwnym razie należy ją u-

znać za zasadniczo niedopuszczalną (bez zgody pozwanego lub zezwolenia sądu).

Zmiana powództwa o świadczenie na powództwo o ustalenie, będąca właściwie ograniczeniem żądania, nie natrafia na przeszkody. Inaczej przedstawia się sprawa w przypadku przeciwnym, a mianowicie, gdy powództwo o ustalenie ma ulec zmianie na powództwo o świadczenie. Zmiany takiej nie można uznać za rozszerzenie, powód bowiem żąda czego inego. To też zmiana tego rodzaju jest dopuszczalna jedynie, jeśli „okoliczności“ uległy zmianie.

„Podstawa powództwa“ decyduje też o tym, jak dalece jego zmiana jest dopuszczalna, decyduje także o zarzucie sprawy toczącej się między tymi samymi stronami o to samo roszczenie. Dla uwzględnienia zarzutu „litis pendentis“ konieczne jest: a. by strony były identyczne, b. by podstawa powództwa była ta sama, c. by przedmiot sporu był ten sam i d. by cel procesu był taki sam.

Prawomocności wyroku dotyczą dwie teorie. procesowa i materialna. Słuszniejsza jest procesowa, za którą przemawia także art. 287 K. Z. Art. 382 K. P. C. stanowi, iż wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia i to tylko między tymi samymi stronami, o ile z ustaw nie wynika co innego. Sama tożsamość roszczenia bez identyczności zasady prawnej pozwu nie uzasadnia zarzutu rzeczy osądzonej. Ustalenia faktów oraz motywy wyroku nie uzyskują powagi rzeczy osądzonej, jeżeli jednak z sentencji wyroku nie wynikają wszystkie elementy wyroku, wymienione w art. 382, to dla wyjaśnienia lub wykładni „res iudicata“ służy uzasadnienie wyroku. Prawomocność nie rozciąga się również na stosowanie norm prawnych i na przedwstępne stosunki prawne, mające wpływ na samo orzeczenie. Przedmiotem prawomocności jest jedynie zgłoszone przez powoda roszczenie. Prawomocność jednak wywiera skutek nie tylko przy identyczności roszczenia. *(Zygmunt Fenichel — P. P. C. 9—10/38 s. 276, 11—12/38 s. 338).*

—

Zwyczaj wypłacania odprawy.

W przypadkach prawem przewidzianych sąd stosuje normy prawa zwyczajowego skutkiem powołania się strony, o ile normy te są sądowi znane lub zostały w toku postępowania stwierdzone (art. 344 K. P. C.).

W stosunkach cywilnych wg prawa francuskiego i austriackiego zwyczaj nie może uchylić ustawy ani powołać do życia zasady prawnej poza granicami w jakich ustawa tę jego funkcję przewiduje oraz wypadkami, które dopuszcza w drodze wyjątku. Odmienne stanowisko zajmuje ustawa cywilna niem., zgodnie z którą prawo zwyczajowe stanowi źródło równorzędne z prawem stanowionym.

K. P. C. dopuszcza stosowanie normy prawa zwyczajowego wyłącznie w przypadkach prawem przewidzianych. Jeżeli zatem nie umówiono się wyraźnie o rodzaj i zakres obowiązków lub o wynagrodzenie, to w przypadku zwolnienia pracownika, należy stosować zawartą dla danego obszaru umowę zbiorową, lub zwyczaj miejscowy przyjęty w danej gałęzi pracy. W braku takiego zwyczaju, można żądać takich usług i takiego wynagrodzenia, jakie w danych okolicznościach przedstawiają się jako odpowiednie (R. Pr. R. 16.3.1928 (p. 323) o umowę o pracę pracowników umysłowych). Jeżeli jednak strony zawarły umowę i w umowie tej regulowały w sposób nie budzący wątpliwości rodzaj, zakres obowiązków i wynagrodzenie to — ponieważ obowiązujące prawo materialne (K. Z. i R .Pr. R. o umowie o pracę) nie przewiduje wypłacania pracownikowi odprawy w związku ze zwolnieniem go z pracy, powoływanie się strony na prawo zwyczajowe jest niedopuszczalne i strona nie ma prawa powoływać się na ten zwyczaj, a sąd nie może tego zwyczaju ustalać (art. 344 K. P. C.) gdy strony nie uregulowały obowiązku wypłacenia odprawy w umowie (art. 60 K. Z.). *Benon Pogoda — Prz. Sąd. 7/38 s. 193).*

—

B. POST. EGZEKUCYJNE I ZABEZPIECZAJĄCE.

Tytuł wykonawczy a klauzula wykonalności.

Instytucja „klauzuli wykonalności“ jest — jak wynika z motywów ustawodawczych — dozwoleniem egzekucji, a zatem nie można zaopatrywać klauzulą wykonalności tytułów egzekucyjnych w znaczeniu formalnym, nie zawierających ustalonego roszczenia (wyroki ustalające, oddalające); można nią zaopatrywać tylko tytuły, zawierające postanowienia dające się zrealizować przy użyciu przymusu. Postanowienia sądu, zawieszające toczącą się egzekucję (art. 559, 568 Kpc.) oraz wyroki z art. 566 i 567 Kpc. (z wyjątkiem ustępu co do kosztów) nie mogą być zaopatrywane klauzulą wykonalności. W związku z tym legitymację do żądania takiej klauzuli posiada tylko ten, kto może na mocy tytułu zrealizować swe roszczenia w drodze egzekucji. *(Edward Podgórski — Cz. Sędz. 4/38 s. 192—5).*

—

Czy komornik może przyznać dłużnikowi koszty egzekucyjne? (Uwagi do art. 523 § 1 kpc.

Art. 523 K. P. C. stanowi, że „dłużnik po-

winien zwrócić wierzycielowi koszty, niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji". Zachodzi pytanie czy w pewnych wypadkach może komornik również na wierzyciela nałożyć obowiązek zwrotu kosztów egzekucji dłużnikowi. Łączy się to z odpowiednim stosowaniem przepisów części pierwszej K. P. C. do post. egz., na zasadzie art. 525 K. P. C. Interpretacja gramatyczna przepisu art 523 § 1 K. P. C. przemawia stanowczo za tezą, że tylko wierzycielowi należy się w post. egz. zwrot kosztów i to bezwarunkowo. Ponieważ art. ten jest syntezą kilku przepisów z części I-ej K. P. C. obejmującą wszystko to, co w przedmiocie kosztów należało w post. egz. unormować, wobec tego w myśl art. 525 K. P. C. działanie art. 101 K. P. C. jest tutaj wyłączone.

Milczenie bowiem ustawy w przepisie art. 523 § 1 K. P. C. o prawie dłużnika do żądania kosztów, przy równoczesnym przyznaniu ich wierzycielowi, równa się odmowie przyznania kosztów dłużnikowi.

Przyjęcie stanowiska ,że komornik może przyznać koszty egzekucji także i dłużnikowi, prowadziłoby do rozmaitych komplikacyj. Przyjąć zatem należy, że przepis art. 523 § 1 K. P. C. wyłącza od odpowiedniego stosowania art. 98—111 K .P. C. i, że komornik w żadnym wypadku nie może przyznać dłużnikowi kosztów egzekucji. *(Michał Neumann — Prz. Sąd. 7/38 s. 200).*

—

Wymóg dowodu z dokumentu w świetle art. 566 K. P. C. (Na marginesie orzeczeń Sądu Najwyższego).

Przepisy ograniczające dopuszczalność dowodu ze świadków są w polskim prawie procesowym instytucją nową i dlatego stosowanie ich musi regulować wnikliwa i umiejętna interpretacja.

Zarówno z tezy, jak i z uzasadnienia orzeczenia S. N. 308/37 wynika następujący pogląd prawny: 1. powód skoro dołączył do pozwu dokument, stanowiący dowód na fakty uzasadniające pozew, tym samym uczynił zadość nakazowi art. 566 K. P. C., 2. pozwany może bronić się bądź zarzutem nieprawdziwości dokumentu, bądź też przeprowadzeniem dowodu przeciwnego, przy czym i w jednym i w drugim wypadku może rozporządzać wszelkimi środkami dowodowymi, 3. ta obrona pozwanego rozwiązuje ręce powodowi, który znów może zbijać twierdzenie pozwanego wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi przez K. P. C.

Pogląd ten jest uzasadniony tylko w tym kierunku, że pozwany zarzut fałszu dokumentu może udawadniać wszelkimi środkami dowodowymi, co wynika wyraźnie z art. 277 K. P. C. Nie można natomiast zgodzić się z innymi punktami poglądu S. N. Art. 566 ogranicza z jednej strony dopuszczalność dowodu ze świadków, fakty bowiem stanowiące podstawę żądania mogą być udowadniane tylko dokumentem, z drugiej zaś strony stawia wymóg dołączenia odpowiedniego dokumentu już do pozwu. Przepis ten wiąże powoda nie tylko w czasie składania pozwu, a podczas całego procesu, czyli wszystkie fakty, które powód powołuje celem uzasadnienia żądania pozwu a które ze względu na swój charakter winny być dokumentem stwierdzone, mogą być udawadniane tylko dokumentami.

Jeśli powód opiera żądania pozwu na fakcie, który dowodzi odpowiednim dokumentem, to pozwany (strony są zazwyczaj uczestnikami czynności, stwierdzonej dokumentem) wobec art. 265 K. P. C. nie będzie posiadał mocy zwalczania tego dokumentu świadkami. Błędny więc jest pogląd, że pozwany ma pełną swobodę dowodową, dokument bowiem przedłożony przez powoda będzie on mógł zwalczać tylko innym dokumentem. Gdy zaś i powód jest związany art. 566 — uznać należy, że pogląd wypowiedziany w omawianym orzeczeniu S. N. w tej mierze jest niesłuszny. Potwierdza to także i zbadanie go za pomocą sprawdzianu praktycznego. *(Władysław Mikuszewski — P. P. C. 11—12/38 s. 363).*

—

W sprawie nowelizacji przepisów art. 789—794 K. P. C.

Wyżej wymienione artykuły K. P. C. domagają się nowelizacji. Sądy bowiem z reguły mają wielkie zaległości w dziedzinie dokonywania podziałów, przy czym stan ten, wykazujący cechy powszechności i stałości budzi zrozumiałe niezadowolenie przedstawicieli świata gospodarczego.

Podziału sumy uzyskanej przez komornika z egzekucji, jeżeli suma ta nie wystarcza do zaspokojenia wszystkich wierzycieli, dokonuje sąd, przy czym do sporządzenia planu podziału sąd winien przystąpić po upływie tygodnia od złożenia kwoty wyegzekwowanej do depozytu sądowego. W praktyce jednak okazało się niemożliwe sporządzanie planu podziału każdej sumy wpłaconej do depozytu sądowego, choć jest to wymagane przez art. 794 § 2 K. P. C., do sądów bowiem wpływa zbyt wielka ilość takich sum. Pogląd zaś, że termin tygodniowy należy liczyć od chwili w której cała podlegająca podziałowi suma zostanie wniesiona do depozytu, nie znajduje oparcia w brzmieniu przepisu jak również niejednokrotnie przeciągnąłby termin sporządzenia podziału na okres kilkuletni. W zwykłej praktyce sądy dokonują podziału dopiero wówczas, gdy suma

wpłacona pozostaje w pewnej proporcji do sumy egzekwowanych wierzytelności.

Zastanawiając się nad nowelizacją K.P.C. zrewidować należy samą zasadę dokonywania podziału w omawianym przypadku przez sąd. Zasadniczo sąd, jak wynika z motywów Komisji Kodyfikacyjnej w tym względzie, ma wykonywać czynności do których załatwienia potrzebne jest opanowanie całokształtu prawa, komornik zaś te czynności do których wystarczy znajomość prawa egzekucyjnego. Uznać należy, że podział sumy uzyskanej przez egzekucję z ruchomości jest czynnością nieskomplikowaną i jako taka winna być dokonywana przez komornika. Takie załatwienie sprawy wpłynęłoby na przyśpieszenie egzekucji i wybitne jej potanienie, a przede wszystkim odciążyłoby w wysokim stopniu sądy. Tylko w pewnych, trudniejszych wypadkach komornik winienby składać sumy wyegzekwowane do depozytu co następowałoby 1. przy założeniu sprzeciwu przez jedną ze stron, dotyczącego uwzględnienia w podziale pewnej wierzytelności, względnie zgłoszenie zarzutów tego rodzaju, że komornik nie może ich rozpoznać, 2. gdy sumy uzyskane z egzekucji są zbyt drobne w stosunku do wierzytelności, a nastąpią wpływy z dalszej egzekucji, 3. gdy do odnośnej sumy zgłasza prawa osoba trzecia .Obronę interesów stron i osób trzecich zabezpieczy w dostatecznym stopniu droga skargi na czynności komornika. *(Alfred T e r k e l — P. P. C. 13-15/38 s. 427).*

—

Wątpliwości w stosowaniu art. 818 K. P .C .w praktyce .

Na tle stosowania przepisu art. 818 K. P. C. rozwinęła się praktyka sądów grodzkich, zmierzająca do powierzania komornikom samoistnego przeprowadzenia realizacji tytułu egzekucyjnego, w przypadku gdy sąd zakreślił dłużnikowi termin wykonania czynności zastępczej, a termin ten upłynął bezskutecznie. Praktyka ta wynika z nieprawidłowej interpretacji art. 818 idącej w kierunku uznania w omawianym przypadku właściwości komornika, nie zaś sądu grodzkiego.

Interpretując ściśle powyższy przepis należy dojść do wniosku, iż w przypadku gdy wierzyciel w tytule egzekucyjnym upoważniony jest do wykonania za dłużnika czynności zastępczej, do której osobiste współdziałanie dłużnika nie jest konieczne, a więc i brak konieczności zastosowania przymusu względem dłużnika — zbyteczne jest współdziałanie zarówno sądu, jak i komornika ,gdyż czynność taką wykonać może na koszt dłużnika sam wierzyciel przy pomocy własnych środków. Obciążanie taką czynnością władz państwowych byłoby zbyteczne i niewłaściwe. Jeżeli jednak dłużnik stawia opór nie pozwalając wierzycielowi wykonać czynności, do której uprawnia go tytuł wykonawczy zachodzi konieczność zastosowania względem dłużnika przymusu i w tym celu wierzyciel winien wystąpić do sądu z wnioskiem w trybie art. 820 K. P. C. *(Mgr Mieczysław B u c z k o w s k i — N. Pal. 7—8/38 s. 303).*

—

3. ODPOWIEDZI NA PYTANIA PRAWNE.

Sąd orzekający właściwy jest do orzekania w myśl art. 105 K. P. C. o zwrocie kosztów, wywołanych rażącą winą świadka, biegłego lub zastępcy stron, jeśli zawinienie tych osób nastąpiło przed sędzią wyznaczonym lub sądem wezwanym. *(Stanisław M a c h a l s k i — P. P. C. 13—15/38 p. 37 s. 451).*

—

Na postanowienie w przedmiocie dopuszczania zmiany powództwa służy zażalenie. *(Gierc C z a r n y — P. P. C. 13—15/38 p. 38 s. 452).*

—

Nie jest dopuszczalne wydanie przez sąd stronie zaświadczenia, upoważniającego do otrzymania od urzędu skarbowego informacyj, potrzebnych celem przeprowadzenia dowodu w procesie. *(Achiles R o s e n k r a n z. — P. P. C. 13—15/38 p. 39 s. 452).*

—

Powód może żądać wydania przeciwko pozwanemu wyroku zaocznego, gdy powództwo jest oparte na oświadczeniu woli, które ad probationem powinno być pismem stwierdzone, jednak w pozwie na treść tego oświadczenia powołano tylko dowód ze świadków lub z przesłuchania stron. *(Antoni - Władysław B a r t z. — P. P. C. 13—15/38 p. 40 s. 454).*

—

Sąd 2 instancji, rozpoczynając apelację, może przy zatwierdzaniu wyroku 1 instancji w całości, lub przynajmniej w części, zawierającej oczywiste omyłki, sam dokonać sprostowania omyłek, dostrzeżonych w sentencji wyroku. *(Natan R o t b a r d. — P. P. C. 13—15/38 p. 41 s. 455).*

—

Stosowanie art. 711 K. P. C. może być w egzekucji celem zniesienia współwłasności wyeliminowane za zgodą wszystkich współwłaścicieli, o ile co do oszacowania i oznaczenia najniższej ceny wyrażą zgodę osoby, mające prawa rzeczowe na nieruchomości; w przeciwnym razie przepis ten winien być stosowany. *(Henryk F r u c h s. — P. P. C. 13—15/38 p. 42 s. 456).*

—

W razie uznania przez urząd rozjemczy lub przyznania przez powoda, że dług jest rolniczy, powództwo z tytułu tego winno być oddalone z powodu przedwczesności. *(P. Zarwincer. — P. P. C. 13—15/38 p. 43 s. 458).*

—

Jeżeli sąd dopuścił do udziału w rozprawie zastępcę bez pełnomocnictwa w myśl art. 97 K. P .C. i na posiedzeniu tym sprawa dojrzała do rozstrzygnięcia, sąd może niezwłocznie wydać wyrok, jeśli czynności procesowe osoby dopuszczonej tymczasowo do zastępstwa były tego rodzaju, że pominięcie ich nie miałoby wpływu na formę i treść orzeczenia. Natomiast w przeciwnym razie sąd winien rozprawę odroczyć tak, by wyrok zapadł dopiero po upływie terminu wyznaczonego w myśl art. 97 § 2 K. P. C. *(Prz. Sąd. 7/38 s. 205).*

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Ust. 18.12.1919 (p. 734/33 r.) o czasie pracy w przemyśle i handlu.

10.

Ustalenie, że sklep w niedzielę był otwarty i że załatwiając tam czynności, związane z prowadzeniem handlu, kupiec przyjmował pieniądze, uzasadnia przyjęcie przekroczenia przepisów o czasie pracy w przemyśle i handlu. (S. N. 1 K. 1271/37 7.12.1937. — *O. P. A. 4—5/38 p. 2229).*

18.

Okoliczność, czy robotnik pracował w niedzielę z własnej inicjatywy czy z polecenia właściciela przedsiębiorstwa, jest bez wpływu na odpowiedzialność z art. 18 ustawy z 18 grudnia 1919 o czasie pracy w przemyśle i handlu poz. 734/33 Dz. Ust., gdy praca ta odbywała się z wiedzą i aprobatą właściciela przedsiębiorstwa. (S. N. 3 K. 2585/37 22.4.1938. — *O. P. A. 7—8/38 p. 2335).*

—

b) Ust. 27.1.1922 (p. 87) w przedmiocie zmiany i uzupełnienia niektórych przepisów, dotyczących nieobecnych i zaginionych.

1.

Kwestia prawidłowości mianowania kuratora nad mieniem zmarłego nie może być podstawą do unieważnienia prawomocnego wyroku w drodze zwykłego powództwa. (S. N. C. I. 1763/37 23.11—9.12.1937. — *W. Prz. Pr. 7/38 s. 225).*

—

c) Ust. 31.8.1923 (p. 833/27 r.) o scalaniu gruntów.

6.

Wskutek scalenia gruntów, właściciele ich nie tracą swych uprawnień, jakie w czasie scalenia posiadali, i wobec tego mogą oni skierowywać do nowopowstałych skutkiem scalenia osad swoje roszczenia, oparte na tytułach, nabytych przed scaleniem, nie wyłączając tytułu, wypływającego z zasiedzenia. (S. N. C. I. 2820/36. 6.10.1937. — *O. S .P. 2—3/38 p. 47).*

—

d) R. Pr. R. 14.5.1924 (p. 213/25 r.) o przerachowaniu zobowiązań prywatnoprawnych.

47 § 1.

Dopuszczalne jest przerachowanie w trybie skargi na czynności komornika rublowego szacunku umownego nieruchomości, do której skierowano egzekucję. (S. N. C. I. 879/37 22.12. 1937. — *O. S. P. 4/38 p. 143).*

—

e) Ust. 28.12.1925 (p. 843/34 r.) o wykonaniu reformy rolnej.

Nie jest dopuszczalna adnotacja, że nieruchomości ziemskie stanowią jednostkę gospodarczą, podlegającą obowiązkowi parcelacyjnemu poza wyłączonym obszarem — jako nieprzewidziana w ustawie o wykonaniu reformy rolnej. (S. N. C. II. 1837/37 27.1.1938. — *Gł. Pr. 5/38 s. 293).*

71.

Użyte w art. 71 ustawy o wykonaniu reformy rolnej poz. 1/1926 Dz. Ust. określenie „cena spekulacyjnie wygórowana“ należy rozumieć „cena zbyt wygórowana“. (N. T. A. l. rej. 4822/33 16.1.1936. — *O. S. P. 4/38 p. 194).*

—

f) R. M. R. R. 11.7.1927 (p. 617) wyd. w por. z M. Sk. oraz M. R. w sprawie szacowania nieruchomości ziemskich przymusowo wykupywanych przy przeprowadzeniu reformy rolnej.

2—10.

Dla określenia ceny rynkowej nieruchomości, stanowiącej przedmiot wykupu przymusowego przy przeprowadzaniu reformy rolnej, należy przy ustalaniu ,czy przyjęte do porównania majątki są „podobne“, mieć na względzie przepisy §§ 2—10 rozporządzenia z dnia 1.7. 1927 r.; przy ustalaniu zaś, czy majątki te leżą

w tej samej okolicy, należy mieć na względzie nie tylko odległość majątków porównywanych od majątku ulegającego wykupowi, lecz również wpływ odległości ,wskazanych w § 4 cytowanego rozporządzenia ,na wartość majątków porównywanych. (S. N. C. I. 2208/36 8—16.6. 1937. — *Zb. C. 6/38 p. 262).*

12 cz. 4.

W razie żądania właściciela przejętego przez Skarb majątku zastosowania szacunku, przewidzianego w § 12 cz. 4 rozporządzenia z dnia 11 lipca 1927 r. (Dz. U. nr 70 poz. 617), nie można żądać od niego składania dowodów, w jakiej wysokości została w swoim czasie oszacowana dla wymiaru podatku majątkowego wedle ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o podatku majątkowym ta mianowicie część majątku, która została przejęta na rzecz Skarbu. Natomiast właściciel winien złożyć dowód, w jakiej wysokości był oszacowany cały majątek lub równoznaczny temu dowód przeciętnego szacunku jednego hektara, Skarb Państwa zaś, o ile twierdzi, że grunty, stanowiące przedmiot wykupu, stanowią mniej wartościową część majątku, winien złożyć właściwe dowody.

Przewidziane w § 12 cz. 4 rozp. z dnia 11 lipca 1927 r. (Dz. U. poz. 617) wynagrodzenie za przejęty na rzecz Państwa majątek w wysokości oszacowania, przyjętego za podstawę do wymiaru podatku majątkowego w myśl ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. poz. 746, stanowi maksymalną sumę wynagrodzenia; dlatego też okoliczność, że szacunek dla podatku majątkowego w myśl art. 3 ust. 5 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 nie obejmował drzewostanu, nie może służyć za podstawę do zwiększenia tej sumy o wartość drzewostanu. (S. N. C. I. 1951/36 19.5.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 255).*

—

g) R. Pr. R. 24.11.1927 (p. 911) o ubezpieczeniu pracowników umysłowych.

2.

Administrator domu, który w granicach udzielonego mu pełnomocnictwa — zarządza domem samodzielnie — nie ulega obowiązkowi ubezpieczenia na zasadzie rozp. Prez. Rzpl. z 24.11.1927 poz. 911 Dz. Ust. (N. T. A. l. rej. 6416/35 23.3.1937. — *Ż. P. 2/38 s. 22).*

2.

Nie jest pracownikiem a zatem nie podlega obowiązkowi ubezpieczania ten, kto zobowiązał się umownie do pozyskiwania dla pewnego związku członków, jeżeli wysokość jego wynagrodzenia zależna jest wyłącznie od ilości pozyskanych przezeń członków i jeżeli w zakresie pozyskiwania nowych członków ma on zupełną samodzielność co do ilości czasu swej pracy. (S. N. C. II. 1919/37 19.1.1938. — *Prz. U. S. 6/38 p. 93).*

3 pt. 6.

Osoba spełniająca w biurze zwyczajnie takie czynności jak pisanie na maszynie, prowadzenie rejestrów, inkasowanie pieniędzy itp. jest pracownikiem umysłowym w rozumieniu art. 3 p. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 24 listopada poz. 911 Dz. Ust. (N. T. A. l. rej. 487/36 8.4.1938. — *O. P. A. 7—8/38 p. 2328).*

15 A pt. 2; 20.

Przepisy art. 36 ustawy z 19 maja 1920 (poz. 272 Dz. Ust.) mają zastosowanie również do pracowników umysłowych, ubezpieczonych w Kasach Chorych (Kasach Ubezpieczeń Społecznych) na podstawie art. 15 A pkt. 2) i art. 20 rozp. Prez. Rzpl. z 24 listopada 1927 (poz. 911 Dz. Ust.) po zaprzestaniu opłacania za nich składek przez Zakłady Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych. (N. T. A. l. rej. 5734/32 22.11.1935. — *O. S. P. 4/38 p. 193).*

17.

Praca niezarobkowa nie jest w myśl art. 17 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 24 listopada 1927 poz. 911 Dz. Ust. przeszkodą do nabycia prawa do świadczeń, których ten przepis dotyczy, także i w tym razie, gdy stwarza obowiązek ubezpieczenia. (N. T. A. l. rej. 10.155/34 23.4.1937. — *O. P. A. 8/38 p. 2333 Gl. Mieczysław Baumgart).*

17 u. 1 pt. 2.

Praca nie będąca zarobkową nie może być powodem pozbawienia ubezpieczonego prawa do świadczeń na wypadek braku pracy na zasadzie art. 17 ust. 1 p. 2 rozporządzenia z 24 listopada 1927 o ubezp. prac. umysł. poz. 911 Dz. Ust. (N. T. A. l. rej. 7746/33 24.2.1936. — *O. P. A. 7—8/38 p. 2329).*

17 u. 1 pt. 2.

Osoba, wykonująca pracę zarobkową zależną chociażby nie podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia, nie może być uważana za pozostającą bez pracy w rozumieniu art. 17 ust. 1 p. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 24 listopada 1927 o ubezp. prac. umysł. poz. 911 Dz. Ust. (N. T. A. l. rej. 7745/33 4.6.1936. — *O. P. A. 7—8/38 p. 2331).*

17 u. 1 pt. 2; u. 3 pt. 1.

Przez pozostawanie bez pracy, o którym mowa w art. 17 ust. 1 p. 2 rozp. Prez. Rzpl. z 24 listopada 1927 poz. 911 Dz. Ust., rozumieć należy pozostawanie bez zarobkowej pracy zależnej.

Wykonywanie samodzielnych czynności zarobkowych nie jest w myśl ust. 3 p. 1 powyższego art. 17 samo przez się przeszkodą do

nabycia prawa do zasiłku z powodu braku pracy, jeżeli dana osoba czyni starania celem znalezienia odpowiedniego zajęcia. Prawo do wspomnianych świadczeń nie służy jednak w razie, gdy z zakresu trwałego zaangażowania środków, czasu i sił danej osoby w związku z samodzielnymi czynnościami zarobkowymi wynika niewątpliwie, że czynności te mają charakter gospodarczego usamodzielnienia się (art. 17 ust. 3 p. 1), powodującego pozostawanie bez zajęcia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia, i że wobec tego poszukiwanie pracy zależnej jest tylko symulacją. (N. T. A. l. rej. 5349/33 29.5.1936. — *O. P. A. 7—8/38 p. 2330).*

19.

Przyjęcie zajęcia zarobkowego chociażby ze względu na wysokość wynagrodzenia nieodpowiedniego w rozumieniu art. 19 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 24 listopada 1927 o ubezp. prac. umysł. poz. 911 Dz. Ust., jest w myśl art. 17 tego rozporządzenia przeszkodą do powstania prawa do świadczeń na wypadek braku pracy. (N. T. A. 3710/34 4.11.1936. — *O. P. A. 7—8/38 p. 2332).*

50.

Prawa do świadczeń ubezpieczeniowych, unormowanych rozporządzeniem Prez. Rzplitej o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, mają charakter publiczno-prawny.

Skuteczność art. 50 w brzmieniu znowelizowanym rozpoczęła się z dniem wejścia w życie tego przepisu (dn. 19 kwietnia 1933 r.) zarówno w odniesieniu do przypadków, w których prawo do świadczeń z powodu braku pracy zostało nabyte w tym dniu lub później, jako też do przypadków, w których prawo to było już przed tym dniem nabyte. ((N. T. A. l. rej. 4478/36 3.2.1938. — *Prz. U. S. 6/38 p. 94)*[1]).

60.

Rozporządzenie Pr. R. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych nie wyklucza stwierdzenia po formalnym przyjęciu zgłoszenia do ubezpieczenia, braku obowiązku ubezpieczenia — w każdym czasie, nawet po przyznaniu i po wypłacie świadczeń, które w tym wypadku podlegają zwrotowi, a to w myśl art. 60-tego rozporządzenia. (N. T. A. l. rej. 4381/35 11.3. 1938. — *O. B. P. 33/38 s. 534).*

105 u. 2.

Zakaz wstecznego potrącania przez pracodawcę składki za czas dłuższy niż dwa ostatnie okresy płatnicze (art. 105 ust. 2) nie dotyczy przypadku, gdy pracodawca, wypłacając pracownikowi wynagrodzenie za wsteczne okresy, potrąca składkę tylko za te okresy, za które wypłaca wynagrodzenie .(S. N. C. I. 534/37 16.12.1937. — *O. B. P. 33/38 s. 534).*

112.

Zaniedbanie ustawowego obowiązku zgłoszenia pracownika do ubezpieczenia, choćby za jego wiedzą lub zgodą, uzasadnia wytyczną odpowiedzialność pracodawcy za szkodę pracownika.

Art. 112 nie przewiduje rozłożenia odpowiedzialności pracodawców-współwłaścicieli za szkodę, wynikłą z nieubezpieczenia pracownika, wedle ich udziału we własności. (S. N. C. II. 1938/37 19.1.1938. — *Prz .U. S. 6/38 p. 97).*

112.

Pracownik, który nie został przez pracodawcę zgłoszony do ubezpieczenia, nie jest obowiązany przed wniesieniem pozwu przeciwko pracodawcy o odszkodowanie zgłosić wpierw roszczenie o świadczenia do zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd jest władny orzec o szkodzie wynikłej wskutek nieubezpieczenia pracownika także przed zapadnięciem orzeczenia instytucji ubezpieczeń społecznych w kwestii obowiązku ubezpieczenia pracownika. (S. N. C. II. 2374/37 15.3.1938. — *Prz. U. S. 6/38 p. 96).*

124 u. 5.

Instancja odwoławcza nie jest bezwzględnie obowiązana bezpośrednio zbadać ubezpieczonego w razie, gdy opinie lekarskie, dotyczące stopnia utraty jego zdolności do wykonywania zawodu, są ze sobą sprzeczne. Zarządzenie zbadania lekarskiego jest w tym przypadku pozostawione swobodnemu uznaniu instancji odwoławczej. (N. T. A. l. rej. 4459/35 3.2.1938. — *Prz. U. S. 6/38 p. 98).*[1])

—

h) R. Pr .R. 16.3.1928 (p. 323) o umowie o pracę pracowników umysłowych.

O.

Skuteczne wypowiedzenie rozwiązuje umowę o pracę ostatecznie, tak iż kontynuowanie poprzedniego stosunku nastąpić może tylko przez nawiązanie nowej umowy na poprzednich warunkach, natomiast samo „cofnięcie wypowiedzenia" pozbawione jest wszelkich skutków, jeżeli nie można mu przypisać znaczenia zawarcia nowej umowy o pracę. (S. N. C. III. 2360/36 10.9.1937. — *Prz. U. S. 5/38 p. 88).*[2])

—

[1]) W brzm. ust. 22.3.1933 (p. 229).

[1]) w brzm. ust. 15.3.1934 (p. 347).

[2]) Patrz również 3/868.

i) R. Pr. R. 16.3.1928 (p. 324) o umowie o pracę robotników.

7.

Pracodawca, który wbrew art. 7 rozporządzenia Prez. Rzplitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę robotników nie zastosował środków zapewniających ochrony życia i zdrowia robotników, odpowiada za szkodę, jaką robotnik poniósł wskutek takiego zaniedbania, nawet w tym przypadku, gdy robotnik był ubezpieczony. Obowiązek wynagrodzenia szkody obejmuje wówczas świadczenia, przekraczające zakres uprawnień, wynikających z ustaw ubezpieczeniowych. (S. N. C. III. 966/36 16.4.1937. — *Prz. U. S. 5/38 p. 71).*

—

j) R. M. R. R. i M. Sk. 27.9.1928 (p. 763) w sprawie wyk. ust. o scalaniu gruntów.

53 pt. 5.

Przepis punktu 5 § 53 rozporządzenia wykonawczego (poz. 763/28 Dz. Ust.) do ustawy scaleniowej, dotyczący szerokości dróg na obszarze scalenia, nie jest nakazem kategorycznym, którego niewykonanie miałoby samo przez się powodować wadliwość projektu scaleniowego. (N. T. A. I. rej. 7027/34 11.12.1937. — *Gł. Sąd. 7/38 s. 654).*

—

k) Ust. 18.3.1932 ((p. 189) o dobrach skonfiskowanych przez byłe rządy zaborcze uczestnikom walk o niepodległość.

11 u 2.

Art. 11 ust. 2 ustawy z 18 marca 1932 r. poz. 189 Dz. Ust. nie ma zastosowania w przypadku, gdy uczestnik walk o niepodległość sprzedał swoje dobra osobie prywatnej na skutek przymusu, wywartego nań przez rząd zaborczy za udział w powstaniu. (N. T. A. I. rej. 136/36 18.2.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 704—705).*

—

l) Ust. 24.6.1932 (p. 555) o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

1.

Obowiązek zabezpieczenia robotników na wypadek bezrobocia na podstawie art. 1 ustawy z 18 lipca 1924 r. (poz. 555/32 Dz. Ust.), obejmuje również robotników niekwalifikowanych, zatrudnionych choćby dorywczo przez zarządy gmin wiejskich przy czyszczeniu ulic i placów miejskich, o ile nie jest im regulaminowo zapewnione zabezpieczenie na wypadek bezrobocia. (N. T. A. I. rej. 3378/35 25.2.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 706).*

—

ł) R. Pr. R. 27.10.1932 (p. 810) o pierwszeństwie hipotecznym i konwersji zaległości od pożyczek instytucji kredytu długoterminowego.

1.

Pierwszeństwo i wyłączenie przedawnienia, przewidziane w art. 1, odnosi się nie tylko do rat odroczonych w drodze ulgi, lecz i do rat zaległych według pierwotnego planu umorzenia. (S. N. C. II. 1952/37 4.2.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s 684).*

—

m) Ust. 28.3.1933 (p. 396) o ubezpieczeniu społecznym.

46.

Dyrektor ubezpieczalni społecznej, będąc zwierzchnikiem pracowników ubezpieczalni, mającym prawo przyjmowania i zwalniania pracowników i uprawnionym do załatwiania wszelkich spraw, nie zastrzeżonych dla innych organów ubezpieczalni, władny jest wydać pełnomocnictwo adwokatowi do obrony ubezpieczalni w sprawie z powództwa przeciwko niej jej pracownika. (S. N. C. I. 2876/36 24.6.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 684—685).*

196.

Właściciel motoru i młocarni, prawidłowo zmontowanych, nie odpowiada za skutki spadnięcia pasu transmisyjnego osobie, która podjęła się odpłatnie prowadzenia motoru i młocarni. (S. N. C. II. 1435/37 2.12.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 685).*

—

n) Ust. 29.3.1933 (p. 213) o ulgach w zakresie oprocentowania i spłaty wierzytelności hipotecznych.

0.

W razie sprzedaży nieruchomości na licytacji wszystkie ciążące na nieruchomości sumy stają się wymagalne i podlegają zaspokojeniu z uzyskanego szacunku, a jeżeli wierzyciel sumę swą pozostawia nowonabywcy na hipotece, to tym samym powstaje między nim a nabywcą nowy stosunek pożyczki; chociażby więc dawna suma, która podlegała skreśleniu z hipoteki na skutek licytacji, miała charakter hipoteki sądowej, winna być uważana za hipotekę umowną, i jeżeli powstała przed dn. 1 lipca 1932 r. podpada pod moratorium hipoteczne, wprowadzone ustawą z dn. 29 marca 1933 r. (Dz. U. poz. 213). (S. N. C. I. 1970/36 20.8.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 280).*

1; 8.

Skuteczność obniżenia odsetek, przewidzianego w art 1 (1) ustawy, zależy od spłacenia

odsetek niższych bez zaległości w terminie z art. 8 ustawy. (S .N. C. II. 2088/37 9.2.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 685).*

2.

Wypowiedzenie kapitału wierzytelności nie staje się bezskuteczne wskutek wydania powyższej ustawy, lecz jedynie wynikający z niego termin płatności zostaje przesunięty do wymienionego w powyższej ustawie terminu. (S. N. C. III. 610/34 1.3.1935. — *Prz. Not. 5/38 s. 20).*

8.

Przepis ten nie rozróżnia między dłużnikiem osobistym a rzeczowym, odnosi się więc do jednego i drugiego, czyli, że płatność powstaje również skutkiem zwłoki właściciela obciążonej nieruchomości. (S. N. C. III. 2458/36 1.10.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 685).*

12.

Ustawa z 29 marca 1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych ma zastosowanie do wierzytelności, powstałych przed dniem 1 lipca 1932 r., chociażby ich zabezpieczenie hipoteczne nastąpiło po 1 lipca 1932 r., byleby przed dniem wejścia w życie pow. ustawy, t. j. 10 kwietnia 1933 r. (S. N. C. I. 1474/35 13.12.1935. — *Prz. Not. 5/38 s. 20).*

12.

Do zastosowania ustawy z dn. 29 marca 1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych konieczne jest, by wierzytelność powstała przed dniem 1 lipca 1932 r., a w dniu wejścia w życie tej ustawy, t. j. w dniu 10 kwietnia 1933 r., istniała, jako hipotecznie zabezpieczona. chociażby zabezpieczenie hipoteczne jej nastąpiło dopiero po dniu 1 lipca 1932 r. (S. N. C. II. 2927/34 2.6.1935. — *Prz. Not. 5/38 s. 20).*

—

o) R. M. O. S. 13.6.1933 (p. 394) o świadczeniach z powodu braku pracy dla pracowników umysłowych.

1 pt. 5.

Pracownicy umysłowi, zatrudnieni w innych prócz cegielni działach produkcji przetworów glinianych, nie są pracownikami sezonowymi w rozumieniu § 1 pkt. 5 rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z 13 czerwca 1933 r. (poz. 394 Dz. Ust.). N. T. A. l. rej. 3912/36 25.2. 1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 706).*

—

p) Kodeks Zobowiązań.

29; 393.

Jeżeli w ugodzie sądowej, dotyczącej rozwiązania umowy najmu zastrzeżono, że lokator opróżnić ma mieszkanie na każde żądanie wynajmującego, wynajmujący może z wnioskiem egzekucyjnym o eksmisję wystąpić i po upływie czasu dłuższego, chociażby w tym czasie przyjmował od lokatora komorne bieżące. (S. N. C. II. 447/37 17.8.1937. — *Zb. C. 6/38 p 278).*

55; 56.

Umowa o wynagrodzenie za pośrednictwo w zawarciu małżeństwa jest sprzeczna z dobrymi obyczajami. (S. N. C. II. 1352/37 23..11.1937. — *Cz. Sędz. 4/38 p. 61).*

56.

Umowa zawarta między osobami uprawnionymi do pochowania zwłok o przeniesienie tych zwłok na inne miejsce spoczynku jest prawnie bezskuteczna w tym znaczeniu, że obowiązujące prawo odmawia wymuszenia dotyczącego świadczenia na zobowiązanym, a zatem roszczenie uprawnionego jest niezaskarżalne. (S. N. C. II. 2438/37 18.3.1938. — *Prz. Sąd. 8/38 p. 464).*

60; 107; 108; 189; 192 § 1; 253.

Jeśli wedle zawartej ugody pisemnej na wypadek niedotrzymania jednego punktu ugody, ugoda ma być uważana za rozwiązaną, zaś strony w ugodzie postanowiły oddanie gruntu w posiadanie, i intabulację gruntu, w takim razie zwłoka w intabulacji powoduje rozwiązanie ugody mimo oddania gruntu.

Odmienna wykładnia ugody, jako zupełnie dowolna i sprzeczna z treścią ugody nie jest wiążąca dla Sądu Najwyższego. (S. N. C. II. 3248/37 17.6.1938. — *N. Pal. 7-8/38 s. 338).*

62.

Umowa przedwstępna co do przeniesienia prawa własności na nieruchomości, zawarta bez zachowania formy aktu notarialnego, nie zobowiązuje wprawdzie do świadczenia odszkodowania w tej umowie na przypadek jej niedopełnienia zastrzeżonego. Nie wyłącza to jednak dochodzenia zwrotu świadczeń, wyłożonych przez stronę, która nie ponosi winy w niedojściu do skutku umowy ostatecznej. (S. N. C. II. 2242/37 30.12.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 686).*

62; 134; 239.

W razie niedojścia po ukończeniu pertraktacyj umowy oznaczonej do skutku, kontrahent, uchylający się od jej zawarcia, odpowiada za szkodę jedynie, gdy mu można przypisać rozmyślną winę lub podstęp. (S. N. C. II. 2643/37 21.4.1938. — *N. Pal. 7—8/38 s. 345).*

63 § 1.

Propozycja wykonywania pewnej pracy dla pracodawcy bez wskazania żądanego wynagrodzenia nie jest ofertą w rozumieniu § 1 art. 63

K. Z. (S. N. C. I. 1041/37 3.2.1938. — *N. K. Z. 31—32/38 s. 115).*

66; 90 § 2; 123.

Z przepisu art. 123 należy wnosić, że prawo o notariacie uregulowało wyczerpująco współudział sądów przy wydawaniu wypisów aktów notarialnych. Stąd na odmowną decyzję o wydanie wypisu na podstawie art. 90 § 2 nie ma środka odwoławczego. (S. N. C. II. Z. 600/37 26.7.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 690).*

74.

Zadatek, wręczony przy zawarciu umowy o przewłaszczenie nieruchomości, podlega zwrotowi, gdy umowa jest nieważna z powodu niezachowania formy aktu notarialnego. (S. N. C. II. 133/37 25.5.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 686),*

101 § 3; 134.

Kto przez fałszywe przedstawienie, iż ma pełnomocnictwo do sprzedaży gruntu i przez obietnicę sprzedaży skłania drugiego do wyzbycia się swego mienia celem uzyskania środków na zakup ofiarowanego mu gruntu, odpowiada za szkodę, jeżeli od sprzedaży gruntu bezzasadnie odstępuje. (S. N. C. II. 148/37 25.5.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 687)* .

111.

Jeżeli umowa najmu zawarta została na piśmie, to i świadczenie najemcy, że od umowy odstępuje, musi być pismem stwierdzone. (S. N. C. II. 291/37 26.5.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 687).*

111.

Przepisy art. 111 nie mają zastosowania do spraw, wynikających z czynności handlowych. (S. N. C. II. 1271/37 15.11.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 687).*

123—127.

Kto posiada i eksploatuje kopalnię nafty w złej wierze, obowiązany jest wydać bruttowcom, przypadającą na nich równowartość części produkcji, tak na podstawie § 335 austr. ust. cyw. jak i przepisów kod. zob. o niesłusznym zbogaceniu. (S. N. C. II. 3034/36 9.4.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 687).*

134.

Kolej jest obowiązana stwierdzić nazwisko pasażera, który uszkodził drugiego pasażera przez zrzucenie z półki walizy podczas biegu pociągu. Kolej odpowiada uszkodzonemu pasażerowi za skutki zaniechania tego stwierdzenia. (S. N .C. II. 1258/37 25.11.1937. — *R. P. E. S. 3/3 8s. 687).*

134; 135; 165.

Tylko fałszywe i w złej wierze uczynione doniesienie karne pociąga obowiązek wynagrodzenia szkody na zasadzie przepisów art. 135 i 165 Kod. Zob. (S. N. C. II. 3020/37 23.5. 1938. — *N. Pal. 7—8/38 s. 347).*

134; 145.

Właściciel realności nie odpowiada za wypadek poślizgnięcia się na chodniku przed realnością, jeżeli w dniu wypadku padał nieustannie śnieg, chodnik długi jest na ponad pół kilometra, a wypadek zdarzył się na 200 m. od bramy.

Stały i regularny spad śniegu oraz znaczne rozmiary chodnika zwalniają właściciela od odpowiedzialności. (S. N. C. II. 84/37 18.5. 1937. — *Gł. Pr. 5/38 s. 296).*

134; 152; 156.

Kolej odpowiada za szkody rzeczowe na zasadach ogólnych według art. 134 K. Z., a zatem tylko w razie wykazania jej winy. (S. N. C. II. 2811/37 5.5.1938. — *Cz. Sędz. 4/38 p. 65).*

135.

Właściciel gorzelni nie jest odpowiedzialny za uszkodzenie osoby, która bez upoważnienia przyszła czerpać brahę z brażarki, pozostawionej chwilowo bez zamknięcia przez gorzelnika. (S. N. C. II: 1353/37 26.11.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 687).*

135; 240.

Właściciel podwórza nie jest obowiązany do wynagrodzenia szkody osobie, która przyszła na podwórze, aby tam bezprawnie czerpać wodę ze studni i doznała przy tym uszkodzenia. (S. N. C. II: 1469/37 13.12.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 687).*

145; 528.

Przygodnie pracujący u podoficera żołnierz — nie jest jego podwładnym w rozumieniu art. 145 K. Z.

Przy dochodzeniu szkody z powodu braku staranności w rozmiarach przewidzianych w art. 528 K. Z. nieodpłatność przechowania — nie ma znaczenia. (S. N. C. II. 2298/37 3.3.1938. — *Prz. Sąd. 8/38 p. 480).*

158 § 2.

Jeżeli poszkodowany sam przyczynił się do powstania szkody sąd powinien dopiero w wyroku końcowym zmniejszyć odpowiednio wysokość odszkodowania, nie powinien natomiast już w wyroku wstępnym orzekać, iż należy się poszkodowanemu tylko połowa odszkodowania. (S. N. C. II. 1466/37 13.12.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 688).*

158 § 2.

Osoba, która wchodzi na nieoświetloną klatkę schodową, przyczynia się częściowo sama do wypadku, jakiego doznała wskutek spadnięcia ze schodów. (S. N. C. II. 1471/37 13.12.1937. *R. P. E. S. 3/38 s. 688).*

165 § 1.

Zatrzymanie przez policję podejrzanego o spełnienie przestępstwa nie może uzasadniać odpowiedzialności cywilnej osób prywatnych, które to zatrzymanie spowodowały. Również nie może być uznane za pozbawienie wolności, uzasadniające przewidzianą w § 1 art. 165 K. Z. odpowiedzialność cywilną, zatrzymanie przez osobę prywatną schwytanego na gorącym uczynku przestępcy i zasada ta jednak nie może mieć zastosowania w przypadku, gdy zatrzymany nie był podejrzany w istocie o żadne przestępstwo i żadne w ogóle przestępstwo nie było dokonane, a zatrzymanie zostało dokonane przez osobę prywatną przez lekkomyślność, wskutek nieuważnego wysłuchania otrzymanego zawiadomienia. (S. N. C. I. 3542/36 22.12.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 142)*.

254.

Kodeks Zobowiązań warunku likwidalności do potrącenia nie stawia, a wymaga jedynie, aby obie wierzytelności były wymagalne i zaskarżalne; z powyższego wynika, że i sporne pretensje również mogą ulegać potrąceniu za czym przemawia i treść art. 232 § 2 K. P. C., w myśl którego sąd może zarządzić oddzielną rozprawę co do roszczenia, jakie pozwany przeciwstawia do potrącenia. (S. N. C. I. 891/37 22.12.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 688)*.

236; 237.

Okoliczność, że wierzytelności i przelewy przewyższają zajęty dług — uzasadnia po stronie dłużnika zajętej wierzytelności — złożenie całkowitej sumy do depozytu w celu podziału przez sąd. (S. N. C. II. 2367/37; 2371/37 14.3. 1938. — *Prz. Sąd. 8/38 p. 472)*.

289.

Do korzyści osiągniętych tytułem darmym w rozumieniu tego przepisu należy także wyposażenie na podstawie § 1624 K. C. (S. N. C. III. 2481/36 28.5.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 688)*.

323.

„Zwykła uwaga“ w rozumieniu art. 323 K. Z. polega na tym, aby rozpoznanie wad nabywanego przedmiotu było dostępne dla przeciętnego człowieka przy uważnym obejrzeniu. (S. N. C. I. 2315/36 9.6.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 264)*.

324 § 1 pt. 1.

Zachowanie ustawowego terminu przy zawiadamianiu sprzedawcy o wadach towaru musi być ściśle wykazane, by uzasadnić roszczenie nabywcy o rozwiązanie umowy. (S. N. C. II. 2381/36 11.2.1937. — *Prz. Not. 11-12/38 s. 35)*.

388.

Zatrzymanie przez wynajmującego na pokrycie części zaległego czynszu kaucji, danej przez najemcę przy zawarciu umowy na zabezpieczenie wszelkich zobowiązań umownych, nie jest prawidłową zapłatą czynszu przez najemcę, lecz jest umownym skutkiem niezapłacenia czynszu w terminie płatności i dlatego wynajmujący nie traci prawa odstąpienia od umowy, gdy najemca zalega z zapłatą czynszu za dwa okresy płatności. (S. N. C. II. 534/37 5.8.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 274)*.

445.

Układ zbiorowy nie jest umową pracy, lecz umową co do warunków, jakie mają wiązać w indywidualnych umowach pracy, choćby warunków tych w umowie indywidualnej wyraźnie nie zastrzeżono.

Moc wiążąca układu zbiorowego nie jest stanem na przyszłość stałym, lecz kończy się z upływem czasu w układzie oznaczonego, albo przez wypowiedzenie w myśl art. 445 § 3 K. Z. (S. N. C. II. 2427/37 22.3.1938. — *Prz. Sąd. 8/38 p. 477)*.

469 § 5; 471 § 1.

Nieważne jest zastrzeżenie w umowie o pracę, że pracodawca może każdej chwili rozwiązać stosunek pracy w całości lub w części bez wypowiedzenia i bez ważnej przyczyny; wolno jednak stronom rozwiązać zgodnie kiedykolwiek stosunek pracy w całości lub w części tak bez wypowiedzenia, jak i bez ważnej przyczyny. (S. N. C. II. 589/37 2.9.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 288)*.

498 § 1.

Zarządca przymusowy nie jest obowiązany do osobistego wykonywania świadczeń z umów, zawartych przezeń w sprawach przymusowego zarządu, w szczególności nie odpowiada osobiście za zapłatę należności dozorcy domowemu, z którym jako przymusowy zarządca zawarł umowę o dozór domu. (S. N. C. II. 457/37 15.7.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 273)*.

XXXII.

Mimo uchylenia §§ 274, 322 K. C. skutki zatrzymania z §§ 273, 420 K. C. urzeczywistnione być mogą tylko przez uzależnienie świadczenia głównego od równoczesnego świadczenia wzajemnego, gdyż gdyby na skutek zarzutu prawa zatrzymania oddalić chciało się powództwo, to nakładałoby się na wierzyciela roszczenia głównego obowiązek świadczenia naprzód, tymczasem skutek taki z istotą prawa zatrzymania z kodeksu cywilnego pogodzić się nie da, gdyż zatrzymanie ma zapewnić zatrzymującemu dopełnienie jego roszczenia wzajemnego razem z świadczeniem głównym. (S. N. C. III. 2707/36 19.4.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 688)*.

XXXIX.

Kodeks Zobowiązań nie ma zastosowania do roszczenia o odszkodowanie, jeżeli niewykonanie spornego zobowiązania nastąpiło przed

wejściem w życie Kodeksu Zobowiązań. (S. N. C. II. 3007/36 6.4.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 689).*

XXXIX.

W razie zdziałania przez dłużnika krzywdzącej dla wierzyciela czynności prawnej przed wejściem w życie Kod. Zob., należy stosować przepisy ordynacji z 10 grudnia 1914 (austr. Dzpp. nr 337) o zaskarżeniu czynności prawnych, chociażby wierzyciel uzyskał możność wystąpienia z pozwem dopiero po wejściu w życie Kod. Zob. (S. N. C. II. 2262/37 5.2.1937; C. II. 811/37 4.10.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 689).*

XXXIX; XL.

Prawo zaskarżenia powstaje na skutek dokonania zaskarżalnej czynności; zaskarżenie samo jest już wykonaniem tego prawa. Skutkiem tego w myśl przytoczonych art. XXXIX, XL do czynności zdziałanych przed wejściem w życie Kodeksu Zobowiązań mają zastosowanie przepisy ustawy z 21.7.1879. (S. N. C. III. 3236/36 10.5.1937; C. III. 1130/35 9.6.1937; C. III. 1602/35 21.6.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 689).*

XL § 1.

Odwołalność darowizny zdziałanej przed wejściem w życie Kod. Zob., należy ze względu na rażącą niewdzięczność obdarowanego rozpatrywać według przepisów ustawy cywilnej z r. 1811, chociażby fakt, uzasadniający przyjęcie niewdzięczności zaszedł już po wejściu w życie Kodeksu Zobowiązań. (S. N. C. II. 2319/37 6.2. 1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 689).*

XL § 3.

Do zastosowania art. XL § 3 przep. wprow. K. Z. o ocenie według tego kodeksu skutków niewykonania zobowiązań i zwłoki wierzyciela przy zobowiązaniach, powstałych przed wejściem w życie kodeksu, miarodajna jest chwila powstania zwłoki, a nie czas jej trwania. (S. N. C. III. 2109/36 26.5.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 257).*

XLIII pt. 2.

Dłuższe terminy przedawnienia wprowadzone Kodeksem Zobowiązań, mają zastosowanie także wówczas, gdy krótszy termin przedawnienia, przewidziany dla dochodzenia roszczenia według prawa dawniejszego, nie upłynął jeszcze w czasie wejścia w życie Kodeksu Zobowiązań. (S. N. C. II. 2069/37 5.2.1938; C. II. 2156/37 17.2.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 689).*

—

r) R. Pr. R. 24.10.1934 (p. 59/36 r.) o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych.

1.

Przepisy o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych nie uchyliły prawa zatrzymania orzeczonego prawomocnym wyrokiem. O ile więc właściciel nieruchomości podlegającej przepisom moratoryjnym zamierzy zrealizować swe prawa z § 985 kc., musi świadczyć to, o czym orzeka wyrok uzależniający wydanie mu nieruchomości od równoczesnej zapłaty mu pewnej kwoty. O ile natomiast właściciel taki chce korzystać z przepisów moratoryjnych, wówczas na zrealizowanie swych praw musi poczekać do czasu, dopóki nie przystąpi do wykonania świadczenia, od którego wyrok uzależnił wydanie nieruchomości. (S. N. C. III. 1842/36 9.6. 1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 690).*

1.

Rozporządzenie powyższe dotyczy tylko długów, które w dniu wejścia jego w życie nie były jeszcze umorzone, jeszcze nie wygasły lub z innych przyczyn nie pozbawione zostały egzystencji prawnej.

Rozporządzenie powyższe przez dług rozumie zobowiązanie do zapłacenia pewnej sumy pieniężnej — zgodnie z potocznym użyciem tego wyrazu. Nie jest więc długiem rolniczym zobowiązanie do wydania nieruchomości. (S. N. C. III. 774/35 28.5.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 690).*

1.

Dalsza odsprzedaż czy też pośredniczenie sprzedaży nawozów sztucznych nie należy do zwyczajnych czynności posiadacza gospodarstwa wiejskiego, lecz należy do czynności wykonywanych przez kupca. (S. O. Kraków Ca. II. 65/38 15.2.1938. — *Prz. Sąd. 8/38 p. 505).*

3 lit. „a".

Gdy sąd uznał, że sporna należność jest długiem rolniczym, podpadającym pod przepis art. 3a rozporządzenia z dnia 24.10.1934 r., powinien roszczenie powoda oddalić jako przedwczesne, a nie zasądzić z odroczeniem zapłaty kapitału. (S. N. C. I. 3487/36 31.12.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 690).*

4.

Do długu rolniczego, powstałego przed 1 lipca 1932 a przejętego po tej dacie mają z mocy ogólnych zasad K. Z. (art. 182—188) zastosowanie przepisy ustawy oddłużeniowej. (S. O. Kraków. Ca II. 3020/37 29.12.1937. — *Prz. Sąd. 8/38 p. 506).*

42.

Art. 42(3) rozp. poz. 59/36 Dz. U. dotyczy odsetek ustawowych, nie zaś umownych. (S. O. Kraków Ca. II. 2289/37 5.10.1937. — *Prz. Sąd. 8/38 p. 507).*

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

B1. POLSKA CENTRALNA.

a) K. C. Kr. P.

192.

Sumy pieniężne, otrzymywane przez żonę w podarunku od rodziców w czasie trwania małżeństwa, nie mogą być poczytywane za dochód w rozumieniu art. 192 k. c. Kr. P. i art. 582 K. C. Nap., należący do męża z mocy przysługującego mu prawa użytkowania, zużycie przeto takich sum przez męża stanowić może przyczynę prawną, uzasadniającą w myśl art. 1595 K. C. Nap. odstąpienia na rzecz żony majątku męża. (S. N. C. I. 1910/36 9.6.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 263).*

193; 212.

Suma darowana żonie przez ojca po zawarciu małżeństwa nie podlega zarządowi i użytkowaniu męża. (S. N. C. I. 1071/37 9.3.1938. — *Prz. Not. 13-14/38 s. 34).*

—

b) Prawo Małżeńskie.

73.

Okoliczność, iż strony po małżeństwie religijnym w Kościele Rzymsko-Katolickim zawarły małżeństwo w formie cywilnej, nie uchyla właściwości Sądu Duchownego w sprawie separacji małżonków. (S. N. C. I. 760/36 29.9.1936. — *Prz. Not. 9/38 s. 22).*

—

c) Kodeks Cywilny Napoleona.

549; 1184.

Rozwiązanie umowy na zasadzie art. 1184 K. C. posiada moc wsteczną i z tego względu do korzystania z przychodów nieruchomości, ulegającej zwrotowi wskutek takiego rozwiązania umowy, nie można stosować art. 549 K. C. (S. N. C. I. 368/37 24.2.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 691).*

550.

Artykuł ten, stanowiąc, że posiadanie przestaje być w dobrej wierze z chwilą, gdy posiadacz poznaje wady swego tytułu, ma na względzie stosunki przed wytoczeniem powództwa, gdyż od chwili wytoczenia przez właściciela skargi o zwrot rzeczy posiadacz w każdym razie winien być poczytywany za będącego w złej wierze, o ile sąd następnie przyzna własność powodowi; dlatego wszakże, aby posiadający na podstawie tytułu przenoszącego własność, poznał wady tego tytułu, nie jest dostateczne proste upominanie się właściciela o wydanie mu rzeczy. (S. N. C. I. 1631/37 24.11.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 691-692).*

675; 690; 2262.

Ustanowienie przez akt notarialny prawa używalności dla nieruchomości powoda serwitutu widoku na nieruchomość pozwanego na pewien okres czasu nie wykluczało jeszcze możności nabycia serwitutu widoku na tę nieruchomość z art. 2262 K. N. (S. N. C. I. 153/37 26.1.1938. — *Prz. Not. 11-12/38 s. 33).*

843; 844; 845.

Spadkobierca, będący jednocześnie zapisobiorcą pod tytułem szczególnym, a nie zwolniony przez testatora od powrotów, chcąc zachować prawo żądania zapisu w granicach ustawowych, musi zrzec się spadku. (S. N. C. I. 2817/36 15.6.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 266).*

896.

Nieważność substytucji zależy w szczególności od tego, aby z treści testamentu wynikało w sposób niewątpliwy, że testator nakazał pierwszemu legatariuszowi zachowanie aż do jego śmierci w całości wszystkich przedmiotów, które zostały mu w testamencie zapisane, nawet jeśli ten nakaz niezbywalności nie został wyraźnie w testamencie zaznaczony. (S. N. C. I. 2134/36 24.6.1937. — *Prz. Not. 13-14/38 p. 33-34).*

1031.

Dane przez testatora wykonawcom testamentu zlecenie sprzedaży nieruchomości w celu zaspokojenia z ceny sprzedażnej uczynionych legatów nie jest sprzeczne z prawem. (S. N. C. I. 1928/37 10.6.1937. — *Prz. Not. 11-12/38 s. 35).*

1376.

Zastosowanie przewidzianego przez ustawę przerachowania, choćby w mierze najniższej, nie może być uważane za zbogacenie dłużnika bez prawnej podstawy, chociażby dłużnik otrzymaną od wierzyciela sumę zużył na inwestycje i w stu procentach ją w swym majątku zachował. (S. N. C. I. 1122/34 25.1.1935. — *Prz. Not. 9/38 s. 21).*

1386.

Przepis tego artykułu nie ulega wykładni rozszerzającej i nie może być stosowany wówczas, gdy chodzi o szkodę, zrządzoną nie zawaleniem się budynku wskutek braku utrzymania lub braków w budowie, lecz przez pożar. (S. N. C. I. 2952/36 24.11.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 692).*

1655; 1656.

Przepisy o odroczeniu płatności, przewidziane ustawą z 29.3.1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych (Dz. U. poz. 213), mają zastosowanie do zabezpieczonej hipotecznie należności z tytułu niedopłaconej ceny kupna nieruchomości, o ile pomieniona ustawa o moratorium weszła w życie przed rozwiązaniem z 1655 K. C.

lub przed uchybieniem terminu płatności, przewidzianego przy sprzedaży z zastrzeżeniem jej rozwiązania samym prawem w razie niezapłacenia ceny w terminie (art. 1656 K. C.). (S. N. C. I. 1607/35 14.2.1936. — *Prz. Not. 5/38 s. 20).*

2011.

Poręczenie jako zobowiązanie akcesoryjne, nie może być stwierdzone innym dowodem poza pisemnym, jeżeli zobowiązanie główne miało formę pisemną. (S. N. C. I. 3288/36 10.12.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 692).*

—

d) Ust. Hipoteczna.

20.

Pisarz hipoteczny nie jest obowiązany wyjaśnić stronie, iż wniosek jej o wpisanie ostrzeżenia na podstawie postanowienia sądu, zabezpieczającego powództwo, nie będzie mógł być zatwierdzony przez zwierzchność hipoteczną wobec sprzedaży nieruchomości przez stronę pozwaną. (S. N. C. I. 2663/35 25.9.1936. — *Prz. Not. 5/38 s. 20).*

20; 29 u. 5.

Członkowie gromady wsi są uprawnieni do wniesienia skargi na postanowienie wydziału hipotecznego o przepisaniu tytułu własności nieruchomości z gromady wsi na rzecz gminy miejskiej. (S. N. C. I. 549/37 17.6.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 267).*

—

e) R. Pr. R. 1.2.1927 (p. 74) o zniesieniu służebności w woj. kieleckim. lubelskim, łódzkim, warszawskim i zachodniej cz. woj. białostockiego.

24.

Doliczanie przy obliczaniu wartości służebności opałowej kosztów wyróbki nie znajduje uzasadnienia w samym pojęciu służebności. (N. T. A. l. rej. 10624/32 23.3.1936. — *O. S. P. 2-3/38 p. 124).*

—

B2. POLSKA WSCHODNIA.

a) T. X. c. 1. Zw. Pr.

399.

Majątek nieruchomy, otrzymany w drodze spadku, nie traci charakteru majątku rodowego wskutek tego, iż chociaż nabył go w drodze zasiedzenia już spadkodawca, lecz dopiero spadkobierca uzyskał postanowienie Sądu, przyznające mu tytuł własności z mocy zasiedzenia. (S. N. C. I. 3081/36 9.11.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 135).*

610; 611; 626.

Stosunek prawny między dzierżawcą a właścicielem normuje zasadniczo umowa dzierżawy, jednakże zależnie od warunków umowy i okoliczności sprawy mogą mieć zastosowanie również przepisy, normujące stosunek właściciela i nieprawnego posiadacza; w szczególności nieprzekazanie wbrew umowie majątku właścicielowi uzasadnia w myśl art. 610, 611, 626 t. X, cz. 1 Zw. Pr. uznanie dzierżawcy za posiadacza w złej wierze od czasu jego świadomości o nieprawności posiadania tj. od czasu niewykonania umowy, a w każdym razie po wytoczeniu powództwa o usunięcie dzierżawcy. (S. N. C. I. 1952/36 11.5.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 253).*

684.

Wynagrodzenie, należne w myśl art. 684, ściąga się według przepisów art. 685, odsyłającego do art. 671 i 673 t. X, cz. 1, te zaś artykuły wymagają ścisłego udowodnienia przez poszkodowanego poniesionych strat w stosunku do każdego z winnych. (S. N. C. I. 2801/36 12.10. 1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 692).*

694 (art. 6 dod.).

Wyrok, oddalający powództwo, nie podlega wykonaniu i nie podpada przeto pod przepis art. 6 dod. do uw. do art. 694, stanowiący, że wyroki sądowe, nie wykonane w ciągu lat 10, tracą moc. (S. N. C. I. 3411/36 9.12.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 693).*

1050.

Gdy notariusz stwierdził autentyczność testamentu i tożsamość osoby testatora jedynie na podstawie zeznań świadków i oświadczył, że testator osobiście nie jest mu znany, nie może on być uważany wobec treści przepisu art. 1050 t. X cz. 1 Zw. Pr. za świadka testamentowego. (S. N. C. I. 3499/36 15.12.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 138).*

1104; 1246.

Spadkobierca po sukcesorze, który swego spadkowego prawa ujawnić nie zdążył, zmarł jednak już po otwarciu spadku, a przed upływem terminu przedawnienia z art. 1246 t. X, cz. 1 Zw. Pr., wstępuje w jego prawa potencjonalnego dziedziczenia i w tym charakterze, ale we własnym imieniu, może w pozostającym do upływu dziesięciu lat czasie zgłosić lub uskutecznić jako następca sukcesora, prawo dziedziczenia; jest to tak zwana transmisja, różniąca się zasadniczo od prawa przedstawienia. (S. N. C. I. 331/37 9-23.11.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 693).*

1583; 1585.

Ustawa z 29.3.1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych (Dz. U. nr 25, poz. 213), odraczająca terminy wymagalności wierzytelności

hipotecznych i obniżająca stopę odsetek należnych za czas po jej wydaniu, nie uchyliła zaszłych jeszcze przed jej wejściem w życie skutków niewykonania przez dłużnika warunków umowy, w szczególności obowiązku zapłaty kary umownej, od którego stosownie do art. 1583 i 1585 t. X, cz. 1 Zw. Pr. nie zwalnia dłużnika nawet dobrowolne wykonanie zobowiązania po terminie zakreślonym w umowie.

Sam fakt pogorszenia się sytuacji materialnej dłużnika z powodu ogólnego kryzysu ekonomicznego nie może być uważany za przyczynę uniemożliwiającą wykonanie umowy, w którym to przypadku kara umowna wobec braku winy dłużnika nie podlegałaby wymierzeniu. (S. N. C. I. 1026/35 3.1.1936. — *Prz. Not. 5/38 s. 20).*

1691.

Istotnym znamieniem, odróżniającym najem od dzierżawy, nie jest przedmiot, gdyż te same przedmioty mogą być wynajmowane i wydzierżawiane, lecz sposób wykorzystania tego przedmiotu; przy najmie chodzi o używanie rzeczy (usus), przy dzierżawie zaś o jej użytkowanie (usufructus), to jest o produkcję i zatrzymanie owoców przez dzierżawiącego dla siebie. (S. N. C. I. 1874/37 24.11.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 693).*

—

b) R. K. G. Z. W. 31.8.1919 (p. 510/28 r.) dotyczące wprowadzenia ustroju hipotecznego.

123; 155 u. 2.

Przedawnieniu, o którym mówi art. 123 w przypadku regulacji pierwiastkowej nie ulegają prawa hipotekowane dopiero od czasu ujawnienia ich w wykazie hipotecznym w postaci odpowiednich wpisów, uczynionych na skutek zatwierdzenia przez zwierzchność hipoteczną czynność regulacji hipotecznej, jak to wyraźnie wynika z art. 155 ust. 2 powołanego prawa, a nie od czasu zgłoszenia żądania do pisarza hipotecznego wywołania danej nieruchomości do regulacji pierwiastkowej. (S. N. C. I. 164/37 25.1.1938. — *Prz. Not. 13-14/38 s. 34).*

—

c) Ust. 20.6.1924 (p. 254/29 r.) w sprawie uwłaszczenia b. czynszowników, b. wolnych ludzi i długoletnich dzierżawców w województwach: nowogródzkim, poleskim, wołyńskim, okręgu administracyjnym wileńskim, oraz w powiatach: grodzieńskim, wołkowyskim, bielskim, białostockim i sokólskim woj. białostockiego.

Grunty fundacyjne nie są zwolnione od uwłaszczenia w myśl ustawy z 20 czerwca 1924, poz. 254/29 Dz. Ust. (N. T. A. 1. rej. 3554/37 11.1.1937. — *O. P. A. 7-8/38 p. 2336 Gl. Stanisław Korwin P i o t r o w s k i).*

—

B3. POLSKA POŁUDNIOWA.

a) Kodeks Cywilny Austriacki.

72.

Małżeństwo, zawarte przez osobę, pozostającą w austriackiej służbie wojskowej, po trzechkrotnych zapowiedziach, ogłoszonych w miejscu służby wojskowej tej osoby, nie jest z tej przyczyny nieważne, że zapowiedzi nie zostały ogłoszone także w miejscu ostatniego cywilnego zamieszkania tej osoby, jeżeli osoba ta przebywała w miejscu ogłoszenia zapowiedzi już od sześciu tygodni. (S. N. C. II. 688/37 21.12.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 693).*

75; 94.

Małżeństwo, zawarte przed duchownym niewłaściwym, jest nieważne. Nieważność ta podlega dochodzeniu z urzędu. (S. N. C. II. 1170/37 26.11.1937. — *Prz. Pr. Adm. 3/38 p. 103).*

91; 1380.

Żądanie uznania obowiązku płacenia ustalonych w ugodzie kosztów utrzymania za zgasły, ze względu na niemoralne prowadzenie się pozwanej — nie jest prawnie uzasadnione. (S. N. C. II. 2612/37 17.5.1938. — *Prz. Sąd. 8/38 p. 461).*

96.

Skoro małżonek pod wpływem groźby ze strony osoby trzeciej zgodził się na zawarcie małżeństwa, a następnie wyszedłszy spod wpływów tej osoby zamieszkał w posiadłości żony i pozostawał z nią dłuższy czas w pożyciu małżeńskim, to traci w myśl § 96 K. C. A. prawo żądania unieważnienia małżeństwa. (S. N. C. II. 2215/37 21.2.1938. — *Prz. Pr. Adm. 3/38 p. 105).*

141.

Matka nie może żądać alimentów od męża dla dziecka ślubnego, jeżeli nie ma dostatecznych powodów do zamieszkiwania poza mieszkaniem męża. (S. N. C. II. 1283/37 2.11.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 694).*

155; 156.

Mąż, który wiedział przed zawarciem małżeństwa o ciężarności żony i mimo wiadomości o urodzeniu się dziecka nie zaprzeczył w terminie ustawowym sądownie ojcowstwa, traci to prawo na zawsze, niezachowanie bowiem tego terminu nadaje dziecku charakter ślubnego. (S. N. C. II. 2362/37 1.3.1938. — *Prz. Pr. Adm. 3/38 p. 107).*

228; 282; 1034.

Ponieważ kurator majątku działa nie w imieniu własnym, lecz w imieniu właściciela majątku, objętego kuratelą, przeto za szkodę, wynikłą wskutek nieubezpieczenia pracownika w okresie kurateli, ponosi materialną odpowie-

działność wobec poszkodowanych nie kurator, lecz właściciel majątku, który z tej przyczyny może mieć jedynie regres do kuratora. (S. N. C. II. 1938/37 19.1.1938. — *Prz. U. S. 6/38 p. 97)*.

248; 1308.

Niedojrzałemu nie można przypisać winy nieszczęśliwego wypadku, jakiego doznał. (S. N. C. II. 1786/37 18.1.1938. — *Prz. Pr. Adm. 3/38 p. 109)*.

417.

Dom wystawiony na gruncie będącym tabularną własnością męża, choćby za pieniądze żony, staje się własnością wyłączną męża, tak, iż żądanie żony zwolnienia tego domu od egzekucji nie jest uzasadnione. (S. N. C. II. 3025/37 27.5.1938. — *N. Pal. 7-8/38 s. 341)*.

427.

Wvznakowanie drzewa znajdującego się jeszcze na pniu a przeznaczonego do wyrębu, nie może być uważane za symboliczne oddanie drzewa w posiadanie i na własność nabywcy. (S. N. C. II. 1406/37 2.12.1937. — *Prz. Pr. Adm. 3/38 p. 111)*.

613.

Ograniczenia z § 613 U. C. nie dotyczą egzekucji celem ściągnięcia danin publicznych, należnych z majątku obciążonego węzłem substytucji powierniczej. (S. O. Kołomyja Cz. I. 138/38 26.4.1938. — *Gł. Pr. 5/38 s. 295)*.

808.

Dziedzic konieczny ustanowiony dziedzicem testamentowym przy jednoczesnym obciążeniu go legatami, nie może oświadczyć się do spadku na podstawie ustawy z pominięciem testamentu, lecz może oświadczając się do spadku na podstawie testamentu, zastrzec sobie uzupełnienie zachowku. (S. N. C. II. 1284/37 29.11. 1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 694)*.

848 a.

Pogląd, że przepis powyższy nie odnosi się do służebności osobistych, lecz tylko do służebności gruntowych — nie ma żadnego uzasadnienia w brzmieniu tego przepisu. (S. N. C. II. 1877/37 24.1.1938. — *Prz. Not. 13-14/38 s. 34)*.

1221.

Nie można w postępowaniu spornym domagać się zapłaty wyposażenia ustalonego przez sąd w postępowaniu niespornym uchwałą bez nadania tej uchwale mocy egzekucyjnej. (S. N. III. 1 R. 610/32 26.10.1932. — *Ż. P. 2/38 s. 32)*.

1432.

Darczyńcy nie służy prawo żądania zwrotu przedmiotu darowizny, zdziałanej pod rządem A. K. C. bez zachowania formy aktu notarialnego, w razie dobrowolnego wykonania zobowiązania objętego darowizną. (S. N. C. II. 3244/37 13.6.1938. — *N. Pal. 7-8/38 s. 342)*.

1477; 1500.

Okoliczność, że w toku postępowania ksiąg gruntowych nie zostało dokonane sprostowanie, żądane przez posiadacza gruntu nie wystarcza do oceny, iż posiadacz gruntu znajduje się w tej chwili w złej wierze.

Zaniedbanie przeprowadzenia dowodów, ofiarowanych na stwierdzenie faktów, na których podstawie pozwany posiada grunt sporny, stanowi istotne naruszenie przepisów postępowania. (S. N. C. II. 1342/37 14.1.1938. — *Prz. Pr. Adm. 3/38 p. 120)*.

1489; 1497.

Roszczenie odszkodowawcze, podlegające trzyletniemu terminowi przedawnienia z § 1489 U. C., nie ulega przedawnieniu jeśli proces wszczęty został przed upływem trzech lat, a to mimo spoczywania postępowania, jeśli spoczywanie to (zawieszenie) nie trwało dłużej niż trzy lata. (S. N. C. II. 3092/37 31.5.1938. — *N. Pal. 7-8/38 s. 343)*.

—

b) Ust. 5.3.1869 (Dz. p. p. nr 27) dotycząca odpowiedzialności przedsiębiorstw kolei żelaznych za wynikłe wskutek wypadków na kolejach żelaznych uszkodzenia ciała lub zabicia ludzi.

Kolej lokalna niema obowiązku odgradzania części gościńca zajętej pod tor kolejowy, od dalszej części gościńca, przeznaczonej do ruchu pojazdów konnych. (S. N. C. II. 1070/36 15.11. 1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 695)*.

—

c) Ust. 25.7.1871 (Dz. p. p. nr 95) powszechna o księgach gruntowych.

14 u. 2.

Każda pretensja, powstała w ramach zapisu kaucyjnego, posiada charakter wierzytelności hipotecznej już od chwili swego zaistnienia i dlatego dla uzyskania skutków prawnych hipoteki nie wymaga wcale dodatkowego jeszcze wpisu hipotecznego. (S. N. C.II. 386/37 2.9. 1937. — *Zb. C. 6/38 p. 287)*.

96 u. 1.

Obrót księgi gruntowej wymaga stanowczego oświadczenia woli, wobec czego sędzia hipoteczny nie jest powołany do sprostowania lub uzupełnienia wniosku (§ 96 ust. 1 ustawy hipotecznej). (S. N. C. II. 1837/37 27.2.1938. — *Gł. Pr. 5/38 s. 293)*.

—

d) Ust. 16.2.1883 w brzm. ust. 31.3.1918 (Dz. p. p. nr 129) o uznaniu za zmarłego.

10 a.

Domniemana data śmierci przyjęta przez Sąd, może być w postępowaniu o uznanie za zmarłego tylko wtenczas zmieniona, jeżeli ścisła i pewna data śmierci została wykazana. (S. N. C. II. 3134/36 14.5.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 150).*

—

B4. POLSKA ZACHODNIA.

a) Kodeks Cywilny Niemiecki.

133; 158.

Świadczenie wzajemne, które ma być wykonane wzamian świadczenia kontrahenta, nie jest warunkiem umowy w rozumieniu § 158 i nast. niem. K. C.

Na podstawie § 133 K. C. należy badać tylko ujawnioną w pisemnej umowie wolę stron, gdy strony nie twierdziły, że poza pisemną umową stron zawarły jeszcze inną umowę.

Nie wolno pod pozorem tłumaczenia uzupełniać jej treść postanowieniami, nie wynikającymi ani z ustawy, ani z istoty rzeczy, nie wolno zwłaszcza dodawać do bezwarunkowej umowy warunków, w rozumieniu § 158 K. C. Zbędne jest badanie okoliczności, wśród których umowa powstała, celem interpretacji tej umowy, jeżeli jej postanowienia nie nasuwają żadnej wątpliwości, i nie ma żadnej podstawy do przypuszczenia, że strony mogły umowę rozumieć inaczej, aniżeli to wynika z jasnego jej brzmienia. (S. N. C. III. 1074/35 11.12.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 158).*

250; 251.

Poszkodowany może żądać wynagrodzenia pieniężnego bez zakreślenia terminu, jeżeli przeciwnik oświadczył — wyraźnie lub w sposób dorozumiany — stanowczo, że in natura świadczyć nie będzie, lub gdy utracił interes w naturalnej restytucji, na przykład dlatego, że rzecz znajduje się w rękach osoby trzeciej, a wydostanie z nich rzeczy połączone jest z trudnościami. (S. N. C. III. 648/35 19.9.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 696-697).*

254; 276.

W sporze, czy ogrzewanie było dostateczne, uprawniony ponosi współwinę, jeżeli kontrola nad ogrzewaniem należała do troski uprawnionego, zobowiązany zaś nie ponosi żadnej winy, jeżeli niedostateczność ogrzewania polegała na tym, że uprawniony był chorowity i dlatego nie mógł się obyć bez ogrzewania ponad stan normalny, uprawniony zaś coprawda żalił się na niedostateczne ogrzewanie, jednak nie wyjaśnił przyczyny, dlaczego normalne ogrzewanie było niewystarczające. (S. N. C. III. 1731/36 7.6.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 697).*

305; 433.

Do zawarcia skutecznej umowy o dostarczenie książek i zeszytów na kilka lat szkolnych niekonieczne jest konkretne podanie ilości i ceny skoro na każdy rok ilość i cena dała się określić i miała być określoną w myśl postanowienia umowy. Zajęcie zatem ceny kupna w toku wykonywania umowy obejmowało także okresy późniejsze, na które umowa była zawarta i wywoływało pełne skutki, gdy z powodu dostarczenia towaru w późniejszych latach stało się wymagalne roszczenie o zapłatę ceny kupna. (S. N. C. III. 1107/35 8.10.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 697).*

320.

Okoliczność, że strona, której na podstawie umowy kupna sprzedaży służyło roszczenie o hipoteczne zabezpieczenie ceny kupna w sumie 24.260 zł. w drodze zabezpieczenia powództwa uzyskała wobec zwłoki swego kontrahenta wpis ostrzeżenia w księdze wieczystej, mające zapewnić jej to zabezpieczenie hipoteczne, nie czyni jej żądania o wpis hipoteki tak nieznacznym, by przez to pozbawioną była w myśl § 320 ust. 2 K. C. prawa zatrzymania świadczenia przynależnego jej kontrahentowi. Jeżeli bowiem, strona własnym staraniem uzyskała wpis ostrzeżenia, nie zachodzi żadne dopełnienie obowiązku kontrahenta. Ponadto ostrzeżenie nie uzasadnia żadnego prawa rzeczowego i dlatego nie może być mowy o uzyskaniu przez ostrzeżenie przeważającej części dłużnego świadczenia. (S. N. C. III. 2707/36 19.4.1937. — *R .P. E. S. 3/38 s. 697).*

504.

Jedynym warunkiem dopuszczalności wykonania prawa pierwokupu jest sam fakt zawarcia umowy kupna - sprzedaży. Z tego powodu nie może na wykonanie prawa pierwokupu mieć wpływu ani późniejsze rozwiązanie zawartej umowy, ani odstąpienia od niej. Ani jedno bowiem, ani drugie nie może uchylić faktu zawarcia umowy jako takiego. (S. N. C. III. 61/36 26.4.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 697).*

516.

Jeżeli obdarowany dokonał darowizny na rzecz darującego z tej przyczyny, że sam otrzymał od niego darowiznę, to obie darowizny nie uwzajemniają się w rodzaju umowy dwustronnie obowiązującej, w której miałyby swą przyczynę prawną. W przeciwnym bowiem razie świadczenia obustronne miałyby swą podstawę prawną, w tej obustronnej umowie i przestałyby być darowiznami. To też w wypadku powyższym obie darowizny mają samodzielną egzystencję i cofnięcie darowizny jednej nie wpływa na egzystencję darowizny drugiej. (S.

N. C. III. 157/36 10.9.1937. — *R. P. E. S. 3/33 s. 698).*

557; 812; 823.

Roszczenie przeciwko żonie zamieszkującej razem z mężem o zapłatę wynagrodzenia za używanie mieszkania po ukończeniu stosunku najmu może być podnoszone: na podstawie § 557, jeżeli zostanie wykazane, że żona pozostawała poprzednio w stosunku najmu, na podstawie § 812 wówczas, gdy było rzeczą żony ponosić wydatki za mieszkanie, wreszcie na zasadzie § 823 wtedy, gdy żona zajmowała mieszkanie bezprawnie, a więc również, gdy ją obciążały wydatki za mieszkanie. (S. N. C. III. 326/35 1.3.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 698).*

611.

Jeżeli pracownik zobowiązał się do oznaczonej czynności w pewnym zakresie, to pracodawca tylko w tym zakresie pracy ma swobodę przenoszenia pracownika, nie może więc domagać się od niego dowolnych usług, a w szczególności nie może zmieniać dowolnie rodzaju zatrudnienia i żądać wykonywania pracy fizycznej w miejsce umysłowej. (S. N. C. III. 1789/36 26.4.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 698).*

843.

Ustalenie, że nie można przewidzieć, czy obecnie zmniejszona zdolność do pracy nie zmieni się, albo czy w ogóle nie ustanie, nie uprawnia sądu do ograniczenia obowiązku płacenia renty zupełnie dowolnym terminem, skoro nie zostało ustalonym prawdopodobieństwo poprawy stanu zdrowia, a utrata zdolności do pracy jest stała. Gdyby się w przyszłości okazało, że zdolność poszkodowanego do pracy zarobkowej wzrosła, zobowiązanemu służyć będzie na podstawie art. V przep. wprow. K. P. C. prawo wniesienia powództwa o zmianę wysokości renty. (S. N. C. III. 3311/36 7.7.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 698-699).*

843 pt. 3.

Podstawy przyznania odprawy w kapitale zachodzić mogą w stosunkach życiowych i majątkowych stron, a więc nie tylko uprawnionego, lecz również zobowiązanego. Chodzi o to, by poszkodowanemu zapewnić możliwość egzystencji podobną do tej, jaką by miał, gdyby nie uległ wypadkowi, przy czym uwzględnić należy te możliwości życiowe, jakie poszkodowany miał przed wypadkiem. Z drugiej zaś strony chodzi również o to, by zobowiązanego nie obciążać koniecznością wyzbycia się posiadanego kapitału lub starania się o kapitał, jeżeli go nie posiada i by zobowiązany konieczności tej podlegał tylko wtedy, gdy przyczyny nałożenia takiego obowiązku są ważne obiektywnie przy uwzględnieniu stosunków życiowych i majątkowych stron. Pod uwagę brać należy też indywidualne potrzeby życiowe i straty poniesione przez poszkodowanego i okoliczność, czy wypłata renty, czy też odprawy kapitałowej mogą w większej mierze stać się dla poszkodowanego równoważnikiem poniesionej przez niego szkody. Ze stanowiska powyższego usprawiedliwione jest przyznanie odprawy kapitałowej 16-letniej dziewczynie, która ukończyła kilka klas gimnazjalnych i wskutek wypadku doznała kalectwa na całe życie i trwałego umniejszenia zdolności zarobkowej oraz utraty szans zamążpójścia. (S. N. C. III. 685/37 27.9.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 699).*

883; 888; 891.

Ostrzeżenie dla zabezpieczenia roszczenia o nadanie lub zniesienie prawa na gruncie lub na prawie, ciążącym na gruncie, albo o zmianę osnowy lub stopnia pierwszeństwa takiego prawa, nie będąc prawem rzeczowym, zabezpiecza roszczenie tylko oznaczonej osoby i nie może być z góry wpisane dla pewnej osoby i jej następców prawnych.

Przeniesienie zabezpieczonego ostrzeżeniem roszczenia przenosi na cesjonariusza także uprawnienia, wynikające z ostrzeżenia.

Przeniesienie roszczenia bez równoczesnego odstąpienia zabezpieczającego go ostrzeżenia powoduje wygaśnięcie skutków ostrzeżenia. Ostrzeżenie nie może być przeniesione bez równoczesnego odstąpienia zabezpieczonego roszczenia.

Wykreślenie, choćby przez przeoczenie, ostrzeżenia powoduje wygaśnięcie praw z § 888 Kodeksu Cywilnego 1896 r.

Samo wpisanie zabezpieczonego roszczenia nie uzasadnia wykreślenia ostrzeżenia. (S. N. C. III. 1095/35 8.10—17.12.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 297).*

1154.

Jeżeli w dokumencie cesyjnym wierzyciel odstąpił hipotekę maksymalną zabezpieczającą konkretne roszczenie, cesja nie została jednak zapisana do księgi wieczystej, później zaś nastąpiło wykreślenie hipoteki, to w ten sposób nie przeszło na cesjonariusza roszczenie osobiste, lecz cesja pozostała bezskuteczna, gdyż dopóki roszczenie było hipotecznie zabezpieczone, dopóty do skuteczności cesji konieczny był wpis do księgi wieczystej, wykreślenie zaś hipoteki nie mogło sanować tego braku odnośnie do roszczenia osobistego, gdyż przedmiotem cesji była hipoteka, a nie samo roszczenie osobiste. (S. N. C. III. 5/36 28.5.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 700).*

1354.

Zachodzi nadużycie stanowiska, jakie w małżeństwie daje mężowi § 1354, jeżeli mąż zakazuje widywanie się żonie w swym mieszkaniu z członkami rodziny, mimo że zabronienie nie jest usprawiedliwione szczególnie ujemnym

wpływem ich na usposobienie żony lub na zgodność pożycia małżeńskiego. (S. N. C. III. 1928/35 19.7.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 900).*

1570.

Ustawa nie przewiduje żadnej formy przebaczenia. Przebaczenie jest wpływem stanu psychicznego, dzięki któremu pokrzywdzony małżonek nie odczuwa już zachowania się drugiej strony w ten sposób, by burzyło ono pożycie małżeńskie. Czy taki stan zachodzi, stwierdzić można w poszczególnym wypadku tylko na podstawie zewnętrznych objawów. Gdy jednak żądanie rozwodu w wypadkach § 1568 opiera się na szeregu przewinień, które razem wzięte mogą uzasadnić rozwód, to okoliczność, że małżonek pokrzywdzony nie wyciąga ustawowych konsekwencji zaraz z pierwszych przewinień, lecz w nadziei zmiany zachowania się małżonka winnego okazuje chęć zgodnego pożycia, nie upoważnia jeszcze do wniosku, iż małżonek pokrzywdzony przebaczył poprzednie urazy i że nie może się na nie powoływać jako przyczyny rozwodu. Z tej przyczyny w fakcie pożycia płciowego małżonków nie koniecznie dopatrzeć się trzeba przebaczenia. (S. N. C. III. 846/35 30.6.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 700-701).*

1623.

Po myśli tego przepisu roszczenie o wyprawę przedawnia się z upływem roku od zawarcia małżeństwa tylko wówczas, gdy opiera się bezpośrednio na ustawie (§ 1620 K. C.). Roszczenie natomiast, mające swe źródło w szczególnym przyrzeczeniu ulega normalnemu przedawnieniu. (S. N. C. III. 297/37 25.6.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 701).*

1833.

Za dewaluację pieniędzy pupila opiekun pociągnięty być może do odpowiedzialności tylko wówczas, jeżeli będzie mu dowiedzione, że przy dołożeniu należytej staranności istniała możliwość lokaty utrzymującej wartość pieniędzy, że mógł przewidzieć dewaluację oraz zorientować się w panującym chaosie walutowym, że sam uchronił się przed dewaluacją, i że pieniądze nie byłyby się zdewaluowały, gdyby zostały ulokowane według istniejących przepisów o pupilarnym zabezpieczeniu kapitałów. Jednak nawet w razie przeprowadzenia tego dowodu opiekun bronić się może twierdzeniem, że w miejscu, w którym pieniądze uległy dewaluacji, ulokował pieniądze na skutek celowego życzenia pupilów, albo że nawet w takim miejscu uległyby dewaluacji. (S. N. C. III. 980/36 22.10.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 701).*

—

b) Ust. 20.6.1875 (Zb. ust. pr. s. 241) o zarządzie mienia Kościoła Katolickiego.

59.

Przepis ten nie uchylił praw Kościoła do pokrywania kosztów budowlanych. (S. N. C. III. 324/33 30.11.1934. — *W. Pr. 3/38 p. 123).*

—

c) Ord. 1911 ubezpieczeniowa.

1393.

W myśl § 1393 niemieckiej ordynacji ubezpieczeniowej z dnia 19 lipca 1911, oraz § 17 obowiazującej przedtem niemieckiej ustawy ubezpieczeniowej z dnia 22 czerwca 1899 r. i § 6 statutu Kasy emerytalnej dla robotników kolei państwowych w b. dzielnicy pruskiej, niemiecka służba wojskowa obowiązkowa i z mobilizacji nie zaliczała się do ubezpieczenia bezpłatnie pracownikom kolei państwowych, jeżeli ci pracownicy przed wstąpieniem do wojska nie pozostawali zawodowo w zajęciu, podlegającym obowiązkowemu ubezpieczeniu. (N. T. A. I. rej. 8128/34 28.12.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 703).*

1527.

Ordynacja ubezpieczeniowa Rzeszy z 1911 r. nie uchylała obowiązków pracodawców opartych na ustawach, a nie unormowanych przepisami tej ordynacji (§ 1527), a więc np. obowiązków pracodawców w zakresie ochrony zdrowia i życia robotników. (S. N. C. III. 966/36 16.4.1926. — *Prz. U. S. 5/38 p. 71*[1]).

—

B5. GÓRNY ŚLĄSK.

Ust. 16.12.1926 (p. 31/35 r.) o ochronie lokatorów.

11 u. 2a.

Przez nędzę rozumie się w życiu potocznym skrajną biedę, brak zupełny mienia i środków do życia. Nędza wyjątkowa jest takim stanem, w którym znajdująca się w niej osoba nie może zaspokoić nawet swych najprostszych potrzeb życiowych, do których należy także najskromniejsze mieszkanie. (S. N. C. III. 738/35 21.5.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 702).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

A_1. Postępowanie sporne.

a) Kodeks Post. Cywilnego.

4; 5.

Powództwo przeciwko państwu obcemu za szkodę wyrządzoną działalnością organów

1) patrz również 1/697 i 5/996.

administracji publicznej, nie jest dopuszczalne. (S. N. C. II. 2567/37 29.3.1938. — *Cz. Sędz. 4/38 p. 66).*

7 § 1.

Ustalenie częściowego zawinienia poszkodowanego nie pozostaje w kolizji z ustaleniami wyroku karnego zapadłego przeciwko kierowcy samochodu. (S. N. C. II. 1380/37 6.12.1937. — *Prz. Pr. Adm. 3/38 p. 149).*

7 § 1; 351.

Tylko ustalenie, że skazany prawomocnym wyrokiem karnym spełnił przestępstwo, opisane w tym wyroku wiąże sąd cywilny. Ani ustalenie, że oskarżony nie popełnił przestępstwa, ani pominięcie w wyroku karnym oskarżenia o przestępstwo, ani łagodniejsza kwalifikacja czynu nie wiążą sądu cywilnego.

Nie można wnioskować o bezzasadności powództwa bez sprawdzenia dowodów na tej podstawie, że strona późno wytoczyła powództwo.

Nie można opierać wniosku tylko na wrażeniach sądu bez zbadania dowodów wskazanych przez stronę. (S .N. C. III. 86/36 11.2.1938. — *P. P. C. 13-15/38 s. 460).*

15 § 1; 51.

O wartości przedmiotu sporu rozstrzyga kurs waluty zagranicznej z dnia wniesienia pozwu. (S. N. C. II. 2019/37 8.2.1938. — *Prz. Pr. Ad. 3/38 p 150).*

36.

Pojęcie czynu „niedozwolonego“ jest pojęciem prawa materialnego, wedle którego nie tylko działanie rozmyślne, ale i niedbalstwo stanowi czyn niedozwolony. (S. N. C. II. 1212/37 6.11.1937. — *Cz. S. 4/38 s. 210).*

38.

Majątek w rozumieniu art. 38 K. P. C., uzasadniający właściwość sądów polskich dla powództw o roszczenia majątkowe przeciwko osobie, która w Polsce nie ma zamieszkania albo siedziby, obejmuje tak rzeczy zmysłowe nieruchome i ruchome, jak i wierzytelności i prawa, do których to praw należą prawa, wynikające z najmu i dzierżawy. (S. N. C. III. 2729/36 16.8. 1937. — *Zb. C. 6/38 p. 277)*[1]) .

43.

Powództwo męża przeciwko żonie o wydanie mu zrodzonych w małżeństwie stron dzieci podpada pod przepis art. 43 K. P. C. (S. N. C. III. 2119/37 6.12.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 156).*

43.

Art. 43 K. P. C. określając właściwość miejscową sądu dla powództw ze stosunku małżeństwa, wytoczonych nawet przeciwko cudzoziemcom, zamieszkałym za granicą, tym samym rozszerza na powyższe spory jurysdykcję sądów polskich. Dla zastosowania art. 43 K. P .C. konieczne jednak jest, aby jedna strona posiadała obywatelstwo polskie. (S. N. C. I. 395/37 24.2.1938. — *P. P. C. 13-15/38 s. 459).*

52 § 1.

Umowa prorogacyjna, jak każda umowa na piśmie wymaga pisemnego oświadczenia woli obydwu stron. Skrypt dłużny, będący jednostronnym oświadczeniem woli, i zawierający ustęp, w którym dłużnik poddaje się właściwości oznaczonego sądu nie jest dokumentem, stwierdzającym umowę o właściwość sądów. (S. N. C. II. 2260/37 4.3.1938. — *Prz. Sąd. 7/38 p. 420).*

76.

Interwenient uboczny uprawniony jest do wszystkich czynności procesowych dopuszczalnych wedle stanu sprawy o ile one nie pozostają w sprzeczności z czynnościami i oświadczeniami strony, a to bez względu na to, czy zajmuje stanowisko współuczestnika jednolitego. (S. N. C. II. 1606/37 30.12.1937. — *Prz. Pr. Adm. 3/38 p. 155).*

112.

Obywatele Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej nie korzystają w Polsce z prawa ubogich. (S. N. C. II. 2973/36 22.3.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 145).*

112; 427.

Skarga kasacyjna na postanowienie odmawiające przyznania prawa ubogich, winna być podpisana przez adwokata. (S. N. C. I. 937/37 24. 6.1937. — *Zb. C. 6/38 p.. 270).*

112; 442.

Wznowienie postępowania nie jest rozpoczęciem nowego procesu, lecz dalszym ciągiem sporu głównego, dlatego udzielone powodowi w tym sporze prawo ubogich rozciąga się na postępowanie o wznowienie. (S. N. C. II. 1803/37 19.1.37. — *Prz. Sąd. 8/38 p. 450).*

114 § 2.

Powództwo uważać można za oczywiście bezzasadne tylko w tym przypadku, gdy każdy prawnik z góry bez głębszej analizy prawnej stanu faktycznego, może powiedzieć, iż powództwo nie może być uwzględnione. (S. N. C. II. 3027/37 30.5.1938. — *N. Pal. 7-8/38 s. 355).*

141 § 1, 2.

Pismo nieopłacone lub nienależycie opłacone może być zwrócone dopiero po upływie tygodnia od dnia doręczenia wezwania o uiszczenie należnej opłaty.

---

[1]) Teza z tego wyroku była przez nas drukowana pod 1/876; wobec tego jednak, że powyższe orzeczenie jest bardziej ogólne — podajemy je do wiadomości.

Samo ogłoszenie przez sąd 2 instancji postanowienia odraczającego rozprawę i wzywającego stronę do uiszczenia opłat od apelacji bez doręczenia wezwania, nie rozpoczyna biegu terminu tygodniowego. (S. N. C. III. 3312/37 21.2.1938. — *P. P. C. 13-15/38 s. 466).*

144 § 2.

Zaniechanie doręczenia pełnomocnikowi procesowemu strony wezwania na rozprawę powoduje nieważność zapadłego wyroku. (S. N. C. II. 1564/37 13.12.1937. — *Prz. Pr. Adm. 3/38 p. 158).*

165 § 1 pt. 4; 350; 378; 379.

Umieszczenie w protokóle posiedzenia motywów ogłoszonego na tym posiedzeniu postanowienia nie może zastąpić sporządzenia osobnego uzasadnienia na piśmie, którego strona zażądała.

Rozstrzygając wniosek o przyznanie prawa ubogich na podstawie rozprawy sąd winien wezwać strony na rozprawę z zaznaczeniem jej przedmiotu. (S. N. C. III. 2387/37 5.1.1938. — *P. P. C. 13-15/38 s. 462).*

179.

Przesłuchanie strony w charakterze świadka nie jest istotnym uchybieniem. (S. N. C. II. 1580/37 21.12.1937. — *Prz. Pr. Adm. 3/38 p. 159).*

181 § 4.

Nadanie przesyłki, zawierającej pozew, na pocztę w dniu, w którym upływa termin przedawnienia roszczenia wekslowego, przerywa bieg tego przedawnienia. (S. N. C. I. 2587/37 3-17.3.1938. — *P. P. C. 13-15/38 s. 465).*

185 § 1.

Przesłyszenie się adwokata jako pełnomocnika procesowego strony co do obwieszczonej przez sąd daty ogłoszenia sentencji wyroku, nie stanowi podstawy przywrócenia terminu do wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku, do pierwotnego stanu. (S. N. C. II. 3032/37 23.5.1938. — *N. Pal. 7-8/38 s. 356).*

187 § 2; 410.

Aczkolwiek w myśl § 2 art. 187 K. P. C. na przywrócenie terminu nie ma zażalenia, to jednak 2. instancja na mocy *art. 410* K. P. C. na wniosek strony przeciwnej winna wziąć pod rozwagę zasadność przywrócenia terminu, jako postanowienia, mającego wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. (S. N. C. I. 1414/37 20.8. 1937. — *Zb. C. 6/38 p. 281).*

190 § 1 pt. 1; 200.

W razie braku wiadomości o śmierci zastępcy ustawowego strony, Sąd nie ma podstawy do zawieszenia postępowania w sprawie, skoro zaś postępowanie nie było zawieszone, nie może mieć zastosowania przepis art. 200 K. P. C. (S. N. C. I. 459/37 5.11.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 134).*

208.

Nie można w jednym pozwie dochodzić roszczeń, z których część podpada pod właściwość sądu pracy a druga część pod właściwość sądu powszechnego w myśl zasady ekonomii procesowej. Nie ma potrzeby odrzucać pozwu w części podpadającej pod właściwość sądu okręgowego — nawet po odrzuceniu tej części, która należy do właściwości sądu pracy. (S. N. C. II. 2413/37 15.3.1938. — *Prz. Sąd. 8/38 p. 519).*

245 § 1; 351.

Sąd II instancji opierać ma się na własnych ustaleniach. To co notoryczne jest w sądzie I instancji nie musi być znane notorycznie sądowi II instancji. Dlatego powołanie się w motywach na to, że sąd I instancji ustalił pewną okoliczność jako powszechnie znaną, nie jest wystarczające. (S. N. C. III. 2510/36 8.5.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 677).*

250 § 1.

Prowadzenie przez męża, będącego urzędnikiem procesu na prawie ubogich nie uprawnia do ustalenia, że mąż jest urzędnikiem o małych poborach i że żona jest zobowiązana pracować w gospodarstwie domowym męża. Obowiązek pracowania zależy od tego, czy w stosunkach w jakich małżonkowie żyją, praca taka odpowiada zwyczajowi, zaś pobory należy ustalić cyfrowo. (S. N. C. III. 1466/35 16.8.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 677).*

250 § 1; 339; 351.

Według brzmienia art. 351 K. P. C. sąd nie ma obowiązku przedstawienia faktów, które odrzucił jako nie udowodnione oraz omawiania dowodów, które odrzucił. Dopiero jeżeli z okoliczności sprawy wynika uzasadnione przypuszczenie, że sąd przeoczył pewne fakty lub dowody lub ich ewentualną ze sobą łączność, może być mowa bądź o obrazie art. *250* K. P. C. przez nieprawidłową ocenę wiarogodności i mocy dowodów skutkiem braku wszechstronnego rozważenia zebranego materiału, bądź o obrazie art. 339 K. P. C. (niedostateczne wyjaśnienie sprawy). (S. N. C. III. 710/36 11.9.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 292).*

264; 265; 277.

Zarzutu fałszu dokumentu prywatnego można w myśl art. 277 K. P. C. dochodzić wszelkimi środkami dowodowymi; sąd przeto władny jest w takim wypadku odmówić tego rodzaju dokumentom wszelkiego znaczenia. (S. N. C. II. 2303/37 28.2.1938. — *Prz. Sąd. 7/38 p. 437).*

298; 329; 411; 424 § 2.

Zaniechanie ponowienia dowodów w instancji apelacyjnej oraz konfrontacji świadków i stron nie stanowi podstawy kasacyjnej.

Również nie służy skarga kasacyjna na tę część wyroku drugiej instancji, którą sąd tej instancji uchylił część wyroku pierwszej instancji i zwrócił sprawę w uchylonej części do pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. (S. N. C. II. 52/37 18-31.5.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 680-681).*

341 § 1.

Wyrok co do zasady zapaść może dopiero wówczas, gdy załatwione są wszelkie kwestie dotyczące podstawy powództwa i wszelkie zarzuty godzące w istnienie pretensji powoda. Gdy więc spór idzie o to, czy dzierżawca dopełnił zobowiązania z umowy, polegające na tym, że dzierżawca ponosić powinien daniny i ciężary wszelkiego rodzaju, to przed wydaniem wyroku co do zasady, powinien sąd rozpoznać zagadnienie, czy danina majątkowa należy do danin przynależnych z dzierżawnej nieruchomości, czy dzierżawczę obciąża niższa progresja podatku gruntowego, aniżeli właściciela, jeżeli dzierżawi tylko część jego nieruchomości i czy dzierżawca część podatków już zapłacił. Daninę majątkową powinien płacić dzierżawca bez względu na to, czy kwestionuje się jej charakter jako podatku realnego, gdyż obciążenie tym podatkiem ma dla wydzierżawiającego swą przyczynę w posiadaniu gruntu, a dzierżawca przejął właśnie podatki, których płacenie było połączone bezpośrednio z tym posiadaniem. (S. N. C. III. 2379/36 4.5. 1937.. — *R. P. E. S. 3/38 s. 677-678).*

341 § 2; 417.

W razie wydania przez sąd drugiej instancji wyroku wstępnego, sąd ten po uprawomocnieniu się tego wyroku orzeka także co do wysokości żądania. (S. N. C. II. 2346/37 7.3.1938. — *Prz. Pr. Adm. 3/38 p. 162).*

349 § 2; 374; 451; 452 § 1.

Przepis ten nakazujący niezwłocznie po zamknięciu rozprawy obwieszczenie daty ogłoszenia sentencji, nie nakłada na sąd obowiązku zawiadamiania stron nieobecnych na rozprawie o tej dacie. Strona zatem nieobecna przy zamknięciu rozprawy nie ma prawa żądania, by powiadomiono ją o dacie ogłoszenia sentencji.

Odrzucenie skargi o wznowienie powinno nastąpić w formie postanowienia a nie wyroku. (S. N. C. III. 1764/36 23.3.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 678-679).*

350.

Odczytanie na ostatniej rozprawie przez sąd wniosku, zgłoszonego już poprzednio o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku nie czyni zadość przepisom art. 350 K. P. C. co do terminu zgłoszenia tego wniosku. (S. N. C. II. 1380/36 29.10.1936. — *R. P. E. S. 3/38 s. 678).*

350; 393 § 2.

Jeżeli sąd I instancji odmówi wnioskowi o sporządzenie wyroku z uzasadnieniem na piśmie, uważając wniosek za spóźniony, strona tego postanowienia nie zaskarży, lecz wniesie skargę apelacyjną, a w II instancji okaże się, że wniosek z art. 350 zgłoszony był na czas, to skargę apelacyjną należy uznać za dopuszczalną z uwagi na to, że strona żądała sporządzenia wyroku z uzasadnieniem w terminie i że wniesienie skargi apelacyjnej dopuszczalne jest przed doręczeniem wyroku z uzasadnieniem. (S. N. C. III. Z. 2900/36 21.5.1937, postan. — *R. P. E. S. 3/38 s. 678).*

350; 378; 393 § 2.

Wniesienie zażalenia w terminie ustawowym do zgłoszenia wniosku o sporządzenie na piśmie uzasadnienia postanowienia, ogłoszonego na rozprawie, mieści w sobie w sposób dorozumiany żądanie sporządzenia uzasadnienia. (S. N. C. II. 38/37 14.5.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 678).*

354 § 1.

W razie ustanowienia przez Prokuratorię Generalną pełnomocnika procesowego lub osoby, upoważnionej do odbioru pism sądowych, należy dokonywać doręczeń, nie wyłączając doręczenia w myśl art. *354 § 1* K. P. C. wypisu wyroku, nie bezpośrednio Prokuratorii Generalnej we właściwym jej urzędzie, lecz za pośrednictwem tych ustanowionych przez nią osób. (S. N. C. I. 3511/36 12.8.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 276).*

366; 369 § 1.

Dopuszczalne jest sprostowanie sentencji wyroku uchylającego wyrok zaoczny przez dodatkowe dodanie ustępu orzekającego o żądaniu pozwu po myśli art. 366 K. P. C. (S. N. C. II. 3025/37 27.5.1938. — *N. Pal. 7-8/38 s. 341).*

369 § 1.

Sąd może sprostować swe orzeczenie o wysokości kosztów sporu, jeżeli przez przeoczenie oparł je na wartości przedmiotu sporu, podanej w pozwie, zamiast na wartości przez siebie ustalonej. (S. N. C. II. 1009/37 22.10.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 679).*

370.

Nie można wnioskiem o uzupełnienie wyroku dochodzić podwyższenia kosztów przez sąd przyznanych. (S. O. Warszawa VI. 1. Ca. 455/37 17.1.1938. — *O. S. P. 4/38 p. 162).*

371.

Wniosek o wykładnię wyroku nie jest dopuszczalny w sprawie przeprowadzonej według przepisów procedury cywilnej z r. 1895. (S. N. C. II. 1285/36 9.11.1936. — *R. P. E. S. 3/38 s. 679).*

375 § 1.

W razie zawarcia ugody sądowej w sporze ze Skarbem Państwa pod warunkiem jej zatwierdzenia przez Prokuratorię Generalną nie mają znaczenia dalsze propozycje ugodowe, czynione pozasądownie przez Prokuratorię stronie a przez stronę nie przyjęte. Oświadczenie, złożone przez Prokuratorię Generalną przed sądem, że ugodę zatwierdza, powoduje definitywne zawarcie ugody i umorzenie postępowania sądowego. (S. N. C. II. 369/36 24.6.1937.— *R. P. E. S. 3/38 s. 679).*

380.

Oddalenie zarzutu niewłaściwości sądu, opartego na tym, iż sprawa nie dotyczy umowy najmu, nie wyłącza oceny w wyroku końcowym, iż sprawa nie pochodzi z umowy najmu. (S. N. C. II. 1391/36 2.12.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 679).*

391.

Odszkodowanie, należne powodom z powodu zakłócenia przez pozwanych ich posiadania gruntu przez zebranie plonów, nie podlega zmniejszeniu o wartość części tych plonów, przypadającej pozwanym z tytułu ich praw spadkowych. (S. N. C. I. 3125/36 14.7.1937.— *O. S. P. 4/38 p. 130).*

392 § 1.

Sąd z urzędu powinien mieć wgląd, aby warunki zawieranej pod jego powagą ugody nie były sprzeczne z prawem i dobrymi obyczajami i aby strony do zawarcia umowy były uprawnione, oraz powinien upewnić się, że wola ich nie posiada wad, stanowiących przeszkodę do ważności umów. (S. N. C. I. 2369/37 8-16.2.1938. — *P. P. C. 13-15/38 s. 463).*

397 § 1.

Prawo wniesienia wzajemnej skargi apelacyjnej pozostaje w zależności od wniesienia apelacji głównej i nie zależy od zgłoszenia żądania sporządzenia wyroku z uzasadnieniem. (S. N. C. I. 84/37 5.1.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 680).*

400 § 2.

Sąd drugiej instancji obowiązany jest zaopatrzyć z urzędu w uzasadnienie swe orzeczenie, wydane na posiedzeniu niejawnym bez rozprawy, i doręczyć je stronom wraz z uzasadnieniem, chociażby stronie nie służył na nie dalszy środek odwoławczy. (S. N. C. II. 917/37 29.7.1937; C. II. 658/37 23.9.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 680).*

404.

Nie mogą być przedmiotem rozważań sądu apelacyjnego wyjaśnienia faktyczne, zawarte w pismach interwenientów ubocznych, którzy przystąpili do sporu dopiero w drugiej instancji po upływie terminu do wniesienia apelacji. (S. N. C. II. 1350/36 29.10.1936. — *R. P. E. S. 3/38 s. 680).*

408 § 1.

Jeżeli strona zgłosiła w apelacji tylko wniosek o uchylenie wyroku pierwszej instancji a nie także o jego zmianę a przyczyny ustawowe uchylenia wyroku nie zachodzą, apelacja ulega oddaleniu. (S. N. C. II. 351/37 24.6.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 680).*

409 pt. 6.

Rozpoznanie przez sąd okręgowy sprawy, należącej ze względu na wartość przedmiotu sporu w myśl art. 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 o sądach pracy (Dz. Ust. R. P. nr 27, poz. 350), do właściwości sądów grodzkich, nie może być przyczyną uchylenia wyroku sądu okręgowego z powodu nieusuwalnej niewłaściwości sądu. (S. N. C. II. 1309/36 23.10.1936. — *R. P. E. S. 3/38 s. 680).*

419 § 2.

Samoistne zażalenie na postanowienie, zamieszczone w wyroku, założone oddzielnie od apelacji, winno być wniesione w terminie tygodniowym od doręczenia wyroku. (S. N. C. II. 39/37 14.5.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 681).*

424 § 2.

Przepis ten ma na uwadze tylko takie postanowienia, które kończą postępowanie przewidziane w tym kodeksie. Niedopuszczalna jest zatem skarga kasacyjna na postanowienie, którym Sąd Apelacyjny odrzucił przedstawienie wniesione na jego postanowienie. (S. N. C. III. Z. 2811/36 14.5.1937, postan. — *R. P. E. S. 3/38 s. 681).*

425 § 1.

Dopuszczalności skargi kasacyjnej — ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia — nie można rozważać oddzielnie dla powództwa głównego i powództwa wzajemnego, gdy według twierdzeń pozwanego powództwo wzajemne pozostaje w ścisłym związku z roszczeniem powoda. W takim wypadku należy zliczyć wartość przedmiotu zaskarżenia obu powództw. (S. N. C. III. 2201/36 16.8.1936. — *R. P. E. S. 3/38 s. 681).*

425 § 1; 427.

O dopuszczalności skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 425 § 1 K. P. C. rozstrzyga wartość przedmiotu zaskarżenia podana w skar-

dze, względnie wniosek kasacyjny o zmianę lub uchylenie wyroku (art. 427 K. P. C.) nie zaś wywody skargi kasacyjnej, przewidujące taki lub inny wynik sporu. (S. N. C. II. 2080/37 9.2.1938. — *Prz. Sąd. 7/38 p. 448).*

426 pt. IX; 427.

Jeżeli przed wydaniem wyroku w instancji kasacyjnej roszczenie stało się wymagalne, nieistotny staje się zarzut skarżącego, że sąd II instancji zasądził świadczenie jeszcze niewymagalne. Gdy bowiem zaskarżony wyrok od chwili nastania wymagalności odpowiada prawu, nie może uchodzić za obciążający oskarżającego. (S. N. C. III .666/35 19.4.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 681-682)*

427.

Brak wniosku kasacyjnego jest usterką natury formalnej, która może ulec usunięciu. (S. N. C. II. 2044/37 7.2.1938. — *Prz. Pr. Adm. 3/38 p. 166).*

445 § 2.

Wznowienie na podstawie prawomocnego orzeczenia, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, można żądać tylko w takim razie, gdy to prawomocne orzeczenie istniało już w chwili uprawomocnienia się wyroku, którego żądanie wznowienia dotyczy. (S. N. C. III. 3090/36 24.5.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 682).*

480 § 1; 491 pt. 1.

Przez rozstrzygnięcie jednego z sporów wynikłego z stosunku kontraktowego pomiędzy stronami zapis na sąd polubowny nie wygasa, jeżeli zapis poddał sądowi polubownemu rozstrzygnięcie wszelkich sporów z określonego kontraktu; sąd polubowny pozostaje właściwy dla dalszych sporów wynikłych na tle tego kontraktu. (S. N. C. III. 3424/36 2.7.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 682).*

485 § 2.

Jeżeli sąd wyznaczył sędziego polubownego, następnie uchylił swe postanowienie i wyznaczył innego sędziego, to na to postanowienie służy zażalenie, albowiem w postanowieniu oprócz wyznaczenia sędziego mieści się także uchylenie postanowienia wyznaczającego sędziego i na to postanowienie służą środki odwoławcze według normalnych zasad o środkach odwoławczych, natomiast nie ma tu zastosowania art. 485 § 2 K. P. C. (S. N. C. III. 1519/36 7. 4.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 682).*

503 § 1.

Wyrok sądu polubownego nie może być uchylony częściowo, jeżeli poszczególne części wyroku zazębiają się w ten sposób, że żadna z nich nie da się odłączyć od pozostałych bez istotnego zniekształcenia całości. (S. N. C. II. 1252/37 29.11.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 144 Gl. Dr Artur G l a s n e r).*

503 § 1 pt. 3; 504; 566 § 1 pt. 1.

Wyrok sądu polubownego, który uległ sprostowaniu przez członków sądu po wygaśnięciu ich mandatów może ulec zaskarżeniu jedynie na podstawie art. 503 § 1 p. 3 K. P. C., w następstwie czego brak przesłanek do żądania umorzenia egzekucji na podstawie art. 566 § 1 p. 1 K. P. C. (S. N. C. II. 1363/37 30.11.1937. — *Prz. Pr. Adm. 3/38 p. 168).*

IV.

Na postanowienie drugiej instancji, którym odmówiono w postępowaniu niespornym wnioskowi o udzielenie prawa ubogich nie służy skarga kasacyjna, skoro także w postępowaniu niespornym nie służy taka skarga. (S. N. C. III. 3321/36 2.6.1937 postan. — *R. P. E. S. 3/38 s. 683).*

IV.

Ponieważ sposób doręczania wyroków i rozpoczęcie się biegu terminu do wniesienia apelacji nie unormowała ustawa o sądach kupieckich przez odniesienie się do niemieckiej ustawy o postępowaniu cywilnym, lecz przepisami samodzielnymi (§ 16 ust. o sąd. kup. z 6.7.1904 — Dz. Ust. Rzeszy s. 266, § 32 ust. 1. § 34, § 55 ust. 3 ust. o sąd. przem. w brzmieniu obwieszczenia z 29.9.1901 — Dz. Ust. Rzeszy s. 353), przeto przepisy art. 350, 393 § 1, o ile chodzi o początek biegu terminu apelacyjnego i art. 393 § 2, art. 155 K. P. C. nie mają zastosowania. (S. N. C. III. 30/36 4.5 1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 683).*

XVII § 1 pt. 10.

Art. XVII p. 10 przep. wprow. K. P. C., utrzymujący między innymi co do działów spadkowych w mocy przepisy art. 1410—1422 ust. post. cyw. o postępowaniu sądowym zachowawczym, bynajmniej nie wyłączył tym samym możności wystąpienia o działy majątku spadkowego w trybie kontradyktoryjnym. (S. N. C. I. 2875/36 27.10.1937. — *O. S. P. 2-3/38 p. 55).*

VXII § 4.

§ 4 art. XVII przepisów wprowadzających Kodeks Postępowania Cywilnego (Dz. Ust. poz. 652 z r. 1930) utrzymał w mocy dekret z 8 lutego 1919 r. w przedmiocie przepisów tymczasowych o obrońcach sądowych i obrońcach przy sądach pokoju. (Dz. Pr. poz. 205) jedynie o ile chodzi o przepisy, dotyczące praw i obowiązków tych obrońców, którzy posiadają już upoważnienia do obrony praw cudzych. (N. T. A. 1. rej. 2884/34 9.11.1936. — *Prz. Pr. Adm. 3/38 p. 190).*

XXXI § 2 pt. 1.

Skutkiem utrzymania w mocy § 325 niem. U. P. C. spór toczy się pomiędzy tymi samymi osobami nie tylko wówczas, gdy zachodzi toż-

samość osób w ścisłym tego słowa znaczeniu, lecz również w tym przypadku, gdy osoby są wprawdzie różne, jednak co do osób późniejszego sporu zachodzą warunki § 325 niem. U. P. C. (S. N. C. III. 1903/37 24.9.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 683).*

XXXVI u. 1; XXXVII u. 1; XLIII.

Według art. 36, 37 i 43 przep. wprow. K. P. C. do sporu o uchylenie wyroku polubownego wydanego przed wejściem w życie K. P. C. należy stosować przepisy K. P. C., jeżeli pozew został wniesiony, względnie spór zawieszony został podjęty już po wejściu w życie K. P. C. (S. N. C. II. 2546/37 7.4.1938. — *N. Pal. 7-8/38 s. 352).*

XLV § 4.

Sąd okręgowy rozpoznaje jednoosobowo środki odwoławcze w sprawach w których stroną są Polskie Koleje Państwowe. (S. N. C. II. 2811/37 5.5.1938. — *Cz. Sędz. 4/38 p. 65).*

—

Sprawa sądowa może być rekonstruowana tylko w całości, przeto obojętne jest, kto z osób, które biorą udział w sprawie bądź w charakterze strony, bądź interwenientów, żąda rekonstrukcji, gdyż zawsze dalszy tok sprawy objąć musi wszystkich, którzy w niej uczestniczyli przed rekonstrukcją. (S. N .C. I. 1869/37 11.1.1938. — *O. S. P. 2-3/38 p. 69).*

—

b) Ust. o utworzeniu urzędów rozjemczych dla spraw finansowych gospodarstw wiejskich.

16; 18.

W postępowaniu przed sądem powszechnym można skutecznie podnosić zarzuty, których rozstrzygnięcie należy do właściwości urzędu rozjemczego. Jednak strona podnosząca takie zarzuty powinna je w razie sporu wykazać orzeczeniem urzędu rozjemczego. Postępowanie w sądzie powszechnym ulega wskutek podniesienia powyższych zarzutów zawieszeniu dopiero z chwilą zawiśnięcia sprawy w urzędzie rozjemczym. (S. N. C. III. 698/35 21.4.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 685).*

26 u. 1 pt. 2.

Orzeczenie Urzędu Rozjemczego, polegające na dokumentach, które nie były okazane stronie przeciwnej do oświadczenia się, ulega uchyleniu. (S. O. Warszawa VI. 1 Ca 762/37 19.11.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 160).*

28.

Orzeczenie rozjemczego urzędu, które dyskwalifikuje dług rolniczy z tej przyczyny, że powstał on po 1.VII.1932, stwarza pod względem czasu powstania długu powagę rzeczy osądzonej. W sporze więc przed sądem powszechnym o zapłatę długu odmienne ustalenie czasu powstania długu nie jest dopuszczalne. (S. N. C. III. 3619/36 30.6.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 685).*

—

c) Ust. o ustroju sądów powszechnych.

59^4 § 1 lit. „f".

Jeżeli sprawa dotyczy przedmiotu, wymienionego w art. 59^4 § 1 p. „f" u. s. p. winna być uznana za podlegającą rozpoznaniu w czasie feryj sądowych chociażby roszczenie to nie było wyłącznym przedmiotem sporu. (S. N. C. I. 2513/37 14.1.1938. — *P. P. C. 13-15/38 s. 459).*

—

A_2 Post. egzekucyjne i zabezpieczające.

a) Kodeks Post. Cywilnego.

513 § 2; 527 pt. 5.

W postępowaniu o nadanie aktowi notarialnemu klauzuli wykonalności nie ma do Sądu Najwyższego żadnego środka odwoławczego. (S. N. C. II. 41/37 30.4.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 151).*

521 § 3.

Przepis § 3 art. 521 K. P. C., przewidujący dwuletnie przedawnienie roszczenia o wynagrodzenie szkody, spowodowanej niedbalstwem lub złą wolą komornika, nie może mieć zastosowania do sporu, który powstał w związku z egzekucją, prowadzoną przez komornika przed 1 stycznia 1933 r. (S. N. C. I. 54/37 14.1.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 683).*

538 § 1; 566 § 1 pt. 1.

W zażaleniu, przewidzianym w art. 538 K. P. C., dopuszczalne są tylko zarzuty dotyczące formalnych wad przy nadaniu klauzuli wykonalności. Powództwo zaś przewidziane w art. 566 § 1 p. 1 K. P. C. może być oparte tylko na zarzutach materialno - prawnych. (S. N. C. III. 457/37 31.1.1938. — *P. P. C. 13-15/38 s. 465).*

566 § 1.

Skoro żądanie powództwa opiewa na umorzenie egzekucji, chodzić tu może wyłącznie o powództwo z art. 566 (S. N. C. 2305/37 4.3.1938. — *Prz. Sąd. 8/38 p. 527).*

566 § 1 pt. 2.

Na podstawie tego przepisu można żądać umożenia egzekucji jedynie z powodu zdarzenia wskutek którego zobowiązanie wygasło lub nie może być egzekwowane, a które to zdarzenie winno, w razie zaprzeczenia, stwierdzone na piśmie.— Za takie zdarzenie nie może uchodzić ustawa, stanowiąca, że pewne wierzytelności nie mogą być w ogóle lub przez pewien czas egzekwowane. (S. N. C. II. 2369/37 7.3.1938. — *Prz. Sąd. 8/38 p. 528).*

567 § 3; 568 § 1.

W sporze, opartym na przepisie art. 567 K. P. C., zbędne jest zapozwanie dłużnika, gdy on nie kwestionuje praw powoda do przedmiotu, sporem objętego.

W toku sporu z art. 567 K. P. C. powód nie może jedynie przytaczać nowych zarzutów, nie objętych pozwem, może natomiast zgłaszać nowe twierdzenie faktyczne i dowody na zarzuty już przytoczone. (S. N. C. II. 570/37 6.9.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 290).*

568 § 1.

Składanie nowych dowodów na udowodnienie zarzutów zgłoszonych w pozwie — nie jest równoznaczne ze zgłaszaniem nowych zarzutów. (S. N. C. II. 1954/37 5.2.1938. — *Prz. Sąd. 8/38 p. 459).*

595.

Przepis art. 595 K. P. C. nie wyłącza możności dochodzenia przez dłużnika odszkodowania od wierzyciela na podstawie ogólnych zasad prawa (art. 574 i 684 t. X cz. 1 Zw. Pr.) za zniszczenie przechowywanych rzeczy zajętych w tym przypadku, gdy wierzyciel skierował do majątku dłużnika egzekucję w złej wierze, mając świadomość o tym, iż pretensja jego jest niesłuszna. (S. N. C. I. 3531/36 15.12.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 139).*

794 § 1.

Termin tygodniowy z art. 794 § 1 K. P. C. nie obowiązuje wierzyciela egzekwującego, lecz tylko innych wierzycieli, wymienionych w tym artykule. (S. O. Warszawa VI. 2 cz. 606/37 20.12.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 161).*

800 § 1 pt. 3, 6.

Sąd winien uwzględnić przy podziale zgłoszone należności z tytułu podatków innych danin publicznych, mimo, iż właściwy urząd nie przedstawił sądowych tytułów wykonawczych. (S. O. Stanisławów III. Cz. 234/38 2.4.1938. — *Gł. Pr. 5/38 s. 299).*

LXI.

Zajęcie roszczenia o przewłaszczenie stwierdzone prawomocnym wyrokiem nie pozbawia wierzyciela tego roszczenia legitymacji do żądania przewłaszczenia z zachowaniem praw egzekwującego wierzyciela, jeżeli zajęcie nastąpiło wyłącznie w celu uniemożliwienia dłużnikowi zrealizowania praw przyznanych mu prawomocnie przez sąd. (S. N. C. III. 2214/37 27.8.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 684).*

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

B1. POLSKA CENTRALNA i WSCHODNIA.

Post. egzekucyjne i zabezpieczające.

a) Ust. Post. Cywilnego (ros.).

1424—1434.

Jedynie postanowienie Sądu o intromisji, jako części przeprowadzonej egzekucji, nie jest zaskarżalne w drodze kasacji, natomiast dopuszczalna jest skarga kasacyjna na decyzję sądu o wprowadzeniu w posiadanie, wydaną w trybie incydentalnym w oddzielnym postępowaniu, odbywającym się na zasadach ustawy postępowania cywilnego (art. 1424—1434). (S. N. C. I. 2118/37 21.12.1937 - 11.1.1938. — *O. S. P. 4/38 p. 141).*

—

B2. POLSKA POŁUDNIOWA.

Post. sporne.

Ust. 1.8.1895 (Dz. p. p. nr 113) o post. sądowym w cywilnych sprawach spornych (procedura cywilna).

526; 528.

O charakterze prawnym środka odwoławczego decyduje nie tylko sama nazwa pisma odwoławczego, lecz i jego treść. (S. N. C. II. 425/37 22.7.1937. — *N. Pal. 7-8/38 s. 352).*

—

Post. niesporne.

P. ces. 9.8.1854 (Dz. p. p. nr 208) o post. sądowym w sprawach niespornych.

9; 17.

Przepisy kodeksu postępowania cywilnego o uchybieniu i przywróceniu terminu (art. 184—189 K. P. C.) mają zastosowanie także w postępowaniu niespornym wedle przepisów austr. patentu niespornego.

W postępowaniu tym nie może sąd załatwić rekursu we własnym zakresie, jeśli osoba trzecia nabyła już z uchwały zaskarżonej rekursem pewne prawa. (S. N. C. II. 347/38 9.5.1938. — *N. Pal. 7-8/38 s. 357).*

18.

Ustalenie rozciągłości legatu nie należy wyłącznie do postępowania niespornego, może się odbyć i w postępowaniu spornym. (S. N. C. II. 609/37 14.9.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 695).*

277.

Nadlicytacja nie jest przy dobrowolnej sprzedaży nieruchomości wyłączona. (S. N. C. II. 2238/37 24.2.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 695).*

—

B_3. POLSKA ZACHODNIA.

Post. sporne.

a) Ust. Post. Cywilnego (niem.).

53; 246.

Jeżeli kurator ustanowiony w myśl § 1960 K. C. nie jest w sporze, strona powodowa pretendująca do dziedziczenia nie jest w swej zdolności do prowadzenia procesu ograniczona. Ustanowienie bowiem kuratora spadku nie pozbawia osoby, zdolnej do wykonywania swych praw spadkowych lub osoby, której prawa spadkowe mogą być udowodnione, czynnej i biernej legitymacji do dochodzenia wierzytelności i długów spadkowych. Skutki § 53 U. P. C. następują dopiero, gdy kurator wstąpi w spór, co uznać należy za dopuszczalne ze względu na cel kurateli.

Przez ustanowienie kuratora spadku spadkobierca nie traci zdolności procesowej, skutkiem czego wezwanie postępowania nie wchodzi w rachubę. (S. N. C. III. 873/35 7.6.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 186).*

—

3. KOSZTY SĄDOWE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) R. M. Spr. 27.10.1932 (p. 805) o kosztach sądowych.

9.

Strona, której odmówiono prawa ubogich, nie może skutecznie uiścić dodatkowo kaucji, niewpłaconej przy wniesieniu kasacji, gdy termin kasacyjny już upłynął. (S. N. C. II. 2058/35 28.3.1936 Uchw. 7 sędziów. — *W. Pr. 1/38 p. 4).*

—

b) R. Pr. R. 24.10.1934 (p. 837) o kosztach sądowych.

13.

Przed prawomocnym odmówieniem stronie prawa ubogich nie jest strona obowiązaną do uiszczenia opłat sądowych mimo wezwania sądu do uiszczenia tych opłat w terminie tygodniowym. (S. N. C. II. 3245/37 16.5.1938. — *N. Pal. 7-8/38 s. 358).*

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

B_1. POLSKA CENTRALNA i WSCHODNIA.

a) R. M. Spr. 18.7.1917 (Dz. U. Dep. Spr.

p. 7) Przepisy tymcz. o kosztach sądowych.

52.

W razie pomyślnego dla osoby korzystającej z prawa ubogich zakończenia sprawy czy to w drodze uzyskania zasądzającego wyroku, czy też w wyniku zawartego układu pojednawczego, jest ona obowiązana do pokrycia nieuiszczonych wpisów i innych opłat w granicach korzyści, przez nią przy tym osiągniętych. (S. N. C. I. 75/37 21.1.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 693).*

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Appołow Konstanty: Prawo ubogich w świetle doktryny i praktyki. Komentarz. Warszawa, Kraków, 1938, s. 127.

Baumgart Mieczysław, Brandes Leon: Ubezpieczenie pracowników umysłowych. Komentarz praktyczny. Warszawa 1938, s. 560.

Berdowski Ferdynand: Zbiór przepisów prawa cywilnego oraz niektórych przepisów specjalnych. Grudziądz 1938, s. 923.

Bloch Józef: Kodeks Pracy. (Uzupełn. 1936—1938). Warszawa 1938.

Bojko Ariel Mag.: Kodeks Zobowiązań w świetle orzecznictwa. Warszawa 1938, s. 88.

Domański Ludwik: Instytucje kodeksu zobowiązań. Komentarz teoretyczno - praktyczny. Cz. szczególna, (zesz 1). Warszawa 1938, s. 192.

Dybowski Tadeusz: Ustawodawstwo polskie w zakresie ubezpieczeń społecznych w ostatnich latach. Warszawa 1938, s. 39.

Garwicz Norbert Józef: Orzecznictwo do prawa pracy. Kraków 1938, s. 133.

Kurman Marian: Kodeks zobowiązań. Podręcznik praktyczny. Warszawa 1938, s. 216.

Maciejewski Henryk: Zbiór przepisów o scalaniu gruntów. Wyd. 3. Białystok 1938, s. 372.

Rosenblüth Ignacy Dr: Orzecznictwo do kodeksu zobowiązań i przepisów związkowych. Kraków 1938, s. 167.

Prawo handlowe

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

A. KODEKS HANDLOWY.

Spadkobranie w przedsiębiorstwie.

Do rejestru handlowego zgłasza się tylko śmierć kupca rejestrowego. Z tego wynika, że sądy okręgowe powinny prowadzić specjalną ewidencję spadkobrania przedsiębiorstw kupców nierejestrowych. Spadkobiercy kupca rejestrowego składają oświadczenia, między innymi wskazują, kto będzie w ich imieniu zarządzał przedsiębiorstwem. Sędzia nie może z urzędu kwestionować uprawnień spadkobierców do składania oświadczeń ze względu na prawa spadkobierców bliższych. Jeżeli następnie zgłosi się spadkobierca bliższy, to jednak wobec osób trzecich poprzednie oświadczenia są ważne.

Jeżeli zgłasza się kilku spadkobierców z różnymi wnioskami, to sędzia jednakże musi brać pod uwagę legitymację spadkową każdego z nich. Należy zaznaczyć, że w tym postępowaniu mogą brać udział spadkobiercy wszelkiego rorodzaju, a nawet i zapisobiorcy.

Jeżeli spadkobiercy nie złożą oświadczenia o śmierci kupca, sąd rejestrowy władny jest dokonać odnośnego wpisu z urzędu. Jednocześnie z zawiadomieniem o śmierci kupca spadkobiercy składają oświadczenie, iż pragną prowadzić dalej przedsiębiorstwo i w tym celu wskazują pełnomocnika, albo też, że zawieszają działalność przedsiębiorstwa. W tym ostatnim przypadku przedsiębiorstwo zlewa się z resztą majątku spadkowego i podlega spadkobraniu na zasadach ogólnych.

W razie wskazania przez spadkobierców pełnomocnika, ten ostatni zarządza przedsiębiorstwem, musi mieć takie mniej więcej kompetencje, jakie ma pełnomocnik prowadzący całe przedsiębiorstwo, nie będący jednakże prokurentem (art. 66 § 1 K. H.). Maksymalną granicę uprawnień pełnomocnika zakreśla przepis art. 66 § 1 zdanie 2 K. H. Pełnomocników może być również kilku.

Należy zaznaczyć, iż „pełnomocnik“ prowadzący przedsiębiorstwo spadkowe, nie jest właściwie pełnomocnikiem w ogólnym tego słowa znaczeniu, lecz szczególnym organem kierowniczym przedsiębiorstwa. Dlatego też jeżeli jest nawet tylko jeden spadkobierca, to musi się on wykazać jako „pełnomocnik“, co w tym przypadku jest niepraktyczną fikcją.

Odwołać pełnomocnika może każdy ze spadkobierców. W ogóle zaś pełnomocnictwo gaśnie z przyczyn, przewidzianych dla wygaśnięcia zlecenia, do tego rodzaju pełnomocnictwa bowiem, o ile nie jest ono oparte na jakiejś szczególnej umowie, stosują się przepisy o zleceniu.

Oświadczenia spadkobierców co do mianowania pełnomocnika lub też zawieszenia działalności przedsiębiorstwa nie stanowią o przyjęciu spadku, jeśli jednak następnie spadkobierca spadek przyjmuje, to uważa się, iż był on spadkobiercą od chwili śmierci spadkodawcy. Niektóre czynności spadkobiercy przy prowadzeniu przedsiębiorstwa spadkowego stanowią domniemanie, iż przyjmuje on spadek. Do takich czynów należy w pierwszym rzędzie czerpanie dla siebie środków z funduszów przedsiębiorstwa.

Nasuwa się kwestia, kto jest właścicielem przedsiębiorstwa, kto jest „kupcem“ prowadzącym przedsiębiorstwo, kierowanego przez pełnomocnika, wskazanego przez spadkobierców. Wobec tego, że przedsiębiorstwo jest zupełnie oddzielone od reszty majątku spadkowego i nie ma właściwie okrelonego właściciela, stanowi ono jakby rodzaj osoby prawnej. Ta sama sytuacja istnieje, jeżeli spadkobiercą kupca jest nieletni w imieniu którego przedsiębiorstwo prowadzi pełnomocnik, wybrany przez radę familijną.

Pomimo, iż w doktrynie niemieckiej znaleźć można i zwolenników odmiennego stanowiska, należy uznać, iż spadkobierca, gospodarujący w trybie art. XVIII przepisów wprowadzających K. H., nie odpowiada osobiście za zaciągnięte na rzecz przedsiębiorstwa zobowiązania.

Wielkie trudności nasuwa kwestia ogłoszenia upadłości przedsiębiorstwu spadkowemu prowadzonemu w trybie art. XVIII przepisów wprowadzających K. H., upadłość bowiem może być ogłoszona jedynie właścicielowi przedsiębiorstwa — kupcowi, którego w danym przypadku nie ma. Jeszcze do roku od śmierci kupca można jemu ogłosić upadłość (art. 7 prawa upadłościowego), jednakże po upływie tego okresu ogłoszenie upadłości jest właściwie niemożliwe.

Jeżeli jest kilku spadkobierców przedsiębiorstwa spadkowego, którzy jeszcze nie przyjęli spadku, to nie stanowią oni spółki, lecz pewną specyficzną wspólnotę spadkową. Nie stosują się do tej wspólnoty przepisy o spółce jawnej z wyjątkiem może przepisu art. 91 § 2 K. H. Pewne trudności powstają, jeśli jedni ze spadkobierców przyjmują spadek, inni zaś jeszcze się nie zdecydowali.

Gospodarka z art. XVIII przepisów wprowa-

dzających K. H. ustaje, jeżeli spadkobierca ze spadku zrezygnuje, albo jeśli go przyjmie bezwarunkowo. W pierwszym przypadku przedsiębiorstwo przejmuje kto inny, kto może pociągnąć spadkobiercę do odpowiedzialności za niedbałe prowadzenie przedsiębiorstwa. Jeżeli spadkobierca spadek przyjmie, to powinno to być uwidocznione w rejestrze handlowym.

Jeżeli wszyscy spadkobiercy przyjęli spadek i prowadzą oni wspólnie przedsiębiorstwo, to stanowią oni wspólnotę bardzo zbliżoną do spółki i można do niej stosować nawet niektóre przepisy, dotyczące spółki jawnej, względnie cywilnej. *(Alfred Zauberman. — Pal. 6/38 s. 583).*

—

B. PRAWO UPADŁOŚCIOWE.

Zagadnienie ubezpieczeniowe w praktyce upadłościowej.

Na zasadzie art. II § 2 l. 2 przep. wprow. pr .upadł. pozostały w mocy przepisy w zakresie upadłości R. Pr. R. 16.1.1928 o kontroli ubezp. Upadłość towarzystwa ubezpieczeń to cios dla propagandy zdrowej idei ubezpieczeniowej tym większe znaczenie mają przepisy normujące upadłość. Na wstępie autor przytacza treść tych przepisów. Umowy ubezpieczenia, dla których nie przewidziany jest obowiązek prowadzenia rejestru lokat funduszu ubezpieczeniowego, rozwiązują się z samego prawa z upływem miesiąca od daty ogłoszenia upadłości. W stosunku do umów ubezpieczenia, dla których istnieje obowiązek powyższy (na życie, od nieszczęśliwych wypadków i odpowiedzialności cywilnej) — lokaty, zapisane do rejestru, stanowić będą odrębną masę, zarządzoną przez specjalnego kuratora. Kurator ten powinien przede wszystkim starać się o przeniesienie portfelu ubezpieczeń do innego zakładu (z ewentualną redukcją świadczeń), jeśli to nie jest wskazane lub możliwe Sąd uzna umowy za rozwiązane i nakaże podział funduszów masy odrębnej.

Pytanie, czy już po uchwaleniu dobrowolnej lub nakazaniu przymusowej *likwidacji* towarzystwa, możliwym jest wszczęcie post. *układowego* — należy rozstrzygnąć negatywnie, gdyż celem post. układowego jest zachowanie przy życiu przedsiębiorstwa, co wyklucza likwidacja, a poza tym sam charakter towarzystwa ubezpieczeń. O ile zakład przed ogłoszeniem *upadłości* był w stanie likwidacji — wskazane jest wprowadzenie przepisu nakazującego prowadzenie przez kuratora dalszej likwidacji wyodrębnionej masy niezależnie od losów samej upadłości, brak tego przepisu zmusza publiczność (ubezpieczających) do zbędnego czekania.

Ubezpieczenia, gdzie nie ma rejestru lokat, rozwiązują się ipso iure; po zrealizowaniu aktywów następuje podział; niesłusznym jest jedynie, że pretensje ubezpieczających o zwrot części wpłaconych składek z tytułu przedterminowego rozwiązania umowy lub z tytułu odszkodowania za straty spowodowane wypadkiem, przewidzianym umową — nie korzystają z przywileju pierwszeństwa zaspokojenia. Rozstrzygnięcie zagadnienia przy 2-ej kategorii ubezpieczeń jest w zasadzie prawidłowe. Autor podaje odnośne przepisy prawodawstw obcych.

Przepisy prawa o ubezpieczeniu nasuwają szereg kwestyj, przez przepisy pozytywne nie uregulowanych: na pytanie, czy kurator po ogłoszeniu upadłości może korzystać z rygorów, zastrzeżonych na wypadek niezapłacenia składek, należy odpowiedzieć twierdząco. Autor przytacza najczęstsze postanowienia ogólnych warunków ubezpieczeń odnośnie konsekwencji zalegania z opłatą składek. Za negatywną odpowiedzią, tj. za tezą, iż po ogłoszeniu padłości ustaje obowiązek płacenia składek, padło dużo głosów; autor przytacza argumentację zwolenników tego poglądu. Rozstrzygnięcie tego zagadnienia przez przepis prawa wymaga wszechstronnego rozważenia, w każdym razie twierdzić można, że stanowisko negatywne utrudni lub nawet umożliwi zgodę innego zakładu na przejęcie ubezpieczeń.

Drugie zagadnienie to sprawa opłacania odsetek od pożyczek udzielonych pod zastaw polis; muszą one być zawsze wpłacane równocześnie ze składkami; rozstrzygnięcie jest tu uzależnione od rozwiązania kwestii składek.

Względy słuszności przemawiają za tym, aby dać ubezpieczającemu ustawowe prawo anulowania — w razie ogłoszenia upadłości zakładu — swego oświadczenia — co do wykupu ubezpieczenia; należy także wprowadzić przepis, aby *nieuregulowane* wypłaty z tytułu szkód znalazły zaspokojenie w masie odrębnej.

Nie jasno postawiona jest kwestia funduszu ubezpieczeniowego w wypadku jego nadpokrycia oraz sprawa dochodów z majątku odrębnej masy (należy uznać, że powinny one być do niej doliczane).

Co do kwestii pokrywania wydatków prowadzenia upadłości — to, z uwagi na ich znaczną wysokość, a szczupłość masy ogólnej, należy wprowadzić przepis, że w razie niemożności pokrycia ich z masy ogólnej pokrywa się je z dochodów masy odrębnej.

Należy wreszcie uzupełnić przepisy o reasekuracji m. inn. przez udzielenie kuratorowi prawa rozwiązywania niezwłocznego umów reasekuracyjnych; trzeba też dać wskazówki ustawowe co do kwestii dalszej reasekuracji i jej granic oraz prawa kuratora do zawarcia umowy z innymi zakładami reasekuracyjnymi. *(Jan Tatarkiewicz — G. S. W. 26-30/38 s. 404—6, 418—21 i 438—42).*

—

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) R. Pr. R. 14.10.1924 (p. 926). — Prawo wekslowe.

70 u. 2.

Dłużnik może na obalenie roszczenia wekslowego zasłaniać się rocznym przedawnieniem z ust. 2 art. 70 pr. weksl., jedynie w drodze powództwa, o którym jest mowa w art. 161[11] u. p. c., wytoczonego w terminie 6-miesięcznym, w tym artykule wskazanym. (S. N. C. I. 2804/36 4.2.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 132).*

—

b) R. Pr. R. 17.3.1928 (p. 321) o prawie bankowym.

80.

Bank Hipoteczny jest w stosunku do posiadaczy listów zastawnych bezpośrednim kontrahentem, obowiązanym do dotrzymania przyjętych na się obowiązków, wyrażonych w listach zastawnych. (S. N. C. II. 3023/37 24.5.1938. — *Gł. Pr. 5/38 s. 292).*

—

c) R. M. Kom. 21.9.1931 (p. 721) — Regulamin przesyłek towarowych.

8; 16; 21; 40; 41.

Przedłożenie w sporze o zwrot kwot, zapłaconych z tytułu umowy o przewóz, wtórnika listu przewozowego stanowi wystarczający dowód legitymacji czynnej nadawcy przesyłki towarowej i treści zawartej umowy; dowód przeciwny niezgodności wtórnika z listem przewozowym obciąża kolej żelazną. (S. N. C. III. 1039/35 22.10.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 298).*

45.

Kolej, powołując się na przedawnienie, przewidziane w § 45 regulaminu przewozu przesyłek towarowych, ma jedynie obowiązek ustalenia, że zasadniczy roczny okres przedawnienie upłynął, jeżeli zaś strona powodowa uważa, że służy jej wyjątkowo dłuższy termin przedawnienia, to ją obciąża obowiązek udowodnienia, iż nastąpiły okoliczności, uzasadniające zastosowanie tego ulgowego przedawnienia. (S. N. C. I. 3353/36 9.12.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 684).*

—

d) Ust. 28.4.1936 (p. 282). — Prawo wekslowe[1]).

47 u. 1.

Współdłużnicy wekslowi mogą być przez zarząd Komunalnej Kasy Oszczędności ważnie zwolnieni od odpowiedzialności solidarnej za dług wekslowy, mimo że statut Kasy zawiera postanowienie, iż pożyczek wekslowych Kasa udziela tylko za przyjęciem solidarnej odpowiedzialności prócz wystawcy jeszcze przez dwie osoby. (S. N. C. II. 1083/36 1.10.1937. — *B. 8/38 s. 178).*

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

B₁. POLSKA ZACHODNIA.

a) Ust. 30.5.1908 (Dz. U. Rz. s. 263) o umowie ubezpieczenia.

1.

Jeżeli według warunków ubezpieczeniowych odpowiedzialność towarzystwa wynikająca z ubezpieczenia na życie rozpoczyna się z chwilą wykupienia polisy, o ile ubezpieczony wówczas jeszcze żyje i po badaniu lekarskim nie zachorował lub nie uległ uszkodzeniu na ciele, i jeżeli z powodu takiego zachorzenia może towarzystwo zaczepić umowę ubezpieczeniową tylko w przeciągu roku od doręczenia polisy, to odpowiedzialność towarzystwa nie rozpoczyna się, o ile ubezpieczony w chwili wykupienia polisy nie żyje, o ile zaś zachorował w czasie po badaniu lekarskim a przed wykupieniem polisy, należy uznać, iż odpowiedzialność towarzystwa nie rozpoczęła się (nie powstała), jeżeli choroba jest przyczyną śmierci i towarzystwo umowę „zaczepi" w ciągu roku od wykupienia polisy. (S. N. C. III. 2225/36 4.10.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 701).*

2; 43 u. 1; 81.

W wypadku rozpoczęcia się ubezpieczenia przed chwilą zawarcia umowy, gdy w chwili tej tak ubezpieczyciel jak i ubezpieczony mają wiadomość o zaistnieniu wypadku, ubezpieczyciel jest wolny od odpowiedzialności, o ile umowa sama nie stanowi czego odmiennego.

Bieg terminu 14-dniowego z § 81 rozpoczyna się z dniem oddania wniosku agentowi, a nie dopiero z chwilą oddania tegoż wniosku przez agenta towarzystwu. Milczenie towarzystwa pod-

[1]) Podane orzeczenie wydane zostało pod rządem dawnego prawa wekslowego; wobec tego jednak, że obecnie obowiązujące prawo mieści analogiczny przepis — zamieszczamy je wśród nowego tekstu prawa; orzeczenia wydane na tle przepisów, nie posiadających odpowiedników w obecnym prawie — zamieszczamy na właściwym miejscu, jak np. w obecnym zeszycie.

czas 14-dniowego terminu nie może uchodzić za wyraz przyjęcia oferty. (S. N. C. III. 1323/35 1.10.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 702).*

34.

Przepis ten nie ogranicza niczym prawa dochodzenia szkody przed sądem i ustalenia wysokości szkody w drodze normalnego postępowania, jeżeli ubezpieczony nie utracił roszczenia o wypłatę sumy ubezpieczenia z powodu niedopełnienia powinności z § 34 i jeżeli strony nie mogą dojść do porozumienia co do wysokości roszczenia ubezpieczeniowego. (S. N. C. III. 1684/36 30.4.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 702).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) R. M. Spr. 25.6.1934 (p. 504) o rejestrze spółdzielni.

3.

Orzeczenie Sądu Apelacyjnego wydane w postęp. rejestrowym w sprawie używania firmy spółdzielni zaskarżone być może tylko skargą kasacyjną, gdyż do postępowania rejestrowego w b. zaborze austr. przepisy patentu niespornego nie mają zastosowania. (S. N. C .II. 578/37 30.4.1938. — *N. Pal. 7-8/38 s. 350).*

—

b) R. M. Spr. 1.7.1934 (p. 511) o rejestrze handlowym.

O.

Do postępowania w sprawach rejestrowych należy stosować na obszarze całego Państwa przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dn. 1 lipca 1934 r., o rejestrze handlowym. (Dz. U. R. P. nr 59 poz. 511). (S. N. C. Prez. 20/36 9.4.1938. — *G. S. W. 31-32/38 s. 464).*

—

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

R o s e n b l ü t h *Ignacy Dr:* Orzecznictwo do kodeksu handlowego, prawa wekslowego, czekowego, przepisów związkowych. Kraków 1938, s. 61.

S z c z y g i e l s k i *Adam Daniel:* Własność dobra komisowego na tle prawa skarbowego. Przedmowa prof. Jana Namitkiewcza. Warszawa 1938, s. 40.

—

Prawo karne

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

Zawodowe kłusownictwo.

Orzecznictwo Sądu Najwyższego jeśli chodzi o kłusownictwo zawodowe (§ 2 art. 270 K. K.) jest bardzo skąpe. Z tego też względu należy, jak podnosi autor, czerpać wskazania z orzeczeń, wydanych w związku z treścią § 1 art. 270 K. K. Jako najważniejsze cytuje autor: 1) z dnia 19.5.1933 4 K. 260/33, 2) z dnia 23.2. 1933 3 K. 13/33, 3) z dnia 7.3.1934 3 K. 206/34, 4) z dnia 15.11.1934 1 K. 760/34 i 5) z dnia 8.10.1934 2 K. 942/34.

Analizując pojęcie kłusownictwa zawodowego autor w konkluzji stwierdza, że: „1) zawodowo działa i z § 2 art. 270 K. K. winien odpowiadać ten, kto niejednokrotnie i dla osobistej korzyści zarobkowej dokonywa czynności, utrudniających cudze prawo polowania albo rybołóstwa, 2) sąd orzekający uznaje zawodowość zależnie od konkretnych działań sprawcy i niezależnie od jego recydywy, szukając jako koniecznej przesłanki — pobudek działania dla zarobku, choćby oddalonego i nikłego, 3) § 2 art. 270 K. K. jako prawo szczególne usuwa prawo ogólne, to znaczy § 2 art. 60 K. K. oraz 4) sądy z reguły nie stosują § 1 art. 270 K. K.; stanowisko to winno ulec rewizji, a wymiar kary zaostrzeniu". (*Stanisław T u r o w s k i. — Gł. Sąd. 7-8/38 s. 578—580).*

—

O potrzebie nowelizacji rozporządzenia o rejestrze skazanych.

Podkreślając wagę rejestru skazanych dla wymiaru sprawiedliwości, autor wypowiada się za jego reformą w następującym kierunku.

Zdaniem autora należy rejestrować nie tylko

wypadki skazania na karę, lecz i wypadki, w których na zasadzie właściwych artykułów Kodeksu Karnego oskarżony został od kary zwolniony (art. 21, 2, 29, 142, 143, 3, 220, 239, 256, 262, 4 K. K.), ponieważ posiadają one znaczenie dla oceny osobowości przestępcy bez względu na to, czy został od kary zwolniony, czy nie.

Należy również rejestrować wszystkie przestępstwa z oskarżenia prywatnego. Autor uzasadnia swe stanowisko przykładowo, wskazując że spotyka się często wypadki skazywania po kilka razy nałogowego zabijaki wiejskiego za dokonane uszkodzenie ciała (naruszające czynności narządu ciała na okres kilkunastu dni) na krótki okres aresztu, a co więcej nawet z kilkakrotnym zawieszeniem wykonania kary. Ten sposób postępowania rozzuchwala tylko, a dzieje się tak dzięki brakowi wiadomości z rejestru skazanych.

Zdaniem autora należy rejestrować środki wychowawcze stosowane względem nieletnich. Skoro bowiem dane z rejestru mają przy wyrokowaniu znaczenie, nie tylko dla kwestii zawieszenia wykonania kary, orzeczenia o oddaniu do zakładu dla niepoprawnych lub zastosowania wyższego, ponad ustawowy, wymiar kary lecz również dla przekonania się o przeszłości przestępcy i wysnucia stąd wniosków co do jego charakteru — to sędzia dla wydania orzeczenia musi mieć kartę karną nieletniego. Autor zastrzega jednak, że w wypadku wprowadzenia obowiązku rejestrowania środków wychowawczych należałoby umieścić w rozporządzeniu postanowienie, dotyczące usuwania kart z rejestru po pewnym okresie czasu.

Wskazaną również wydaje się autorowi rejestracja skazań za przestępstwa skarbowe, ponieważ jednak urzędy kontroli skarbowej rejestrują dokładnie wszystkie skazania z Ustawy Karno-Skarbowej, przeto rejestracja tych przestępstw nie jest tak nieodzowną jak w wypadkach uprzednio omówionych. *(Dr Marian R a d w a ń s k i — Prz. Sąd. 8/38 s. 212—215).*

—

Zaliczanie odbytej kary aresztu na poczet łącznej kary.

Przedmiotem artykułu jest rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego, sprowadzającego się do pytania, w jakim stosunku zaliczyć należy na poczet łącznej kary więzienia odbytą karę aresztu, pochłoniętą przez wyrok łączny.

Opierając się na przepisie § 3 art. 31 K. K., który stanowi, że w razie skazania na karę więzienia i aresztu sąd może orzec jedynie łączną karę więzienia, przy czym obowiązany jest wziąć za podstawę obliczenia, że 2 dni więzienia odpowiadają 3 dniom aresztu — autor uważa określony w tym przepisie tryb postępowania za obowiązujący również władze wykonywujące wyrok, które przy zaliczaniu odbytej kary aresztu na poczet łącznej kary więzienia winny stosować analogiczny tryb postępowania, jaki obowiązany jest stosować sąd przy tworzeniu kary łącznej, to znaczy najpierw przeliczyć karę aresztu na karę więzienia w stosunku odpowiadającym stosunkowi przyjętemu przez sąd (wg normy określonej w § 3 art. 31 K. K.), a następnie dopiero otrzymaną karę więzienia odliczyć od łącznej kary więzienia orzeczonej przez sąd wyrokiem łącznym. *(Dr Adam N o w o t n y — Prz. Sąd. 8/38 s. 209—212).*

—

Uwagi do art. 269 K. K.

Tematem pracy są następujące kwestie związane z art. 269 K. K.:

1. jakie jest znaczenie użytego w tym artykule wyrazu „prawny",
2. zagadnienie prewarykacji i
3. kwestia zbiegu idealnego przepisu art. 269 K. K. z przepisami art. 257, 262 i 263 K. K.

1. Zdaniem autora termin: „przepis prawny" w art. 269 K. K. został przez ustawodawcę użyty nie w znaczeniu „zgodny z prawem", ale ogólnie jako „przepis prawa" np. prawa cywilnego, prawa handlowego. Użycie określenia „prawny" przy przepisie ma na celu przeciwstawienie go przepisom religii, moralności i t. d., a nie postawienie wymogu „prawności" w znaczeniu zgodności z prawem, ponieważ ten wymóg zarówno przy umowie, jak i przy przepisie wynika oczywiście z ogólnych zasad prawa cywilnego.

Pod art. 269 K. K. podpada zatem:

1. działanie na podstawie „ważnej" umowy,
2. działanie na podstawie „każdego" aktu ustawodawczego, „należycie ogłoszonego" i
3. działanie na podstawie innego, niż akt ustawodawczy „ważnego" przepisu prawa, np. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów.

Autor podnosi jeszcze jedną wyłaniającą się w tej dziedzinie kwestię, pozostającą w związku z pełnomocnictwem. Mianowicie, czy zajmowanie się sprawami majątkowymi innej osoby na podstawie nie umowy, a na podstawie jednostronnego oświadczenia woli mocodawcy. (K. Z. w art. 95, 96 i 97 wymaga tylko „udzielenia" pełnomocnictwa, nigdzie zaś nie wymaga „przyjęcia" pełnomocnictwa) podpada pod przepis art. 269 K. K., skoro w K. K. jest wymieniona tylko umowa, a nie ma wzmianki o jednostronnym oświadczeniu woli. Kwestia ta winna być wyjaśniona przez orzecznictwo Sądu Najwyższego.

2. Jeżeli chodzi o prewarykację, to jest: nadużycie zaufania przez adwokata, należy, zdaniem autora, odróżnić 2 funkcje adwokata jako: pełnomocnika i obrońcy. K. P. K. nie daje

definicji pełnomocnika, wobec czego uprawnienia jego winny być ocenione ze stanowiska prawa cywilnego. Jak z art. 91 K. P. C. wynika adwokat, jako pełnomocnik, niewątpliwie podpada pod art. 269 K. K. posiada bowiem prawo zajmowania się sprawami majątkowymi, polegające na rozstrzyganiu w tych sprawach, współdziałaniu w nich lub wpływaniu na rozstrzygnięcie (S. N. Zb. 79/34). Obrońca natomiast (w rozumieniu art. 86 K. P. K.) nie rozstrzyga w sprawach o charakterze majątkowym i z tego względu działanie jego nie podpada pod przepis art. 269 K. K. (nie wyklucza to oczywiście odpowiedzialności dyscyplinarnej).

3. Co do kwestii zbiegu idealnego: nadużycia zaufania — z kradzieżą, przywłaszczeniem i uszkodzeniem mienia — zdaniem autora — zbieg taki nie będzie zachodził nigdy „przy rozstrzyganiu bowiem kwestii, który przepis zastosować, czy art. 269 ,czy 257 względnie 263 K. K. istotnym będzie ustalenie, czy sprawca zajmował się sprawami majątkowymi poszkodowanej osoby i jaki jest związek czynu z podstawą działania sprawcy". Dla uzasadnienia zajętego stanowiska autor powołuje orzeczenie S. N. 52/33. *(Mgr. Bolesłtw W i z o r, kpt. aud. — Wojsk. Prz. Pr. 3/38 s. 31—37).*

—

Ratio legis art. 162 K. K.

Autor dyskutuje z prof. Makarewiczem w przedmiocie, czy między trzema wezwaniami władzy do rozejścia się tłumu, powinny następować kilkuminutowe odstępy, czy też wezwania te mogą następować bezpośrednio jedno po drugim.

Orzeczenie Sądu Najwyższego z 27.4.1937 (Zb. Orz. 293/1937) nie przewiduje żadnych odstępów czasu, jakieby pomiędzy tymi wezwaniami, miały następować. Prof. Makarewicz skrytykował je, zarzucając, że uwzględnia jedynie wykładnię gramatyczną przepisu, bez uwzględnienia jakiejkolwiek innej, a zwłaszcza interpretacji z ducha ustawy. Autor pogląd ten prostuje, twierdząc, że Sąd Najwyższy nie zadawala się np. wypowiedzianym jednym tchem trzykrotnym wezwaniem do rozejścia się tłumu, lecz nie określa odstępów czasu, jakie między wezwaniami winny upłynąć, a które według prof Makarewicza winny być „kilkuminutowe". Również krytyce poddaje autor wywody prof. Makarewicza z punktu widzenia wykładni logicznej. Zakończenie artykułu stanowi odpowiedź na zarzuty jakie prof. Makarewicz przeciwstawił wykładni art. 162 K. K. dokonanej przez autora. *(L. P e i p e r. — Gł.Pr. Nr 5/38, s. 248).*

—

Ochrona czci w polskim ustawodawstwie karnym. Art. 255 i 256 K. K.

Cześć nie jest jednolitym pojęciem prawnym, lecz dzieli się na dwie odmiany, t. j. opinię i godność. Wszakże i te dwa pojęcia nie mają w nauce prawa ustalonych definicyj. Według Bindinga o wartości człowieka decydują przede wszystkim momenty moralne, lecz nie są one przez niego identyfikowane z czcią, gdyż i on odróżnia opinię i godność. Pogląd ten przyjęła nauka niemiecka, traktująca przestępstwa skierowane przeciw opinii jako przestępstwa, narażające na uszczerbek cześć znieważonego.

Pewne jest, że ilekroć chodzi o rozstrzygnięcie, czy zaszła obraza czci, to nie może w żadnym wypadku decydować subiektywne poczucie pokrzywdzonego, lecz poczucie czci obiektywne, t. j. ogólnie w danym środowisku panujące. Istotną i decydującą dla obrazy czci jest szkodliwość jej dla materialnych i idealnych interesów znieważonego, która objawia się w tym, że pokrzywdzony traci na swej wartości w oczach swych bliskich i swego otoczenia. Tym też tłumaczy się, że odróżniamy np. cześć oficerską, kupiecką, adwokacką itp.

Podmiotem prawnym norm o obrazie czci, jest każdy kto cześć posiada. Przede wszystkim chodzi tu o człowieka, przy czym w pewnych przypadkach może to być nasciturus, względnie zmarły. Jeżeli chodzi o stowarzyszenia, to ochrona czci nie jest uzależniona od tego, czy posiadają one osobowość prawną, a wystarczy zdolność wyrażania woli zbiorowej i dochodzenia praw przez swe własne organy.

Przestępcą jest ten kto popełnia czyn, zabroniony pod groźbą kary; jeżeli zaś chodzi o obrazę i zniesławienie, może nim być tylko ten, czyje oświadczenia mogą być brane na serio. Zatem uznać można że np. dziecko lub bezwłasnowolny nie są zdolni do dopuszczenia się zniewagi. Wspólną cechą przestępstw przeciwko czci jest wymóg umyślności. Przestępstwa te stają się dokonane z chwilą ,gdy zewnętrzne działanie, tj. oświadczenie lub działanie symboliczne, dochodzi do świadomości osób trzecich wzgl. pokrzywdzonego — za wiedzą i wolą sprawcy. Instytucjami, które regulują stosunek kolizji interesów występujących przy przestępstwach przeciwko czci, są przede wszystkim stan wyższej konieczności i obrona konieczna. Dalej ważne znaczenie ma instytucja dowodu prawdy, która jest ograniczona z jednej strony przez to, że do zniewagi woli nie ma zastosowania, zaś jeżeli chodzi o zniesławienie, dopuszczalna jest o tyle tylko, o ile po stronie sprawcy istniało uzasadnienie działania, tj. gdy zniesławienie popełniono w obronie interesu własnego lub cudzego, publicznego czy prywatnego, jak również i tym, by

dowód prawdy nie dotyczył okoliczności życia prywatnego i rodzinnego. Specjalny charakter, jeżeli chodzi o karalność czynu, ma kwestia zgody pokrzywdzonego. Nie zawsze będzie ona stanowiła przyczynę niekaralności, choć niektórzy autorowie widzą w niej także okoliczność, wykluczającą bezprawność czynu. Autor zgadza się z poglądem prof. Woltera, według którego odróżnić należy, czy chodzi o dobro wyłącznie indywidualne czy też zagrożony został interes publiczny. W pierwszym przypadku zgoda pokrzywdzonego wyklucza przedmiotową bezprawność czynu, w drugim, gdzie występuje interes publiczny, gdzie Państwo narzuca swą ochronę, zgoda pokrzywdzonego jest naturalnie bez znaczenia. Z tym wiąże się też uregulowanie ścigania tych przestępstw. Wreszcie podnieść należy jeszcze instytucję sędziowskiego darowania kary w przypadku retorsji i prowokacji.

K. K. zgodnie z panującą nauką, dzieli przestępstwa przeciwko czci, na przestępstwa przeciwko opinii, nazywając je zniesławieniami, i przestępstwa przeciwko godności — obrazy. K. K. znane są jeszcze inne zniewagi specjalne uregulowane w oddzielnych artykułach, w których przedmiotem jest autorytet Narodu i Państwa.

Na tle zniewag powstaje cały szereg zagadnień ubocznych wielkiej doniosłości. Jeżeli chodzi o wolność słowa i krytyki, uczeni niemieccy stoją na stanowisku, iż sąd o kimś wydany nie może stanowić przestępstwa. Według prof. Makarewicza, krytyka jest działaniem prawnym bez względu, czy krytyk ma rację, czy nie, krytyka jest czynnikiem postępu społecznego, wszakże zgodnie z orzeczeniem Sądu Najwyższego w krytyce użycie wyrazów obelżywych nie jest dopuszczalne. Immunitet sprawozdań parlamentarnych istnieje o tyle, o ile obejmują one całość posiedzenia, względnie stanowiącej zamkniętą całość jego części. W związku z procesem, nauka niemiecka przyjmuje że wszelkie zarzuty czynione w związku z procesem, czynione są w obronie interesów. Słuszniejsze jest nie idące tak daleko stanowisko naszego Sądu Najwyższego, według którego świadek, biegły lub strona, zeznający fakty nieprawdziwe, bez świadomości tej nieprawdy i w przekonaniu że zeznają prawdę, nie dopuszczają się zniesławienia. Jeżeli natomiast zamiar zeznającego skierowany był nie na wypełnienie jego obowiązków w danym procesie, lecz na „pomawianie", wtedy mamy już do czynienia z czynem przestępnym.

Zasada procesu karnego „onus probandi incubit actori", przełamana została przez instytucję dowodu prawdy przy zniesławieniu. Tutaj ciężar przeprowadzenia dowodu prawdy spoczywa na oskarżonym. Wynika to poniekąd stąd, że dowodzenie nieprawdziwości zarzutu, a więc okoliczności negatywnej jest rzeczą trudną a często niewykonalną, jak również i stąd, że właściwie rzecz biorąc materialnie oskarżonym jest tutaj pokrzywdzony, czyli oskarżyciel procesowy. *(J. G a n s. — Gł. Pr. 5/38 s. 258).*

—

Warunkowe zawieszenie wykonania kary na tle danych statystycznych.

Nawiązując do artykułu Stanisława Przestrzelskiego p.n. „Warunkowe zawieszenie wykonania kary w postępowaniu karnym administracyjnym" (G. Adm. 9/38), autor wypowiada się jako zwolennik wyrażonego w nim poglądu o konieczności wprowadzenia warunkowego zawieszenia wykonania kary w postępowaniu karnym administracyjnym i jako przyczynek dla poruszonego zagadnienia podaje krótką charakterystykę liczbową rozmiarów i tendencji stosowania przez sądy powszechne instytucji zawieszenia wykonania kary, na podstawie danych statystycznych, obejmujących okresy 1) 1924—1928 i 2) 1932—1936.

W wyniku przeprowadzonej analizy materiału cyfrowego dochodzi autor do wniosku, że „rozmiary stosowania przez sądy powszechne warunkowego zawieszenia wykonania kary są dość duże, gdyż przeciętnie co czwarty prawomocnie skazany korzysta z dobrodziejstwa tej instytucji" „przy czym „w stosunku do niektórych rodzajów przestępstw (uszkodzenia ciała) instytucja ta ma zastosowanie w bardzo szerokich rozmiarach".

Zdaniem autora „rozmiary stosowania warunkowego zawieszenia wykonania kary w postępowaniu karnym administracyjnym nie byłyby mniejsze, aniżeli w postępowaniu karnym sądowym, tj. ca 30% w stosunku do ogólnej liczby skazanych. *(Karol C z e r n i c k i. — G .Adm. 15/38 s. 953—958).*

—

Przestępstwa przeciw zmarłym.

Art. 2 ust. 7.4.1938 (p. 219) wprowadza przepis szczególny według którego, ten „kto uwłacza Imieniu Józefa Piłsudskiego podlega karze więzienia do lat 5". W związku z powyższym przepisem, będącym dalszą, poza art. 168 K. K., ochroną dobra zmarłego, jednak tylko w stosunku do Józefa Piłsudskiego, — autor zastanawia się nad tym: 1) co oznacza użyte w ustawie wyrażenie „uwłaszcza Imieniu" oraz 2) jaką zmianę w stanie prawnym wprowadziła wymieniona ustawa.

Wobec braku wyjaśnienia w samej ustawie autor dla wytłumaczenia użytego w niej wyrażenia „uwłacza Imieniu" zestawia dany prze-

pis (art. 2) z pokrewnymi mu przepisami K. K. (125 § 2 K. K.) i na tej podstawie dochodzi do wniosku, że pod wyrażeniem „uwłacza Imieniu" należy rozumieć te czyny, które, gdyby były skierowane przeciw Prezydentowi Rzeczypospolitej uwłaczałyby Jego „czci lub powadze".

Zastanawiając się nad kwestią, jaką zmianę w stanie prawnym wprowadziła ust. z 7.4.1938, autor podnosi, że przed wejściem jej w życie (14.3.1938 r.) uwłaczanie Imieniu Józefa Piłsudskiego stanowiło występek przeciw porządkowi publicznemu z art. 152 K. K. pod warunkiem: 1) ustalenia zamiaru sprawcy zelżenia lub wyszydzenia przez ten czyn Narodu lub Państwa Polskiego, 2) dokonania czynu powyższego publicznie; występek zagrożony sankcją karną wiezienia lub aresztu do lat 3-ch. Od chwili wejścia w życie ust. 7.4.1938 r. uwłaczanie Imieniu Józefa Piłsudskiego stanowi przede wszystkim przestępstwo z art. 2 tejże ustawy, zagrożone karą znacznie surowszą, bo karą więzienia do lat 5-ciu i do istoty jego nie jest wymagany żaden z podanych pod 1) i 2) warunków.

Niezależnie od tego czyn, uwłaczający Imieniu Józefa Piłsudskiego może stanowić także prywatno-skargowy występek zniewagi z art. 256 K. K. w razie ustalenia zamiaru sprawcy obrażenia przez ten czyn godności osobistej, innej osoby (żyjącej) oraz pod warunkiem zaistnienia jednej z okoliczności, wymienionych w art. 256 § 1 K. K. *(Dr. Adam K i e ł b i ń s k i — Gł. Sąd. 7-8/38 s. 539—542).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

Czy można po wniesieniu aktu oskarżenia przesłuchać oskarżonego w drodze pomocy Sądowej?

Na pytanie powyższe, zdaniem autora, należy odpowiedzieć przecząco i to najbardziej kategorycznie, K. P. K bowiem w art. 168, 254, 268, 272 i 277 zna przesłuchiwanie podejrzanego względnie oskarżonego tylko w czasie dochodzenia lub śledztwa, natomiast nie zna przesłuchiwania oskarżonego w drodze pomocy prawnej po wniesieniu aktu oskarżenia. Za taką koncepcją przemawia również treść art. 340 § 3 K. P. K., na mocy którego wolno odczytywać na rozprawie protokóły sądowego przesłuchania oskarżonego, sporządzone w dochodzeniu (art. 50, 168, 254—260 K. P. K.), w śledztwie lub na rozprawie w wypadkach w tymże artykule szczegółowo wyliczonych. Wyliczenie to jako stanowiące wyjątek z ogólnej zasady bezpośredniości, nie ulega wykładni rozciągłej. Gdyby więc sąd wezwany udzielił pomocy i oskarżonego przesłuchał — to jednak pomimo to sądowi wyrokującemu nie wolno by było odczytać na rozprawie głównej takiego protokółu. *(Zygmunt Ś w i t a l s k i — Gł. Sąd.. 7—8/38 s. 594—596).*

—

Czy Sąd Najwyższy, dopuszczając wznowienie postępowania, obowiązany jest zawsze rozpoznanie sprawy przekazać sądowi drugiej instancji.

Sąd właściwy do rozstrzygnięcia o wznowieniu postanawia, czy rozstrzygnąć naprzód jedynie o dopuszczalności wznowienia, czy też połączyć badanie dopuszczalności z rozpoznaniem sprawy. Jeżeli do rozpatrzenia kwestii wznowienia właściwy jest Sąd Najwyższy, wyda on tylko postanowienie o dopuszczalności jego, a rozpoznanie sprawy przekaże sądowi drugiej instancji. Rozpoznanie sprawy jest w większości przepisów K. P. C. rozumiane jako rozpatrzeniu jej in concreto, chodzi o to, co należy rozumieć przez rozpoznanie sprawy w przypadkach art. 452 i 453 K.P.C. Jeżeli skarga oparta jest na art. 443 i wniesiona została do sądu I lu II instancji, sąd rozpozna najpierw sprawę in formali, i po uznaniu jej za uzasadnioną wyda postanowienie uchylające wyrok i przystąpi do rozpoznania sprawy in merito. W tym przypadku zatem połączenie rozpoznania in formali i in merito nie będzie dopuszczalne. Dlatego art. 452 nie odnosi się do przypadku, gdy skargę o wznowienie, opartą na przyczynie nieważności wniesiono do sądu I lub II instancji i może być stosowany tylko, gdy do jednego z tych sądów wniesiono skargę na podstawie art. 445. W tym ostatnim przypadku celem skargi jest uchylenie wyroku z przyczyny materialnej jego niesłuszności, a zatem sąd musi wdać się w merytoryczną ocenę faktów, i tylko na tej zasadzie oparte skargi mogą być wnoszone do Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy nie ma mocy samoistnego ustalania faktów, więc dopuszczając wznowienie przekaże sprawę jednocześnie sądowi drugiej instancji. Mogą jednak zajść wypadki, gdy przekazanie takie będzie niedopuszczalne lub niepotrzebne. Niedopuszczalne będzie wznowienie, gdy podstawą jego stało się zachowanie sędziego Sądu Najwyższego w poprzednim procesie, i w przypadku dopuszczenia wznowienia należałoby skargę kasacyjną oddalić, w takim razie przekazanie sprawy sądowi II instancji nie miałoby żadnego rozumnego celu. Sąd Najwyższy winien uchylić wyrok II instancji tylko gdy nastąpiło naruszenie istotnych przepisów postępowania lub prawa materialnego, albo mają być zbadane okoliczności faktyczne, mające dla sprawy rozstrzygające znaczenie. Jeżeli żaden z tych przypadków nie zachodzi Sąd

Najwyższy winien skargę kasacyjną oddalić. Natomiast w razie naruszenia prawa materialnego, Sąd Najwyższy może sam zmienić wyrok i orzec co do istoty sprawy, a więc również i w razie rozpoznawania skargi o wznowienie postępowania, mógłby Sąd Najwyższy zamiast uchylania wyroku II instancji zmienić go i orzec co do istoty sprawy. Nie jest również potrzebne przekazywanie sprawy, gdy Sąd Najwyższy dopuści wznowienia z przyczyny wykrycia wcześniejszego prawomocnego wyroku zapadłego w danym sporze. Czynności te nie wymagają ustalania żadnych faktów prawa materialnego, to też może Sąd Najwyższy dokonać ich własną władzą. Stwierdza to art. 410 K. P. C. i wówczas Sąd Najwyższy dopuszczając wznowienie, może uchylić wszystkie trzy wyroki, znieść całe postępowanie i pozew odrzucić, bez potrzeby przekazywania sprawy do II instancji.

W konkluzji autor dochodzi do wniosku, że Sąd Najwyższy nie zawsze jest obowiązany przekazać rozpoznanie sprawy sądowi II instancji, w razie dopuszczenia wznowienia. *(A. Wł. Bartz. — Gł. Pr. 5/38 s. 280).*

—

Jeszcze na temat art. 340 i 341 K. P. K.

Dr Adam Nowotny w „Gł. Pr. Śl.", 2/38 przedstawia pogląd wyrażający się tezą, że na rozprawie w sprawie karnej nie wolno odczytywać protokołów sądowego przesłuchania świadka, sporządzonych na rozprawie cywilnej. Z poglądem tym autor artykułu pod powyższym tytułem nie zgadza się. Zapatrywanie, że sadowi rozpoznającemu sprawę karną, nie wolno z urzędu, bez zgody stron, odczytywać protokołów sądowego przesłuchania świadka w innej sprawie cywilnej, pociągałoby często niemożliwość zebrania dowodów, wystarczających do wydania skazującego wyroku. Skoro więc ustawa mówi o odczytywaniu protokołów sądowego przesłuchania świadka w „innej sprawie", to pogląd o niedopuszczalności odczytywania takich protokołów ze sprawy cywilnej trzeba uznać za niepotrzebne umniejszenie treści jego brzmienia. Ustawowy zwrot „inna sprawa" zawiera zgoła wyraźną zgodę ustawodawcy na odczytywanie protokołów sądowego przesłuchania świadka na rozprawie cywilnej. Odczytanie takie uzasadnione jest częstymi trudnościami, na jakie natrafia samo zbadanie świadka albo ocena jego prawdomówności. *(Aleksander Lipiński — Gł. Pr. Śl. 3/38 s. 380 n.).*

—

Wyrok umarzający w K. W. P. K.

Artykuł zawiera omówienie tych wypadków, w których Kodeks Wojskowego Postępowania Karnego nakazuje wydawanie wyroków formalnych, t. zn. nie zawierających rozstrzygnięcia meritum sprawy, a tylko ustalających, iż z pewnych względów kwestia winy oskarżonego nie może być w ogóle przedmiotem rozważania sadu. Wyrok formalny może posiadać dwie formy: wyroku umarzającego postępowanie, lub wyroku orzekającego niewłaściwość.

Okolicznościami powodującymi wydanie wyroku umarzającego są:

1. śmierć oskarżonego (art. 4 K. W. P. K.),
2. przedawnienie (art. 4 K. W. P. K.),
3. ukaranie dyscyplinarne w myśl art. 2 § 1 i 2 K. W. P. K.,
4. osądzenie sprawy (res iudicata),
5. brak żądania uprawnionego oskarżyciela,
6. amnestia,
7. niedorozwój psychiczny, lub inne zakłócenie czynności psychicznej, powodujące niemożność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swym postępowaniem (art. 17 § 1 K. K.),
8. poręczenie wzajemności (art. 4 K. K. W.).

W drugiej grupie wyroków formalnych, orzekających niewłaściwość najważniejszą przesłanką jest właściwość osobowa sądu. Zakres działania sądów wojskowych, w czasie pokoju, jest oznaczony w art. 2 i 3 prawa o ustroju Sadów Wojskowych. W myśl art. 310 § 3 K. W. P. K. gdy Sąd Wojskowy dojdzie do przekonania, że sprawa nie należy do właściwości sądów wojskowych orzeka wyrokiem swą niewłaściwość.

Drugą przesłankę stanowi właściwość rzeczowa sadów I instancji określona w art. 20 § 1 i 25 prawa o ustroju Sądów Wojskowych. Na mocy art. 333 § 1 K. W. P. K., gdy wojskowy sąd rejonowy dojdzie do przekonania, że sprawa należy do właściwości wojskowego sądu okręgowego — orzeka wyrokiem swoją niewłaściwość.

Prócz wypadków wyżej wskazanych kodeks wojskowego postępowania karnego nakazuje wydawanie wyroków formalnych umarzających w warunkach, przewidzianych w § 2 art. 310 K. W. P. K., który głosi: „W przypadkach, w których wedle przepisów Kodeksu Karnego Wojskowego, Sąd może sprawcę od kary uwolnić, a postępowanie karne nie zostało umorzone, sąd wydaje wyrok umarzający postępowanie."

Zdaniem autora przepis powyższy winien być jako zbędny skreślony. We wszystkich bowiem wypadkach, gdzie K. K. lub K. K. W. zezwala na uwolnienie oskarżonego od kary powinny być wydawane wyroki uniewinniające, a nie umarzające, ponieważ treścią tych wyroków jest meritum sprawy — zagadnienie winy. *(Mgr. Milewski Lucjan, kpt. aud.. — Wojsk. Prz. Pr. 3/38 s. 21—25).*

—

3. USTAWY SZCZEGÓLNE

Czy zwłoka dłużnika podlega sankcji karnej dekretu dewizowego.

Zwłoka dłużnika sama dla siebie nie jest karalna, a staje się przekroczeniem dopiero od momentu, gdy dłużnik mimo wniosku wierzyciela nie złoży świadczenia na rachunek zagraniczny. Ta różnica nie da się w żaden sposób i niczym uzasadnić i to właśnie dowodzi, że celem ustawodawcy bezwzględnie nie było i nie mogło być uznanie zwłoki dłużnika za przestępstwo. Jeżeli bowiem celem ustawodawcy było skupienie świadczeń należnych cudzoziemcom na rachunkach zablokowanych, to dlaczego przewidział sankcje karne dla opornego dłużnika tylko w przypadku, gdy wierzyciel wystąpił z odpowiednim wnioskiem? Wszak sankcyj tych mógł dłużnik łatwo uniknąć przez porozumienie się z wierzycielem. Poza tym przepis ten miałby na celu ochronę wierzycieli-cudzoziemców, a nie ochronę naszej gospodarki pieniężnej, skoro sankcje mogłyby być stosowane dopiero wówczas, gdy wierzyciel-cudzoziemiec zażądał zapłaty na rachunek zablokowany, a dłużnik żądaniu temu zadość nie uczynił.

Przepis art. 12 ust. 2 D. D. ma takie znaczenie, że po prawomocności wyroku, zasądzającego dłużnika na świadczenie, winien dłużnik na żądanie wierzyciela złożyć należne świadczenie na rachunek zablokowany. Jeżeli dłużnik tego nie uczyni, może wierzyciel wszcząć dochodzenie apelacyjne. *(Dr J. B l e i, P. D. 7/38 s. 145).*

—

4. PRAWO PENITENCJARNE.

Angielskie Zakłady Wychowawczo-Poprawcze.

Praca zawiera przedstawienie walki z przestępczością nieletnich w Anglii, w której idea odrębnego traktowania nieletnich powstała najwcześniej.

Już w X wieku Athelstam zakazuje stosować karę śmierci do nieletnich poniżej lat 15, z wyjątkiem wypadków recydywy. W średniowieczu następuje postęp tak zapoczątkowanego wyodrębnienia spraw nieletnich. Wiek XVII i XVIII traci te idee. Dopiero wiek XIX okazuje się przełomowym.

Pierwsze prawne unormowanie odrębnego traktowania nieletnich stanowi Parkhurst Act z roku 1838. Jeszcze jednak przed ustawowym unormowaniem tej kwestii powstaje szereg instytucyj, o przeważającym charakterze społecznym, które jednak wywarły wpływ na późniejsze prawne unormowanie postępowania z nieletnimi. Instytucjami tego typu są: „Towarzystwo“ założone przez Roberta Younga w Londynie w r. 1780„ „przytułek breutoński“ i „przytułek Wiktorii“.

Od r. 1840 ruch w dziedzinie walki z przestępczością nieletnich wzmaga się. Powstają „Reformatory Schools“, których celem jest poprawa nieletnich przestępców. Dla tworzenia Reformatory Schools dużą zasługę położyło National Reformatory Union, stanowiąc ogólne zasady i czuwając nad ich realizacją.

„Industrial Schools Act“ z 1857 r. wprowadza pod nazwą Industrial School (Szkoła przemysłowa) specjalne zakłady wychowawcze o dyscyplinie mniej surowszej, niż obowiązująca w Reformatory Shool, do których kierowani byli nieletni od lat 7 do 14, winni jedynie włóczęgostwa lub żebraniny, na okres od 1 do 3-ch lat.

Jak autorka podnosi wadę tak zarysowanego systemu zakładów wychowawczych i poprawczych dla nieletnich był brak jednolitego postępowania z nieletnimi, spowodowany faktem powstawania poszczególnych zakładów z inicjatywy prywatnej, bez żadnego skoordynowania.

Cały szereg ustaw stara się ten błąd naprawić. Kodyfikację ustawodawstwa dotyczącego nieletnich stanowi ustawa p. n. „Children Act“ z 1908 r. Zmiany i ulepszenia tych przepisów zasadniczych zawarte są w ustawach z 1910 1913, 1914, 1925, 1930, 1932 i 1935 roku.

Szczególną uwagę poświęca autorka specjalnemu typowi zakładów, przeznaczonych dla młodocianych w wieku 16—21 lat, t. zw. Zakładom Borstalskim, wzorowanym na słynnych amerykańskich Reformatories.

Dla scharakteryzowania systemu borstalskiego autorka przedstawia jego podstawy prawne, założenia teoretyczne i ogólne zarysy funkcjonowania całego aparatu w praktyce.

Jedna z podstawowych przyczyn przestępczości nieletnich, jak to zgodnie stwierdzają psychologowie i kryminolodzy różnych krajów jest brak uczucia, miłości, przyjaźni i prawdziwego koleżeństwa, jaki dziecko odczuwa od najwcześniejszych lat. Zrozumienie źródeł zła stworzyło 3 podstawowe zasady borstalskiego systemu poprawczego, którymi są: zasada przyjaźni i braterstwa, swoboda i jako jej korelat — samorząd.

System borstalski przystępuje do zagadnienia wychowania młodocianych przestępców w sposób jak najbardziej celowy, obejmując zarówno stronę umysłową, duchową (rozwój uczuciowy, kulturalny), jak i fizyczną.

Punktem ciężkości jednak całego systemu borstalskiego jest metoda indywidualizacji.

Realizacją tej metody jest przede wszystkim taka organizacja zakładów borstalskich, dzięk

której każdy z 8-u, obecnie istniejących zakładów stanowi odrębną jednostkę, każdy spełnia inne zadania, tak, że nie jest rzeczą obojętną do którego zakładu młodociany zostanie skierowany, gdyż każdy przeznaczony jest dla innego typu młodzieży.

Klasyfikacja skazanych odbywa się na podstawie badań w punkcie obserwacyjno-rozdzielczym; obserwacja trwa około 2-ch miesięcy, co najmniej jednak 1 miesiąc.

Dalszym urzeczywistnieniem zasady indywidualizacji jest przeprowadzony w każdym zakładzie podział na 5—6 domów, dalej podział każdego domu na grupy, niezależnie od podziału na stopnie według systemu progresywnego.

Jeżeli chodzi o przestępczość młodocianych dziewcząt główne zasady reformy pozostają niezmienione. Większy jeszcze tylko nacisk kładzie się na konieczność indywidualizacji.

—

Oceniając system borstalski jako całość, autorka podnosi, że największym jego błędem jest to, iż nie chroni on młodocianego od zetknięcia się z życiem więziennym. Docenia jednak w pełni jego metody wychowania i poprawy, które nie tłumią rozkwitu młodości i których kluczem jest poznanie indywidualności, stwierdzając, że „siła czy słabość tego systemu zależy ostatecznie od 2-ch czynników: od... jego wykonawców i należycie zorganizowanej opieki po-zakładowej“. *(Mgr. Zofia Niżyńska — Orłowska — Prz.W. P. 2/38 s. 185—201).*

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Kodeks Karny.

1.

Przepis statutu instytucji społecznej, głoszący, że wszelkie spory wynikajce w łonie tej instytucji między jej członkami rozstrzyga sąd rozjemczy, nie wyłącza właściwości sądu karnego do ścigania przestępstw popełnionych przez jednego członka instytucji na szkodę drugiego ani prawa członka do ochrony sądowej. (S. N. 2 K. 1338/37 12.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 168).*

1.

Przestępstwo ciągłe zachodzi wówczas, kiedy sprawca postanawia osiągnąć pewien określony karygodny cel (przedmiot), lecz rozkłada działanie swe na poszczególne fragmenty. Do zaistnienia przestępstwa ciągłego nie jest natomiast koniecznym u sprawcy zamiar sprzeniewierzenia jakiejś określonej sumy globalnej.

Kodeks karny w żadnym wypadku nie karze za samoistny zły zamiar a tylko za czyn w tym zamiarze dokonany. (S. N. W. K. 262/37 5.11. 1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 707).*

14 § 1; 170.

Świadomość oskarżonego, że wiadomości, które rozpowszechnia, są przedmiotowo nieprawdziwe, może wypełnić także wynikowy zamiar przestępny (§ 1 art. 14 K. K.), polegający na tym, iż sprawca przewiduje, że rozpowszechniana wiadomość może być fałszywa i na to się godzi. (S. N. 1 K. 1956/37 4..3.1938. — *Gł. Sąd. 7/38 s. 648).*

14 § 2; 161.

Podstawową przesłankę przestępstwa ciągłego stanowi jednolity z góry przez sprawcę powzięty zamiar (§ 1 art. 14 K. K.), łączący poszczególne ogniwa kilku samoistnych działań przestępnych w jedną całość prawną. Z natury rzeczy zamiar taki odpada przy przestępstwach nieumyślnych. Konstrukcja przestępstwa ciągłego nie może mieć zastosowania do paserstwa nieumyślnego z art. 161 K. K. (S. N. 3 K. 1792/37 31.1.1938. — *Gł. Sąd. 7/38 s. 648).*

18.

Błędny jest pogląd, że „wina“, którą przewiduje art. 18 § 2 K. K. zachodzi już przez sam fakt, że sprawca użył alkoholu. Przy takiej interpretacji każde upicie się sprawcy musiałoby się uznać za zawinienie przez niego i wykluczające stosowanie art. 18 § 1 K. K., wobec czego sąd, mając stwierdzony stan odurzenia, nie potrzebowałby nawet badać, czy było ono wynikiem winy sprawcy a przy takim ujęciu ustawowe brzmienie art. 18 § 2 K. K. musiałoby być inne, gdyż wystarczyłoby powiedzieć, że przepisu § 1 tego artykułu nie stosuje się, gdy ograniczenie zdolności nastąpiło skutkiem odurzenia, wynikającego z użycia alkoholu. (S. N. W. K. 22/38 15.3.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 707—708).*

22.

Stan wyższej konieczności zachodzi wtedy, gdy niebezpieczeństwo grożące nie jest skutkiem zawinionego działania sprawcy przestepstwa, nie ma natomiast miejsca wtedy, gdy przestępstwo zostaje dokonane w tym celu, aby uchronić się od odpowiedzialności grożącej za popełnienie innego przestępstwa czy wykroczenia służbowego.

Zaksięgowanie na przychód pewnej sumy pieniężnej na podstawie grzecznościowo pokwitowanych rachunków stanowi poświadczenie nieprawdy co do okoliczności mającej znaczenie prawne.

Skarb Państwa ponosi szkodę z chwilą samego bezprawnego obrócenia przez oskarżonego pieniędzy na swoją rzecz niezależnie od tego, czy następnie została ona wyrównana.

Zaniechanie przez pokrzywdzonego dochodzenia przypadającej mu od Skarbu i nie wpłaconej wobec bezprawnego obrócenia jej na swoją rzecz przez inkasenta-urzędnika, należności nie jest równoznaczne z tym, że pokrzywdzony nie poniósł szkody, ta bowiem nastąpiła, skoro nie otrzymał on przypadającej mu należności, niezależnie od tego, czy i z jakich powodów zaniechał jej dochodzenia. (S. N. 2 K. 1477/37 13.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 169).*

26.

Podżeganie zależy od tego, czy po stronie bezpośrednio działającego zachodzi przestępstwo. W razie braku znamion przestępstwa, nakłaniający nie odpowiada jako podżegacz, lecz jako sprawca bezpośredni. (S. N.W. K. 247/37 7.9.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 708).*

26.

Do istoty podżegania należy związek przyczynowy pomiędzy działaniem podżegacza, a zachowaniem się bezpośrednim sprawcy, nie należy natomiast do istoty podżegania, aby bezpośredni sprawca wiedział, że popełnia przestępstwo z namowy tej, a nie innej osoby. W szczególności w przypadku podżegania za pośrednictwem innej osoby nie jest konieczne, aby bezpośredni sprawca wiedział, że osoba, która bezpośrednio nakłania go do popełnienia przestępstwa, sama działała z namowy innej osoby — podżegacza. (S. N. 1 K. 1423/37 12.1. 1938. — *Zb. K. 7/38 p. 166).*

26.

Nie uchyla od odpowiedzialności za podżeganie fakt, że do wywołania u sprawcy przestępnego czynu postanowienia dokonania tego czynu wystarczało przedsięwzięte równocześnie podżeganie go przez inne osoby, albo że sytuacja faktycznie była tego rodzaju, że sprawca prawdopodobnie i bez podżegania reagowałby w sposób przestępny. (S. N. 2 K. 55/38 11.4. 1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 667).*

26; 28; 29; 134; 286; 290 § 2; 293.

Nakłanianie do popełnienia przestępstwa służbowego urzędnika, choćby osobiście podżegaczowi nieznanego, lecz indywidualnie określonego i mogącego ze względu na swe funkcje służbowe dany czyn popełnić, nie jest podżeganiem personae incertae. Ośrodkiem całego zagadnienia jest w takich razach czyn, który ma być przez urzędnika popełniony, o ile więc dokonanie jego zależy od woli określonej osoby, to choćby ta osoba była znana tylko współuczestnikom podżegania, nie będzie wyłączona odpowiedzialność tego, kto według ustaleń sądu był pierwszym ogniwem w łańcuchu sprawców, realizujących jego wolę, kto więc dał inicjatywę i dostarczał środków pieniężnych, słowem skupiał w swych rękach nici całego oddziaływania przestępnego na urzędników.

Nakłanianie w rozumieniu art. 293 k. k. może polegać nie tylko na bezpośrednim psychicznym oddziaływaniu na sprawcę głównego; podżeganie za pośrednictwem osób trzecich jest zupełnie zarówno pod względem życiowym, jak i prawnym, możliwe.

Podżeganie w rozumieniu art. 26 k. k. nie musi być skierowane do jednej osoby, lecz może dotyczyć wielu osób, które nie muszą być koniecznie znane z nazwiska podżegaczowi.

Wszyscy podżegacze, niezależnie od tego, jakich fragmentów urzeczywistnienia wspólnego zamiaru przestępnego ich nakłanianie dotyczy, są podżegaczami w rozumieniu kodeksu karnego; każdy z nich bowiem zmierza do umówionego celu; odpowiedzialność każdego z nich opiera się na zrealizowaniu przez niego pozostającego w granicach jego zamiaru skutku przestępnego; o ile zaś taki skutek nie nastąpił, to zachodzi odpowiedzialność za usiłowanie nawet gdyby sprawca bezpośredni usiłowania dokonania nie popełnił (art. 28 i 29 k. k.).

Naruszeniem obowiązku służbowego urzędnika w sensie art. 134 k. k. będzie działanie, sprzeciwiające się wyraźnemu zakazowi przełożonego lub wewnętrznym instrukcjom, co jeszcze nie musi być czynnością, sprzeciwiającą się ustawie, powodująca kwalifikację wyższą z art. 290 § 2 k. k. (S. N. 1 K. 1205/37 18.12.1937. — *Zb. K. 7/38 p. 156).*

27, 264.

Zachęcanie do gry, będącej ze strony urządzającego ją oszukańczą, stanowi karalne pomocnictwo zarówno wówczas, gdy ma na celu skłonienie pokrzywdzonego do przystąpienia do takiej gry, jak i wówczas, gdy ma na celu skłonienie go do dalszego w niej udziału. (S. N. 1 K. 1396/37 22.12.1937. — *Zb. K. 7/38 p. 158).*

31.

Uniewinnienie od oskarżenia o działalność, rozwijaną w ciągu pewnego okresu czasu i rozpatrywaną pod kątem widzenia ciągłości czynu, nie stanowi res iudicata w stosunku do czynu popełnionego w tymże okresie, lecz nieznanego poprzedniemu wyrokowaniu. Tylko wyrok

skazujący za ciągłość czynu, lecz nie wyrok uniewinniający stanowi rem iudicatam w takim wypadku. (S. N. 1 K. 1863/37 3.2.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 667).*

35.

Przy orzeczeniu kary łącznej z kilku prawomocnych wyroków w myśl art. 35 K. K. zawieszenie kary łącznej nie może mieć miejsca jeśli nie zawieszono kar podlegających połączeniu. (S. N. W. K. 106/38 12.4.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 708).*

36; 239 § 2; 242 § 3.

Z przepisu art. 36 K. K. wynika, że przepis surowszy stosuje się zarówno do kwalifikacji prawnej jak i do wymiaru kary.

W przypadku gdy żaden ze zbiegających się przepisów nie jest surowszy, wybór zastosowanego przepisu należy do sądu, który rozważa całość obu przepisów i ich zastosowanie w danym wypadku do ustalonych przez się okoliczności.

Przepis § 2 art. 239 K. K. z uwagi na możność uwolnienia od kary, jest względniejszy od przepisu § 3 art. 242 K. K.

W rozumieniu art. 242 K. K. niebezpieczeństwo życia musi być bezpośrednie i faktycznie grozić przedmiotowo, a nie tylko móc zagrażać przy braniu pod uwagę jakichś bliżej nieokreślonych, odległych możliwości. (S. N. 1 K. 1326/37 30.12.1937. — *Cz. Sędz. 4/38 p. 77).*

54.

Względy prewencji ogólnej mogą być brane przez sąd pod uwagę przy wymiarze kary. (S. N. 1 K. 2044/37 29.3.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 667).*

54.

Jakie okoliczności sąd in concreto przyjmuje za łagodzące lub obciążające zależy od swobodnego uznania sądu, przy czym sąd nie ma obowiązku rozważać wszystkich nasuwających się okoliczności i kwalifikować je jako łagodzące lub obciążające, lecz sąd ustala tylko te okoliczności, które przyjął przy wymiarze kary, jako momenty łagodzące lub obciążające, o innych okolicznościach sąd może w wyroku nie wspominać, skoro nie zaważyły one na przekonaniu sądu co do wysokości kary. (S. N. 3 K. 2390/37 11.4.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 667).*

60.

Zaliczenie oskarżonego do kategorii recydywistów nie zależy od przekonania sądu, lecz jedynie od ustaleń sądu, stwierdzających zaistnienie okoliczności z art. 60 § 1 K. K. (S. N. W. K. 56/38 25.3.1938.—*R. P. E. S. 3/38 s. 709).*

60 § 1

Z wyraźnego brzmienia art. 60 § 1 zdanie ostatnie k. k. wynika, że w przypadku recydywy musi być wymierzona kara więzienia tylko wtedy, gdy ustawa daje sądowi możność wyboru między karą więzienia a karą aresztu, czyli że sąd wtedy nie ma prawa wymierzyć kary aresztu.

Skoro zaś ustawa pozostawia sądowi wybór między karą więzienia a twierdzy lub aresztu wojskowego (a nie aresztu), przeto w razie wymierzenia kary twierdzy lub aresztu wojskowego nie może być mowy o nieprawidłowym zastosowaniu przepisu art. 60 § 1 k. k. (S. N. W. K. 440/37 3.2.1938.—*Wojsk. Prz. Pr. 3/38 p. 33).*

84.

Podstawy stwierdzenia, że zachodzi szczególne niebezpieczeństwo, uzasadniające zastosowanie art. 84 § 1 k. k., mogą być rozmaite, np. atakowanie dóbr społecznie szczególnie doniosłych, gromadne popełnienie przestępstwa, zbrojne stawianie oporu przeciw pościgowi, szczególna przebiegłość lub okrucieństwo w sposobie popełnienia przestępstwa i tym podobne przejawy, leżące tak w sferze psychiki sprawcy, jak i w przedmiotowej postaci czynu. (S. N. 1 K. 2255/37 20.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 178).*

84; XXIX.

Przepis art. 84 k. k. wymaga do jego zastosowania ustalenia: a) albo 3 krotnego powrotu do przestępstwa (art. 60 § 1 k. k.), albo stwierdzenia zawodowości, albo nawyknienia do przestępstwa i b) niebezpieczeństwa dla porządku prawnego w razie pozostawienia takiego przestępcy na wolności. W wypadku stwierdzenia w działaniu przestępnym oskarżonego chociaż jednej z okoliczności wymienionej wyżej pod a) sąd orzekający winien rozważyć czy pozostawienie takiego przestępcy na wolności po odbyciu przezeń kary groziłoby niebezpieczeństwem porządkowi prawnemu, przy czym tylko w razie ustalenia tego niebezpieczeństwa zachodziłaby podstawa do zastosowania przepisu art. 84 k. k., którego czasowe zawieszenie w myśl art. 29 § 1 przep. wprow. k. k. i pr. o wykr. ustało z dniem 20 stycznia 1934 r. wobec utworzenia przez Ministra Sprawiedliwości zakładów dla niepoprawnych (Dz. U. R. P. Nr 5/34, poz. 38). Wyrok z 3 grudnia 1937 r. — K. N. 318/37). (S. N. K. 318/37 3.12.1937. — *Wojsk. Prz. Pr. 3/38 p. 25).*

91 § 4.

Zapowiedź przeorania cudzego pola zasianego przez posiadacza stanowi groźbę uszkodzenia cudzego mienia, a zatem groźbę bezprawną. (S. N. 2 K. 1356/37 12.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 167).*

96.

Przygotowanie, dotyczące zbrodni stanu odnosi się wyłącznie do środków materialnych i fizycznych planowanego zamachu, gdyż wszelka inna działalność wywrotowa, mająca na celu zbrodnię stanu, atoli ujawniająca się w inny sposób, zawiera cechy specjalnych przestępstw. (S. N. W. K. 262/37 26.11.1937. — *Wojsk. Prz. Pr. 3/38 p. 24).*

127; 170.

Obywatelowi każdemu dozwolona jest krytyka władz oparta na rzeczowych argumentach. Jeśli jednak krytyka zmierza do naruszenia powagi władzy, to tego rodzaju krytyka stanowi zniewagę władzy.

„Publicznym" jest działanie, które zostaje podjęte wśród takich okoliczności, iż może być zauważone przez bliżej nieokreśloną ilość osób. Niepokój publiczny polegać może nie tylko na zachwianiu wiary, ale także na oburzeniu przeciw rozpowszechniającemu fałsz. (S. N. W. K. 275/37 24.11.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 709).*

133.

Cel działania sprawcy jest obojętny dla bytu przestępstwa przewidzianego w art. 133 k. k. (S. N. 1 K. 390/37 7.4.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 165).*

141.

Jeżeli z akt sprawy nie wynika, by zachodziły warunki, wśród których mogła powstać u oskarżonego obawa przed odpowiedzialnością karną za udział w czynie, będącym przedmiotem zeznań oskarżonego słuchanego jako świadka w poprzedniej sprawie, ani przewód sądowy żadnych tego rodzaju okoliczności nie ujawnił, to sąd nie ma obowiązku zastanawiać się w wyroku nad ewentualnością zastosowania art. 141 k. k. do oskarżonego o fałszywe zeznania. (S. N. 2 K. 1576/37 17.2.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 668).*

143.

O istnieniu występku z art. 143 K. K. przede wszystkim decyduje kwestia prawdziwości samego faktu, którego doniesienie dotyczy, a nie szczegółów faktowi temu towarzyszących. (S. N. W. K. 213/37 10.9.1937.—*R. P. E. S. 3/38 s. 709).*

160.

Przyjęcie rzeczy w rozumieniu art. 160 k. k. zachodzi nie tylko w razie fizycznej tradycji rzeczy do rąk pasera. Dla odpowiedzialności z art. 160 k. k. wystarcza, jeżeli rzeczy pochodzące z przestępstwa zostaną złożone w pomieszczeniu, będącym we władztwie pasera, jeśli paser o tym wie i przez t. zw. facta concludentia świadomie obejmuje w posiadanie rzeczy pochodzące z przestępstwa. (S. N. 1 K. 1443/37 4.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 159).*

165.

Nie zwalnia od odpowiedzialności czasowy udział w związku i opuszczenie go w jakiś czas potem.

Udział w związku nie musi być formalnie stwierdzony, wystarczy, gdy z okoliczności, jak, dostarczenie własnego domu na zebrania, współdziałanie wszelkiego rodzaju, przyczyniające się do istnienia związku, jego funkcjonowania itp., udział ten można wywnioskować.

Związek musi być obliczony na trwałe lub przynajmniej na dłuższe istnienie, jaki zaś czas trwania odpowiada dłuższemu istnieniu, jest kwestią faktu, wchodzącą w zakres merytorycznej oceny sądu. Ze stanowiska art. 165 k. k. nie jest również konieczne, aby związkowcy płacili składki lub ażeby zarząd był wybieralny; możliwe jest finansowanie kosztów związkowych w inny sposób, zarząd zaś może się utworzyć samorzutnie, być kolegialnym lub jednoosobowym i dającym obraz organizacyjny z hierarchią lub bez niej. (S. N. 3 K. 2425/37 20.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 179).*

170.

Powołanie się oskarżonego na fakt, że ta sama odezwa gdzieindziej nie została skonfiskowana, nie usprawiedliwia go, gdyż to, co może wywołać niepokój publiczny w jednej miejscowości, może go nie wywołać w innej. Odpowiedzialny redaktor sam odpowiada za swoje czyny i sam musi oceniać, czy działanie jego nie koliduje z prawem. (S. N. 1 K. 1917/37 8.3.1938. — *Gl. Sąd. 7/38 s. 648).*

187, 287.

Przerobienie dokumentu, wypełniające istotę czynu z art. 187 k. k., nie wiąże się z umieszczeniem lub poświadczeniem nieprawdziwych informacji, t. zw. fałszem intelektualnym. Wystawca dokumentu, zmieniając w następstwie treść tego dokumentu popełnia fałsz. Prawo swobodnego rozporządzenia się już dokonanymi zapisami, skoro mają one już znaczenie dowodowe, chociażby w wewnętrznym urzędowaniu, nikomu, a zatym i prowadzącemu te zapisy nie służy. Legalnie dopuszczalne zmiany mogą być załatwione tylko zgodnie z odpowiednimi przepisami, a w przeciwnym wypadku zachodzi przestępstwo z art. 187 k. k. (S. N. 1 K. 1595/37 18.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 174).*

194.

Wypełnienie części tekstu na zobowiązaniu przed podpisaniem go przez zobowiązanego (pokrzywdzonego) nie pozbawia tego zobowiązania cech blankietu. (S. N. 2 K. 51/37 19.4. 1937. — *O. S. P. 4/38 p. 164).*

194, 187.

Zastrzeżenie w blankiecie pełnomocnictwa prawa przelania przez pełnomocnika (adwoka-

ta) praw służących mu z tytułu pełnomocnictwa na inną osobę i zapowiedź ewentualnego skorzystania z tego prawa nie stanowi oświadczenia o całkowicie skonkretyzowanej już treści, której jakakolwiek zmiana musiałaby być uważana za przerobienie dokumentu, wpisanie więc nazwiska substytuta niezgodnie z wolą podpisanego na pełnomocnictwie i na jego szkodę wyczerpuje tylko istotę występku z art. 194 k. k., stanowiącego odmianę fałszu dokumentu, nie zaś występku z art. 187 k. k. (S. N. 2 K. 1531/37 18.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 176).*

201 § 1; 264 § 1.

Wyrok sądu Biskupa Polowego, orzekający separację z winy małżonki, jako akt o charakterze deklaratywnym, nie przesądza jeszcze ustawowego obowiązku do alimentowania żony, a tym samym nie może mieć wpływu na odpowiedzialność karną z art. 201. § 1 k. k. Mieniem w rozumieniu art. 264 § 1 k. k. jest nie tylko „res in corpore", lecz również i każde prawo majątkowe.

Prawo do alimentów, jako posiadające pewną wartość pieniężną należy niewątpliwie do kategorii praw majątkowych.

Utrata prawa do alimentów w wypadku przyjęcia przez sąd, że nastąpiło to wyłącznie dzięki umyślnemu wprowadzeniu pokrzywdzonej w błąd, mieści w sobie element niekorzystnego rozporządzenia mieniem w rozumieniu art. 264 § 1 k. k. (S. N. W. 52/38 29.3.1938. — *Wojsk. Prz. Pr. 3/38 p. 35 i 36).*

227.

Zasadniczą cechą występku z art. 227 K. K. jest zabicie człowieka nie tylko na jego żądanie, które nie może budzić żadnej wątpliwości, ale nadto pod wpływem współczucia dla zabitego. Tylko zaistnienie obu tych okoliczności może dać podstawę do zastosowania tego artykułu. (S. N. W. K. 65/38 11.3.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 709).*

231; 232.

Przestępstwo z art. 231 K. K. ustawa uważa za delictum proprium kobiety ciężarnej, przy czym traktuje ją w sposób względniejszy od innych osób, dopuszczających się zamachu na płód żywy w łonie matki. Natomiast dla innych niż matka osób kodeks karny przewiduje w art. 232 odpowiedzialność samoistną i znacznie surowszą. Dlatego czyn polegający na nakłanianiu kobiety ciężarnej do spędzenia płodu i do udzielania jej w tym celu pomocy nie może być kwalifikowany z art. 26, 27 i 231 K. K. (S. N. W. K. 300/37 3.12.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 710).*

236; 241.

Każdy przedmiot, użyty w bójce jest narzędziem niebezpiecznym, jeżeli ustalono, że użycie go w bójce mogło spowodować co najmniej następstwa z art. 236 k. k., zatem i but na nogach w pewnych warunkach jego użycia może być uznany za narzędzie niebezpieczne w rozumieniu art. 241 k. k. (S. N. 3 K. 649/37 27.9.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 185).*

236.

Okoliczność, że przy należytym leczeniu okres kuracji, a w związku z tym i okres naruszenia funkcji narządu ciała byłby krótszy od dni dwudziestu pozostaje bez wszelkiego wpływu na kwalifikację czynu z art. 236 k. k., sprawca bowiem odpowiada za skutki swego działania w tej postaci, w jakiej one w rzeczywistości wystąpiły. (S. N. 3 K. 2095/37 11.4.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 668).*

238 § 2.

Upływ czasu nie stoi na przeszkodzie w zastosowaniu art 239 § 2 k. k., ponieważ czas, w jakim powinna nastąpić reakcja nie jest w ustawie przewidziany, zależy to bowiem od psychicznych właściwości reagującego. Gdy zaś sąd prawnie ustala, że reakcja taka była wywołana wyzywającym zachowaniem się pokrzywdzonego, przeto ma podstawę do zastosowania przepisu art. 239 § 2 k. k. (S. N. W. 377/37 28.1.1938. — *Wojsk. Prz. Pr. 3/38 p. 31).*

240.

Fakt, że ktoś wystąpił w początkowej fazie zajścia w charakterze strony zaczepnej, prowokując w ten sposób zajście, nie wyłącza sam przez się przyznania mu następnie stanu obrony koniecznej, jednakże pod warunkiem, że w toku rozwijającego się zdarzenia nastąpiła całkowita zmiana położenia faktycznego i nasilenia niebezpieczeństwa we wzajemnym stosunku stron i to w ten sposób, że charakter bezprawnego ataku należy przypisać stronie poprzednio zaczepionej, np. ktoś uderza inną osobę i oddala się, uderzony goni za nim z nożem, uderzający chociaż spowodował zajście działałby w stanie obrony koniecznej, strzelając z rewolweru. (S. N. 1 K. 2042/37 29.3.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 668).*

241.

Sama obecność oskarżonego na miejscu zajścia z niebezpiecznym narzędziem np. nożem w ręku w zamiarze wzięcia udziału w pobiciu lub bójce chociażby, oskarżony skutecznego użytku z tego narzędzia nie zdołał lub nie zdążył, wskutek wytrącenia mu go z ręki, uczynić, wystarcza do przypisania mu winy z art. 241 lub 240 k. k. (S. N. 3 K. 1711/37 3.1.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 668—669).*

248 § 1.

Dla zaistnienia występku przeciwko wolności z art. 248 k. k. potrzeba pod względem przed-

miotowym użycia środka, stanowiącego rzeczywistą przeszkodę w swobodnym i zgodnym z wolą człowieka, dysponowaniu jego osobą — równocześnie zaś pod względem podmiotowym potrzeba winy umyślnej sprawcy, t. j. by chciał pozbawić człowieka wolności, wiedząc, że nie ma do tego prawa, względnie, by przewidując możliwość takiego skutku przestępnego w jego działaniu lub możliwość przestępności działania jego w tym kierunku — na to się godził. (S. N. W. K. 59/38 5.4.1938. — *Wojsk. Prz. Pr. 3/38 p. 37).*

251.

Przestępstwo z art. 521 k. k. staje się dokonane z chwilą wykonania środków przymusu w postaci przemocy lub groźby bezprawnej, bez względu na to, czy środki te wywołały pożądany przez sprawcę skutek, t. j. czy osiągnęły cel, dla którego zostały podjęte. (S. N. 1 K. 1751/37 3.2.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 669.*

251.

Dla przestępnego działania z art. 252 k. k., jest rozstrzygającym nie sposób dostania się do cudzego mieszkania, lecz fakt, czy mieści ono w sobie naruszenie swobody dyspozycji mieszkaniem. (S. N. W. K. 323/37 14.12.1937.— *Wojsk. Prz. Pr. 3/38 p. 26).*

255.

Okoliczność, że osoby przed którą pomówiono inną osobę zna tyle dobrze pomówionego, iż pomówienie to nie jest zdolne urobić albo zmienić przekonania tej osoby o właściwościach zniesławionego, nie powoduje uznania czynu zniesławiającego za usiłowanie nieudolne zniesławienia, bowiem dokonanie zniesławienia polega na samym fakcie pomówienia o uchylające postępowanie lub właściwości, skutek zaś tego działania nie należy do istoty czynu. (S. N. 2 K. 2291/37 29.3.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 669).*

255.

„Publiczność" działania przestępnego zniesławienia nie zacieśnia tego pojęcia do działań na miejscu publicznym i nie ogranicza sposobów tego działania, warunkiem jedynie jest „masowe" oddziaływanie przez możliwość udostępnienia zniesławiającej wiadomości nieoznaczonej z góry znacznej ilości osób. (S. N. 2 K. 1439/37 4.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 160).*

255.

Błąd co do zgodności z rzeczywistością głoszonych o innej osobie uchybiających faktów nie chroni zniesławiającego od odpowiedzialności karnej i nie może on zasłaniać się przepisem art. 20 § 1 k. k., ile że niezgodność z rzeczywistością ani zła wiara nie należą do istoty czynu z art. 255 § 1 k. k., który w ogóle zabrania bez uzasadnionego interesu źle mówić o innej osobie. Tylko przedmiotowa prawdziwość zniesławiających pomówień dowiedziona przed sądem uchyla przestępność czynu, lecz nie subiektywne mylne przekonanie w tym zakresie. (S. N. 2 K. 2291/37 29.3.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 669).*

255.

Dowód prawdy na zniewagi władzy lub urzędu jest niedopuszczalny. (S. N. 2 K. 1762/36 23.2.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 175 Gl. Prof. Stefan Glaser).*

255.

Umyślność działania z art. 255 k. k. polega li tylko na świadomości sprawcy, że okoliczności głoszone o innej osobie mogą ją poniżyć w opinii publicznej, natomiast złej wiary, ani też świadomości co do nieprawdziwości głoszonych faktów przepis ten nie wymaga. Toteż sprawca ponosi odpowiedzialność, chociażby był przekonany, że głoszone przez niego fakty są prawdziwe.

Przepis art. 242 k. p. k. dotyczy doniesienia o czyny, podlegające ściganiu doscyplinarnemu, bowiem kodeks postępowania karnego, postępowania dyscyplinarnego nie normuje. (S. N. 1 K. 1400/37 3.1.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 669).*

256.

Okoliczność, że oskarżyciel prywatny nie czuł się dotkniętym słowami oskarżonego nie jest znamieniem koniecznym występku z art. 256 k. k., lecz może być tylko motywem niezłożenia lub cofnięcia skargi. (S. N. W. K. 401/37 3.2.1938. — *Wojsk. Prz. Pr. 3/38 p. 32).*

256.

Upływ czasu nie stoi na przeszkodzie do zastosowania art. 256 § 2 K. K. (S. N. W. K. 354/37 20.12.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 710).*

262 § 1, 2; 286 § 1, 2.

Do istoty przywłaszczenia pod względem podmiotowym należy zamiar uczynienia z cudzego mienia swojej własności (animus rem sibi habendi). Zamiar ten może się uzewnętrznić bądź w bezprawnym zatrzymaniu cudzego mienia na własność, bądź w przekazaniu go na własność osobie trzeciej (sprzedaż, zamiana, darowizna), bądź wreszcie w bezprawnym zużyciu, przerobieniu i t. p.

Do zaistnienia zbrodni urzędniczej z art. 286 § 1 i 2 k. k. nie jest konieczne istnienie u sprawcy chęci zysku, a wystarczy, by sprawca działał w celu osiągnięcia jedynie korzyści materialnej. Nawet i w tym ostatnim wypadku sąd ma możność orzeczenia kary dodatkowej wydalenia z korpusu oficerskiego w myśl art. 25 § 2 k. k. w. w związku z art. 23 § 2 tegoż kodeksu. (S. N. W. K. 407/37 18.1.1938. — *Wojsk. Prz. Pr. 3/38 p. 29 i 30).*

264.

Gra w trzy naparstki stanowi oszustwo, a nie grę hazardową. (S. N. 3 K. 2161/37 11.4. 1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 670).*

268.

Pierwszym znamieniem przestępstwa z art. 268 K. K. jest wyzyskanie przymusowego położenia innej osoby. „Przymusowe położenie" stanowi powód zawarcia niekorzystnej umowy, a także jest przedmiotem wyzysku, muszą więc zaistnieć obiektywne warunki przymusowego położenia, które stanowią przedmiot wyzysku.

Obiektywne warunki istnienia przymusowego położenia polegają na tym, że w danych okolicznościach nie ma pokrzywdzony innego wyjścia, niż zawarcie umowy, określonej w art. 268 K. K., jako jedynego sposobu uniknięcia grożącej bezpośrednio dotkliwej szkody natury materialnej, moralnej lub fizycznej. Drugim znamieniem przestępstwa w art. 268 K. K. jest umowa, zawarta pod wpływem przymusowego położenia, polegająca na przyjęciu obowiązku świadczenia oczywiście niewspółmiernego ze świadczeniem wzajemnym, czyli musi zaistnieć bezwzględna przewaga wielkości świadczenia osoby wyzyskanej nad świadczeniem wzajemnym. Nie ma przewagi, gdy świadczenie wzajemne połączone jest ze szkodą lub ryzykiem, równoważącym w pewnej mierze oczywistą nadmierność świadczenia pokrzywdzonego. (S. N. 2 K. 1438/37 5.1.1938. — *Gł. Sąd. 7/38 s. 649).*

269.

Zajmowanie się sprawami majątkowymi w rozumieniu art. 269 K. K. polega na rozstrzyganiu w nich, współdziałaniu lub wpływaniu na rozstrzygnięcie, obejmujące bezpośrednie rozporządzenie mieniem lub dokonywanie czynności prawnych, dotyczących bezpośrednio mienia lub praw majątkowych.

Udzielanie pożyczek ponad normy, ustalone uchwałami rady nadzorczej spółdzielni, może podpadać pod art. 269 K. K., jeżeli udziela się ich umyślnie na szkodę spółdzielni; pod tym warunkiem udzielanie pożyczek nawet w ramach uchwał rady nadzorczej może być przestępstwem z art. 269 K. K., jeśli się ich udzieli członkowi, nie dającemu gwarancji zwrotu.

Naruszenie postanowień statutu czy uchwał rady nadzorczej, samo przez się nie stanowi przestępstwa z art. 269 K. K. choćby spowodowało szkodę lub jej niebezpieczeństwo. (S. N. 3 K. 1554/37 17.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 173).*

282.

Zamiar przestępczy z art. 282 K. K. polega nie na działaniu na szkodę wierzyciela (por. art. 276 i 278 K. K.), lecz na działaniu w zamiarze udaremnienia egzekucji. (S. N. 1 K. 1418/37 3.1.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 670).*

282.

Mienie jest „zajęte" z chwilą dokonania ustawowych formalności zajęcia przez uprawnioną do tego władzę, a stan „zajęcia" trwa ustawowo dopóty, dopóki nie zostanie uchylony w toku przepisanego w K. P. C. postępowania. (S. N. 1 K. 1482/37 11.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 163).*

286 § 1, 2.

Istotnym wymogiem zaistnienia przestępstwa urzędniczego z art. 286 K. K. pod względem przedmiotowym, jest działanie sprawcy na szkodę państwa lub w ogóle interesu publicznego względnie prywatnego.

Nie jest koniecznym rzeczywiste powstanie szkody z działania sprawcy, wystarczy jeśli ona jest objęta zamiarem sprawcy. Zamiar ten sprawcy musi być bezpośredni lub ewentualny, t. j. sprawca musi wiedzieć, że przekracza swoją władzę i że przez to działa na szkodę państwa, — tego musi chcieć albo też możliwość tego przewidując na to się godzić. (S. N. W. K. 386/37 18.1.1938. — *Wojsk. Prz. Pr. 3/38 p. 28).*

286.

Przekroczenie władzy lub niedopełnienie obowiązku stanowi w zasadzie przestępstwo dyscyplinarne i przekształca się w przestępstwo z art. 286 K. K., jeżeli dołącza się doń działanie na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, przy czym działanie to oceniane z punktu widzenia art. 14 K. K. ma wpływ na uznanie winy z §§ 1, 2 lub 3 art. 286 K. K. na równi z wpływem, jaki ma w tym zakresie zamierzone lub z niedbalstwa dokonane przekroczenie władzy lub niedopełnienie obowiązku. (S. N. 1 K. 2159/37 29.3.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 670).*

286; 292.

Stewardzi, działający przy komitecie do spraw wyścigów konnych nie są urzędnikami państwowymi, ani samorządowymi. Nie można też uznać aby wykonywali oni zlecone im czynności w zakresie zarządu państwowego lub samorządowego.

Zebranie stewardów nie jest również instytucją prawa publicznego. (S. N. W. K. 388/37 20.12.1937. — *Wojsk. Prz. Pr. 3/38 p. 27).*

287.

Dla odróżnienia przestępstwa ciągłego od przestępstwa powtarzanego miarodajny jest zamiar jednolity, jakiego nie ma przy powtarzanym przestępstwie; nie zastąpi go ogólny zamiar popełnienia czynów pewnego rodzaju, jak np. u złodzieja zawodowego. Przerwa w czasie między poszczególnymi członkami przestępstwa ciągłego, większa lub mniejsza, nie wyłącza go, choć może być dla sądu orientacją dla ustalania czy zachodzi przestępstwo ciągłe.

Przy istnieniu ciągłości nie jest prawnie do-

puszczalny podział na dwie grupy z czasu przed i po 1 września 1932 r., takie, że każda stanowiłaby osobne przestępstwo ciągłe.

Dokument z art. 91 K. K. jest pojęciem szerszym od poświadczenia z art. 287 K. K. Dokumentem w rozumieniu art. 287 K. K. jest poświadczenie przez urzędnika w zakresie jego właściwości okoliczności, mających znaczenie prawne.

W rachunku kosztów podróży poświadcza urzędnik zużycie określonego czasu na spełnienie czynności służbowej. Poświadczenie w rachunku, że urzędnik zużył więcej czasu na dokonanie czynności urzędowej, niż zużył go w rzeczywistości, jest poświadczeniem niezgodnym z prawdą i podpada pod przepis art. 287 K. K., a nie 286 K. K. (S. N. 1 K. 780/37 15.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 12)*.

287 § 2.

Przepis § 2 art. 287 K. K. mówi o działaniu w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, co nie jest identyczne z działaniem z chęci zysku. To też chęć zysku, inaczej chęci bezprawnego zwiększenia swego majątku kosztem innej osoby, przepis ten nie wymaga. (S. N. 2 K. 2472/37 29.3.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 670)*.

290 § 1.

W przypadku, gdy ofiarowana korzyść ma na względzie całokształt działalności urzędowej korzyść przyjmującego, trzeba, ażeby żądanie, bądź przyjęcie korzyści majątkowej wiązało się z zakresem czynności służbowych danego urzędnika, uzasadniającym możliwość dla strony przyszłych, przez nią ze względu na jej interesy przewidzianych, kontaktów jej z tym urzędnikiem na gruncie jego służbowych obowiązków. (S. N. 1 K. 1298/36 22.3.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 179)*.

292.

Urzędnikiem (także funkcjonariuszem instytucji prawa publicznego) jest w rozumieniu Kodeksu Karnego ten, kto wykonywa w imieniu władzy lub instytucji czynność zastrzeżoną w myśl obowiązujących przepisów dla tej władzy lub instytucji. Charakter stosunku służbowego publiczno-prawny lub prywatno-prawny (kontrakt) jest bez wszelkiego znaczenia w tym zagadnieniu. (S. N. 1 K. 1773/37 3.2.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 670-671)*.

—

b) Prawo o wykroczeniach.

61.

Ustalenie, iż sprawca brał jedynie udział w grze hazardowej, nie wyczerpuje stanu faktycznego wykroczenia z art. 61 pr. o wykr. (S. N. 3 K. 1495/37 7.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 161)*.

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Kodeks Postępowania Karnego.

41; 44; 46.

Kodeks Postępowania Karnego nie zna wyłączenia sądów in abstracto, a wyłączenie sądu w znaczeniu art. 46 K. P. K. oznacza wyłączenie jego sędziów przez zgłoszenie co do każdego z nich zarzutów, przewidzianych w art. 41 lub 44 K. P. K. (S. N. 2 K. 616/37 10.5.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 168)*.

62; 68.

Kto bezprawnie uszkadza cudzą rzecz lub czyni ją niezdatną do użytku (art. 263 K. K.), godzi bezpośrednio nie tylko w dobro prawne właściciela rzeczy, lecz także w dobro prawne jej niewadliwego posiadacza, który niezależnie od tego, czy przeciw sprawcy miałby sam z mocy własnego prawa cywilno-prawne roszczenie o odszkodowanie, jest władny z mocy art. 62 i 68 K. P. K. wnieść skargę przeciw niemu jako oskarżyciel prywatny. (S. N. 1 K. 1666/37 15.2.1938. — *Gł. Sąd. 7/38 s. 651)*.

67.

Pokrzywdzony ma prawo w myśl art. 67 K. P. K. popierać oskarżenie i zgłosić środek odwoławczy niezależnie od tego, czy sam wniósł akt oskarżenia. (S. N. 2 K. 1234/33 23.1.1934. — *G. S. W. 25/38 s. 390)*.

84; 284; 489.

Jeżeli oskarżony ma kilku obrońców, to sąd jest obowiązany do zawiadomienia o terminie każdego ustanowionego obrońcy, a więc wszystkich, z których pomocy oskarżony chce korzystać, nie zaś jednego z nich lub niektórych wybranych przez sąd dowolnie lub według swego uznania. (S. N. 1 K. 2687/37 9.2.1938. — *Gł. Sąd. 7/38 s. 651)*.

227; 466.

Na postanowienia sądów apelacyjnych w przedmiocie odmowy przywrócenia terminu do zgłoszenia wniosku w trybie art. 506 K. P. K. o obrońcę z urzędu do wywodu kasacji, zażalenie z mocy art. 466 K. P. K. jest niedopuszczalne, natomiast zażalenie takie jest dopuszczalne na postanowienia wydziałów odwoławczych w tym przedmiocie. (S. N. 1 K. 2722/37 3.1.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 671)*.

227; 506.

Odstąpienie obrońcy z urzędu od sporządzenia wywodu kasacji z powodu stwierdzenia przezeń braku podstaw ku temu nie wymaga zgody oskarżonego i uchybienie w związku z tym terminu do wniesienia wywodu kasacji nie może

być uznane za przeszkodę od strony niezależną. (S. N. 2 K. 516/37 3.11.1937 postan. — *Wojsk. Prz. Pr. 3/38 s. 101).*

242.

Obowiązek donicsienia o przestępstwie ciąży w myśl art. 242 K. P. K. na urzędzie, który dowiedział się o nim w zakresie swego działania. Na zewnątrz reprezentuje urząd jego kierownik, na nim więc ten obowiązek ciąży, a nie na innych urzędnikach. (S. N. 1 K. 780/37 15.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 172).*

348 § 3; 496 § 1.

Skoro sąd odwoławczy, zgodnie z art. 496 § 1 K. P. K., uznał stawiennictwo oskarżonego na rozprawie za nieobowiązkowe, oskarżony z tym się zgodził, to przepis art. 348 § 3 K. P. K. nie stwarza obowiązku powtórnego zawezwania oskarżonego na rozprawę w nowym terminie, albowiem rozprawa po przerwie jest według art. 349 § 1 K. P. K. tylko dalszym ciągiem jednej i tej samej rozprawy. (S. N. 1 K. 2153/37 11.1.1938. — *Gł. Sąd. 7/38).*

360.

Sąd w urzeczywistnieniu naczelnej zasady procesu karnego wykrycia prawdy materialnej może oprzeć się na notoryjności sądowej pewnych zjawisk, znanych sądowi z praktyki sądowej i ze spraw w danym sądzie toczących się; wiadomości sądu co do karalności oskarżonego, zaczerpnięte z bezpośrednich spostrzeżeń mają pierwszeństwo przed kartą karną. (S. N. 3 K. 1718/37 3.2.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 671).*

360; 379.

Odpowiedzialny w charakterze osoby trzeciej ma prawo składać w toku postępowania sądowego wnioski i oświadczenia, dotyczące nawet wyłącznie winy sprawcy, które w miarę swej doniosłości muszą być wzięte pod rozwagę (art. 360, 379 K. P. K.). (S. N. 1 K. 788/37 1.6.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 180).*

360.

Sąd może oprzeć wyrok skazujący na wiadomościach konfidencjonalnych odtworzonych na rozprawie w zeznaniach świadków, jeżeli wiadomości te doznały chociażby ubocznie albo pośrednio potwierdzenia w wynikach przewodu sądowego. (S. N. 1 K. 3015/37 29.3.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 671).*

365; 369 lit. „a".

Sentencja wyroku, która skazując oskarżonego za dwa wykroczenia, nie ustala czynów przypisanych oskarżonemu, lecz ogranicza się w tym względzie do zakreślenia ustępu z tej karty akt sprawy, na której mieści się orzeczenie władzy administracyjnej, jest w istocie swej wadliwa i niezupełna. (S. N. 2 K. 395/37 10.5. 1937. — *O. S. P. 4/38 p. 169).*

378; 506.

Z brzmienia art. 378 K. P. K. wynika, że doręczenie wyroku następuje wyraźnie raz tylko, bądź stronie, bądź obrońcy, a przeto termin do wywodu kasacji liczy się od daty doręczenia wyroku oskarżonemu, chociażby w następstwie, wbrew wymogom art. 506 K. P. K., wyznaczony został obrońca. (S. N. 2 K. 2410/37 24.3.1938. — *Gł. Sąd. 7/38 s. 652).*

379.

Sąd, orzekając karę łączną, nie ma poza obowiązkiem, wypływającym z art. 379 § 1 lit. a) K. P. K., wyjaśnienie podstawy faktycznej i prawnej kary łącznej, obowiazku przytoczenia ponadto jeszcze okoliczności, które uwzględniono przy wymiarze tej kary. (S. N. 2 K. 1738/37 11.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 165).*

379 § 2.

Sąd wymierzając średnią karę t. j. karę leżącą mniej więcej po środku pomiędzy minimum i maksimum sankcji karnej za dane przestępstwo nie ma obowiązku poza wymogami z art. 54 K. K. przytaczać jakichkolwiek okoliczności obciążających lub łagodzących, usprawiedliwiających ten średni wymiar kary, przewidziany właśnie dla wypadków nie odbiegających od przeciętności gdy żadne szczególne okoliczności, charakteryzujace czyn i sprawcę [illegible] lub łagodząco nie zachodzą. (S. N. 2 K. 2358/37 17.2.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 671).*

379.

Odmowa zawieszenia wykonania wymierzonej oskarżonemu kary pozbawienia wolności przez przytoczenie przez sąd jedynie słów, zawartych w przepisie § 2 art 61 K. K., jest uzasadnieniem nie wystarczającym i wadliwym. (S. N. 2 K. 1963/36 22.4.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 166).*

464 § 2; 466.

Na postanowienia sądów apelacyjnych, wydane w trybie art. 464 § 2 K. P. K. dalsze zażalenie z mocy art. 466 K. P. K. nie przysługuje. (S. N. 2 K. 1741/37 17.1.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 671).*

479.

Pokrzywdzony, który w sprawie należącej do właściwości sądów grodzkich złożył protokolarnie zameldowanie o przestępstwie z wymienieniem osoby oskarżonego i z objawioną wolą ścigania go za ten czyn, przejawił w ten sposób swój udział w charakterze strony w sprawie i chociażby w I instancji nie występował na rozprawie w charakterze pokrzywdzonego, przysługuje mu prawo do założenia apelacji. (S. N. 2 K. 1962/37 11.4.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 671-672).*

493 § 1 lit. „b".

Art. 493 § 1 lit. b) K. P. K. dotyczy nowych dowodów, a nie nowych okoliczności. (S. N. 2 K. 1169/33 9.1.1934. — *G. S. W. 25/38 s. 390).*

493.

Przepis § 1 lit. „b" art. 493 K. P. K. dotyczy nowych dowodów, a nie nowych okoliczności, jakie mogłyby być znanym uprzednio dowodem (np. znanym poprzednio świadkiem) stwierdzone. (S. N. 1 K. 2056/37 17.2.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 672).*

496.

Skoro sąd odwoławczy, zgodnie z art. 496 § 1 K. P. K., uzna stawiennictwo oskarżonego na rozprawie za nieobowiązkowe, oskarżony z tym się zgodzi, a sąd tego zarządzenia na rozprawie przerwanej nie zmieni, to przepis art. 348 § 3 K. P. K. nie stwarza obowiązku powtórnego zawezwania oskarżonego na rozprawę w nowym terminie. (S. N. 1 K. 2153/37 11.1. 1938. — *Zb. K. 7/38 p. 164).*

505.

Złożenie przez oskarżonego wniosku o przyznanie mu prawa ubogich, zwalniającego od złożenia kaucji kasacyjnej, nie obejmuje implicite żądania wyznaczenia obrońcy z urzędu do złożenia wywodu kasacji, gdyż K. P. K. przepisuje inne terminy i odrębny zupełnie tryb załatwienia wniosków w tych dwóch kwestiach. (S. N. 2 K. 411/37 30.4.1937. — *O. S. P. 4/38 p. 167).*

507; 508.

Wobec niedopuszczalności zażalenia na odmowę prawa ubogich nie można kwestionowaniem słuszności tej odmowy uzasadniać zażalenia na nieprzyjęcie wywodu kasacji. (S. N. 2 K. 1858/37 19.1.1937. postan. — *Zb. K. 7/38 p. 177).*

514.

Z chwilą ustanowienia obrońcy do wywodu kasacji rzeczą samego obrońcy jest rozstrzygnąć, czy można złożyć wywód kasacji, brak natomiast podstaw prawnych do zwolnienia obrońcy z urzędu z powodu braku przyczyn do kasacji. W przypadku, gdy obrońca z urzędu oświadczy, przed upływem terminu do wywodu kasacji, iż wywodu tego nie wniesie z powodu braku podstaw do kasacji — prezes sądu może wyznaczyć oskarżonemu innego obrońcę. (S. N. 1 K. 2154/37 11.1.1938. — *Gł. Sąd. 7/38 s. 652).*

546.

Przepis art. 546 K. P. K. nie ma zostosowania do wyroku łącznego, wydanego w trybie art. 32 K. P. K. i 35 K. K. bez względu na wynik apelacji lub kasacji, założonej przez skazanego od takiego wyroku w czasie odbywania przez niego kary z poszczególnych prawomocnych wyroków, pochłoniętych wyrokiem łącznym. Przepis ten odnosi się do osób nieprawomocnie skazanych, pozbawionych wolności w trybie art. 165 K. P. K. (S. N. 1 K. 2737/37 18.1.1938 postan. — *Zb. K. 7/38 p. 175).*

—

3. USTAWY SZCZEGÓLNE.

a) R. Pr. R. 24.10.1934 (p. 851) o niektórych przestępstwach przeciw bezpieczeństwu Państwa.

12 § 1, 3; 23 lit. „b".

W myśl art. 12 § 1 i 3 rozp. Prez. R. P. z dnia 24.10.1934 r. działanie przestępne polega na nieumyślnym udzieleniu informacji wojskowych rządowi obcego państwa, podczas gdy działanie z art. 23 lit. „b" wymienionego rozporządzenia wkracza przeciwko zarządzeniom władzy, mającym na celu zapobieżenie ujawnieniu lub rozpowszechnieniu tajemnic państwowych względnie informacyj wojskowych.

Wobec zatem różnych przedmiotów, będących pod ochroną tych przepisów prawnych, nie jest wystarczające generalne rozprawienie się w wyroku z pojęciami winy nieumyślnej, która w każdym wypadku w innych zmierza kierunkach

O ile chodzi o wykroczenie z art. 23 lit. „b" rozp. Prez. R. P. z dnia 24.10.1934 r., to działanie przestępne tym przepisem objęte, jakkolwiek nie oparte nawet na zamiarze umyślnym, stanowi absolutne domniemanie działania nieumyślnego w postaci lekkomyślności (nieostrożności) zwłaszcza gdy podmiotem przestępstwa jest żołnierz, a okoliczności sprawy zdają się dowodzić, że forma zapytań, stawianych mu przekracza granice zwykłego zainteresowania osoby cywilnej tym co się w wojsku dzieje. (S. N. W. 344/37 9.12.1937. — *Wojsk. Prz. Pr. 3/38 p. 42).*

30.

Sąd Apelacyjny może rozpoznawać sprawę w 1. instancji o przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu Państwa niezależnie od tego, czy były one już osądzone przez Sąd rzeczowo niewłaściwy wobec nieważności takich orzeczeń z mocy samego prawa. (S. N. 2 K. 1634/37 3.12. 1937. — *Zb. K. 6/38 p. 146).*

—

b) Ust. 2.1.1936 (p. 1) o amnestii.

8 u. 2.

Przy zbiegu przestępstw, ulegających amnestii z przestępstwami amnestii nie ulegającymi, sąd może złagodzić orzeczoną za te przestępstwa karę łączną wtedy tylko, gdy kara ta jest wyższa od najcięższej z kar, wymierzonych za nieulegające amnestii przestępstwa i złagodzenie to nie może przekroczyć tej najcięższej z kar.

(S. N. W. 344/37 9.12.1937. — *Wojsk. Prz. Pr. 3/38 p. 41).*

—

c) D. Pr. R. 26.4.1936 (p. 249) w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi.

5.

Przepis art. 5 dekretu nie dotyczy wyłącznie zagranicznych środków płatniczych znajdujących się w kraju. Scedowanie przez obywatela polskiego, zamieszkującego w kraju, należności w banku zagranicznym na rzecz cudzoziemca tamże zamieszkałego za hipotekę uzyskaną na majątku położnym w kraju i należącym do obywatela polskiego, mającego rozrachunki ze wspomnianym cudzoziemcem stanowi przestępstwo dewizowe. (S. N. 3 K. 3160/37 21.3-12.4. 1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 674).*

8; 16.

Art. 16 dekretu dewizowego z 26 kwietnia 1936 r. (Dz. U. poz. 249) karze za „przekroczenie przepisów" natury czysto dewizowej oraz za przestępstwa, chociaż natury ogólnej lecz wyraźnie w tym artykule przewidziane, jak umyślne złożenie nieprawdziwych danych lub przedstawienie fałszywych dowodów w celu uzyskania pozwolenia na zakup i wywóz za granicę środków płatniczych, za czym wywóz np. 600 zł. na dwa paszporty jest formalnie dopuszczalny chociażby pieniądze te należały do jednej osoby.

Stan faktyczny przestępstwa z art. 8 dekretu z 26 kwietnia 1936 r. i § 12 rozp. Min. Skarbu z 24 lipca 1936 r. obejmuje: 1) wywóz za granicę krajowych lub zagranicznych środków płatniczych, 2) niezależnie od tego czy stanowią własność wywożącego, 3) przez osobę wyjeżdżającą za granicę, 4) w kwocie przewyższającej przewidziany § 12 rozp. do tego rodzaju paszportu kontyngent. (S. N. 3 K. 1783/37 14.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 171).*

16 pt. 1.

Przepis art. 16 ust. 1 dekretu Prez. Rzplitej z 26.4.1936 w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą nie daje żadnej podstawy ani w swej treści gramatycznej, ani w wykładni logicznej do wniosku, by do istotnych znamion przestępstwa z tego przepisu należała chęć zysku. W szczególności z faktu, że zastosowanie ust. 2 tegoż art. 16 dekretu jest uwarunkowane istnieniem dwu czynników, mianowicie winy nieumyślnej i braku chęci zysku, nie wynikają żadne wnioski a contrario w stosunku do ustępu 1 ani wskazówki interpretacyjne dla wykładni ustępu 1, nie budzącego żadnych wątpliwości co do swej treści. (S. N. 2 K. 2720/37 21.3.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 674).*

—

d) R. M. Sk. 24.7.1936 (p. 419) o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz obrocie zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi.

12.

Przekroczenie przepisu § 12 rozp. Min. Skarbu z 24 lipca 1936 r. (Dz. U. poz. 419), karalne z art. 16 dekretu dewizowego, stanowi nie przekroczenie przez osobę wyjeżdżającą za granicę ram jej prawa podmiotowego, lecz jedynie niedostosowanie ilości przewożonych za granicę środków płatniczych do rodzaju i ilości zgłoszonych paszportów.

Przez całkowitą wywożoną kwotę należy w myśl ust. 4 i 7 § 12 rozp. Min. Skarbu z 24 lipca 1936 r. (Dz. U. poz. 419) rozumieć faktycznie znajdującą się przy wyjeżdżającym za granicę kwotę środków płatniczych, a nie jego prawo do środków, które w danej chwili mogą być wywożone. (S. N. 3 K. 1783/37 14.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 171).*

Prawo administracyjne

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

Nowela do prawa przemysłowego.

Nowela do prawa przemysłowego z r. 1938 dodała do art. 142 prawa przem. nowy przepis, wedle którego za rzemiosło uważa się oprócz zawodów, zawartych w liście rzemiosł, także następujące rodzaje przemysłu koncesjonowanego: przedsiębiorstwa instalacyj wodociągowych i kanalizacyjnych, gazowych, elektrycznych i t. p.

Wymienione wyżej kilka rodzajów przedsiębiorstw nowela zaliczyła do „rzemiosł koncesjonowanych", postanawiając, że jeśli chodzi o te rodzaje rzemiosła — legitymacją (uprawnieniem) do ich prowadzenia nie będzie „karta rzemieślnicza", lecz „koncesja", uzyskiwana w trybie, przepisanym w art. 9—11 prawa przem. Tak samo ubiegający się o koncesję mają obo-

wiązek wykazania się dowodem umiejętności zawodowej, a nie dowodem, określonym dotychczas w art. 145 prawa przem.

W związku z wprowadzeniem do prawa przem. przez omawianą nowelę pojęcia „rzemiosło koncesjonowane“ należy jeszcze stwierdzić, że nowela nie rozciągnęła obowiązku uzyskiwania koncesji na nowe rodzaje przedsiębiorstw. Nowela przez wprowadzenie podziału na przemysł i rzemiosło koncesjonowane nie stworzyła żadnych nowych obowiązków dla już istniejących przedsiębiorstw odnośnego rodzaju. *(R. H.. Ślaski, — P. Gosp. 30/38 s. 1082).*

—

Sprawa anten zbiorowych.

Zastrzeżenia budzi zarówno podstawa prawna ok. M. S. W. z 29.3.1938 (omówionego w nr 5—6 N. M.), jak również nakazów, skierowanych do właścicieli domów, które powołują się na art. 347 R. Pr. R. o prawie budowlanym oraz rozporządzenia porządkowego Komisarza Rządu z 30.5.1938, opartego formalnie na art. 108 R. Pr. R. o organizacji i zakresie działania władz administracyjnych. Powołane przepisy nie dają podstawy do znanych urządzeń w kwestii anten zbiorowych. Poza tym akcja ta jest przedwczesna, gdyż badania techniczne nad ustaleniem właściwego typu anteny zbiorowej ukończone będą dopiero w końcu 1939 r. *(Jerzy Prączkowski — N. M. 7/38 s. 10).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

Właściwość do nakładania kar celem przymuszenia .

W związku z przekazaniem ściągania należności administracyjnych władzom skarbowym i uczynienia z tych władz „władz egzekucyjnych“ powstał pogląd jakoby na rzecz władz skarbowych odpadły również uprawnienia, przysługujące władzom administracji ogólnej do nakładania kar celem przymuszenia.

Autor wypowiada się jako przeciwnik samego poglądu, nie znajdującego, jego zdaniem, uzasadnienia pod względem prawnym. Władze skarbowe nabyły tylko te uprawnienia, które im przekazała ustawa z 1932 r., przenosząc na nie egzekucję względnie ściąganie należności administracyjnych. Natomiast postępowanie, które się wiąże z ustaleniem należności administracyjnej do władz skarbowych nie należy. Procedura związana ze stosowaniem kary pieniężnej celem przymuszenia jest taka, że karę nakłada starosta, a nie urząd skarbowy, — z zagrożeniem niezwłocznego jej ściągnięcia w razie oporu lub zwłoki i dopiero po ustaleniu przez właściwą władzę, że zagrożenie nie osiągnęło skutku, „kara pieniężna staje się wykonalna“ (art. 46 post. przym.) i nie ma już nawet potrzeby wysyłania do strony jakichkolwiek dalszych upomnień poprzedzających egzekucję.

W konkluzji swych wywodów autor stwierdza „a) że nałożenie kary celem przymuszenia jest niewątpliwie zarządzeniem egzekucyjnym, b) że zarządzenie to wydaje władza egzekucyjna i c) że władzą tą jest polityczna władza egzekucyjna, jako władza powołana do tych czynności przepisami postępowania przymusowego w administracji“. *(Jerzy Grzymała Pokrzywnicki — G. Adm. 14/38 s. 882-884).*

—

3. SAMORZĄD.

System kurialny w prawie wyborczym do ciał samorządowych a konstytucja polska.

Przedmiotem artykułu są rozważania na temat zamierzonego wprowadzenia systemu kurialnego w prawie wyborczym do ciał samorządowych. Autor mianowicie stara się odpowiedzieć na pytanie czy system taki jest „zgodny z zasadą równości prawa wyborczego, czy zasada ta jest zagwarantowana w Konstytucji z 23.4.1935 r. i czy wobec tego wprowadzenie kurii do prawa wyborczego odnośne związków samorządowych jest możliwe bez naruszenia postanowień Konstytucji.“

Na podstawie ściśle prawnej analizy poruszonego zagadnienia autor dochodzi do wniosku, „że wprowadzenie w prawie wyborczym do ciał samorządowych systemu kurialnego, opartego na wyznaniu, pochodzeniu, względnie narodowości obywateli, byłoby sprzeczne z Konstytucją.“ *(Mgr. Jerzy Tyborowski—G. Adm. 13/38 s. 818-822).*

—

Sytuacja miast Centralnego Okręgu Przemysłowego na terenie wopewództw Krakowskiego i Lwowskiego (region C).

Artykuł stanowi opracowanie materiałów, zebranych przez Inspektorów Związku Miast Polskich w maju r. b. w czasie objazdu miast, znajdujacych się w widłach Wisły i Sanu. Celem badań było zorientowanie się, jakie nowe potrzeby i zadania zjawiły się na tym terenie w związku z rozbudową przemysłu i jakie środki posiadają miasta, by móc swą gospodarkę dostosować do nowopowstającego stanu rzeczy.

Wnioski do jakich dochodzi autor na podstawie przeprowadzonych badań są następujące: „Miasta znajdujące się w widłach Wisły i Sanu

nie są przygotowane do przyjęcia nowych mieszkańców i zakładów przemysłowych. Nie posiadają one najkonieczniejszych urządzeń publicznych: dróg, szkół, mieszkań, zakładów użyteczności publicznej.

Zachodzi pilna potrzeba zaopatrzenia miast w niezbędne urządzenia, na co potrzebne są poważne kredyty."

Majątek miejski posiada dość poważną wartość i może stanowić dostateczne zabezpieczenie pożyczek. Ponieważ jednak trzeba wykonać inwestycje, nierentowne kredyty winny być udzielane na specjalnie dogodnych warunkach.

Dochody zwyczajne zaledwie wystarczają na pokrycie wydatków administracyjnych i to w rozmiarach niedostatecznych. Konieczne przeto jest natychmiastowe wzmocnienie finansów tych miast.

Stojąc wobec konieczności wykonania bardzo poważnych inwestycyj miasta na ogół nie posiadają ani własnego personelu technicznego, ani przygotowanych projektów, kosztorysów i t. p.

Inwestycje miejskie mają charakter podstawowy i mają na celu obsłużenie nowopowstających zakładów przemysłowych oraz potrzeb życiowych robotników, którzy w nich będą zatrudnieni. Wymaga to ścisłego skoordynowania prywatnych i państwowych poczynań inwestycyjnych z działalnością miast. *(St. Dębowski — Sam. M. 14-15/38 s. 951-963).*

—

4. PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE.

Państwowe Zakłady Wodociągowe na Górnym Śląsku.

Z okazji uroczystego otwarcia wodociągu z Maczek przez delegata Rządu Polskiego, w osobie p. Wiceministra Spraw Wewnętrznych Władysława Korsaka, autor, podkreślając znaczenie tej rozległej inwestycji techniczno-sanitarnej, która niewątpliwie przyczyni się do podniesienia ogólnych warunków kulturalnych i zdrowotnych ludności Śląska, przedstawia genezę powstania, podstawy prawne i zakres działania „Państwowych Zakładów Wodociągowych na Górnym Śląsku", utworzonych na mocy R. Pr. R. z 28.6.1924 (p. 569). *(Inż. Mgr. Zygmunt Rudolf — G. Adm. 14/38 s. 890-943).*

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Ust. 24.10.1919 (p. 478) w przedmiocie zmiany nazwisk.

4.

W przypadku, gdy nazwisko składa się z dwóch części jednej, nabytej z tytułu urodzenia i drugiej, nabytej z tytułu adoptacji, a dana osoba prosi o zezwolenie na zmianę, polegającą na ograniczeniu nazwiska tylko do jednej z tych części, każdemu, dla kogo ta właśnie część jest nazwiskiem, służy prawo bezwzględnego sprzeciwu w myśl art. 4 ustawy z 24 października 1919 r. (poz. 478 Dz. Ust.). (N. T. A. l. rej. 1292/35 17.1.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 707).*

—

b) Ust. 3.6.1924 (p. 481/33 r.) o poczcie, telegrafie i telefonie.

8; 11 lit. „a"—„c".

W uprawnieniu, przewidzianym w art. 11 lit. a)—c) ustawy z 3 czerwca 1924 o poczcie, telegrafie i telefonie (poz. 481/33 Dz. Ust.), do zakładania i utrzymywania w ruchu urządzeń telegraficznych i telefonicznych przewodowych do własnego użytku bez koncesji, mieści się również prawo do posiadania i używania tych urządzeń, bez potrzeby uzyskiwania na to zezwolenia przewidzianego w art. 8 powyższej ustawy. (N. T. A. l. rej. 9466/34 15.2.1938. — *O. P. A. 7-8/38 p. 2347).*

—

c) Ust. 15.7.1925 (p. 681) o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju.

12.

Obowiązek dostarczenia oficerom i żonatym podoficerom zawodowym na podstawie art. 12 ustawy z 15.7.1925, Dz. U. poz. 681, kwater stałych przez zarządy gmin może powstać również: w przypadkach, gdy dane osoby wojskowe posiadają mieszkania wynajęte, jeżeli mieszkania te są nieodpowiednie, a m. in. gdy opłacany za nie czynsz według oceny konkretnego przypadku jest nadmiernie wygórowany. (N. T. A. l. rej. 5170/34 15.10.1937. — *G. Adm. 14/38 s. 923).*

—

d) R. Pr. R. 7.6.1927 (p. 468) o prawie przemysłowym.

116; 126.

Fakt sporządzania z uczniami przemysłowymi dopiero po ustalonym w art. 116 prawa przemysłowego okresie pisemnej umowy, obejmują-

cej również ich pracę poprzednią, nie pozbawia tej pracy cech charakteru naukowego lub przygotowawczego. Przekroczenie zatem terminu, w których zgodnie z art. 116 pr. przemysł. należało ustalić po rozpoczęciu nauki przez uczniów przemysłowych jej warunki, może służyć jedynie za podstawę do odpowiedzialności karnej z art. 126 tegoż pr. przem., nie może jednak uzasadniać uznania uczniów za zwykłych robotników. (S. N. 3 K. 75/37 14.4.1937. — *O. S. P. 2-3/38 p. 123).*

—

e) R. Pr. R. 3.12.1927 (p. 934) o prawie łowieckim.

11.

Zgodnie z przepisem art. 11 prawa łowieckiego z 3 grudnia 1927 (poz. 934 Dz. Ust.) cudze drogi prywatne biegnące granicą gruntów należących do różnych właścicieli, wtedy tylko nie stanowią przerwy w ciągłości powierzchni obwodu łowieckiego, gdy służebność przechodu przez drogę przysługuje właścicielom gruntów, położonych po obu stronach drogi. (N. T. A. l. rej. 7111/32 13.12.1935. — *O. S. P. 2-3/38 p. 128).*

—

f) R. Pr. R. 16.2.1928 (p. 202) o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli.

174.

Władzą odwoławczą od nakazów, na mocy których władze gromadzkie nakładają na właścicieli gruntów obowiązek zwrotu kosztów uporządkowania ulic, na zasadzie art. 174 prawa budowlanego (poz. 202 Dz. U. z r. 1928), jest wskazana w ust. 2. powołanego przepisu państwowa władza nadzorcza. (N. T. A. l. rej. 2573/35 19.2.1937. — *Ż. P. 2/38 s. 19).*

262.

Wystawy względnie portale sklepowe traktować wypada, jako części budynku, ze stanowiska przepisów prawa budowlanego. (N. T. A. l. rej. 3907/35 4.1.1938. — *Gł. Sąd. 6/38 s. 528).*

333; 385; 395.

Sąsiadowi osoby, która prosi o zezwolenie na budowę, o ile on podnosi zarzuty przeciwko zamierzonej budowie, a zarzuty są oparte na przepisach prawa budowlanego i mają związek z posiadaną przezeń nieruchomością — przysługuje jako interesowanemu prawo wniesienia odwołania od orzeczenia władzy budowlanej, która wydaje zezwolenie na budowę. (N. T. A. l. rej. 7224/33 2.10.1936. — *Ż. P. 2/38 s. 19).*

415.

Przepisy miejscowe, wydawane na zasadzie art. 415 rozp. Prez. Rzp. z 16.2.1928 o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (poz. 202 Dz. U.) mogą odbiegać od przepisów, uchwalonych przez radę miejską tylko w sprawach niezasadniczych, przy czym takie odstąpienia mają być uzasadnione względami natury technicznej, prawnej albo finansowej, a w każdym przypadku podyktowane interesem publicznym.

Miejscowe przepisy, wprowadzone zarządzeniem Min. Spr. Wewn. z 13.7.1934, nie mają charakteru ani uchwały, powziętej przez radę miejską w myśl art. 43 ust. z 22.3.1933 o cz. zmianie ustroju samorządu terytorialnego (poz. 294 Dz. U.), ani statutu o pobieraniu opłat za korzystanie z urządzeń kanalizacyjnych.

Rozp. Pr. Rzpl. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (poz. 202/28 Dz. Ust.) nie nakazuje normowania przepisami miescowymi, przepisami także terminów wymiaru i poboru opłat kanałowych.

Zarządzenie Min. Spr. Wewn. z 13.7.1937.— a zwłaszcza jego §§ 28 i 62—67 jest bez specjalnej uchwały rady miejskiej — dostateczną prawną podstawą do pobierania opłat kanałowych. (N. T. A. l. rej. 3662/35, 6580/35, 6596/35 24.6.1936. — *Ż. P. 2/38 s. 19-20).*

—

g) Ust. 22.3.1929 (p. 16/30 r.) o zmianie nazwisk hańbiących, ośmieszających lub nielicujących z godnością ludzką.

Okoliczność, że zezwolenie na zmianę nazwisk utrudniłoby ustalenie tożsamości danej osoby w przyszłości, sama przez się nie zwalnia władzy od wynikającego z ustawy z 22 marca 1929 r .(poz. 16 Dz. Ust. z r. 1930) obowiązku udzielania tego zezwolenia w razie, gdy proszący o nie posiada nazwisko hańbiące, ośmieszające lub nie licujące z godnością człowieka. (N. T. A. l. rej. 2993/36 4.3.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 707).*

—

h) Ust. 11.3.1932 (p. 450) o zgromadzeniach.

25.

Samo przyrzeczenie zastosowania się do programu prawnie urządzonej uroczystości, która poprzedziła nielegalny pochód, złożone wobec organizatorów tej uroczystości, jak również znajomość jej programu nie stanowi jeszcze urządzenia nielegalnego zebrania pod postacią pochodu i nie uzasadnia odpowiedzialności za jego urządzenie, o ile oskarżony w pochodzie nie brał udziału w przedmiocie jego odbycia nie wydał żadnych zarządzeń. (S. N. 2 K. 1547/37 14.1.1938. — *Zb. K. 7/38 p. 170).*

27 lit. „b".

Wszystkie pochody, nie wymienione w art. 27 lit. b) ustawy z 11 marca 1932 r. (Dz. U.

poz. 450) o zgromadzeniach, o ile one służyć mają do zbiorowego publicznego zamanifestowania przez uczestników pochodu, uczuć, zapatrywań lub życzeń w jakieś kwestii, podlegają z mocy art. 2 ust. 2 w zw. z art. 27 lit. b) cyt. ustawy, przepisom o zgromadzeniach pod gołym niebem nawet, gdy pochody te odbywają się w formie swobodnej, nieuroczystej i chociaż nie nabierają zewnętrznie wymowy protestu publicznego, t. j. demonstracji. (S. N. 3 K. 1331/37 6.12.1937. — *Zb. K. 6/38 p. 148).*

—

i) R. M. P. H.w por. z M. Sk. 29.7.1932 (p. 637) w sprawie uyk. R. Pr. R. 30.6. 1932 (p. 543) o opłatach od uprawnień górniczych.

4.

Nakaz zapłaty opłat górniczych winien opiewać na konkretnie z imienia i nazwiska wymienionego płatnika. Jednak nakaz nie jest nieprawidłowy z powodu braku wyliczenia nominalnego wszystkich spadkobierców, dopóki pole górnicze nadal pozostaje w posiadaniu łącznym wszystkich spadkobierców. (N. T. A. l. rej. 30/35 3.3.1937. — *Prz. Pr. Adm. 3/38 p. 179).*

—

j) R. Pr. R. 25.9.1932 (p. 712) o wyk. praktyki lekarskiej.

12; 25.

Lekarz, który przed zastosowaniem nowego sposobu leczenia ograniczył się do ogólnikowego zapytania chorego, czy godzi się na poddanie go eksperymentowi, bez dokładnego poinformowania go, że zamierzony sposób leczenia musi wywołać u niego poważniejsze zaburzenia zdrowia i dotkliwy ból przez dłuższy okres czasu, zaś skutek tego leczenia jest niepewny i wątpliwy, ponosi odpowiedzialność cywilną za wszelkie ujemne skutki leczenia, wynikłe u chorego. (S. N. C. II. 885/37 6.9.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 291).*

—

k) Ust. 16.3.1933 (p. 163) o Funduszu Pracy.

19.

Opłatom z art. 19 ustawy o Funduszu Pracy (poz. 163/33 Dz. Ust.) nie podlegają bilety wstępu na wystawy i targi gospodarcze w rozumieniu § 1 rozporządzenia min. z 13 kwietnia 1928 poz. 501 Dz. Ust. (N. T. A. l. rej. 4122/36 12. 4.1938 — *O. P. A. 7-8/38 p. 2324).*

26.

Opłaty od czynszu dzierżawnego na Fundusz Pracy na zasadzie art. 26 ustawy z 16 marca 1933 poz. 163 Dz. Ust. ponosi zgodnie z § 15 rozp. wykon. z 31 marca 1933 poz. 176 Dz. Ust. właściciel nieruchomości także wtenczas, gdy nieruchomość jest użytkowana przez inna osobę. (N. T. A. l. rej. 1671/37; 4489/37 15.6.1938. — *O. P. A. 7-8/38 p. 2325).*

—

l) R. M. S. Wojsk. 29.7.1933 (p. 489) o dodatkach i premiach aeronautycznych.

2.

Niezachowanie terminu rocznego z ust. 2 § 2 rozp. Min. Spraw Wojsk. z dnia 29.VII. 1933 r. (Dz. U. R. P. poz. 189/33) nie uchyla ważności zaliczenia do klasy personelu latającego, gdyż termin ten posiada charakter terminu porządkowego. (N. T. A. l. rej. 52/34 26.11.1937. — *Wojsk.Prz. Pr. 3/38 s. 61).*

—

m) Ust. 13.3.1934 (p. 323) o filmach i ich wyświetlaniu.

2; 29.

Przedsiębiorstwo sprzedaży i wynajmu filmów, które powstało faktycznie przed ogłoszeniem ustawy z 13 marca 1934 poz. 323 Dz. Ust., lecz nie zostało w myśl art. 7 prawa przemysłowego (poz. 468/27 Dz. Ust.) zgłoszenie u władzy przemysłowej, wymaga w myśl art. 2 i 29 wspomnianej wyżej ustawy z 13 marca 1934 uzyskania koncesji. (N. T. A. l. rej. 3659/35 3.12.1937. — *O. P. A. 6/38 p. 2277).*

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

B1. POLSKA POŁUDNIOWA.

a) Ust. 16.12.1906 (Dz. p. p. nr 1/1907 r.) o ubezpieczeniu pensyjnym.

70.

Przeniesienie ogółu ubezpieczeń według § 70 ustawy o ubezpieczeniu pensyjnym z 16 grudnia 1906 (austr. dz. u. p. nr 1 z 1907) z jednego zakładu zastępczego na inny z dniem 1 lipca 1924, w którym weszło w życie rozporzadzenie Prez. Rz. P. z 28 czerwca 1924 (poz. 572 Dz. U.), wymaga przeliczenia rezerw premiowych według zasad waloryzacyjnych tego rozporządzenia. (N. T. A. l. rej. 1434/31 16. 1.1936. — *O. S. P. 4/38 p. 192).*

—

b) Ust. 18.12.1906 (Dz. p. p. nr 5/1907).

W postępowaniu, wdrożonym wskutek wniosku o udzielenie koncesji na nową aptekę publiczną, a toczącym się według przepisów ustawy z 18 grudnia 1906 nr 5 austr. Dz. U. P. ex 1907, właściciele aptek już istniejących nie

mają legitymacji do kwestionowania potrzeby nowej apteki. (N. T. A. l. rej. 5862/35 28.1. 1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 706-707).*

—

B2. GÓRNY ŚLĄSK.

a) Ust. 8.2.1928 (p. 46/33 r.) o Śląskim Funduszu Gospodarczym.

2.

Uiszczanie przez lokatorów łącznie z czynszem w myśl statutów m. Cieszyna opłaty za czyszczenie miasta, wywóz śmieci i kanałowe nie stanowią części czynszu w rozumieniu art. 2 ustawy z 8 lutego 1928 o Śląskim Funduszu Gospodarczym poz. 46/33 Dz. Ust. Śl. (N. T. A. l. rej. 5550/35 30.3.1938. — *O. P. A. 7-8/38 p. 2326).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) R. Pr. R. 22.3.1928 (p. 341) o post. administracyjnym.

61; 66.

Prawo o postępowaniu administracyjnym nie zawiera przepisu, któryby bezwzględnie nakazywał władzy administracyjnej przesłuchiwanie świadków pod przysięgą, pozostawiając kwestię zarządzenia przesłuchania świadka pod przysięgą ocenie władzy.

Władza administracyjna, poza przypadkiem zarządzenia rozprawy ustnej, nie ma obowiązku przesłuchiwania świadków wyłącznie w obecności stron. (N. T. A. l. rej. 1690/36 24.2.1938. — *Prz. U. S. 6/38 p. 100).*

75; 78.

Decyzja władzy, zarządzająca zwrot nadpłaconej emerytury winna zawierać uzasadnienie tak co do powodów powstania nadpłaty, jak i co do obliczenia wysokości kwot niezależnie wypłaconych tytułem zaopatrzenia. (N. T. A. l. rej. 3905/35 31.1.1938. — *N. Pal. 7-8/38 s. 359).*

91.

Niezakomunikowanie stronie przez władzę orzekającą wniesionego przez drugą stronę odwołania; niewyznaczenie stosownego terminu do zapoznania się z tym odwołaniem stanowi wadliwość postępowania w myśl art. 91 rozporządzenia Prez. Rzplitej o postępowaniu administracyjnym. (N. T. A. l. rej. 5128/36 31.1. 1938. — *Prz. U. S. 6/38 p. 101).*

101 lit. „b".

Na podstawie art. 101 p. b) rozporządzenia o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.) może być uchylona jako nieważna każda decyzja, która jest oczywiście sprzeczna z wyraźnym przepisem ustawy. (N. T. A. l. rej. 9177/32 25. 11.1935. — *O. P. A. 7-8/38 p. 2338).*

101 lit. „b".

Mylna wykładnia przepisów prawnych, zastosowana przez władzę orzekającą, nie uprawnia władzy nadzorczej do uchylenia decyzji na zasadzie art. 101 p. b) rozporządzenia o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.). (N. T. A. l. rej. 6142/33 15.12.1936. — *O. P. A. 7-8/38 p. 2339).*

101 lit. „b".

Orzeczenie, którym w okresie, kiedy nie były jeszcze zorganizowane pedagogia państwowe ani ustalony program nauczania w tych szkołach, kurator okręgu szkolnego zezwolił szkole prywatnej na używanie nazwy „pedagogium", przedstawia się jako pozbawione jakiejkolwiek podstawy prawnej w rozumieniu art. 101 p. b) rozporządzenia o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.). (N. T. A. l. rej. 1790/ 33 4.6.1936. — *O. P. A. 7-8/38 p. 2340 Gl. Marian Zimmermann).*

101 lit. „e".

Do uchylenia decyzji na podstawie art. 101 p. e) rozporządzenia o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.) nie wystarcza sama tylko niezgodność decyzji z prawem, lecz wymagany jest wyraźny przepis, że dana decyzja jest nieważna. (N. T. A. l. rej. 1064/35 9.4.1937. — *O. P. A. 7-8/38 p. 2341*[1]).

—

b) R. Pr. R. 27.10.1932 (p. 806) o N.T.A.

1.

Wydawane przez Naczelną Izbę Lekarską zarządzenia i orzeczenia nie należą do kategorii zarządzeń lub orzeczeń administracji samorządowej w rozumieniu art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 27 października 1932 r., poz. 806 Dz. Ust., i, jako takie, nie podlegają zaskarżeniu przed N. T. A. (N. T. A. l. rej. 4360/37 17.1.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 707).*

—

c) R. Pr. R. 24.9.1934 (p. 776). Prawo o post. wywłaszczeniowym.

5.

Wobec brzmienia art. 5 prawa o postępowaniu wywłaszczeniowym z 24 września 1934 (Dz. Ust. poz. 776) pozew wytoczony w sprawie o ustalenie odszkodowania za wywłaszczenie winien być odrzucony z powodu niedopuszczalności drogi procesu cywilnego. (S. A.

[1]) Drugą tezę z tego wyroku umieściliśmy pod 4/129.

Warszawa I Cz. 531/36 11.12.1936. — *O. S. P. 2-3/38 p. 103 Gl. Dr Stanisław Ehrlich).*

52 § 1.

Decyzja powiatowej władzy administracji ogólnej, nakazująca czasowe zajęcie cudzej nieruchomości, nie jest ostateczna w administracyjnym toku instancyj (art. 52 § 1 prawa o postępowaniu wywłaszczeniowym poz. 776/34 Dz. Ust.).

Zakreślenie przez władzę terminu dla dokonania pewnych robót nie stanowi samo przez się nagłej potrzeby, będącej jednym z warunków art. 52 § 1 prawa o postępowaniu wywłaszczeniowym dla uzasadnienia czasowego zajęcia nieruchomości. (N. T. A. l. rej. 6019/35; 1411/36 30.10.1937. — *O. P. A. 7-8/38 p. 2342 Gl. W. Capiński).*

—

3. PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE.

A. POLSKIE KOLEJE PAŃSTWOWE.

a) R. R. M. 4.7.1929 (p. 448) o zaopatrzeniu emerytalnym etatowych pracowników „P. K. P.", ich wdów i sierot i odszkodowaniu za nieszczęśliwe wypadki.

0.

Wdowa po pracowniku kolejowym, która zastrzega sobie prawo do pensji wdowiej na wypadek ponownego owdowienia, w myśl przepisów, obowiązujących przed wejściem w życie rozporządzenia Rad Ministrów z dnia 4 lipca 1929 r. poz. 448 Dz. Ust., t. j. przed dniem 1 września 1929 r., zachowuje to prawo i po wejściu w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 lipca 1932 r., poz. 577 Dz. Ust. (N. T. A. l. rej. 10996/34 28.1.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 703).*

—

b) R. R. M. 8.7.1932 (p. 577) o zaopatrzeniu emerytalnym etatowych pracowników „P. K. P.", ich wdów i sierot i odszkodowaniu za nieszczęśliwe wypadki.

3 u. 4; 46.

Pełnienie przez pracownika kolejowego jednej ze służb wymienionych w ust. 4 § 3 rozporzadzenia Rady Ministrów z dnia 8 lipca 1932 r. Dz. Ust. R. P., poz. 577, nie stoi na przeszkodzie, jako przerwa, zaliczeniu ----zednej służby państwowej policzalnej bezpłatnie na podstawie § 46 tegoż rozporządzenia. (N. T. A. l. rej. 9218/33 5.10.1937. — *R. P. E. S. 3/38 s. 703).*

—

c) R. R. M. 28.1.1934 (p. 74) o zaopatrzeniu emerytalnym i odszkodowaniu za nieszczęśliwe wypadki pracowników przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe".

46 u. 2.

Do pracowników kolejowych, pełniących służbę w dniu wejścia w życie rozp. Rady Ministrów z dnia 28.1.1934, poz. 74 Dz. Ust., stosuje się przepis ust. II § 46 tegoż rozp. również w wypadkach przeniesienia ich w stan spoczynku, jeżeli zgłoszenie o zaliczenie wymienionych tamże okresów służby dokonali oni wprawdzie już po ustąpieniu ze służby czynnej, jednak w okresie 2 lat, wskazanych w tymże przepisie. (N. T. A. l. rej. 707/35 10.1. 1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 703).*

—

B. POLSKA POCZTA, TELEGRAF i TELEFON.

a) R. R. M. 1.1.1934 (p. 25) o stosunku służbowym pracowników państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon".

60—62.

Przepisy rozdziału VI rozp. Rady Ministrów z dnia 1 stycznia 1934 r. o stosunku służbowym pracowników państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon" (Dz. U. nr 4 poz. 25), przewidującego tryb pociągnięcia pracownika P. P. T. T. do odpowiedzialności majątkowej za szkodę, wynikłą z jego winy dla Skarbu Państwa lub P. P. T. T. z powodu jego czynności lub zaniedbania czynności służbowych — stosują się też do pracowników emerytowanych.

Na terenie b. dzielnicy pruskiej droga procesu cywilnego w przedmiocie odpowiedzialności majątkowej pracowników P. P. T. T. z powodu ich czynności służbowych jest dopuszczalna tylko dla powództw pracowników przeciw P. P. T. T. i to po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego, przewidzianego w ustawie z dnia 31 marca 1873 r. o urzędnikach Rzeszy (w brzmieniu obwieszczenia z dnia 18 maja 1907 r., Dz. U. Rz. str. 245) i w §§ 60—62 rozp. Rady Ministrów z dnia 1 stycznia 1934 r. o stosunku służbowym pracowników państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon" (Dz. U. nr 4 poz. 25). (S. N. C. III. 1144/35 22.10.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 299*[1]*).*

[1]) Teza z powyższego wyroku była drukowana pod 3/807; wobec tego jednak — że teza B. O. jest kompletniejsza — podajemy ją również.

62 u. 2.

Z przepisów § 62/2 nakładającego na P. P. T. T. obowiązek procesowy dowodu winy i szkody, wynika, że przedmiotem postępowania sądowego nie jest badanie trafności orzeczenia administracyjnego, lecz samoistna kwestia winy i powstałej stąd szkody. (S. N. C. II. 1625/37 11.4.1938. — *Prz. Sąd. 8/38 p. 503).*

—

b) R. R. M. 1.1.1934 (p. 26) o uposażeniu pracowników państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon".

29.

W myśl § 29 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 stycznia 1934 r. poz. 26 Dz. Ust prawo do zasiłku wyrównawczego, przyznanego z dniem 1 lutego 1934 r. ulega tylko zawieszeniu na czas otrzymania dodatku funkcyjnego. (N. T. A. l. rej. 8149/34 11.10.1937.— *R. P. E. S. 3/38 s. 702).*

—

4. SAMORZĄD.

Terytorialny.

A. USTAWY JEDNOLITE.

USTRÓJ.

a) D. N. P. 4.2.1919 (p. 140) o samorządzie miejskim.

4.

Art. 4 dekretu o samorządzie miejskim (Dz. Pr. z 1919 r. poz. 140) nie odnosi się do mienia gromady wiejskiej). (S. N. C. I. 549/37 17.6.1937. — *Zb. C. 6/38 p. 267).*

—

b) Ust. 23.3.1933 (p. 294) o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego.

69 u. 4.

Przy powzięciu uchwały rady miejskiej w myśl art. 69 ust. 4 ustawy z 23 marca 1933 o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego poz. 294 Dz. Ust., ustalenie quorum winno się odbywać na podstawie faktycznej ilości radnych i członków zarządu miejskiego, nie zaś ustawowej. (N. T. A. l. rej. 3660/34 30.12. 1937. uchw. Kol. Zw. — *O. P. A. 7-8/38 p. 2343).*

—

FINANSE.

a) Ust. 11.8.1923 (p. 884/32 r.) o tymcz. uregulowaniu finansów komunalnych.

28 u. 1.

Oddanie w dzierżawę osobie trzeciej prawa poboru opłat na ubój w rzeźni miejskiej, należnych gminie na podstawie odnośnego statutu, nie odbiera tym opłatom charakteru komunalnej daniny publicznej. (N. T. A. l. rej. 4149/34 23.3.1938. — *O. P. A. 4-5/38 p. 2221).*

—

b) R. Pr. R. 24.10.1934 (p. 846) o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych.

14 u. 2 pt. 3.

Przepisy wymienionego na wstępie rozporządzenia nie nałożyły na centralną komisję obowiązku brania pod uwagę ewentualnych ulg, przyznanych już poprzednio związkowi samorządowemu na mocy rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 12 lipca 1935 r. (Dz. Ust. nr 51, poz. 353). (N. T. A. l. rej. 1667/36 27.1.1938. — *Prz. U. S. 6/38 p. 104*[1]*).*

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

USTRÓJ.

B1. POLSKA POŁUDNIOWA.

Ust. 13.3.1889 (Dz. U. Kraj. nr 24) gminna.

33.

Zasadniczym warunkiem wszczęcia przez władzę administracyjną postępowania w trybie § 33 ustawy z dnia 13-go marca 1889 roku, celem ustalenia winy gminy miejskiej zaniedbania obowiązków względem policji miejscowej — jest wymóg istnienia szkody poniesionej przez obywatela skutkiem powyższego zaniedbania. (N. T. A. l. rej. 1084/34 12.4.1938. — *N. Pal. 7-8/38 s. 362).*

—

B2. POLSKA POŁUDNIOWA i ZACHODNIA.

R. M. S. W. 6.12.1934 (p. 960) w sprawie reg. wyborczego do zarządu gminnego na obszarze woj. krakowskiego, lwowskiego, pomorskiego, poznańskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego.

8.

Zasada tajności głosowania przy wyborach

[1]) Poprzedzające ten, dwa pierwsze ustępy niniejszego orzeczenia za O. P. A. wydrukowaliśmy pod 2/926.

do zarządu gminnego (§ 8 regulaminu wyborczego poz. 960/34 Dz. Ust.) nie może pozbawiać wyborcy, który wniósł protest przeciw ogłoszonemu wynikowi wyborów, możności udowadniania zarzutów, podniesionych w proteście wyborczym, drogą własnych zeznań. (N. T. A. I. rej. 5224/35 30.11.1937. — *O. P. A. 6/38 p. 2287).*

—

B3. POLSKA ZACHODNIA.

Ust. 30.7.1899 (Zb. Ust. pr. s. 141) dotycząca urzędników komunalnych.

9; 10.

Urzędnik przyjęty na próbę staje się w razie nieotrzymania szczególnej nominacji po upływie czasu próbnego na okres 3-letni urzędnikiem za wypowiedzeniem, jeżeli statut stanowi, że każdy urzędnik przyjęty na dożywocie przebyć musi poprzednio to 3-lecie. (S. N. C. III. 2034/36 21.12.1936. — *W. Pr. 3/38 p. 102).*

—

Wyznaniowy.

A. USTAWY JEDNOLITE.

USTRÓJ.

R. M. W. R. O. P. 24.10.1930 (p. 592) w sprawie reg. wyborczego dla wyboru organów gmin wyznaniowych żydowskich na obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem woj. śląskiego.

63; 75.

Przez ostateczne ustalenie składu nowowybranych organów zarządzających w gminach wyznaniowych żydowskich, o którym mówi § 75 regulaminu wyborczego z 24 października 1930 r. (poz. 592 Dz. Ust.), rozumieć należy te zmiany w składzie wspomnianych organów, które przejawiają się w ustąpieniu niektórych wybranych członków i wejściu w ich miejsce zastępców z odpowiednich list.

Te postanowienia § 63 cytowanego powyżej regulaminu wyborczego, które ograniczają liczbę zastępców członków rady gminy wyznaniowej do liczby członków, wybranych z danej listy kandydatów, nie pozostają w sprzeczności z wypowiedzianą w art. 16 prawa o organizacji gmin wyznaniowych żydowskich zasadą proporcjonalności wyborów (poz. 500 Dz. Ust. z r. 1928). (N. T. A. I. rej. 8904/34 15.6.1937. — *Gł. Sąd. 7/38 s. 655).*

—

FINANSE.

R. M. W. R. O. P. 9.9.1931 (p. 698) w sprawie gospodarki finansowej gmin wyznaniowych żydowskich.

Pozycje budżetu gminy wyznaniowej żydowskiej, obejmujące wynagrodzenie funkcjonariuszów gminnych, władza nadzorcza winna oceniać ze stanowiska umów, zawartych między gminą wyznaniową i jej funkcjonariuszami. (N. T. A. I. rej. 6534/36 24.2.1938. — *R. P. E. S. 3/38 s. 706).*

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Przepisy policyjno - budowlane dla gmin miejskich i uzdrowisk, uznanych za posiadające charakter użyteczności publicznej (Dz. U. R. P. z 5 marca, nr 23, r. 1928. Rozp. Prez. Rzeczp. poz. 202 z 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym), Warszawa 1938, s. 16.

Prawo korporacyjno-zawodowe

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. SĘDZIOWIE.

Z rozważań nad sprawą niezawisłości sędziowskiej.

W sądownictwie zagranicznym i naszym powtarzają się od szeregu lat wysiłki w kierunku wywalczenia pełnej niezawisłości sędziowskiej i ustawowego i życiowego jej zagwarantowania. Uwzględnienie odnośnych postulatów przyczyniłoby się niewątpliwie do postawienia zasady niezawisłości na odpowiednim piedestale, ale trwałe utrzymanie jej zależy od atmosfery — przede wszystkim moralnej — społeczeństwa.

Należy zdać sobie sprawę, że niezawisłość jest równie ważna w dziedzinie sądownictwa karnego co i cywilnego. Na koniec: dla zasady pełnej i rzeczywistej niezawisłości sędziowskiej warunki ukształtują się korzystniej, gdy prawo odzyska dawniejszą dominującą rolę w społeczeństwie. *(Karol Kowalski — Cz. Sędz. 4/38 s. 177-82).*

—

Chcemy korzystać z postępów wiedzy.

Autor zastanawia się nad środkami, któreby umożliwiły sędziom i prokuratorom dalsze kształcenie się. Inicjatywa jednostki tu nic wystarczy. Największym wrogiem dalszych studiów naukowych jest przeciążenie sędziów i prokuratorów pracą; radykalne usunięcie tego jest nieaktualne, chodzi o to, aby w miarę możności zjawisku temu zapobiec. Dalszym środkiem (raczej psychicznym, pobudzającym) jest urządzanie odczytów wybitnych prawników, a wreszcie rozbudowanie łatwo przystępnych bibliotek. *(Alfred Laniewski — Cz. Sędz. 4/38 s. 201-3).*

—

Partyjne szkolenie aplikantów sądowych.

Konsekwencją dwu podstawowych zasad życia prawniczego w Niemczech, a mianowicie, że prawem jest to, co jest korzystne dla narodu, zaś bezprawiem to, co narodowi przynosi szkodę, oraz, że uosobieniem narodu jest partia narodowo-socjalistyczna — jest wprowadzenie (R. niem. Min. Spr. 13.4.1935) przeszkolenia przyszłych sędziów we władzach partii narodowo-socjalistycznej. Czy dany aplikant nadaje się na taką praktykę — orzeka Państwowe Biuro Prawne. Jeżeli posiada partyjne kwalifikacje, może przejść wyszkolenie w partyjnych kierownictwach: państwa, okręgu, czy powiatu, lub w zakładach prawa publicznego. Praktyka w Biurze Prawnym Partii odbywa się w ten sposób, że aplikant przechodzi wyszkolenie u wszystkich urzędników Biura po kolei. Poznaje ogólny zarząd Partii, jej prawny charakter , bierze udział w rozwiązywaniu różnych przypadków prawnych. Dalej przechodzi do Biura polityki prawnej, gdzie winien wykazać inicjatywę, oraz wyrobienie prawnicze. Ma tam możność współpracować w tworzeniu prawa narodowego przez przygotowywanie projektów ustaw. W Biurze piśmiennictwa prawniczego poznaje znaczenie narodowo-socjalistycznego piśmiennictwa i współpracuje nad usuwaniem z niego obcych naleciałości. Wreszcie poznaje całokształt pracy prawniczej Partii. System szkolenia sędziów jest więc w Niemczech zupełnie inny, niż we wszystkich państwach cywilizowanych. Wszędzie uświęcona dotychczas była zasada odcięcia sędziów od polityki; — w Niemczech wprowadza się zasadę partyjnego ich szkolenia. *(Stanisław Zabierowski — Wsp. M. Pr. 6-8/38 r.).*

—

3. NOTARIUSZE.

W obronie przymusu notarialnego (w związku z atakami w Małopolsce Wschodniej).

W Małopolsce Wschodniej w ostatnich czasach wzmogły się ataki na przymus notarialny w zakresie obrotu nieruchomościami. Wystąpienia niektórych organów lokalnej prasy („Wola i Czyn“, „Wieś i Państwo“), tudzież wystąpienia pewnych osobistości, jak np. prezesa Izby Rolniczej we Lwowie, operujące często hasłami obiektywnie fałszywymi i o charakterze demagogicznym („przymus notarialny to zbędny ciężar dla wsi! — bez przymusu chłop miał się lepiej!“ i t. p.) stwarzają zatrutą atmosferę w tej dziedzinie i dają fałszywe pozory poważnej opinii publicznej. Dlatego też niezbędne jest uświadomienie sobie stanu faktycznego w tej kwestii i rzeczowa obrona wymogu formy notarialnej dla aktów dotyczących obrotu nieruchomościami.

Przymus notarialny zabezpiecza: 1) bezpłatne dla Państwa, punktualne i uczciwe ściąganie należytości stemplowych i komunalnych; 2) przestrzeganie przepisów niezbędnych dla obrony kraju i dobra Państwa w ogólności, jak przepisów o pasie granicznym, o ograniczeniach parcelacji i wielu innych; 3) interes obu stron zawierających umowę, zatem porządek prywatno-prawny; 4) utrzymanie w porządku stanu hipotecznego, który w ostatnich 4 latach dzięki przymusowi notarialnemu znakomicie się poprawił. Jedynym zarzutem przeciwko przymusowi notarialnemu jest demagogiczne hasło: „bronimy rolnika, dla którego przymus jest zbyt drogi“. Jak dalece nieszczery jest ten zarzut świadczy taryfa adwokatów lwowskich z r. 1925. Wedle § 3 lit. C. tej taryfy *najniższe* wynagrodzenie za sporządzenie kontraktów kupna, zamiany, darowizny, najmu, dzierżawy itd. wynosiło do wartości 10.000.— zł. — 3%, zaś od nadwyżki — 2%. Otóż ta taryfa minimalna znacznie przewyższała obecną taksę notarialną i przetrwała okres największego nasilenia kryzysu. Okres przed r. 1934 to okres stanu bezprawia, zupełnego chaosu prawnego, okres niezliczonych procesów gruntowych rujnujących obie wiodące spór strony, wprowadzane w błąd i wykorzystywane przez roje pokątnych „doradców“... prawnych. Przy parcelacjach występuje jako strona czynnik słaby

ekonomicznie, nieobeznany z prawem, przepisami, formalnościami, który potrzebuje opieki i ochrony, aby nie paść ofiarą. Kto może lepiej funkcje te wypełniać i uczestniczyć w przebudowie ustroju rolnego, jak nie notariusz, dzięki swym kwalifikacjom zawodowym i prerogatywom danym mu przez Państwo, jako osobie publicznego zaufania. Dlatego też zwalczać przymus notarialny w tym względzie — to wracać do dawnego chaosu i niepewności prawnej, a nawet bezprawia. Walka z art. 82 prawa o notariacie, której centrum mieści się w pewnych grupach mniejszościowych ziem południowo-wschodnich, jest w pierwszym rzędzie walką przeciw porządkowi prawnemu, a dopiero w dalszym ciągu przeciw przymusowi notarialnemu i notariatowi. Rola notariusza-polaka na wymienionych ziemiach, rola czynnika ładu i bezpieczeństwa porządku prawnego ma dużo większe znaczenie, niż się to powierzchownie mnienia. *(Prz. Not. 15-16/38).*

—

Ustalenie imion i nazwisk stron.

Ludność zamieszkała na kresach wschodnich przeinacza często do niepoznania brzmienie swoich imion i nazwisk, sprawiając tym wiele kłopotu notariuszom, obowiązanym przy aktach stwierdzać tożsamość stawających. Rada Notarialna w Lublinie nakazała w związku z tym, aby do aktów wpisywać brzmienia prawidłowe, a nie skażone. Takie rozstrzygnięcie kwestii nasuwa wątpliwości, ze względu na możliwość nieporozumień. Słuszniejsze wydaje się podawanie również i brzmień skażonych z zaznaczeniem, iż oba wskazują identyczną osobę. Przypadki żądania niekiedy przez Sąd dodatkowego poświadczenia tej identyczności przez sołtysa czy wójta są nieuzasadnione prawnie i niepotrzebnie obniżają prestiż notariusza. Nie uchybi też notariusz przepisom prawa o notariacie, jeśli tożsamość osoby określi poza tym przy pomocy dodatków, wskazujących np. czyim jest ona synem czy córką, a w odniesieniu do kobiet zamężnych posłuży się i brzmieniem nazwiska panieńskiego, ew. i z pierwszego małżeństwa. Końcówek panieńskich -ówna czy -anka należałoby lepiej unikać i podawać nazwisko bez nich, natomiast końcówki mężatek -owa są bardzo wskazane. Odczuwa się brak stosownych zarządzeń właściwych czynników w tej sprawie. *(Józef Pawłowicz, Prz. Not. 15-16/38).*

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

2. ADWOKACI.

Prawo o ustroju adwokatury.

15.

Odmowa ze strony adwokata, wyznaczonego do obrony na prawie ubogich wniesienia pozwu, oparta na dokładnym zbadaniu podstaw do wniesienia pozwu i na przekonaniu się o bezzasadności roszczenia oraz zupełnym braku widoków pomyślnego przeprowadzenia sprawy, jest usprawiedliwiona i nie można jej uznać za zaniedbanie obowiązków. (W. W. p. 36 14.5. 1938. — *Pal. 7-8/38 s. 796).*

15.

Władze korporacyjne mogą wszcząć kroki przeciwko adwokatowi wtedy, gdy ujawniono po jego stronie niedopuszczalną nieznajomość przepisów prawa lub rażące zaniedbanie obowiązków obrończych. (W. W. p. 21 14.5.1938.— *Pal. 7-8/38 s. 795).*

43.

Każda uchwała rady adwokackiej powinna zawierać uzasadnienie faktyczne i prawne. Nieumotywowanie uchwały rady adwokackiej uniemożliwia Wydziałowi Wykonawczemu Naczelnej Rady Adwokackiej ustosunkowanie się Wydz. Wyk. do zasadności czy też bezzasadności uchwały. W tym stanie sprawy Wydz. Wyk. ma podstawę do zażądania od rady adwokackiej niezwłocznego sporządzenia i nadesłania N. R. A. motywów zaskarżonej uchwały. (W. W. p. 18 14.5.1938. — *Pal. 7-8/38 s. 796).*

46 pt. 5.

Jeśli wyrokiem sądowym orzeczona została co do adwokata utrata praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, stosownie do art. 46 p. 5 Prawa z 1932 r .rada adwokacka zarządzić powinna wykreślenie go z listy adwokatów. Z przynależnością do adwokatury jest połączone między innymi, pomijając jej charakter publiczny, prawo udziału w organach samorządu adwokackiego, a tym samym w wyrażeniu woli zbiorowej i już choćby z tego względu adwokat pozbawiony praw obywatelskich nie może być członkiem palestry. (W. W. p. 17 14.5.1938. — *Pal. 7-8/38 s. 796).*

61.

Jedynie rażąca ignorancja przepisów prawnych może być powodem wszczęcia sprawy dyscyplinarnej przeciwko adwokatowi, sposób zaś interpretowania przepisów prawnych nie podlega kontroli władz korporacyjnych. (W. W. p. 16 19.3.1938. — *Pal. 4/38 p. 34).*

78.

Dochodzenie dyscyplinarne, związane ze sprawami honorowymi, a więc wyjątkowo drażliwymi, powinny być prowadzone ze szczególnym pośpiechem. (W. W. p. 51 19.3.1938. — *Pal. 4/38 p. 35)*.

95

Dopóki istnieje prawomocny wyrok Sądu Dyscyplinarnego, skreślający adwokata z listy adwokatów, o restytucji praw adwokata nie może być mowy, zaś ingerencja w tym przedmiocie rady adwokackiej okręgowej i Naczelnej Rady Adwokackiej nie może mieć miejsca w myśl art. 95 Prawa z 1932 r. (W. W. p. 13 14.5.1938. — *Pal. 7-8/38 s. 796)*.

105.

Wprawdzie prawo o ustroju adwokatury nie przewiduje udzielenia aplikantom urlopów, nie wymaga jednak nieprzerwanej aplikacji. Jeżeli aplikant wstępuje o urlop celem zajęcia się pracą w banku, stojącą w związku z jego zawodem prawniczym, i nie ubliżającą stanowisku aplikanta — nie ma przeszkód po temu, by udzielić mu urlopu z zastrzeżeniem, że czas pracy w banku nie będzie wliczony do okresu aplikacji. (W. W. p. 8 19.3.1938. — *Pal. 4/38 p. 38)*.

107.

Zawodowe wykonywanie czynności parcelacyjnych w rozumieniu ustawy z dn. 28 grudnia 1925 r. o wykonywaniu reformy rolnej, bez względu na to, czy czynności tego rodzaju leżą w zakresie praktyki adwokackiej, i bez względu na charakter społeczny tej działalności, nie może być dozwolone aplikantowi adwokackiemu. (W. W. p. 15 19.3.1938. — *Pal. 4/38 p. 36)*.

—

3. NOTARIUSZE.

a) Prawo o Notariacie.

81; 84; 88.

O ile każdy z uczestników aktu może samoistnie pozbyć swój udział bez potrzeby zasięgnięcia zgody innych współwłaścicieli—nie można mówić o jednolitości aktu notarialnego.

Przepis art. 84 § 1 p. 5 prawa o not. nie wymaga powtórzenia treści dokumentu, stanowiącego podstawę aktu notarialnego, a wystarcza jedynie powołanie się na ten dokument.

Prawo o notariacie nie nakazuje, aby obie strony kontraktujące były równocześnie obecne przy spisywaniu i podpisywaniu aktu notarialnego, gdyż wynika to z przepisu art. 84 § 1 p. 8 tego prawa, który mówi tylko o podpisach stron stawających i wołanych do aktu, a nie wspomina, że podpisy tych osób muszą być położone przy równoczesnej ich obecności. (S. N. C. II. 29.86/37 17.3.1938. — *Prz. Sąd. 8/38 p. 501)*.

82.

Przez umowy o przejście własności do nieruchomości rozumieć należy nie tylko umowy o zbycie, zatem sprzedaż, zamianę, darowiznę, lecz w ogóle wszelkie umowy, których skutkiem ma być przejście własności do nieruchomości, to jest polegające na rozporządzeniu własności nieruchomości, chociażby zawarte celem wykonania ustawowego obowiązku opartego na prawie familijnym, np. celem zadośćuczynienia obowiązkowi ustanowienia posagu, gdyż ustawa w tym kierunku nie czyni żadnej różnicy.

Niezachowanie zatem formy notarialnej przy ustanowieniu posagu, gdy przedmiotem posagu była nieruchomość, stanowi nieważność absolutną, podlegającą uwzględnieniu z urzędu, wobec czego powództwo o świadczenie z umowy o posag, zawartej bez zachowania formy notarialnej jako sprzeczne z ustawą, bezwarunkowo nie podlega uwzględnieniu, nawet w razie uznania żądania pozwu. (S. N. C. II. 342/37 24.6.1937. — *Prz. Not. 11-12/38 s. 30)*.

90 § 2.

Postanowienie sądu okręgowego, powzięte na podstawie art. 90 § 2 pr. o not. nie służy zażalenie do Sądu Najwyższego. (S. N. C. III. 484/37 14.1.1938. — *P. P. C. 11-12/38 s. 380)*.

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Prawo o ustroju adwokatury. (Ustawa z dn. 4 maja 1938 r. Dz. U. R. P. nr 33, poz. 289), Warszawa 1938. s. 63.

Semadeni Tadeusz: Prawo o ustroju adwokatury, komentarz, orzecznictwo. Warszawa 1938. s. 317.

COLLOQUIUM IURIDICUM

W dziale „Colloquium iuridicum" zamieszczane są nadsyłane przez Czytelników zapytania z wszelkich dziedzin praktyki prawniczej.

Każdy Czytelnik „Prasy Prawniczej" ma prawo nadsyłania zarówno pytań, jak i odpowiedzi wzgl. wyjaśnień na zapytania, które zostały ogłoszone.

1. PYTANIA.

Legitymacja hipoteczna stowarzyszenia wykreślonego z rejestru handlowego.

40. Kto jest legitymowanym do zeznania kwitu ekstabulacyjnego po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego i po wykreśleniu stowarzyszenia zarejestrowanego z ograniczoną poręką z rejestru handlowego?

—

Zakres ulg z ustawy oddłużeniowej.

41. Czy postanowienia umów lub innych tytułów powstałych po wejściu w życie rozp. Pr. R. z 24.1.1934 (p. 59§36 r.) są ważne (por. art. 11), a tym samym uchylają ulgi przewidziane w powołanym rozporządzeniu?

—

Protesty sporządzane przez Pocztę.

42. Czy należy sporządzić protest, o ile weksel zostaje wykupiony w trzecim dniu płatności, czy też tylko półprotest (na zasadzie § 18 w związku z § 23 p. 4 przepisów pocztowych do prawa wekslowego zamieszczonych w Dz. U. M. P. T. nr 4/36 p. 9)?

—

Prawo do świadczeń pracownika umysłowego.

43. Czy pracownik, który został zwolniony z pracy z powodu choroby i przez komisję Z. U. S. uznany został za niezdolnego do wykonywania swego zawodu i po zaskarżeniu b. pracodawców z powodu zwłoki w ubezpieczeniu uzyskał wyrok zasądzający dożywotnią rentę ,a następnie, po odzyskaniu częściowej zdolności w czasie procesu pracował nadal i uzyskał brakujący do 60 miesięcy okres ubezpieczenia — może jednocześnie pobierać rentę inwalidzką i egzekwować zasądzoną rentę odszkodowawczą?

—

Ulgi z prawa oddłużeniowego .

44. Wedle art. 42 R. Pr. R. o uporządkowaniu długów rolniczych odsetki od „długów" obniża się do 3% za czas od 1.11.1934. Pytania: a) dług był krótkoterminowy, grzecznościowy a zatem nie oprocentowany, obecnie jest on długiem rolniczym; czy należą się 3% odsetki nawet bez zaskarżenia, i od kiedy należy je liczyć? b) Na dług rolniczy składa się kapitał w kwocie 200 zł. oraz odsetki zaległe i koszty sporu egzekucyjne w łącznej kwocie 200 zł, tak że cały dług przed dniem 1.11.1934 wynosił 400 zł; czy 3% odsetki należą się od całego „długu" a więc od kwoty 400 zł, czy też tylko od kapitału 200 zł.?

—

Wynagrodzenie adwokatów.

45. Czy wobec brzmienia art. XII R. Pr. R. 29.11.1930 (p. 802/32 r.) oraz jednolitej ord. adwokackiej [ust. 4.5.1938 r. (p. 289)] obowiązuje jeszcze R. M. Spr. 1.4.1933 (p. 201) o ile chodzi o wynagrodzenie adwokatów za czynności zawodowe w sprawach cywilnych — czy też na podstawie art. 9 u. 1 lit. „c" ust. 4.5.1938 — M. Spr. może dopiero wydać nowe normy wynagrodzenia?

—

Weksel przedawniony jako początek dowodu na piśmie umowy pożyczki.

46. Czy w wypadku przedawnienia wekslowego z art. 70 prawa wekslowego oraz z art. 56 tegoż prawa posiadacz wekslu może dochodzić należności z tegoż, przytaczając, że tytułem prawnym należności jest umowa pożyczki, którą przy istnieniu wymogu z art. 431 K. Z. zamierza udowodnić świadkami, przy czym weksel przedawniony miałby stanowić początek dowodu na piśmie (art. XIX przep. wprow. K. P. C.)?

—

Prawo zastawnika do żądania zwolnienia przedmiotu od egzekucji.

47. Czy osoba trzecia, mająca w swym ręku zastaw, otrzymany od osoby różnej od dłużnika może żądać zwolnienia przedmiotu zastawu od egzekucji po myśli art. 567 K. P. C.?

—

2. ODPOWIEDZI.

Poterminowa zmiana żądania w pozwie.

Ad 22. Wątpliwość zawarta w pytaniu powstała z mylnego, moim zdaniem, zapatrywa-

nia, że art. 443 K. P. C. „nakazuje“ łączenie żądań o wznowienie postępowania z wnioskiem o uchylenie wyroku.

Już sama stylizacja art. 443 K.P.C. przeciwko takiemu „nakazowi“ przemawia (. . .„można żądać....“), zaś porównanie jej ze stylizacją art. 450 K. P. C. (...„powinna czynić . . . tudzież zawierać . . .“) tę tezę raz jeszcze umacnia.

Połączenie w art. 443 K. P. C. wzmianki o żądaniu wznowienia ze wzmianką o żądaniu uchylenia wyroku winno być rozumiane jako *dopuszczalność* tego ostatniego żądania w wypadkach wskazanych w p. 1—2 art. 443 K. P. C. w odróżnieniu od wypadków, uzasadniających żądanie wznowienia postępowania wymienionych w art. 445 i 446 K. P. C., z którymi nie może wiązać się żądanie *uchylenia* wyroku (zakaz a contrario) z czego bynajmniej nie wynika, by przyczyny uzasadniające żądanie wznowienia postępowania a wyliczone w art. 443 K. P. C. *koniecznie* miały pociągać wniosek o *uchylenie* wyroku a nie o jego *zmianę*.

Słuszność takiego stanowiska płynie między innymi z art. 450 K. P. C., który stanowiąc jako warunek konieczny skargi o wznowienie umieszczenia wniosku o uchylenie *lub* zmianę wyroku, bynajmniej nie wiąże jednego z tych wniosków z tą, lub inną podstawą prawną, na której żądanie wznowienia zostaje oparte, tym samym pozostawia skarżącemu wolną rękę w wyborze wniosków, będących konsekwencją skargi o wznowienie.

Skoro więc nie ma „nakazu“ łączenia żądania wznowienia postępowania z art. 443 K. P. C. z wnioskiem o uchylenie wyroku, a jeno dopuszczalność takiego łączenia, połączenie żądania o wznowienie z żądaniem *zmiany* wyroku żadnemu przepisowi K. P. C. nie ubliża.

Powyższe rozważania, które nasunęły się w związku ze stanowiskiem prawnym zawartym w pytaniu, nie wyczerpuje oczywiście poruszonego w tym pytaniu zagadnienia, dla wszechstronnego wyświetlenia którego należy zważyć co następuje:

Skarga o wznowienie postępowania składa się z dwóch momentów: żądania wznowienia i wniosku o uchylenie lub zmianę wyroku jako konsekwencji zamierzonej wznowienia (art. 452 K. P. C.).

Stosunek sądu do tych dwóch momentów jest różny, bo gdy bez pierwszego wykluczone jest wznowienie postępowania, to drugi w niczym sądu nie krępuje, gdy obrano (trafnie lub nie) wniosek o zmianę wyroku zamiast wniosku o uchylenie wyroku (ale nie odwrotnie).

Pod tym względem między skargą i postępowaniem o wznowienie a apelacją i postępowaniem odwoławczym z niej zachodzi bardzo bliska analogia (vide orz. S. N. C. III. 3278/36 z dn. 12.4.1937 r.) pozwalająca wobec treści art. 395 i 450 i w związku z art. 455 K. P. C. na posiłkowanie się przy postępowaniu o wznowienie, przepisami odnośnymi o środkach odwoławczych.

Wśród tych przepisów art. 408 § 1 K. P. C., dopuszczający rozpoznanie sprawy *wyłącznie* w granicach „wniosków apelacyjnych“ pod pojęciem których ustawa rozumie wnioski o zmianę lub uchylenie wyroku zawarte w samej apelacji nie zaś zgłoszone w toku rozprawy apelacyjnej (art. 395 p. 3 K. P. C.) tym samym *wyklucza* zmianę tych wniosków, już chociażby dlatego, że granice rozpoznania sprawy pozostałyby nie zmienione (art. 408 § 1 K. P. C.), a więc zmiana wniosków apelacyjnych pozostałaby bezskuteczną.

Nie zmienia powyższego stanu rzeczy art. 417 K. P. C., bowiem zastrzeżenie zawarte w końcowym ustępie tego artykułu w związku z art. 408 § 1 K. P. C., wyklucza stosowanie art. 211 K. P. C. a w konsekwencji i art. 342 K. P. C., skoro się zważy ,że art 408 § 1 K. P. C., ograniczając granice rozpoznania sprawy do wniosków zgłoszonych w apelacji a nie całego postępowania odwoławczego w 2-ej instancji, jest „szczególnym przepisem apelacji“ w rozumieniu art. 417 K. P. C. wykluczającym rozpoznawanie żądań strony „w ogóle“, jak to ma miejsce w postępowaniu przed I-ą instancją, a więc i żądań zmienionych w toku rozprawy, a zezwalającym na rozpoznanie tylko tych, które trafiły do „wniosku apelacyjnego“, t. j. do apelacji.

Z tych względów i przez analogię do przepisów o środkach odwoławczych, zmiana wniosku zawarta w skardze o wznowienie winna być uznana za bezskuteczną.

W konkretnym przypadku, objętym pytaniem, skutki umieszczenia wniosku o zmianie wyroku zamiast wniosku o uchylenie wyroku nie mogą zaważyć na wyniku sprawy, albowiem przyczyny uchylenia wyroku z powodu nieważności (a o tych przyczynach mowa) sąd bierze z *urzędu* pod rozwagę (art. 408 § 2 K. P. C.). *Adolf Olszewski, adwokat (Słonim).*

—

Dziedziczenie wnuka na Ziemiach Wschodnich.

Ad 24. Odpowiedź na postawione pytanie wiąże się ściśle z rozstrzygnięciem kwestii co do *charakteru* dziedziczenia z „mocy prawa zastępstwa“ (art. 1123 T. X.) a mianowicie: czy jest to dziedziczenie bezpośrednie po wstępnym spadkodawcy zastępowanego (w omawianej sprawie — po dziadku), czy też dziedziczeniem pośrednim przez wstępnego, którego spadkobierca zastępuje z mocy „prawa zastęp-

stwa" (w omawianej sprawie — przez ojca).

W pierwszym wypadku opowiedzieć by się należało za równym udziałem wnuczki z jej bratem, w drugim zaś — za udziałem jej tylko w 1/7 cz.

Obowiązująca ustawa cywilna (T. X. Zb. pr. ros.) lubo nie rozstrzyga wspomnianej kwestii wprost, umożliwia jej rozstrzygnięcie drogą analizy przepisów, innym co prawda zagadnieniom poświęconych, tym nie mniej wyczerpujących i zagadnienie sporne, a mianowicie artykułów 1262 i 1226 T. X.

Pierwszy z tych przepisów, zwalniający dzieci od obowiązku płacenia długów za swych rodziców ,o ile spadku po nich nie otrzymali, zawiera zastrzeżenie, że obowiązek ten na dzieciach nie ciąży *nawet* w wypadku, gdy otrzymali oni spadek po dziadkach, lub innych krewnych „z mocy prawa zastępstwa". Drugi z cytowanych przepisów, który nakazuje przy dziedziczeniu prawem zastępstwa stosowanie postanowień art. 1128 T. X. uzależnia tym samym wysokość udziału spadkobierców osoby zastępowanej (ojca) od daty zgonu wstępnego tej ostatniej osoby (dziadka) a nie od daty śmierci zastępowanego, bowiem w tym ostatnim wypadku dyspozycja art. 1126 T. X. byłaby w ogóle zbędną, gdyż najzupełniej by wystarczał art. 1128 T. X. Jeśli zaś art. 1126 T. X. do życia powołany został, to tylko dlatego, że art. 1128 T. X., lubo określił udział wnuków, działających prawem zastępstwa, to jednak nie w stosunku tych ostatnich między sobą, a w stosunku do praw tych krewnych bocznych (rodzeństwa ich zmarłego rodzica), gdy art. 1126 T. X. uregulował kwestię wysokości udziału spadkobierców w granicach szczepu, a więc spadkobierców zastępowanej osoby *między sobą* w stosunku do spadku po wstępnym osoby zastępowanej (dziadku).

Pierwszy więc z tych przepisów usamodzielnia dziedziczenie w trybie zastępstwa od dziedziczenia po osobie zastępowanej inaczej bowiem nakazywałby płacenie długów pozostałych po sobie zastępowanej. Drugi z tych przepisów wprowadza zasadę identycznego udziału spadkobierców należących do tego samego szczepu — między sobą — w spadku po wstępnym osoby zastępowanej (dziadku) z udziałem dzieci w spadku po rodzicach lub ich zstępnych, lecz nie między sobą, a w stosunku do rodzeństwa ich rodziców, przez co również traktuje jako samodzielny spadek po wstępnym osoby zastępowanej i niezależny od spadku po samym zastępowanym.

Z powyższego wniosek, że obowiązujące na Ziemiach Wschodnich prawo cywilne traktuje dziedziczenie z mocy prawa zastępstwa jako dziedziczenie *bezpośrednie* po wstępnym osoby zastępowanej, niezależne od dziedziczenia po wstępnym, którego dziedzic reprezentuje.

Inne stanowisko prowadziłoby do uzależnienia od daty zgonu osoby zastępowanej zakresu prawa zastępstwa (dla córki w 1/7 cz. dla syna w pozostałej lub równych (co sprowadziłoby samo „prawo reprezentacji" do rzędu swoistego rodzaju obiektu praw spadkowych, gdyż tylko w stosunku do tych ostatnich ma zastosowanie zasada należności wysokości udziału spadkobiercy od daty zgonu spadkodawcy. Stanowisko jednak takie godziłoby po pierwsze w zasadę, że „prawo zastępstwa" stanowi uprawnienie zastępujących a nie zastępowanych, którzy w spadku je pozostawić nie mogą, po drugie w zasadę, że przedmiotem spadku mogą być tylko dobra majątkowe (art. 1104 T. X.) do rzędu których prawo zastępstwa jako prawo osobiste nie należy.

Zatem decydującą o wysokości udziału w spadku będzie data zgonu wstępnego osoby zastępowanej, a nie osoby zastąpionej przez spadkobiercę (w omawianej sprawie data zgonu dziadka a nie ojca), co w konsekwencji powodować winno opowiedzenie się za *równym* udziałem w spadku wnuczki z jej bratem.

Adolf O l s z e w s k i, adwokat (Słonim).

Numer zamknięto dnia 5 września 1938 roku.

Wydawca: w imieniu „Prasy Prawniczej" — Władysław Opatowski.

Redaktor: Adam Daniel Szczygielski.

„Drukarnia Lekarska", Warszawa, Leszno 56, tel. 11-98-73 (biuro) i 11-98-75 (dz. techn.).

WYDAWNICTWO „PRASA PRAWNICZA"

zawiadamia, iż z dn. 1 lutego 1938 r. przejęło całkowicie czasopismo

PRZEGLĄD SKARBOWY

SPRAWY PODATKOWE, MONOPOLE, CŁA, FINANSE KOMUNALNE
MIESIĘCZNIK DLA PRAKTYKI PRAWA SKARBOWEGO

pod redakcją d-ra RUDOLFA LANGRODA

„PRZEGLĄD SKARBOWY" zawiera w każdym zeszycie artykuły, poruszające zagadnienia najaktualniejsze z praktyki wymiarów podatkowych, polemikę w sprawie zarządzeń i orzeczeń skarbowych, przegląd prawodawstwa skarbowego i okólników Ministerstwa Skarbu, judykaturę podatkową i ogólną skarbową Sądu Najwyższego i Najwyższego Trybunału Administracyjnego, dział wyjaśnień aktualnych kwestyj i opinij prawnych, literaturę skarbowości, a wreszcie ujednostajnione teksty ustaw i dekretów, dotyczących podatków bezpośrednich i pośrednich oraz samorządowych.

„PRZEGLĄD SKARBOWY" unika powtarzań komunikatów prasy codziennej, omawia kwestie aktualne w praktyce skarbowej, wyjaśnia i tłumaczy przepisy obowiązującego prawa, rzeczowo ocenia każdorazowe zarządzenie władz w dziedzinie skarbowości publicznej dążąc w ten sposób do uświadomienia podatnika o jego obowiązkach i ciężarach jakoteż o uprawnieniach i legalnych środkach obrony.

Prenumerata „Przeglądu Skarbowego" łącznie z kosztami przesyłki wynosi:
rocznie — zł. 24, półrocznie — zł. 12, kwartalnie — zł. 6, miesięcznie — zł. 2.

Abonenci „Prasy Prawniczej" korzystają ze zniżki zł. 6
z ceny rocznej prenumeraty „Przeglądu Skarbowego".

Wszelkie wpłaty prosimy dokonywać na konto Wyd. „Prasa Prawnicza"
P. K. O. Nr. 19.385 lub konto rozrachunkowe pocztowe Nr. 309
ze szczegółowym podawaniem przeznaczenia wpłaty.

We wszelkich *sprawach administracyjnych i wydawniczych*, prosimy zwracać się do naszego Wydawnictwa w Warszawie ul. Leszno 56, tel. Nr. 11.98-73.